

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

Alara Kazısı Çini Buluntuları

Nilüfer KARAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Prof.Dr. Osman ERAVŞAR

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi-Bilimsel Araştırma Projeleri tarafından 10203017 nolu Yüksek Lisans tez projesi olarak ve AKMED tarafından desteklenmiştir.

Konya-2012

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı : Nilüfer KARAL

Numarası : 084204031002

Öğrencinin

Ana Bilim / Bilim Dalı : Sanat Tarihi - Türk Dünyası ve Ortaçağ Kültürleri Arkeolojisi

Programı Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐Tezin Adı : Alara Kazısı Çini
Buluntuları

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

(İmza)

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nilüfer Koral		
	Numarası	086204031002		
	Ana Bilim / Bilim Dalı			
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Osman Erarsor		
	Tezin Adı	Alara Kızı Çini Bulutları		

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan Alara Kızı Çini Bulutları başlıklı bu çalışma 19.../12.../2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Prof. Dr.

Prof. Dr.

Prof. Dr.

Danışman ve Üyeler

Osman Erarsor

Hasim Karpuz

Ali Baş

İmza

Osman Erarsor

Hasim Karpuz

Ali Baş

ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR

Türk sanatında iç ve dış mimari süslemenin en önemli unsurlarından biri olan çini sanatını, Türklerin yayıldığı hemen her bölgede görmekteyiz. Mimaride şahesere dönüşen çini sanatı Anadolu’da özellikle Selçuklular zamanında motif, renk, teknik gibi uygulamalarda doruk noktasına ulaşmıştır. Selçuklular’ın saltanatının sona ermesiyle Anadolu da hüküm süren Beylikler döneminde de çininin önemli bir süsleme unsuru olduğunu mevcut örneklerden anlamaktayız. Kaynağını Selçuklulardan alan bu örnekler Osmanlı Devletinin kurulup büyümesiyle paralel olarak hat safhaya ulaşmıştır. Böylece Anadolu Selçuklularının geliştirdiği çini süsleme Beylikler döneminde aynen olduğu gibi kullanılmış Osmanlı döneminde ise gerek renk gerekse teknik ve süsleme bakımından geliştirilerek Türk süsleme sanatında ki yerini almıştır.

Anadolu Selçukluları zamanında çini, dini mimariden sivil mimariye birçok sahada uygulama alanı bulmuştur. Abidevi taş yapıların soğuk görünümüne sıcaklık veren ve renk katan çini, özellikle Selçuklu yapılarının vazgeçilmez süsleme unsuru olmuştur. Geliştirilen tekniklerle uygulaması zor olan alanlarda da uygulanmış olması buna örnek teşkil etmektedir.

Bugün gerek yapıların kendi bünyesinde gerekse de yapılardan ayrı olarak sergilenen müzelerde ki parçalara, çalışmamıza konu olan Alara Kazısına ait çini buluntularını da ekleyerek Anadolu Selçuklu sanatının geniş çini süsleme yelpazesine kazandırmayı amaçladık.

Her çalışma gibi bu tez çalışması da birçok kişinin yardımı ve özverisi ile son şeklini aldı. Başta söz konusu tez konumu bana öneren ve değerli fikirleriyle bana yön veren, araştırmamın her safhasında yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr.Osman ERAVŞAR’a teşekkürü borç bilirim. Yazılı kaynak temininde bana yardımcı olan değerli Prof.Dr. Haşim KARPUZ’a, tezin hazırlanmasında fikir ve görüşlerini bana sunan Dr.Lale İSKENDERZADE, çeşitli materyallere ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen Arş.Gör. Murat KARADEMİR’e sonsuz teşekkürler. Ayrıca çalışma sürecimde benden manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, beni destekleyen canım babam Mehmet Ali Karal’a, ailemin tüm fertlerine, sevgili

Mehmet Satır ve Osman Nuri Satır’a sabırlarından ve özverilerinden dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Çalışmam Selçuk Üniversitesi BAB Koordinatörlüğü ve AKMED’in verdiği destek sayesinde hız kazanmıştır. Selçuk Üniversitesi BAB Koordinatörlüğü, Vehbi Koç Vakfı ve AKMED çalışanlarına teşekkürü bir borç biliyorum.

Nilüfer KARAL

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nilüfer KARAL	Numarası: 084204031002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sanat Tarihi Türk Dünyası ve Ortaçağ Kültürleri Arkeolojisi	
	Danışmanı	Prof. Dr. Osman ERAVŞAR	
Tezin Adı		Alara Kazısı Çini Buluntuları	

ÖZET

Bu araştırmada, Alanya'ya bağlı Alara Köyü'nün kuzeybatısında yer alan aynı isimle anılan kalenin Anadolu Selçuklu Dönemine ait çini buluntuları malzeme, teknik, biçim ve kompozisyon özelliklerine göre tasnifleyip, tanımlayıp, değerlendirmek amaçlanmıştır. Saraylara özgü teknik ve formlarıyla mimariye renk katan çiniler arasından Alanya Müze deposu ve Alara kazı evi deposunda korunan 2007-2012 yıllarına ait biçim ve kompozisyon özelliklerini sunabilecek sağlamlıktaki 81 eser üzerinden çalışılmıştır.

Haçvari ve sekiz kollu yıldız çiniler üzerindeki süslemelerin genel karakteri taş, ahşap, alçı ve kalem işi gibi farklı malzemelerdeki el sanatlarındaki örnekleri ile desteklenip Alara Kalesindeki çiniler üzerinde çeşitli süsleme desenleri ile ilgili değerlendirme yapılmış ve sonuçlara ulaşılmıştır.

2007 yılından bu yana çeşitli malzemeler ile Türk Sanatı adına katkıda bulunan Alara Kalesi ve devam eden kazı çalışmaları, yeni belgelerin ortaya çıkmasında ve dönem bilgilerini beslemeye devam etmektedir.

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Nilüfer KARAL	Numarası: 084204031002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sanat Tarihi Türk Dünyası ve Ortaçağ Kültürleri Arkeolojisi	
	Danışmanı	Prof. Dr. Osman ERAVŞAR	
Tezin Adı		Ceramic Finds From Excavations of Alara	

SUMMARY

The purpose of this study is to classify, describe and evaluate the ceramic antiques of Anatolia Seljukian Period in the castle located in Alara village and also known under the same name in Alanya in terms of material, technique, style and composition. 81 pieces have been used to present their stylistic and composition characteristics, which are preserved in Alanya Museum warehouse and Alara excavation warehouse and belonging to 2007-2012 periods among many colorful antiques with their unique techniques and forms used in the palaces.

General feature of the decorations on the cross-shaped and octagonal smooth antiques are supported by handicrafts using different materials such as stones, woods, gypsum and hand-carvings and various decorative patterns on the antiques of Alara Castle are evaluated and drawn conclusions.

Alara Castle and ongoing excavation studies have been contributing to the Turkish Art with its various materials since 2007 and still keeps enlarging our knowledge of those periods and presenting us new documents.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	iii
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI.....	x
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xi
TABLO VE GRAFİK LİSTESİ	xv
ÇİZİM LİSTESİ	xvi
1.GİRİŞ	1
1.1.ÇALIŞMANIN KONUSU, AMACI ve KAPSAMI.....	1
1.2. ÇALIŞMADA İZLENEN METOD.....	4
1.3. İLGİLİ KAYNAK VE YAYINLAR	6
1.4.ALARA TARİHİ	10
1.5.ALARA KAZISI VE ÇİNİ BULUNTULARI.....	15
2.SELÇUKLU DÖNEMİNDE ANADOLU ÇİNİ KULLANIMI VE GELİŞİMİ ..	25
3.ÇİNİLERİN SÜSLEME DÜZENİ VE MOTİFLERİ	37
3.1.BİTKİSEL SÜSLEME.....	37
3.2.GEOMETRİK SÜSLEME	38
3.3.FİGÜRLÜ SÜSLEME	38
4.ÇİNİLERDE MALZEME VE TEKNİK.....	41
4.1.FORM ÖZELLİKLERİ.....	41
4.2.SIR TEKNİKLERİ.....	41
4.2.1.SIRALTI TEKNİĞİ.....	41
4.2.2.TEK RENK SIRLI ÇİNİ TEKNİĞİ	42
5.KATOLOG.....	44
5.1. HAÇ KOLLU ÇİNİLER.....	44
5.2. SEKİZ KOLLU YILDIZ ÇİNİLER.....	88

5.3. TEK RENK SIRLI ÇİNİLER	117
6.KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME	128
6.1.SÜSLEME ÖZELLİKLERİ.....	129
6.1.1.HAÇ KOLLU ÇİNİLER.....	129
6.1.1.1.Kollarda Stilize Rumiler Arasında Çiçek Olanlar.....	129
6.1.1.2.Kollarda Çift Rumi Arası Palmet Olanlar	131
6.1.1.3. Kollarda Çift Rumi Arası Laleyi Andıran Palmet Motifi Olan Örnekler	133
6.1.1.4.Kollarda Düğümlü Madalyon Ortasında Süsleme Olan Örnekler	134
6.1.1.5.Kollarda Birbirinin Arkasından Geçen Kılıç Dallar Arasında Bitkisel Bezeme Olan Örnek	136
6.1.1.6. Kollarda Bir Palmet Motifi Olan Örnek	136
6.1.1.7. Haç Kollu Çinilerin Merkezine Ait Olan Örnekler.....	137
6.1.2. SEKİZ KOLLU YILDIZ ÇİNİLER	138
6.1.2.1.Hayvan Figürlü Örnekler	138
6.1.2.2. İnsan Figürlü Örnekler	143
6.1.2.3. Detaylarda Yer Alan Bitkisel Süslemeler	145
6.1.2.4.Sekiz Kollu Yıldız Çinilerin Kompozisyon Düzenlemesi	146
6.1.3.TEK RENK SIRLI ÇİNİLER.....	148
6.2. Çini Parçalarda Görülen Bazı Kullanım Özellikleri	149
6.3. Çini Parçalarda Görülen Tahribatlar	153
7. SONUÇ	160
KAYNAKÇA.....	162
FOTOĞRAFLAR	171
TABLolar VE GRAFİKLER	197
ÇİZİMLER.....	201

KISALTMALAR VE SİMGELER SAYFASI

YKKSŞ- Yapı Kredi Kùltür ve Sanat Yayıncılık

YKY-Yapı Kredi Yayınları

M.E.B.K.Y: Milli eğitim Bakanlığı Kùltür Yayınları

DGSAY: Devlet Gùzel Sanatlar Akademisi Yayını

ANMED: Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri

BOS: Başbakanlık Osmanlı Arşivi

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Alara Kalesi.

Fotoğraf 2: Alara Kalesi, iç kale ve çevresinin panoramik görünüşü (O.Eravşar'dan).

Fotoğraf 3: Alara Kalesi, kasırlı hamam soğukluk ve ılıkılık bölümlerinden görünüş (O.Eravşar'dan).

Fotoğraf 4: Alara, Aşağı Hamam ve Demirci Atölyesi (O. Eravşar'dan).

Fotoğraf 5: Sivas, Divriği Ulu Camii (1228-29), batı taç kapısı, iki rumi arası palmet uygulaması.

Fotoğraf 6: Konya, İnce Minareli Medrese (1264), taç kapısında yer alan çift rumi arası palmet uygulaması.

Fotoğraf 7: Sivas, Çifte Minareli Medrese (1271-72), taç kapı süslemesi.

Fotoğraf 8: Erzurum, Çifte Minareli Medrese (13. yy), süslemesi (D.Serin'den).

Fotoğraf 9: Sivas, Divriği Ulu Camii (1228-29), minber aynalıği süslemesi.

Fotoğraf 10: Beyşehir, Eşrefoğlu Camii (1296-99), minber kapısı süslemesi (D.Serin'den).

Fotoğraf 11: Konya Alâeddin Sarayı, alçı parçası (F. Sarre'den).

Fotoğraf 12: Afyon, Ulu Camii (1272-77), tavanındaki kalem işi süsleme (D.Serin'den).

Fotoğraf 13: Kastamonu, Kasabaköy Mahmut Bey Camii (1336), kalem işi süslemesi (D.Serin'den).

Fotoğraf 14: Konya, Alâeddin Camii (1116-1237), taç kapısı mermer kakma kapalı düğüm (F.Sarre'den).

Fotoğraf 15: Konya, İnce Minareli Medrese (1264), taç kapısı düğüm motifi uygulaması.

Fotoğraf 16: Konya, Sahip Ata Camii (1278-79), mukarnas üzerinde yer alan düğüm motifi (YKKSY arşivi).

Fotoğraf 17: Karatay Han (1240), taç kapıda ejder figürleri arasında yer alan düğüm motifi (YKKSY arşivi).

Fotoğraf 18: Alanya İç Kale Sarayı, sıratlı tekniğinde kıvrık dallar arası palmet süslemeli çini parçası (R.Arık'tan).

Fotoğraf 19: Konya, Şekerfuruş Mescidi (1220), kapıdaki sekiz kollu yıldız çini uygulaması (R.Arık'tan).

Fotoğraf 20: Çay, Taş Medrese (1278), mihrabında kesik çini parçalarıyla yapılan sekiz kollu yıldız deseni (R.Arık'tan).

Fotoğraf 21: Konya, Alâeddin Camii, kuzey cephesindeki sekiz kollu yıldız çerçeve içine alınan kitabe.

Fotoğraf 22: Konya, Alâeddin Camii, avlu taç kapısında kitabe üzerindeki sekiz kollu yıldız-haç formu uygulama.

Fotoğraf 23: Sivas, Divriği Ulu Camii (1228-29), kuzey taç kapısı üzerinde yer alan sekiz kollu yıldız uygulaması

Fotoğraf 24: Niğde, Sungur Bey Camii (1335), ahşap kapı kanatlarında yer alan sekiz kollu yıldız uygulamaları

Fotoğraf 25: Konya Kılıç Arslan Köşkü'ne ait alçı buluntularında yer alan sekiz kollu yıldız-haçvari desen uygulaması (R.Arık'tan)

Fotoğraf 26: Kubad Abad, Büyük Saray, figür etrafında serbest şekilde dalgalanan sık yapraklı bitki uygulaması (L.İskenderzade'den)

Fotoğraf 27: Beyşehir, Kubad Abad, Büyük Saray, figür etrafında daire şeklinde çevreleyen sık yapraklı bitki uygulaması (R.Arık'tan).

Fotoğraf 28: Beyşehir, Kubad Abad, Büyük Saray, yanlara uzatılmış ellerin içinden geçen sık yapraklı bitki uygulaması (L.İskenderzade'den).

Fotoğraf 29: Beyşehir, Kubad Abad, tavus kuşu figürlü çini örneği (R. Arık'tan).

Fotoğraf 30: Kayseri, Huand Hatun Hamamı, tavus kuşu figürlü çini örneği.

Fotoğraf 31: Beyşehir, Kubad Abad, tavşan figürlü çini örneği (R.Arık'tan).

Fotoğraf 32: Beyşehir, Kubad Abad-Büyük Saray, yırtıcı hayvan figürü (R.Arık'tan).

Fotoğraf 33: Beyşehir, Kubad Abad Sarayı, alçı kabartma 13.yy (R.Arık'tan).

Fotoğraf 34: Alanya İç Kale Sarayı, bağdaş kurarak oturan insan figürü (L. İskenderzade'den).

Fotoğraf 35: Kubad Abad, Büyük Saray, insan figürlü çini örneği.

Fotoğraf 36:Göktürk Dönemi, bağdaş kurarak oturan insan figürü heykeli, Moğolistan (L. İskenderzade'den).

Fotoğraf 37: Beyşehir, Kubad Abad-Büyük Saray, bağdaş kurarak oturan insan figürü (L. İskenderzade'den).

Fotoğraf 38: Kars Müzesi, bağdaş kurarak oturan insan figürleri (B.Karamağaralı ve T.Yazar'dan).

Fotoğraf 39: Alanya İç Kale Sarayı, şeffaf türkuaz sırlı çini parçaları (R.Arık'tan).

Fotoğraf 40: Abbasi Dönemi, lüster kâse (L. İskenderzade'den).

Fotoğraf 41: Beyşehir, Kubad Abad-Büyük Saray Hamamı, altıgen çini zemin döşemesi.

Fotoğraf 42: Alanya İç Kale Sarayı, tek renk sırlı çini buluntuları (R.Arık'tan).

Fotoğraf 43: Soldan sağa; Akşehir Sarayı kesik yıldız çini parçası (R.Arık'tan), Alanya İç Kale sarayı kesik yıldız çini parçası(R.Arık'tan), Kayseri-Huand Hatun Hamamı kesik haçvari çini parçası, Beyşehir Kubad Abad kesilmiş haçvari çini parçaları (R.Bozer'den).

Fotoğraf 44: Alara Kazısı çini buluntuları, arka yüzlerine sır bulaşan çini parçalar.

Fotoğraf 45: Alara Kazısı çinileri, tıraşlanmış çini örnekleri.

Fotoğraf 46: Beyşehir Kubad Abad Sarayı, kesimi yarım kalmış çini örnekleri (R.Bozer'den).

Fotoğraf 47: Kubad Abad, lekeli türkuaz çini örnekleri (R.Bozer'den).

Fotoğraf 48: Alara Kalesi, sırm örtücü hale geldiği çini örnekleri.

Fotoğraf 49: Beyşehir Kubad Abad, sırsı bozulmuş çini örneği.

Fotoğraf 50: Alara Kalesi, sırtında boya akması olan çini örnekleri.

Fotoğraf 51: Alara Kalesi-yanar döner sırlı çini buluntuları.

Fotoğraf 52: Alara Kalesi, arka yüzünde sır birikintisi olan ve yüzeylerine başka bir çiniden sır damlayan çini örnekler.

Fotoğraf 53: Alara Kalesi, duvarlara monte edilmeyen çini örnekleri.

TABLO VE GRAFİK LİSTESİ

Tablo 1: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin yıllara göre dağılımı

Tablo 2: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin bezeme dağılımı

Tablo 3: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin mekânlara göre dağılımı

Grafik 1: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin yıllara göre dağılımı

ÇİZİM LİSTESİ

Çizim No 1: Alara İç Kale Sarayı ve çevresi vaziyet planı (O. Eravşar'dan)

Çizim No 2: Alara Aşağı Hamam Planı (O. Eravşar'dan)

Çizim No 3: Katalog 1

Çizim No 4: Katalog 2

Çizim No 5: Katalog 3

Çizim No 6: Katalog 4

Çizim No 7: Katalog 5

Çizim No 8: Katalog 6

Çizim No 9: Katalog 7

Çizim No 10: Katalog 8

Çizim No 11: Katalog 9

Çizim No 12: Katalog 10

Çizim No 13: Katalog 11

Çizim No 14: Katalog 12

Çizim No 15: Katalog 13

Çizim No 16: Katalog 14

Çizim No 17: Katalog 15

Çizim No 18: Katalog 16

Çizim No 19: Katalog 17

Çizim No 20: Katalog 18

Çizim No 21: Katalog 19

Çizim No 22: Katalog 20

Çizim No 23: Katalog 21

Çizim No 24: Katalog 22

Çizim No 25: Katalog 23

Çizim No 26: Katalog 24

Çizim No 27: Katalog 25

Çizim No 28: Katalog 26

Çizim No 29: Katalog 27

Çizim No 30: Katalog 28

Çizim No 31: Katalog 29

Çizim No 32: Katalog 30

Çizim No 33: Katalog 31

Çizim No 34: Katalog 32

Çizim No 35: Katalog 33

Çizim No 36: Katalog 34

Çizim No 37: Katalog 35

Çizim No 38: Katalog 36

Çizim No 39: Katalog 37

Çizim No 40: Katalog 38

Çizim No 41: Katalog 39

Çizim No 42: Katalog 40

Çizim No 43: Katalog 41

Çizim No 44: Katalog 42

Çizim No 45: Katalog 43

Çizim No 46: Katalog 44

Çizim No 47: Katalog 45

Çizim No 48: Katalog 46

Çizim No 49: Katalog 47

Çizim No 50: Katalog 48

Çizim No 51: Katalog 49

Çizim No 52: Katalog 50

Çizim No 53: Katalog 51

Çizim No 54: Katalog 52

Çizim No 55: Katalog 53

Çizim No 56: Katalog 54

Çizim No 57: Katalog 55

Çizim No 58: Katalog 56

Çizim No 59: Katalog 57

Çizim No 60: Katalog 58

Çizim No 61: Katalog 59

Çizim No 62: Katalog 60

Çizim No 63: Katalog 61

Çizim No 64: Katalog 62

Çizim No 65: Katalog 63

Çizim No 66: Katalog 64

Çizim No 67: Katalog 65

Çizim No 68: Katalog 66

Çizim No 69: Katalog 67

Çizim No 70: Katalog 68

Çizim No 71: Katalog 69

Çizim No 72: Katalog 70

Çizim No 73: Duvarları süsleyen çinilerin tahmini dizim denemesi

1.GİRİŞ

1.1ÇALIŞMANIN KONUSU, AMACI ve KAPSAMI

Anadolu'nun Ortaçağ dönemine şekil veren ve izlerini daha sonraki uygarlıklar üzerinde de gösteren Anadolu Selçuklu Devleti, sanat açısından önemli bir birikimin de sahibiydi. Dini ve sivil mimarinin içini süsleyen ve bağımsız el sanatları örnekleri ile geniş bir içeriğe sahip olan Selçuklu sanatı aynı zamanda Anadolu'da Türk sanatının oluşmasını sağlamıştır (Arık, 2009: 36). Bu birikimi içinde çini sanatı, önemli bir yere sahiptir. Mimariye bağlı gelişip, dekorasyonda kullanılan çiniler, özellikle mevcut buluntular ışığında sivil mimaride özgün süsleme ve kompozisyon anlayışları ile bu sanatın zenginleşmesine katkıda bulunmuşlardır. Yapıların göze hitabını artırmak için zengin çini süslemeler, freskler ve alçı malzemeler kullanılmıştır. Duvarlarda kaplama olarak kullanılan ve formlarıyla mimariye renk katan zengin süslemeli çiniler devrin zengin tasvir anlayışının da göstergesidir. Tüm bunlar dönemin kültür ve sanat anlayışını sunma adına Türk Sanatının önemli örneklerini oluşturmaktadır.

Anadolu Selçukluların Güney sahilindeki iki önemli merkezinden biri olan Alanya, devletin uç şehri *Emir-ül Sevâhil* i olmuştur (Konyalı, 1964: 67). Özellikle Sultan Alâeddin Keykubad'ın inşa ettirdiği tersane şehrin ticari bakımdan ilerleyişini sağlarken aynı zamanda askeri bakımdan da güvenliğini arttırmıştır (Gülbüz, 2001: 224). Başkent Konya'nın kışlağı haline gelen şehir anıtsallık açısından Darül Mülk Konya ile yarışır düzeye ulaşmıştır. Selçuklu devletinin en büyük özelliklerinden biri olan çok merkezli yapı bunun en önemli nedenidir (Kuban, 2008: 64). Bütün bunların yanında Alanya hem askeri, hem idari, hem ticari ve hem de kültür yönünden başta Sultan Alâeddin Keykubad olmak üzere haleflerinin de çok önem verdikleri ve kışlarını geçirdikleri, avlandıkları, dinlendikleri ve eğlendikleri bir şehir olarak tarihe geçmiştir (Yetkin, 1970: 70; Bilici, 1993: 308; R. Arık ve O. Oluş Arık, 2007: 271). Selçuklu döneminde daha çok sultanlar tarafından kış aylarında kullanılan bir şehir olan Alanya'da bu dönemde inşa edilen yapılarda çini sanatının kendine has güzel örnekleri ile karşılaşılacaktır.

Öncesinden beri Alanya şehrinin hükmü altında olan Alara Kalesi, ticari ve askeri açıdan Ortaçağ döneminde son derece önemli küçük bir yerleşmeydi. Alara Kalesi ticari bakımdan hem iç kesimler, hem de doğu-batı ekseninde devam eden kervan yollarının kontrol edildiği bir noktadır (O. Eravşar ile kişisel iletişim, 26 Kasım 2012). Yanı sıra askeri bakımdan da son derece önemli röle sahip olan kale Toroslar'ın ardından gelebilecek saldırılara karşı ilk müdahalenin yapılacağı merkezlerden biridir. Dağlardan gelebilecek baskınlara karşı bir önlem oluşturmasının yanı sıra yerleşim ve korunma için çevredeki kırsal sahayı güvenli hale getirmek amacıyla inşa edilmiş olması da muhtemeldir.

Kalenin kökeni Bizans dönemin kadar inmektedir (Redford, 2008: 79). Kilikya Ermeni Krallığının yönetimi altındayken, kale ve çevresi Ermeni kralının ailesi tarafından yönetilmiştir. Sonrasında Ermenilerin halefi olan Selçuklu döneminde kale ve çevresi Sultan Alâeddin Keykubad tarafından yeniden imar edilmiş bu dönem içinde kaledeki kasrın çinilerle süslenmiş olabileceği de düşünülmektedir. Kısmen arkeolojik verilere dayanmasından dolayı bugüne kadar gün ışığına çıkmayan çini süslemenin yanında, kalenin çeşitli yerlerinde duvar resimleri de yapılmıştır (YETKİN, 1970: 69-88; LLYOD ve RICE, 1964: 48).

Çalışmamızın konusunu, 2007 ve 2012 yılları arasında yürütülen kazı sezonlarında bulunan çiniler oluşturmaktadır. Bu dönemler arasında ele geçirilen buluntuların yoğun grubunu oluşturan çiniler Alanya Müzesi ile Alara Kazı deposunda korunmaktadır.

Çini buluntular üzerinde yer alan süsleme malzeme, teknik, biçim ve kompozisyon özelliklerine göre tasniflenip tanımlanılarak değerlendirilmiş ve aynı dönem yapılarında yer alan benzer örneklerle kıyaslama yapılarak bölgesel özelliklerinin de tespiti yapılmaya çalışılmıştır. Genel olarak Türk kültür ve sanat birikimi adına Alara Kalesi çini buluntularının maddi kültürün gün ışığına çıkarılması amaçlanmıştır. Bu bakımından özgün olan çalışma Anadolu Selçuklu zengin çini sanatına yeni örnekler dahil etmektedir.

Tez çalışmamız yedi bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm –kendi içinde- giriş bölümü altında çalışmanın konusu, amacı, kapsamını açıklayan birinci, araştırmada izlenen metot ikinci, ilgili kaynak-yayınların özetini sunan üçüncü, konuya giriş niteliğindeki Alara'nın tarihini, siyasi ortamını ve kültürel ortamının genel manzarasını çizen dördüncü ve Alara kazısı ile çini buluntuları hakkında genel bilgiler içeren beşinci alt başlık sıralaması şeklinde kurulmuştur.

İkinci bölümde ana başlık şeklinde Selçuklu döneminde Anadolu'da çini kullanımı örneklerle desteklenerek Anadolu'da çini kullanımı hakkında bilgiler verilmiştir.

Üçüncü bölümde çalışmada yer alan çiniler süsleme düzeni ve motiflerine göre üç alt başlık halinde ele alınmıştır. Buradaki birinci alt bölümde çinilerin kompozisyonları üzerinde yer alan bitkisel süsleme, ikinci alt bölümde geometrik süsleme ve üçüncü alt bölümde ise figürlü süsleme ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde çinilerde kullanılan malzeme ve teknik, form özellikleri ve sır teknikleri alt başlıkları halinde ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Çalışmanın beşinci bölümünü, 81 adet çini buluntunun incelendiği katalog kısmı oluşturmaktadır. Çini parçalar seçilirken form özelliklerinin belirgin olmasına ve üzerlerinde önemli motiflerin olmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca süslemelerin anlaşılabilir olması örneklerin seçimindeki ölçüt olmuştur. Çiniler bu bölümde formlarına göre gruplandırılmıştır. Bunlar; haç kollu, sekiz kollu yıldız ve tek renk sırlı çiniler alt başlıkları halinde incelenmiştir. Haç kollu çiniler, süsleme kompozisyonları aynı olan örnekler olarak arka arkaya; sekiz kollu yıldız çiniler ise figür çeşidine göre yine ard arda incelenmiştir. Böylece bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çinilerin katalog fişleri oluşturulurken önce parçaların teknik, form ve hasar oranlarına değinilmiş ardında da süsleme kompozisyonunda yer alan desenler ve süslemeler ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Son olarak da bazı parçalar üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Altıncı bölümde karşılaştırma ve değerlendirme başlığı altında tüm katalog grupları alt başlıklar halinde teker teker ele alınarak, çini parçaların şu anki

durumları, bulundukları yer veya yapı içindeki konumları, süsleme teknikleri, biçimi, kompozisyonları ve konuları bakımından incelenmiş, süslemelerdeki motif ve nesneler değerlendirilerek, bunların sembolik anlamları açıklanmaya çalışılmıştır. Benzer örneklerle karşılaştırmalı değerlendirmesi de yapılmıştır. Ayrıca bir alt başlık halinde çinilerin bazı kullanım özellikleri ve parçalar üzerinde görülen tahribatlara da değinilmiştir. Bu alt başlıktaki verilen örneklerden bazıları katalog kısmına dahil edilmeyen örneklerden oluşmaktadır. Herhangi bir süslemesi ya da formu belli olmayan bu parçalar katalog kısmına alınmamıştır.

Çalışmanın karşılaştırma bölümünde kullanılan çini örnekler, Anadolu Selçuklu dönemine ait diğer saray ve köşklerinde ele geçirilen parçalardır. Anadolu'da Alara Kazısında ele geçirilen çini örneklerin benzerleri şu yapılarda karşımıza çıkmaktadır: Alanya İç Kale Sarayı, Beyşehir Kubad Abad Selçuklu saray külliyesi (R. Arık, 2000) Antalya ve Aspendos Saray Çinileri (R. Arık ve O. Arık 2008: 263-270), Kayseri Keykubadiye Sarayı Çinileri (Aslanapa 1964: 19-40; R. Arık ve O. Arık 2008: 249-253), Kayseri Hunad Hatun Hamam çinileri (Bozer 2005: -27), Konya II.Kılıç Arslan Köşkü Çinileri (M. Akok 1968: 47-72; R. Arık ve O. Arık 2008: 225-238) gibi merkez ve tek başına yapı bünyesinde dirler.

Yedi numaralı sonuç bölümü genel bir özet şeklinde kurulmuştur. Burada Alara Kalesi'ne ait çini buluntularının oluşum süreci, teknik ve kompozisyon uygulamalarına tekrar değinilmiş ve kale içinde yer alan yapıların süslemeler dâhilinde nitelendirilmesine dikkat çekilmiştir. Son olarak Anadolu Selçuklu devletinde görülen geleneksel çini desenlerin burada da görüldüğü ve bu anlamda ortak sanat ekolü yansımasının Alara Kalesi içinde geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.

1.2. ÇALIŞMADA İZLENEN METOD

Çalışmanın konu başlığı ve kapsamı belirlendikten sonra, ilgili kaynak ve yayın taraması yapılmıştır. Bunun için Selçuk Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Mansel Kütüphanesi, Ankara Milli Kütüphane, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi başta olmak üzere çeşitli kütüphanelerde çalışılmış ve internetteki bazı veri tabanları taranmıştır. Konu ile

ilgili kaynak kişilerle görüşülmüş kütüphaneleri taranmış, kitap, makale ve diğer yayınlara ulaşılmış, ilgili tez çalışmaları incelenmiştir. Yayın araştırmalarının ardından, 2007-2012 yılları arası Alara Kazısı çalışmalarında ele geçirilen çini parçalarından katalog kısmında değerlendirilecek örnekler belirlenmiştir. Ardından tasnifleri yapılan çinilerin inceleme aşaması tamamlanmıştır.

Araştırmamızda incelediğimiz çinilerin hepsi kırık durumdadır. Parçalanmış halde ele geçen çinilerin parçaları mevcut olmadığından konservasyon için uygun değildir. Buna rağmen büyük çoğunluğu form veren parçalardan oluşmaktadır. Süsleme açısından farklı örnek teşkil eden bazı küçük parçalar da kataloga dahil edilmiştir.

Çini parçalar Alanya Müze deposu ve Alara Kazısı deposunda korunduğu için, her sezon kazı evinde düzenli olarak ve profesyonelce çekilen fotoğraflardan yararlanılmış ve çizimler de bu fotoğraflardan yararlanılarak oluşturulmuştur.

Kazı kampanyaları sırasında ele geçirilen çiniler arasında incelenilen örnekler; form özellikleri, süsleme, desen ve teknik özelliklerine göre seçilmiştir. Dolayısıyla tüm çini buluntular katalog kısmında incelenmemiş, sadece seçilen örnekler incelenmiştir. Belirlenen parçaların bilgisayar ortamında yapılan çizimleri Mimar Yasemin Türkmen Bekar'a aittir. Çizimlerde; çinilerin renk skalasından bozulmuşluk durumlarına kadar her detay işlenmiştir. Haç kollu ve sekiz kollu yıldız çinilerin çizimleri yapılmış, tek renk sırlı türkuaz çinilerin çizimlerine yer verilmemiştir.

Çalışmamızda değerlendirdiğimiz çini parçalar teknik, kompozisyon, renk, form açısından aynı yüzyıla ait benzer örneklerle kıyaslaması yapılmış ve bu şekilde değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Bu kıyaslama, özellikle kale ve saray kazıları çini buluntuları dikkate alınarak yapılmıştır. Bu bağlamda kullanılan çini fotoğrafları yayınlardan taranarak ya da sergilendikleri müzede bizzat fotoğrafları çekilerek elde edilmiştir. Çini örnekler dışında kullanılan diğer tüm veriler de yayınlar ve kişisel arşivlerden yararlanılmıştır.

1.3. İLGİLİ KAYNAK VE YAYINLAR

Çalışma kapsamında ilk olarak; Alara Kalesi'ne direkt ya da dolaylı olarak değinen yayınlar araştırılmıştır. Bunlardan ilk grubu dönem kaynakları oluşturur. Çeşitli zaman aralıklarında bu bölgeye gelen seyyah ve araştırmacılar bölge ve bölgede yer alan yapılar hakkında çeşitli bilgiler vermektedir. **Dedeyan**'ın kroniğinde, **İbni Bibi** Selçukname'sinde, **Yazıcızade Ali** Tevarih-i Al-i isimli eserinde ve **Evliya Çelebi** Seyahatname'sinde Alara Kalesi ve yerleşmesiyle ilgili bazı anlatımlar bulunmaktadır. Dedeyan'ın kroniğinde; Kral II. Leon'un mülk listesinde Alara'nın ismi geçer. Alara Kalesi ve çevresindeki birçok yapı, Klikya Ermeni Krallığından önce mevcut olduğu bilgilerini vermektedir (PAUL GEUNTHNER, 1980). İbni Bibi eserinin ilgili bölümünde Sultan Alaeddin Keykubat'ın Alara Kalesi'ni nasıl ele geçirdiğini anlatmaktadır (İBNİ BİBİ-çev. ÖZTÜRK, 1996: 268-271). Yazıcızade'nin Sultan II. Murat'a sunduğu Selçukname'de yine kalenin fethi anlatılmaktadır (KONYALI, 1946: 373-374). 17. yüzyıl Osmanlı Döneminin önde gelen gezginlerinden Evliya Çelebi Seyahatname'sinde ise Alara Köyü ile ilgili bilgi vermiş ardından da Kalenin harap durumundan bahsederek, IV Mehmet döneminde Kalenin terk edildiğini yazmıştır (KONYALI, 1964: 375-376).

İkinci grup araştırmalar çağdaş yayınlardır. Bu çalışmaların en eski ve kapsamlısı İbrahim Hakkı Konyalı'nın, **Alanya** (1946) isimli eseridir. Bu kitapta, Alara Kalesi ve köyünün yerinden bahsedilmiş, kalenin Selçuklular tarafından fethedilişi ve Osmanlı dönemindeki işlevi hakkında arşiv kaynakları referans alınarak bilgi verilmiştir. Ayrıca Sultan Alâeddin Keykubad'ın yaptırdığı Alara Han'a da kısaca değinilmiştir.

Bölgeyle ilgili bir diğer çalışma S.Lloyd ve D.S. Rice'nin **Alanya** (1964) isimli eseridir. Alanya'daki abideler üzerine etraflı bir çalışma yapan Lloyd ve Rice Alara Kalesi'ne de değinmişlerdir. Kalenin Selçuklular tarafından fethedilişi anlatılıp, Alara Kalesi'de kitabelerin okunuşunu verilmektedir. Birinci kitabeyi "*Abu'l Feth ?*" ikinci kitabeyi "*Büyük Sultan Sultanların Sultanı*" olarak okumuşlardır. Bunlara göre kitabeler I. Alâeddin Keykubad'la ilgilidir. İç kalede yer

alan hamamdaki figürlü fresk süslemeler ile çini parçalara ilk defa değinen araştırmacılar maalesef etraflı bilgi vermemişlerdir.

Alara Hamam'ı ve kasırdaki çinilere ve fresklere dikkati çeken Şerare Yetkin, Sanat Tarihi Yıllığı 1969-1970 (1970) dergisinde yayınlanan “**Sultan I. Alâeddin Keykubat’ın Alara Kalesi Kasrının Hamamındaki Freskler**” isimli makalesinde kısada olsa bir değerlendirme yapmıştır. Selçuklu dönemine ait köşk ve kasırları içerisinde Alara Kalesi değerlendirilmiş ardından da, kalenin mimarisinden, kitabelerinden, süslemelerinden, ayrıntılı olarak da iç kalede yer alan hamamdan ve süslemelerinden bahsetmiştir. Yine Yetkin’in, Malazgirt Armağanı (1993) kitabında yayınlanan “**Alara Kalesi’ndeki Kasırlı Hamam ve 13. Yüzyıl Anadolu Mimarisindeki Yeri**” isimli bir diğer makalesinde, genel olarak kale ve içinde yer alan mimari unsurları çizim destekli tanıtılmıştır. Kalede yer alan hamamın mimarisinin yanı sıra duvar resimlerini incelemiş ve fresk süslemelerini Büyük Selçuklulardan kalan duvar resimleri ile üslup bakımından karşılaştırmıştır. Sonuç bölümünde hamamlı kasrı plan ve figürlü duvar resimlerini göz önünde bulundurarak 13. Yüzyıl Anadolu Selçuklu mimarisi içindeki önemini dile getirmiştir. Makale ayrıca bazı buluntuların tahrip olması ve kalenin fiziki görünümünün zaman içerisinde değişmesi sebebiyle son derece özgündür.

Çalışmamızın bir diğer kaynak taraması Anadolu Türk çini sanatının gelişmesine ve kullanımına yönelik olarak yapılmıştır. İlk kaynaklar arasında yer alan Gönül Öney’in **Türk Çini Sanatı** (1976) isimli çalışması, Türk çini ve seramik sanatını, başlangıcından günümüze kadar kronolojik ve sistematik olarak incelemektedir. Yine aynı yazarın, **İslâm Mimarisinde Çini** (1987) başlıklı çalışmasında İslam mimarisindeki çini kullanımını geçmişteki tarihi kapsamı içinde bol görsel malzemeyle anlatmaktadır. Yazar ayrıca İslam devletlerin çini kullanımını devir devir bölgelerdeki ağırlığı üzerinde durmuştur. Şerare Yetkin **Anadolu’da Türk Çini Sanatının Gelişimi** (1972) isimli kitabında Türk mimarisinde çini sanatının gelişimini ele almaktadır. Anadolu topraklarındaki abidelerin çini ile süslenmesinden önce başlayarak ilk Osmanlı dönemine kadar takip etmiştir. Selçuklu devri çinin sanatını bütün ayrıntıları ile ele alarak teknik ve kompozisyon

özelliklerine temas etmiş ve diğer sanat çevreleri ile ilgisine değinmiştir. Ayrıca Selçuklu devri çini sanatından Beylikler Dönemine geçiş ve ilk Osmanlı çini sanatına bağlanış üslup değerlendirmelerine de değinmiştir. Doğan Kuban'ın **Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı** (2002) isimli eseri Selçuklu sanatını her yönüyle bütüncül olarak incelemesiyle önemlidir. Farklı araştırmacılarında uzman olduğu alanda katkıda bulunduğu çalışmada özgün çıkarımlarda bulunulmuştur. Rüçhan Arık ve Oluş Arık'ın editörlüğünü üstlendiği **Anadolu Toprağının Hazinesi Çini-Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri** (2007) isimli kitap makaleler topluluğundan oluşmaktadır. Makalelerde Selçuklu ve Beylikler dönemine ait dini ve sivil yapılar ile çeşitli müzelerde sergilenen çini örnekler incelenmiştir. Eser ayrıca, Selçuklu çinilerinin teknik ve teknolojisini de değerlendirmesi açısından önemlidir. Rüçhan Arık **Kubad Abad Selçuklu Saray ve Çinileri** (2000) isimli çalışmasında önce Alanya, Keykubadiye sarayları ile Kılıç Arslan Köşkünden kısaca bahsedip ardından esas konusu olan Kubad Abad sarayına geçmektedir. Sarayın keşfinden başlayıp günümüze kadar olan serüvenini dile getirmektedir. Gönül Öney ve Zehra Çobanlı'nın editörlüğünü yaptığı **Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı** (2007) isimli kitapta Anadolu çini ve seramik sanatı makaleler halinde çeşitli araştırmacılar tarafından kaleme alınmıştır. Selçuklu'dan başlayarak Cumhuriyet Dönemi'ni de kapsayan geniş zaman diliminde çini ve seramik sanatı alanında gelişen hamur, teknik, form, desen ve etkilenme özellikleri anlatılmaktadır. Ayrıca Yılmaz Önge'nin **Anadolu'da XII-XIII. Yüzyıl Türk Hamamları** (1995) isimli eseri çalışmamıza birebir kaynaklık eden çalışmalardandır. Söz konusu yüzyıllara tarihlenen hamamları mimari ve tezyini açıdan değerlendirdikten sonra hamamları katalog halinde ayrı ayrı incelemiştir. Alara Kalesinde bulunan hamamında dahil olduğu çalışma günümüze gelemeyen bazı unsurları belgelemesi açısından önemlidir.

Selçuklu dönemi üzerine yapılmış çeşitli tez çalışmalarından da faydalanılmıştır. Bunlardan en önemlisi Lale İskenderzade'nin kaleme aldığı **Anadolu Selçuklu Saray Çinilerinde İnsan Figürü** (2010) başlıklı doktora tezidir. Danışmanlığını Yard.Doç.Dr. Yaşar Erdemir'in yaptığı çalışma alanındaki en önemli çalışmalardan biridir. Selçuklu Dönemi çini sanatında karşımıza çıkan insan tasvirlerinin Türk sanatındaki İslam Öncesi ve İslam Dönemi kaynaklarına inerek

Selçuklu Türk tipi olarak bilinen ikonografinin ve Selçuklu Çağı seramik süslemede uygulanan insan tasvirli konularının tarihi oluşum çizgisini ve aşamalarını dile getirildiği çalışma alanındaki özgün çalışmalardan biridir.

Danışmanlığını Prof. Dr. Ali O. Uysal'ın yaptığı Derya Serin tarafından hazırlanan **Kubad Abad Sarayının Haçvari Çinileri Üzerindeki Bitkisel Süslemeli Çiniler** (2008) başlıklı yüksek lisans tezi, Kubad Abad Sarayı 1981-1990 yılları arasında bulunan ve kazı evi deposunda yer alan haçvari çiniler üzerindeki bitkisel süsleme malzeme, teknik, biçim ve kompozisyon özelliklerine göre tasniflenip, tanımlanmaya çalışılmıştır.

Çini ile ilgili ana kaynak sayılan bu yayınlar dışında, yine Selçuklu dönemine tarihlenen ve benzer özellikler gösteren çini parçaların ele geçirildiği çalışmalara ait raporlar da incelenmiştir. Özellikle Alara Kalesi'nde Osman Eravşar tarafından yürütülen kazı çalışmaları ile ilgili 2007-2012 yılı raporları, ele geçirilen çiniler ve yapılan çalışmalar, malzeme-teknik özellikleri açısından değerlendirilmek üzere, kaynak olarak kullanılmıştır. Bunun yanın da, Kubad Adab Sarayı kazı raporları ve Alanya Kalesi kazı raporları da gözden geçirilmiştir.

Çalışma kapsamında Anadolu Selçuklu dönemine ait kale, köşk, saray, kasır ve hamam gibi yapılarla ilgili mimari ve çini süslemelere değinilen çeşitli makaleler de incelenmiştir. Rüstem Bozer'in "**Kayseri Hunad Hamamı Çinileri**" (2005) isimli makalesinde hamamın, yenileme sırasında *in situ* halinde bulunan, çinileri bilim dünyasına tanıtmaktadır. Leyla Yılmaz'ın "**Alanya-Selçuklu Sarayı Çini Kaplamalarının Geometrik tasarımı Üzerine**" (2001), isimli çalışması Alanya Kalesi kazılarında ortaya çıkarılan çinilerin saray duvarlarındaki kaplamasına dair bilgi içermektedir. Yıldız-haç kombinasyonu başta olmak üzere, kare, dikdörtgen ve altıgen levha çinilerinin kullanımına değinmektedir. Alptekin Yavaş "**Anadolu Selçuklu Köşklerinin Plan Tipleri Üzerine Tespitler**" (2007) isimli çalışmasında Selçuklu dönemi köşk ve kasırlarını bütüncül olarak inceleyip değerlendirmiş, Selçuklu dönemi köşk ve kasırlarının tipolojisini yapmıştır. Alara Kalesi'nde yer alan kasrı da bu tipoloji içinde münferit planlılar gurubunda değerlendirmiştir. Osman Eravşar "**Anadolu Selçuklu Hamamları**" (2009) isimli çalışmasında Anadolu

Selçuklular tarafından Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde inşa edilen hamamları kültürel açıdan, planlama ve yapım tekniği bakımından incelemiş ve kendilerine has özellikleri ortaya koyulmuştur. Çalışmada ayrıca bağımsız olarak inşa edilen hamamlara örnek olarak Alara Kalesi Hamamı ve Alara Aşağı Hamam verilmiştir.

1.4.ALARA TARİHİ

Alara Kalesi, Alanya-Antalya arasında, sahilden yaklaşık 10 km. kadar içeriye kıvrılan yolun sonunda, Toros Dağları'ndan geçen, dar ve derin bir vadiden akan Alara Çayı'nın yanında tek başına yükselen kayalık, yalçın bir dağ üzerindedir (Yetkin, 1970: 72-Fot. 1). Kalenin kuzeyi oldukça dik bir yar halinde çaya inmektedir. Ormanlarla kaplı yemyeşil dağların arasından çıkan Alara çayı kalenin

Fotoğraf-1: Alara Kalesi

dibinden akmakta ve önde uzanan ovada kıvrımlar oluşturarak denize ulaşmaktadır. Alara Köyü yerleşmesi, kalenin doğu yönüne doğru, Alara çayının kıyısını takiben oluşmuştur.

Bugün küçük, canlı ve sevimli bir köy olan Alara ve kalesinin kronolojik tarihi ile ilgili en eski kayıtlar Ortaçağ Dönemine aittir. Kaynaklar öncesine dayanan, bilinmeyen dönem için, tarihi süreç içerisinde bağlı olduğu Alanya'ya eş kronoloji izlediğini söylemek yanlış olmaz.

Yapılan bir çalışmada Alara Çayı'nın Tunç Çağından Bizans dönemine kadar denizle bağlantılı ulaşım da veya nehir limanı olarak kullanıldığına değinilmiş ve Alara Çayı'nın kıyısında önemli bir Tunç Çağı yerleşmesi veya ticaret merkezi olduğu söylenilmiştir (Öniz, 2012: 70).

Alara Çayı'nı takip kuzeyde Anadolu'nun iç kesimlerine doğru yönelen bir yolun varlığı 2011 yılı kazı kampanyası sırasında tespit edilmiştir. Çayın üst bölümünde yer alan "Ali Köprüsü" olarak bilinen eski bir köprünün ve köprü ile bağlantılı olduğu düşünülen bir Roma Yolu'nun varlığı tespit edilmiştir (O. Eravşar ile kişisel iletişim, 22 Kasım 2012) .

Ortaçağ döneminde Alara Kalesi ve çevresinde bulunan yerleşimler hususunda bazı kaynaklarda, sınırlı bilgiler bulunur. Bu kaynaklar Consdansbl Smbat ve İbni Bibi'ye ait kroniklerdir. Consdansbl Smbat'a ait kronikte; Alara'nın Kilikya Ermeni Kralı II.Leo'nun kardeşi Smbat'ın mülk listesi içinde isminin geçtiğinden bahsedilmektedir (Aktaran: Yetkin, 1970: 73). İbni Bibi'nin eserinde ise kalenin Selçuklular tarafından fethedilmesiyle ilgili bilgiler yer almaktadır (İbni Bibi, çev. M. Öztürk, 1996: 268-271).

Alara ve çevresinden kaynaklarda çok fazla bahsedilmemesinin yanı sıra tarihi topografya çalışmaları açısından da bir takım problemleri bulunur. Ortaçağ Anadolu coğrafi bölgeleri içinde isimleri geçen yerleşmelerin neresi olduğu tam olarak bilinmemekle beraber bazı varsayımlar mevcuttur¹. Bunlar, Pamphylia Bölgesi sınırları içinde yer alan ve Cbyra Minor, Justiniapolis, Ptolemaios gibi yerleşmelerdir. Bunların Alara ve çevresinde olduğu bilinmesine karşılık yerleri tam olarak tespit edilememiştir. Alara muhtemelen bu üç bölgeden birine dâhil idi. Ancak sınırları tam olarak bilinmeyen bu yerleşmelerden Cbyra bazı araştırmacılara daha yakın gelmektedir. Bunlardan biri İbrahim H. Konyalı diğeri ise R.Kiepert'tir. İ.H.Konyalı eserinde Alara Köyü ve kalesinin Alanya'nın eski dönem şehirleri arasında bulunan Cibyra bölgesi sınırları içine dâhil olduğunu dile getirmektedir (Konyalı, 1964: 38-39). R. Kiepert haritasında Alara Kalesi'ni Karaburun'un kuzey batısında göstermektedir (Harita 1). Böylece Alara Köyünü Cbyra'nın sınırları arasında göstermiştir.

Alara Kalesi'nin, Anadolu Selçuklu hâkimiyetine girmesi, Sultan I.Alâeddin Keykubad zamanında gerçekleşmiştir. Anadolu Selçuklu devletine politik, ekonomik ve kültürel açıdan en verimli, zengin ve kudretli çağını yaşatan Sultan I.Alâeddin Keykubad (Merçil, 2001: 21; Kuban, 2001: 20) 1210 yılında tahta geçmesinin ardından Antalya emiri olan Mübarizüddin Ertokuş'un; sultanı, hükümdarlığını güney sahili boyunca uzatması gerekliliğini (Llyod ve Rıce, 1964: 4) ve bu yüzden askeri ve ticari bakımdan çok önemli olan Alanya'yı (Yetkin, 1990: 119-126) alması konusunda ikna etmesiyle, sultan harekete geçmiştir. Akdeniz'in en işlek

¹ Osman Eravşar'ın 2011 Yılı Alara Kazısı Çalışma Raporu'ndan alıntıdır.

limanlarından biri olan Alanya'nın (Ercenk, 1992: 393) fethedilmesinin bir diğer gerekliliği; siyasi ve ticari olarak Selçuklular Antalya üzerindeki konumunu pekiştirme gereksinimidir (Redford, 2008: 45). Alanya, Akdeniz Bölgesinde Antalya'dan sonraki en büyük limandı ve buna ilaveten muazzam büyüklükte kaleye sahipti. Anadolu'da Selçuklular fetih hareketlerini düşünürken, aynı dönemde Pamfilya ovası boşalmış, Helenistik ve Roma kentleri, Side, Perge ve Aspendos terk edilmiş durumdaydı (Redford, 2008: 46). Antik dönemde Coracesium, Bizans çağında Kalonoros (Güzel Dağ) ismiyle anılan şehir, 13. yüzyıl ilk çeyreğinde, Ermeni veya Rum asıllı, Kir Fard tarafından yönetilmekteydi (Llyod ve Rice, 1964: 4; Gürbüz, 2001: 208; O. Arık, 2011: 43). Ermeni mi Rum mu belli olmayan Kyr Fard Selçuknamelerde sadece kalenin hakimi olarak geçmektedir. Dönemin çağdaşı olan Ermeni tarihçisi başkumandan Simbat'a göre Rupen Hanedanından olup, II. Leon'un krallığı zamanında Selçuklulara karşı çarpışan Ermeni kumandan Baron Adom'un torunudur (Aktaran: Yetkin, 1970: 73).

Sultan I.Alâeddin Keykubat, fetih kararını Aksaray'da devlet emirlerinin, kumandanların bulundukları bir ziyafet sonrasında açıklamıştır (Konyalı, 1946: 61). Ardından sultanın bizzat kumanda ettiği ordu Konya, Çumra, Dinek, Belviran, Hadim, Pirlevganda yolu ile Alanya'ya inmiştir (Konyalı, 1946: 61). Kuşatma hem denizden hemde karadan yaklaşık iki ay sürmüştür. Ne var ki tüm elverişli unsurlara (askeri, coğrafi, siyasi) rağmen Selçuklular Kalonoros Kalesi'ni almakta başarı sağlayamamışlardır. Mübarizüddin Ertokuş daha fazla kan dökülmeden sulh yolu ile kaleyi teslim etmesi hususunda Kir Fard'ı razı etmiş olmasaydı, kaleyi almak belki de mümkün olmayacaktı (Llyod ve Rice, 1964: 4). Yapılan istişarelerle Kir Fard'ın kendisinin, ailesinin ve malının güvenliği sağlanacağı, ayrıca Akşehir'in tımarlığı da kendisine verilmesi hususunda anlaşılmıştır. Ayrıca Kir Fard kızını sultan Alâeddin Keykubat'a vererek Selçuklu döneminde kendine sağlam bir yer edinmiştir (Ermeni tarihçisi *Simbat* kaleme aldığı "*Küçük Ermenistan Tarihi*" isimli eserinde Sultana kızını verdiğini dile getirmektedir. Aktaranlar: İ.H. Konyalı, 1964: 66; Yetkin, 1970: 73). Bizans döneminde Kalonoros olan adı fatihinin adına izâfeten Alâiye'ye dönüştürülmüştür (Turan, 1984: 335; Cahen, 1979 :133-138; Bilici, 1993: 311). Alâiye, Alâaddin Keykubat'ın sultan olduktan sonra fetederek ele geçirdiği

şehirlerarasında kendi adını taşıyan tek şehir olma özelliğine sahiptir (Baykara, 1990: 127).

Alâadin Keykubat, Alanya'nın fethinden sonra Antalya'ya dönerken yol üzerinde Kir Fard'ın kardeşine ait olan Alara Kalesi'ni görmüştür (Konyalı, 1964: 69; Yetkin, 1970: 75). İsmi bilinmeyen bu Ermeni prensi dağdaki bu müstahkem kaleyi bir keşiş olarak idare etmekteydi (Konyalı, 1964: 56). Sultanın elçileri vasıtasıyla kaleyi teslim etmesi istendiğinde, bir kriz sonucu ölmesinin ardından paniğe kapılan askerleri kaleyi savaşmadan teslim etmişlerdir (Yetkin, 1970: 76).

Kale Türklerin eline geçtikten sonrada ismini muhafaza etmiştir. Yörede 1198 yılında “Manavgat ve Alara Prensi” Mikhail egemen bulunuyordu; yani Alara ismi fetihten öncede kullanılmaktadır (Umar, 1993: 46). Sultan Alâeddin Keykubat, Alanya'daki gibi, burada da kaleyi yenilemiştir. Nitekim Selçuklular'ın ele geçirdikleri şehirlerde Bizans kalelerini küçük değişikliklerle kullandıkları bilinmektedir (Karpuz, 2009: 59). Sultan Alara'da ayrıca nehrin yanında kaleden de görülebilen bir han ve köprü inşa ettirmiştir (Llyod ve Rice, 1964: 4). Kitabesine göre 1231 tarihli eşodaklı plan grubuna dahil olan bu han kuzey-güney kervan yolu ağı üzerinde bulunmaktadır. Banisinden dolayı bir *Sultan Han* olan ve Antalya-Konya arasında uzanan yolun Alanya'dan sonra Şarapsa Han ve Manavgat arasındaki ikinci durağıdır (Erdmann, 1961: 187-184; Yavuz, 1979: 178-189).

Kalenin eteğinde akan Alara Çayı üzerinde bugün yıkık olan bir köprü kalıntısı da bulunmaktadır. Bu kervansaray ve köprü kalenin önemini büsbütün arttırmaktadır. Bu köprüsünün daha ilerisinde, başka bir köprü'nün izleri de mevcuttur. Ayrıca Alara Çayı'nın kuzeyinde iç kesimlere doğru yönelen kısımda çay üzerinde “Ali Köprüsü” olarak adlandırılan ve eski haritalarda bilinen bir köprü tespit edilmiştir².

Yukarıda sözü geçen Ortaçağ kaynaklarından İbni Bibi'nin Selçukname'sinde Alara Kalesi'nin alınışı şu şekilde anlatmaktadır:

²Osman Eravşar'ın 2011 Yılı Alara Kazısı Çalışma Raporu'ndan alıntıdır.

“Alâeddin Keykubad Alaiyye kalesinde döndükten sonra cihangirlik dizginini Antalya tarafına çevirdi. Yolda (Alara) kalesi gözüne ilişti. Bu kale sert kayalar arasında bir inci gibi idi. Yanında mavi renkli, Nil akışlı ve ahenkli bir ırmak geçiyordu. Göğe yakınlığından bekçilerinin beli bükülmüş, yüksekliğinin yanında Kaf Dağı küçük bir tepe gibi kalmıştı. Kir Fard’ın kardeşi olan kale hakimi, eteğini dünya zevklerinden çekmiş, zâhidlik yolunu tutmuş, kalede atlas yerine palas üzerinde oturmayı tercih etmişti. Sultan; devlet büyüklerinden birine, bir kol askerle Alara tarafına geçerek kale hakimine:

-kudret ve şecaat ile tanınmış olan kardeşin bir ay evvel Kalonoros Kalesini bizden kurtaramadı. Senin şu âciz ve zaif halinde burayı elinde tutamayacağın pek açıktır. Sen akıllı ve dünya cefası çekmiş bir adamsın, senin haline selamet yolunu tutmak yakıştır. Eğer kardeşinin tuttuğu yola giderek kaleyi ekserimize teslim edersen arzularına kavuşursun. Şayed fermanımızın dışında bir adım atarsan bu hareketin ile cahaletinin cezasından başka bir şey göremezsın!.. Tarzında bir teklif yapılmasını emretti.

Alâeddin’in fermanını kale hâkimine tebliğ ettikleri zaman zavallı hakim saltanatın kudret ve heybetinden feryadı figana başladı. Derhal vücuduna ârız olan kulunç hastalığı ile ömrü nihayete erdi. Kalenin ileri gelenleri, bu hadisenin dehşetinden yerlerine dağıldılar. Kaleyi ister istemez teslim ettiler. Bu hisar da böylece zahmetsiz bir surette diğer kale ve hisarlar arasına girdi. İkinci fethin müjdesi sultanın kulağına erişince umumi ziyafetler tertip etti. Başlarda esen cenk havası, saz ve şarap ahengine dönüştü. Sultan Antalya’ya vardığı zaman bütün ümeraya iltifatlarla hil’atler giydirmiş, kuşlaklarına dönmeleri için onlara izin vererek kendisi kışı Antalya’da geçirmişti.”(İbni Bibi çev. M. Öztürk, 1996: 268-271).

Alara Kalesi’nin fethine değinen bir diğer çalışma olan, Yazıcızade Ali’nin Sultan II.Murat adına yazdığı Tevarih-i Âl-i Selçuk adlı eserinde kalenin fethini yazdıktan sonra şunları da ilave eder: *“Ve Sultanın sancağı kaleye çıkardılar ve Şehriyarın duası nidâsını ol diyarın sakinleri semtine erişdirdiler ve anın gibi kaleysisavaşı ve ve kılıçsız memalikin kalan kalelerine zam ettiler ve saltanat divanı*

defterlerinde isbat olundu ve mahsulâtı muhasibler hesabına girdi” (aAktaran; Konyalı, 1946: 373-374).

Selçuklu hakimiyetinin ardından 1475 yılında Osmanlı Devletine dahil olan Alanya ile beraber Alara Kalesi’de Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Osmanlı döneminde kale ve çevresi ile ilgili bilgiye pek rastlanılmamaktadır. Yavuz Sultan Selim dönemine ait bir arşiv belgesinde Alara’nın Alanya’ya bağlı dokuz köylü bir nahiye olduğu ve “Pis Alara” şeklinde anıldığı yazmaktadır (Konyalı, 1946: 374). Kanuni Sultan Süleyman devrine ait 1530 tarihli bir vesikada ise bu tarihte Alara Kalesi’nin bir dizdarı (kale muhafızı) ile onbir müstahfız (kaleyi savunan asker) eri olduğundan ve 106 evli Alara Köyü’nden, iki müreccidi, iki de sipahisi (atlı asker) olduğundan ve senelik geliri 2500 akçe olduğundan bahsetmektedir (Konyalı, 1946: 374). 1671 yılında Alara’ya gelen Evliya Çelebi, Kalenin viran halinden, İçinde kimsenin olmadığından, kale etrafında birçok yapı ve mezar olduğundan bahsetmektedir (Konyalı, 1946: 375-376).

Osmanlı döneminde; Kanuni Sultan Süleyman zamanında faaliyette olan ve savunma amaçlı askerlerin bulunduğu Alara Kalesi (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, 616-617), Sultan IV. Mehmet (1648-1687) zamanında terk edilmiş ve köy kalenin dışına taşınmıştır (Yetkin, 1970: 77). Aradaki süre zarfında neler yaşandığı bilinmese de kalenin bu dönemde önemini yitirdiği aşîkârdır. Selçuklu Dönemindeki ihtişamı yerini, zamanla terk edilmişliğe bırakmıştır (Konyalı, 1946: 376).

1.5.ALARA KAZISI VE ÇİNİ BULUNTULARI

1221 senesinde Selçuklu egemenliğine geçen Alara Kalesi’nin kökeni Bizans dönemine kadar inmektedir (Redford, 2008: 79). Sultan Alâeddin Keykubad tarafından yeniden yaptırılan kalenin en üst noktası olan hisarın tepesinde, kasırlı hamam ve farklı yapılar yer yer yontularak şekillendirilen tabii kayalık bir zemin üzerine, tamamen kireç harçlı moloz taşla inşa edilmiştir. Yapıların ayrıca kaba bir işçilik ile örülen duvarlarında kapı, pencere ve cephelerin köşeleri gibi belirli bölümlerinde kesme taş kullanılmıştır.

Geçtiğimiz yüzyılda harabe haline gelen; nehrin, dağların, ovanın ve denizin olağanüstü manzarasıyla kaplı olan kalenin girişine, bir ucu Alara Çayı'na öteki ucu orta kale giriş kapısına açılan, merdivenli gizli bir dehliz ile ulaşılır. Doğal kayaya oyma bu dehlizin bugün birçok basamağı sağlam olmadığından oldukça tehlikelidir. Tonozunda yer yer açılan küçük mazgal pencerelerle doğal aydınlatması sağlanan dehlizden çıkınca iri moloz ve kesme taştan yapılmış orta sura varılmaktadır. Kaleye dehliz harici çıkılan esas yol patikadandır ve bu yol direk orta kale kapısına ulaşır. Orta kale kapısından sonra yer alan giriş kısmı, üzeri tonozla örtülü, oturma sekileri ve nişler bulunan bir mekândır. Yuvarlak kemerli kapının sövelerindeki derin taş oyuklar, buraya yerleştirilen kapıların yuvaları olmalıdır (Yetkin, 1970: 78).

Orta kale giriş kapısının doğusunda yer alan sur duvarında iki adet yan yana bulunan üç satırlık, nesih yazılı olan kitabelerden günümüze sadece birisi, kırık durumda, gelebilmiştir. Diğeri kayıptır. Kitabelerin Sultan I. Alâeddin Keykubat ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Lloyd ve Rice, 1964: 75; Yetkin, 1970: 79).

Söz konusu kitabelerin olduğu duvar boyunca sıva üzerine yapılmış olan duvar resimleri kalıntıları seçilebilmektedir (Yetkin, 1970: 78-79). İki adet figürün yer aldığı süslemede, kesme taş taklidi boya uygulamaları da görülmektedir. Kırmızı boyanın net bir şekilde görüldüğü fresk süsleme, Anadolu Selçuklu tarihlenen nadir fresk süslemelerindendir³.

Orta kale ve iç kale arasındaki yol oldukça sarptır. Yer yer merdivenle devam eden yol, yer yer kayalıklar üzerinden sağlanmaktadır. Bu hat üzerinde tahrip olan sur duvarları ve kare planlı burçları görmek mümkündür. Aynı zamanda bu hat üzerinde dikdörtgen planlı ve oldukça hantal görünümlü bir yapı da yer almaktadır. Mescit olduğu ileri sürülen ve sonradan yapıldığı düşünülen yapının (Yetkin, 1970: 80) üst örtüsü tamamen yıkılmış ve içerisi ana kayadan kopan kaya parçalarıyla dolmuştur.

³ Anadolu Selçuklu dönemi diğer fresk örneklerine; Alanya Kalesi, Beyşehir Kubad Abad Sarayı ve Aspendos Tiyatrosu'nda rastlanılmıştır (R. Arık, 2008: 266).

İç kaleye yakın bir konumda, doğal kayaya muntazam şekilde oyulmuş muhtemelen kontrol amaçlı yapılmış ikinci bir kapı bulunmaktadır. İçinde oturma sekisi bulunan dehliz tonoz örtülüdür. Günümüzde, kaleye yapılan zorlu yolculukta, durak yeri görevini görmektedir.

Dağın tam tepesinde yer alan iç kale avlusuna dikdörtgen bir giriş mekânından ulaşılır. Kesme taştan inşa edilen girişin dış kapısıyla iç kapısı aynı aks üzerinde değildir. Dıştan burç gibi görünen bu girişin üstü düzdür. İç kale giriş kapısından merdivenle avluya çıkılır. Bir iç bahçe niteliği olması muhtemel avluda kayaya oyma birkaç sarnıç yer almaktadır.

Ş. Yetkin araştırma yaptığı sırada kalenin yamacında dar bir yol üzerinde yekpare taştan, kenarları dilimli bir şekilde oyulmuş küçük bir havuz görmüştür. Yetkin günümüzde olmayan bu havuzun, kasrın avlusunu süslemiş olabileceğinden ve suyunun da avluda yer alan sarnıçlar tarafından karşılanmış olabileceğini ihtimalini dile getirmektedir (Yetkin, 1970: 80).

İç kaledeki münferit planlı hamam (Yetkin, 1970: 78-79; Önge, 1995: 167-169; Karpuz, 2004: 110-111; Eravşar, 2009: 80-81), kalenin en güzel manzarasına hâkim tepede inşa edilmiştir. Doğal kayaya yaslanan hamam, bir biri ardına sıralanmış, kare planlı küçük kubbeli mekânlardan oluşmaktadır. Soyunmalık, ılıkılık, sıcaklık, su deposu ve külhan bölümleri bulunmaktadır. Bu bölümlerden ılıkılık mekânından manzaraya açılan bir pencere bulunur. Kubbe geçiş elemanları arasında, bir çerçeve içine yerleştirilen figürlü süsleme son yıllarda tahrip edilmiş olmasına rağmen hamamlar içinde boyalı süslemenin yapıldığını göstermesi bakımından önemlidir (Eravşar, 2009: 80-81).

Hamamın doğusunda yan yana, üstü tonoz örtülü iki uzun mekan bulunmaktadır. Bu mekanlar içerden bir açıklık ile birbirlerine açılmaktadır. Ş. Yetkin kalenin esas kasrı olarak tanıtmaktadır (Yetkin, 1970: 81) ⁴.

⁴ Alptekin Yavaş ve Şerare Yetkin çalışmasında, Alara Kalesi'ndeki kasrı tek katlı olarak değerlendirmişlerdir (Yavaş, 2006: 211). Yetkin kasrın üst kısmının düz bir teras şeklinde etrafı dikdörtgen mazgallarla çevrili, cihannüma olduğunu ileri sürmüştür (Yetkin, 1970: 81).

Hamamın batısında ise L şeklinde konumlanan yapı topluluğu bulunmaktadır. Yapılan kazı çalışmaları planları ortaya çıkan bu yapıların hizmet mekânlarına mahsus olduğu düşünülebilir.

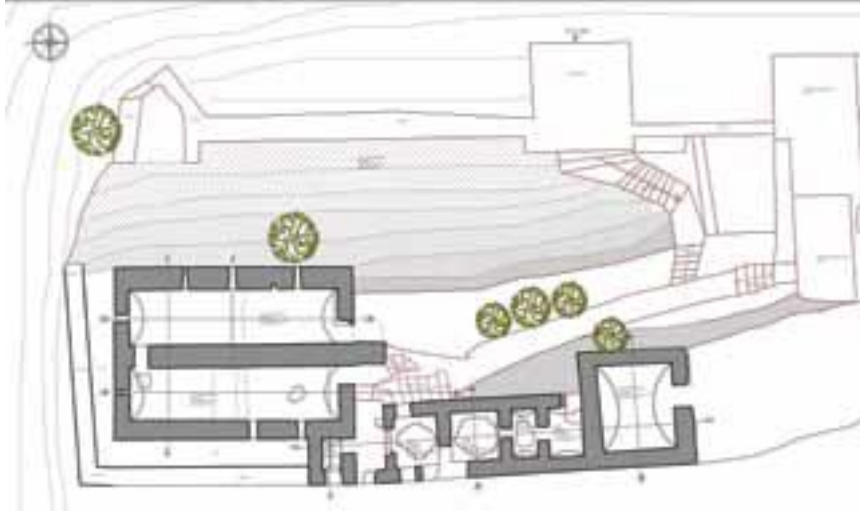
Alara Kalesi'nde yer alan ve Anadolu'daki kasırlı hamam uygulamasının öncüsü olan yapının benzerine; Kubad-ı Abad'da da rastlanılmıştır (R. Arık, 2011: 58).

2007 yılında Osman Eravşar başkanlığında başlayan Alara kazısının amacı; bu küçük Orta Çağ yerleşmesinin, Orta Çağ Anadolu'sunda güney bölümünde ki kentleşme, askeri yapılaşma, sosyoekonomik ve sosyopolitik devinimleri hakkında bilgileri ortaya çıkarmak ve bilim dünyasıyla paylaşmaktır⁵. Bu doğrultuda çalışmalar ilk yıl; İç Kale Hamamı (Kasırlı Hamam), İç Kale Köşkü, Aşağı Hamam ve çevresi (Demirci Atölyesi) olmak üzere üç farklı alanda yürütülmüş, ardıl çalışmalar kale içinde farklı mekânlarda ve Aşağı Hamam çevresinde devam etmiştir. Çalışmamıza konu olan çinilerin hemen hepsi Alara Kalesi, iç kale kasırlı hamam ve çevresindeki yapılardan ele geçirilmiştir (Fot.2/ Tablo-3). Sadece bir örnek kale dışında, Aşağı Hamam etrafında yer alan demirci atölyesine ait bir açmada bulunmuştur (Katalog No:30 - Fot.4).

2007 yılında yeni başlayan Alara kazı çalışmaları İç Kale Hamamı (Kasırlı Hamam), İç Kale Kasrı, Aşağı Hamam ve çevresi (Demirci Atölyesi) olmak üzere üç farklı alanda yürütülmüştür.

İç Kale Hamam (Kasırlı Hamam) Kazısı (Çiz. 1); İç Kale'nin kuzey doğusunda ve kale surlarının hemen bitişiğinde "Kasırlı Hamam" olarak adlandırılan yapıya ait üst örtünün büyük oranda yıkılmış olması nedeniyle tehlike arz etmesi ve defineciler tarafından yapılan tahribatlar sebebiyle kazıya başlanılmıştır (Fot. 3). Kubbe kasnaklarında bulunan fresk tekniğindeki süslemeleriyle dikkat çeken hamamın; külhan, su deposu, sıcaklık, ılıklik ve soğukluk mekanlarında çalışılmıştır.

⁵ Prof.Dr. Osman ERAVŞAR'ın Kültür ve Turizm Bakanlığı'na sunduğu **2010 Yılı Alara Kazısı Çalışma Raporundan** alıntıdır.

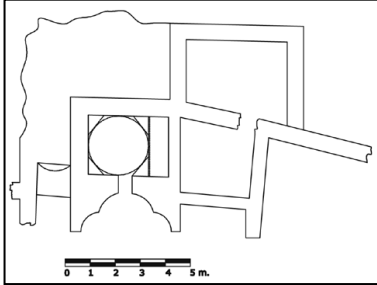

Çizim No 1: Alara İç Kale Sarayı ve çevresi vaziyet planı (O.Eravşar’dan)

İç Kale Köşk Kazısı; Hamamın doğusunda bulunan ve kasır ya da köşk olarak adlandırılan doğu-batı doğrultusunda uzanan birbirine paralel iki tonozlu mekânın hamamla olan ilişkisi ve İç Kale Kasrı olarak adlandırılması nedeniyle kazılar, bu mekânlar ile sur duvar arasındaki alanda yapılmıştır. Batıdan doğuya doğru mevcut duvar izleri takip edilmiş; bitişikteki kasrın mazgal pencereleri ortaya çıkarılmıştır. Kasrın içinde, iki uzun dikdörtgen planlı ve üzerleri sivri tonozla örtülü mekânlardan kuzeydekinin çok daha yüksek bir toprak yığını ile dolu olduğu gözlemlenmiştir. Bu yığın ortadan kaldırılmış ve ana kaya ortaya çıkarılmıştır.

Aşğı Hamam ve Demirci Atölyesi Kazısı; Alara ayı’nın kenarında bir set şeklinde uzanan kalenin sur duvarına bitişik ve duvarın dışında yer alan yapı, bitkiler içinde kaybolmuş, neredeyse tamamen toprak altında kalmıştı. Buradaki kazı çalışmalarına yapının doğusundaki kuzey-güney doğrultusunda uzanan duvarın takibiyle başlanılmıştır. Duvarın kuzeyde bittiği nokta tespit edilmiştir. Kuzeydoęu köşesinde su deposu kalıntı halinde ortaya çıkarılmıştır. Su deposu ve külhanın tespitinden sonra hamam olduğu anlaşılan yapının belgeleme çalışmaları yapılmıştır(iz. 2/Fot. 4). Güneydoęuda hamamın bitişiginde başka bir yapı olduğu tespit edilmiş ve kazısında bir demirci atölyesine ait olduğunu düşündüğümüz küçük metal buluntular ele geçirilmiştir. Hamamdaki kazıya, kubbeli yapının içindeki toprak tabakasının kaldırılması ile devam edilmiş ve cehennemlik katı olduğunu düşünülen mekanın döşeme izleri ortaya çıkana kadar sürmüştür. Zamanla yıkılan

hamamın yıkıntılarını, ırmak yatağının içinde görmek mümkündür (Eravşar, 2008: 10-13).

Çizim No 2: Alara Aşağı Hamam planı (O.Eravşar'dan)

2007 yılında Alara Kalesi kazı çalışmalarında buluntuların etütlük olmak üzere Alanya Müzesi deposunda bulunan 32 adet çini parçası katalog kısmında değerlendirilmeye alınmıştır. Parçaların hepsi İç kalede yer alan hamam ve kasırdaki çalışmalarda ele geçirilmiştir. Bu parçalardan 14'ü haç formlu, 10'u sekiz köşeli yıldız formlu, 8'i ise plaka çinilerden oluşmaktadır. Çeşitli açmalarda bulunan bu çini parçaların (Tablo:3) hepsi kırıktır.

2008 yılı kazı çalışmalarında, önceki sezon başlanılan İç Kale Köşk kazısı, Aşağı Hamam ve Demirci Atölyesi kazılarını tamamlamak amaçlı çalışmalara devam edilmiştir. Bu alanlarının dışında Ayazma Şapeli, Aşağı Kent Yapı Kalıntısı, Orta Kale Kapısı ve çevresinde de kazı çalışmalarına başlanılmış ve bazı noktalarda sondajlar yapılmıştır.

İç Kale Köşk Kazısı; 2007 yılı kazı kampanyasında, literatüre Kasırlı Hamam olarak giren yapının kazı çalışmasına devam edilmiştir. Yapılardan, hamamın kazı çalışması tamamlanmış, doğudaki köşke ait bir birine bitişik iki beşik tonozlu mekândan kuzeyde olanının kazısı yapılmıştır. Güneydeki beşik tonozla örtülü mekânın kazısına başlanılmıştır. Buradaki çalışmalar tamamlanınca, köşkün dışında kuzey ve doğu duvarı ile kale duvarı arasında bulunan alanda kazılara devam edilmiştir. Kasrın dışında, kuzey ve doğu duvarları ile kale duvarı arasındaki dar bir koridor şeklindeki bölümün kazı çalışması ve 2007 yılı kampanyasında başlanılmıştı. İç Kale'nin batı tarafında bulunan diğer yapı kalıntılarının da sarayın bir parçası olabileceği düşüncesiyle 2008 yılı kampanyasında bu bölümdeki mekânlar üzerinde de kazı çalışmaları yapılmıştır. Hamama ait külhanın arkasındaki mekândan itibaren kazı çalışmalarına devam edilmiştir.

Ayazma Şapel; Alara Kalesi'nin kurulu olduğu tepenin kuzeybatı eteğinde bulunan, vadiye açılan bir mağaranın hemen önünde yer alan şapelin tespiti önceki sezon yüzey araştırmalarında yapılmıştı. Şapelde, plan ve duvar resimleri tespiti amacıyla çalışmalar yapılmıştır.

Aşağı Hamam ve Demirci Atölyesi; Aşağı Hamam'da, hamam ve demirci atölyesi ile ilişkili yapı ve çevresinde çalışılmış ve hamam ile ilgili çalışmalara devam edilmiştir. Hamamın bitişiğinde yer alan mekânlarda çalışmalar yapılmıştır (Eravşar, 2009: 7-11).

2008 yılında Alara Kalesi kazı çalışmalarında buluntuların etüdlük olmak üzere Alanya Müzesi deposunda bulunan 16 adet çini parçası katalog kısmında değerlendirilmeye alınmıştır. Değerlendirilen bu parçalar, bir önceki sezondaki gibi, iç kale kazı çalışmalarında ele geçirilmiş örneklerdir (Tablo:3). Bu parçalardan 8'i haç formu, 6'i sekiz köşeli yıldız formu, 2'si ise plaka çinilerden oluşmaktadır. Kırık halde ele geçen çini parçalarda hayvan figürleri ve bitkisel süsleme ağırlıktadır.

2009 yılında, geçen sezon çalışmalarına başlanan alanlar ve ilk defa kazısı yapılan yeni çalışma bölgeleriyle birlikte, yedi farklı alanda çalışılmıştır. İç Kale Köşk, Aşağı Hamam ve demirci atölyesi kazılarının dışında, Kasırlı Hamam'ın etrafı, İç Kale kapısı ve çevresindeki alanlarda, Orta Kale yapı kalıntısı, Aşağı Kent yapı kalıntısında da kazılara başlanılmıştır.

İç Kale ve Köşk Kazısı; İç Kale'nin kapı önünde yer alan mekân ve hamamın batısında yer alan bölüm olmak üzere iki farklı alanda çalışılmış ve kasırlı hamam kazı çalışması tamamlanmıştır. İç kale giriş kapısı etrafı açılmış ve ulaşım kolaylığı sağlanmıştır. Kasırlı Hamam'ın batı tarafında yarısı yıkık bir halde olan, tonozlu bölümde çalışılmıştır. İç Kale'deki diğer bir kazı alanı da Kasırlı Hamam'ın güneybatısında yer alan yapı kalıntısıdır.

Orta Kale Kazısı; Kale yerleşmesinin askeri anlamda güvenli özel bölümünü oluşturan Orta Kale'de ilk olarak çalışmalara 2009 sezonunda başlamıştır. Orta Kale'de, üç farklı mekândan çalışma yapılmıştır. Burçların hemen arkasında

kalan bu mekânların içleri oldukça dolmuş durumdaydı. Çalışmalarla beraber iç kısımları temizlenmiş ve mekânlar ortaya çıkarılmıştır.

Aşağı Hamam Kazısı - C Açması; Önceki yıllarda açılan hamam ve çevresi kuzey-doğu yönünde genişletilerek devam etmiş ve literatüre C Açması olarak geçmiştir. Yan yana sıralanmış ve belirli bir plan sistematığı olmayan atölyelerin oluşturduğu ticari yapı grubunda çalışmalar devam etmiştir. 2009 sezonun da, birbirinin ardı sıra yer alan 3 adet mekân ortaya çıkarılmıştır.

Aşağı Hamam Kazısı - K Açması; 2008 yılı kazı kampanyasında Demirci Atölyesi'nin güneydoğusunda mimari kalıntılar yapılan sondaj çalışmalarıyla belirlenmişti. Dış kale surlarına bitişik bir alan içinde kalan bölgede, sondaj çalışmalarında ortaya çıkarılan duvar kalıntısı takip edilmiştir. Mekânın duvarları ortaya çıkarılmıştır ve başka bir mekânla bağlantısı olmayan yapının tek üniteli olduğu anlaşılmıştır (Eravşar, 2010: 1-8).

2009 yılında Alara Kalesi kazı çalışmalarında buluntuların etütlük olmak üzere Alanya Müzesi deposunda bulunan 20 adet çini parçası katalog kısmında değerlendirilmeye alınmıştır. Bu parçalardan 10'u haç formu, 9'u sekiz köşeli yıldız formu, 1'i plaka çini bir diğeri ise birden çok tek renk sırlı plaka çininin tek fotoğrafta yer aldığı örnektir. İç kalede çeşitli mekânlarda temizlik ve çevre düzenlemesi çalışmaları sırasında ele geçirilen çini parçaların hepsi kırık durumdadır.

2010 yılında, önceki yılların devamı niteliğinde İç Kale, Orta Kale ve Aşağı Hamam Çevresi kazılarına devam edilmiştir.

İç Kale Kazısı; çalışma boyunca 5 farklı alanda kazı yapılmıştır. Kasırlı hamam etrafında yer alan iç kale saray yapı kalıntıları, sarnıç etrafları, tonoz örtülü birkaç oda ve sur duvarlarının etrafı bu çalışmaları oluşturmaktadır. İç kale de yer alan mekânları, tamamen ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar doğrultusunda kale kapısından iç avluya açılan basamaklarda ortaya çıkarılmıştır.

Orta Kale Kazıları; Girişten itibaren ard arda sıralanan bir dizi yapı kalıntısı kazı çalışmasına önceki sezon başlanmış ve kaldığı yerden bu sezon devam edilmiştir. Ayrıca Orta Kale kapısının güneyinde yer alan mekânda çalışılmış ve bir kısım merdiven basamağı ortaya çıkarılmıştır.

Aşağı Hamam ve Çevresi Kazısı; yerleşim yeri yapı kalıntılarını ortaya çıkarma adına çalışmalar devam etmiş ve önceki sezonlarda ortaya çıkarılan ticari yapı grubu etrafı hariç sondajla ortaya çıkarılan kalıntılar doğrultusunda bağımsız bir mekân daha ortaya çıkarılmıştır.

2010 yılında Alara Kalesi kazı çalışmalarında buluntuların etütlük olmak üzere Alara Kazısı deposunda bulunan 11 adet çini parçası katalog kısmında değerlendirilmeye alınmıştır. Bu parçalardan 7'si haç formlu, 4'ü sekiz köşeli yıldız formudur. Önceki yıllara nazaran daha az çini buluntu çalışmalarda ele geçirilmiştir.

2011 yılı kazı kampanyasında; geçen yılki kazı sezonunda çalışmalarına başladığımız alanların bir kısmında karşılaşılan mülkiyet sorunları sebebiyle Aşağı Hamam ve çevresindeki kazılara bu yıl ara verilmek zorunda kalınmış, daha çok Orta Kale ve İç Kale'de çalışılmıştır (Eravşar, 2012: 4). Her iki bölümde de iki ayrı alanda kazı çalışmaları yapılmıştır. İç kaledeki açmaların kazısının tamamlanmasıyla, buradaki çalışmalar bitirilmiştir.

2011 yılında Alara Kalesi kazı çalışmalarında buluntularından 1 adet çini parçası katalog kısmında değerlendirilmeye alınmıştır. Sekiz kollu yıldız formundaki parça süsleme kompozisyonu ile çalışmadaki ünik örnekler arasındadır. Önceki yıllara nazaran daha az çini buluntu çalışmalarda ele geçirilmiştir (Grafik 1).

2012 yılı kazı kampanyasında ki çalışmalar Orta Kale'de yoğunlaşmıştır. B açması olarak nitelendirilen, kalenin giriş kısmının doğusunda yer alan üçüncü sıradaki burçta geçen sezon başlayan çalışmalara devam edilmiştir. Bunun dışında iç kalede yer alan sarnıçların etrafı ve içleri temizlenmiştir.

2012 yılında Alara Kalesi kazı çalışmalarında buluntularından 3 adet çini parçası katalog kısmında değerlendirilmeye alınmıştır. Haç kollu formda olan çini parçalara bitkisel süsleme hâkimdir.

Alara Kalesi 2007-2012 yılları arasında yapılan kazı kampanyalarında ortaya çıkan sır altı ve tek renk sırlı çini tekniğinde işlenmiş, çeşitli figürleri içeren sekiz kollu yıldız ve bitkisel-geometrik süslemeli haç formlu çinilerden oluşmaktadır (Tablo-1,2/Grafik 1). Bunların önemli bir kısmı hamam ve saray kompleksine ait bir mekânın koridorundan, yıkıntılar arasından çıkarılmıştır. Ele geçirilen parçalar diğer yerdeki Selçuklu çinilerine benzerdir. Çini parçaları dışında özellikle iç kale hamamında yer alan fresk tekniğindeki figürler Selçuklu Anadolusundan gelen kaydedilmiş olması için yeterince uzun ayakta kalan duvara yapılmış tek resimlerdir (Redford, 2008: 80).

2.SELÇUKLU DÖNEMİNDE ANADOLU ÇİNİ KULLANIMI VE GELİŞİMİ

Türklerde iç ve dış mimari süslemenin en renkli dalı olan çini sanatı, aslı büyük ve sürekli gelişimini Anadolu Türk mimarisinde göstermiştir (Yetkin, 1986: 1). Çeşitli tekniklerle zenginleşen bu süsleme sanatı, mimariye bağlı kalmış, onun üstünlüğünü ezmemiş, renkli bir atmosfer yaratarak mekân etkisini arttırmıştır (Yetkin, 1972: 148).

Türk mimarisinde çini süslemenin kullanımını çok eski tarihlere kadar indirebilir. İslam öncesi Türk sanatında, sırlı tuğla uygulamasının ilk olarak MS. 8. yüzyılda Uygur mabetlerinin zemin kaplamalarında kullanıldığını biliyoruz (Öney, 1976: 7). Yine sırlı tuğla uygulamasına gri,mavi renkte İdikut şehrindeki harabelerde rastlamaktayız. Karahoto’da yapılan kazılarda ortalarında birer rozet ve köşelerinde çeyrek rozetlerle şekillendirilmiş süslemeye sahip kare levhalar bulunmuştur. Bunlar gri-mavi bir sır ile kaplı olup mabetlerin zemin kaplamasında kullanılmıştır (Yetkin, 1972: 15).

İslam çini sanatının ilk örnekleri ise Halife Mutasım tarafından Abbasi ordusunda yer alan Türk askerleri için kurulan Samarra (836-883) şehrinde bulunmuştur. Ardından XI. ile XII. yüzyılda Karahanlılar ve Gazneliler döneminde yine çini süslemenin kullanıldığı çeşitli kaynaklarda belirtilmektedir (Öney, 1987: 15; Yaralow, 1961: 369). Ribat-ı Melik ve Megaki Attari’de yer alan çini taç kapı, Özkent’te Celaledin Hüseyin Türbesi’nin (1152) cephesindeki mavi çiniler ile Buhara’da Kalan minarenin (1127) şerefesinin altında görülen çiniler Karahanlı dönemi çini kullanımının önemli örneklerindendir (Yaralow, 1961: 369). Afganistan’ın Gazne kentindeki Gazne Sarayı kazılarında ortaya çıkarılan kalıp işi kabartma motifli küçük kare çiniler, tek renk sırla yeşil, sarı, mavi veya kahverengi olarak çok sayıda ele geçen, Gazneliler dönemi çinilerine örnektir (Aslanapa, 1993: 317).

Türk mimarisinde çininin devamlı olarak mimaride kullanılması ve gelişmesi Büyük Selçuklular ile başlar (Aslanapa, 1993: 317). Büyük Selçuklulardan günümüze kalan örnek az olsa da, tek renk firuze renkli çinilerin kullanıldığını bilmekteyiz. Bilinen en erken örnek; Damgan Mescidi Cuması’nın (1058)

minaresinde yer almaktadır. Minarenin kûfî yazılı kitabesi, mavi sırlı harflerle işlenmiştir (Öney, 1976: 13). Büyük Selçuklular'da mimari dekorasyonda çininin önemli bir yer tutmaya başladığı belli başlı ilk merkezlerden biri Meraga bölgesidir. Burada bir sıra mezar yapısının dekorlarına çini, süsleyici unsur olarak işlenmiştir. Kümbet-i Surh'da (1147) yer alan çini mozaikler bu tipin en erken örneklerini oluşturmaktadır (Yetkin, 1972: 18). Ayrıca Kirman yakınında Nigar Mescidi Minaresi çini süslemesi de dönemin zengin çinili örneklerindendir (Yetkin, 1986: 17).

XII. yüzyıl ile XIII. yüzyıl başı Karahanlı ve Büyük Selçuklu eserlerinde tek renk sırlı, kabartmalı çiniler yaygındır. Kabartmalı çinilerin daha çok saray, köşk gibi sivil yapılarda kullanıldığı bilinmektedir (Öney, 1987: 20).

Selçuklu çini sanatı, 1171 tarihinde Mısır'da Fatımi devletinin yıkılmasıyla birlikte buradan kaçan ustaların İran'a yerleşmesiyle, gelişmiş ve daha zengin bir üslup ortaya çıkmıştır. Lüster çini ve minai çini tekniği bu ustalar tarafından hayat bulmuştur (Öney, 1987: 21).

XII. yüzyıl sonunda Selçuklu hâkimiyetinin gerilemesine bağlı olarak XIII. yüzyıl başına kadar mimari sahada çok az eser verilmiştir. Doğuda başlayan ve 1220'de İran'ı kaplayan Moğol istilası birçok Selçuklu abidesinin yıkılmasına neden olmuştur. Bu yıkıcı istilanın sarsıntısı mimari sahada 1270'e kadar süren bir durgunluk devri yaratmıştır (Usta, 2005: 8).

XIII. yüzyıl da İran ve Türkmenistan'da görülen durgunluğa karşılık Anadolu Türk Mimarisi XIII. yüzyıl boyunca en muhteşem eserlerini vermiş, çini sanatı bütün kuvveti ve teknik üstünlüğü ile en parlak devrini yaşamıştır (Yetkin, 1972: 18). Anadolu çini sanatının gelişmesi, çini tekniklerinin çeşitliliği ve zenginliğinde en kuvvetli dayanağını bulur. Başlangıçtan itibaren süratli bir gelişmeyle birbirine bağlanan ve birbirini aşan yeni teknikler bunun en açık belirtisidir.

Kökleriyle İslam öncesi Türk ve daha sonra da Müslüman olmuş Karahanlı, Gazneli ve Büyük Selçuklu sanatlarına dayanarak Türk-İslam sentezi oluşturan

Anadolu Selçuklu kültürü, yeni coğrafya da kullanılan malzeme ve yerli kültür ile birleşerek yepyeni bir hüviyet kazanmıştır (İskenderzade, 2010: 14-15).

Anadolu öncesi çini kullanımı, mimari bezemenin ana süslemesini oluşturmuyordu. Dolayısı ile çeşitli etkilerle beraber çeşitli tekniklerle gelişen çininin anıtsal nitelik kazandığı en eski örnekleri Anadolu'dadır (Yetkin, 1965: 60). Daha çok mimaride asıl karakterini koruyarak gözüken bu yeni oluşum, aslında el sanatları içinde pekâlâ geçerlidir (Kuban, 2001: 24-29).

Önceden de değindiğimiz gibi Orta Asya coğrafyasından itibaren kesintisiz devam eden Türk sanat geleneği İslam kültürü ile kaynaşarak Anadolu'ya gelmiştir. Anadolu sanatı Büyük Selçuklu'nın uzantısı şeklinde karşımıza çıksa da, yakından incelendiği zaman bu sanatta Türk sanatının İslam Öncesi ve İslam dönemlerinin tüm gelişim zincirini seyretmek mümkündür. Bu tespit aynı şekilde Anadolu seramik ve çini sanatı için de geçerlidir (İskenderzade, 2010: 228).

İlk örneklerde İran Selçuklularının çini sanatına sadık kalmışlardır (Yetkin, 1986: 3). Bu durum özellikle de insan tasvir ve betimlemelerinde daha belirgindir (Mülayim, 2001: 113-116).

Anadolu'da üç yüzyılı aşkın hâkimiyetleri süresince ortaya koydukları çeşitli mimari eserler ile geniş bir imar kültürüne sahip olduklarını gösteren Selçuklular (Akok, 1969: 48) Türk çini sanatının gelişmesinde çok muntazam ve süratli bir yol izlemişlerdir. Onlarla beraber görülen çini sanatı Anadolu'da daha önceden yoktu (O. Arık, 2007: 29). Her dönem kendinden önceki dönemin çini sanatına genellikle bağlı kalmakla beraber yeni teknikler, desen ve renklerle onu aşmışlardır. Böylece Türk sanatının bu en renkli süsleme dalı, Anadolu Türk mimarisinde, devirlere damgasını vurmuş ve dönemin mimari estetiğini arttırmıştır (Yetkin, 1965: 100).

Bu devirde camilerin, mescitlerin, medreselerin, türbelerin ve sarayların büyük ölçüde çinilerle, çini mozayikle ve sırlı tuğla ile bezendiğini görmekteyiz (Öney, 1987: 44). Özellikle yapılarındaki çini sanatı, mozaik tekniği egemenliğinde gelişmiştir (Çoruhlu, 2000: 113-114). Daha çok dini yapılarda kendini gösteren bu teknik firuze, mor, yeşil ve lacivert renkte sırlanan çini plakaların, arkaları hafifçe

konik olarak desene göre kesilerek ve alçı zemin üzerine kakılarak uygulanmıştır. Sivil mimari eseri olan köşk ve saraylarda ise minai (renk ve motiflerin sıratlı ve sır üstünde uygulandığı teknik), perdah (mat beyaz sırlı çini üzerine lüster veya perdah denilen gümüş veya bakır oksitli bir karışımla desenin işlendiği teknik) ve sıratlı tekniğiyle işlenmiş yıldız, haçvari, altıgen, kare ve dikdörtgen gibi geometrik çini levhalarla kaplanmıştır. Dini yapılarda geometrik, rumi ve palmet gibi soyut bitkisel motifli kıvrık dal süslemelerinin yanı sıra ayrıca çok etkili iri kufi ve sülüs yazılarıyla yapılan süslemede önemli yer tutmaktadır. Anadolu saraylarındaki çini süslemeler ise çeşitli duruşlarda insan, av hayvanları, kuşlar, çift başlı kartal, ejder, sfenks gibi aralarında efsanevi yaratıklarında bulunduğu zengin figürlerin biçim ve anlam açısından kaynağı Orta ve iç Asya'dır (Çoruhlu, 2000: 115-116).

Anadolu Türk mimarisinde çininin kullanıldığı en eski örneklerden biri Mengücekliler'in merkezi Divriği'de Kale Camii'dir (1180-81/ Aktaran; Kuban, 2008: 119). Caminin taş ve tuğla tezyinatının yanında ilk defa bir kompozisyon içinde çini kullanılması bilinene ilk eserdir. Bunun yanı sıra portelinde bulunana taş ve tuğla tezyinat Büyük Selçukluların Anadolu'da taş geçişin ilk örneği olması bakımından önemlidir (Yetkin, 1986: 27). Bir diğer örnek Siirt Ulu Camii'dir. Minaresi ve kubbeli kısmın önündeki mihraptaki çini kalıntıları tuğla ve çininin karıştığı ilkel bir özellik taşır (Ülgen, 1962: 153-55).

Anadolu Selçuklu döneminde baş şehir Konya çini süslemede en önemli merkezlerdendir. Akşehir, Beyşehir, Sivas, Tokat, Malatya, Kayseri, Afyon, Amasya, çinili eserleriyle dikkat çeken diğer önemli merkezlerdendir. İlk örneklerde, Orta Asya'daki eserlerde olduğu gibi tuğla ve sırlı tuğla kullanılmıştır (Yetkin, 1986:23). Mimaride daha dayanıklı olan sırlı tuğla bezemeler özellikle yapı dışında yer almaktadır. Birçok minarede hakim renk firuze olmak üzere mor, siyah, kobalt mavi renkli sırlı tuğlalar görülür. 13. yüzyılın ikinci yarısından sonra sırlı tuğla bezemelerin daha zenginleştiğini ve karışık bezemeler halinde yapıldığını izlenir. Erken örneklerde daha çok firuze bordürler, mukarnas dolgular, geç örneklerde giderek daha karışık hale gelen şekiller, dikey, yatay, zikzak yollara dönüşür (Öney, 1987: 45). Bu gelişme çizgisine Sivas (1213) ve Kayseri Ulu (1205) Cami minareleri

gibi erken örnekleri, Akşehir Taş Medrese (1250), Antalya Yivli Minare (13. yüzyıl ortası), Konya İnce Minareli Medrese (1264), ve Sahip Ata Camii (1258) gibi minareleri örnek verilebilir. Yapıların dış süslemesinde sırlı tuğla yanında çini kullanılan örneklere ender rastlanır. İlk örneklerden biri Divriği’de Şeyh Kemareddin Türbesi (1196) ’dır (Yetkin, 1986: 24-25). Amasya Gök Medrese Camii Türbesi (1266) ve Sivas Keykavus Darüşşifası Türbesi (1219-20) bu örneklerdendir.

Sonrasında çini sanatı mozaik tekniğinin yüzeyleri kaplaması ile üstün bir düzeye varmıştır (Yetkin, 1965: 165). Bu teknik ilk örneklerde tuğla ile karışık olarak kullanılmıştır (Yetkin, 1986: 36). Bunun en abidevi örneği Selçuklu Sultanı I. İzzeddin Keykavus’un Sivas’da kendi adına inşa ettirdiği şifahane ve türbesinde görülür (1218). Türbenin çini sanatı bakımından en zengin yeri cephesidir. Burada Sultan’ın ölümünü bildiren yazılı levha çinileri ve mozaik çini süslemeleri bulunmaktadır. Geometrik kompozisyonların ağırlıkta olduğu yapıda, iki küçük kartuş içinde ustanın Marendli olduğu da belirtilmiştir (Yetkin, 1986: 39). Bu Moğol baskısıyla Batıya göçen Türkistan ya da İran’lı sanatçıların işi olmalıdır (Kuban, 2008: 350).

Bütün tasarımı ile İran’dan ithal edilmiş bir yapı olan 1237 tarihli Malatya Ulu Camisi, avlusunda, ana eyvanında ve kubbeli maksuresinde zengin bir sırlı malzeme bezmeme programıyla planlanmıştır. Bu bezemenin temel öğeleri, bundan sonraki örneklerde de görüleceği gibi, duvar panolarının çevresini tanımlayan kûfî ve nesih yazı şeritleridir. Bunlar, beyaz ya da kobalt-mavisinden oluşan iki kontrast renkle işlenmiştir. Kullanılan renk skalası beyaz, firuze kobalt mavisini ve mangan morudur (Kuban, 2008: 351). Yapının bir diğer özelliği de ustasının Malatyalı olmasıdır. Kazıma tekniğiyle yapılan çini kitabelerde belirtilen bu durum, çini sanatının artık Anadolu sanatçıları tarafından da başarılı bir şekilde uygulandığının göstergesidir.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi Anadolu Selçukluların en önemli merkezi olan Konya’da mimari yapıları süsleyen çiniler, çini sanatında seçkin bir merkez olduğunu göstermektedir. Alâeddin Camii mihrabında ve kubbeye geçiş bölgesinde yer alan çini süslemeler bunun en güzel kanıtıdır. Mihrap bordürleri ve üçgensel

geçit öğeleri, geometrik nitelikli bir mozaik çini deseni ile süslenmiştir. Mozaik çininin bir diğer önemli uygulamalarından biri de Sırçalı Medrese(1243)'dir. Korunma durumu oldukça kötü olduğu için sırçalı sıfatının verdiği etkiyi uyandırmasa da, bütün avlu cephesi ve eyvanları çini ile bezenmiştir. Bu bezemenin temel desen düzeni bir ağ örgüsüdür. Bu geometrik ağ örgüsü, nesih yazı frizleri ve palmet frizleriyle örtüşmektedir (Kuban, 2008: 351). Yapıdaki çini dekorla mimarının ve fayans tekniği ile süsleme planının sıkı bağlantısı, ustanın maharetini gözler önüne serer (Meinecke, 1969: 81). 1251 tarihli Konya Karatay Medresesi'nin iç duvarları en iyi korunmuş renkli bezeme örneğini sergilerler. Burada, renk bütün mekan boyutunda tasarlanmıştır. Kubbenin açık firuze rengine karşın duvarlarda daha koyu bir mavi renk kullanılmıştır. Kubbenin geometrik deseni içine stilize edilmiş çiçek motifleri serpilmiştir. Duvarların üst kotunda dolanan yazı şeridi ve duvarlarla kubbe arasındaki üçgensel geçit öğeleri süslü kûfî harflerle şekillenmiştir. Duvarların alt düzeyinde altıgen mavi çiniler yine kûfî panolar çevresinde iki boyutlu bir çeşitlenme sergilemektedirler (Kuban, 2008: 352). Haç biçimli öğelerden oluşan bir kabartma ise bütün duvar yüzlerinde homojen olarak bir alt bezeme tonu oluşturur (Kuban, 2008: 352). Medresede kullanılan sarı renk ayrıca önemlidir. 1252 tarihli İnce minareli Medrese'de sadece sırlı tuğla kullanılmıştır. Kullanılan iki renk firuze ve mangan siyahıdır. Burada desen sadece duvar kaplama örgüsünden kaynaklanmaktadır.

Yine Selçuklu dönemindeki çini süsleme gelişimini ve mimarideki yaygın kullanımını göz önüne seren bir diğer eser Ata Sahip Camii ve Külliyesi'dir (1258-1283). Caminin mihrabı, minarenin gövdesi, türbenin içindeki lahitler, kemerler, ajurlu pencere şebekeleri hep Selçuklu çini sanatının seçkin örnekleri ile kaplıdır (Yetkin, 1986: 73-78).

Selçukluların bir diğer merkezi olan Sivas'ta bulunan Gök Medrese (1272) ise Selçuklu çini sanatının 13. yüzyılın sonuna doğru vardığı noktayı gösterir. Eyvan tonozunun içi, mozaik çininin kabartma olarak da uygulandığını ortaya koymaktadır. Ayrıca eyvanın arka tarafındaki süsleme, İran'da Büyük Selçuklu yapılarında

görülen sade tuğla süsleme yerine, Anadolu’da tümüyle mozaik çini kullanıldığını göstermesi açısından ilginçtir (Yetkin, 1986: 84-91).

Tokat’ta bulunan Gök Medrese’nin (1271-2) eyvan cephesinde bulunan çini kaplamalarıyla, İran mimarisinde çok örneklerini bildiğimiz çini kaplı büyük mimari yüzeylerin doğasını Anadolu’da da ki denemesine örneğidir (Kuban, 2008: 354). Ayrıca Selçuklu dönemi mozaik çinilerinde kullanılan motiflerin özetini vermesi bakımından son derece önemlidir.

Çay kasabesindeki Taş Medrese’nin (1278) mihrabındaki çiniler ilk ve son kez uygulanmış olan bir süsleme biçimini sunar. Firuze ve mor renkli çiniler ile oluşturulan ve Bizans sanatında görülen bir düğüm motifi içinde “Allah” ve “Ali” yazılı sekiz köşeli yıldızlarla birleştirilerek orijinal bir düzenleme yaratılmıştır (Yetkin, 1965: 100).

13. yüzyıl sonlarına tarihlenen ve mozaik çini mihrapların en muhteşemi sayılabilecek olan Kayseri Külük Camii mihrabı aynı zamanda şehirdeki bilinene mozaik süslemeli tek mihraptır. Tam kalmamış olmasına karşın Konya’da Alâeddin Camisi mihrabına göre daha etkili bir desen ve işçilikle yapılmıştır (Kuban, 2008: 143). Çeşitli dönemlerde onarım gören yapıyı tarihlendirmek zordur.

Anakara’da bulunan Arslanhane Cami’nin görkemli mihrabı ise, 13. yüzyıl sonunda varılan zenginliği ve teknik gelişmeyi gözler önüne sunar (Yetkin, 1965: 113). Burada çini mozaikle birlikte alçı kabartma desenlerde kullanılmıştır. Mihrapta, çinili geometrik ağ örgüsünün boşlukları rumi motiflerle süslü alçı ile doldurulmuştur. Otto-Dorn, bu mihrap bezemesinde ilk kez Çin kökenli, bulut ve çiçek gibi hatayi motifler içeren üslubu ortaya çıktığı kanısındadır (Aktaran; Kuban, 2008: 354).

Söz konusu yapıların dışında Anadolu Selçuklu dönemi çini sanatının gelişiminin ve çeşitliliğinin izlendiği diğer yapı grubu olan saray ve köşktir. Bu grup yapıları diğer gruplardan ayıran en önemli özellik çini süslemenin figürlü ve konulu olmasıdır.

12. ve 13. yüzyıl Anadolu'sunda Ani, Van, Diyarbakır, Sivas, Harput, Kayseri, Akşehir, Konya, Beyşehir, Antalya, Alanya ve daha pek çok kentte, Selçuklulara ait birçok saray ve köşk yapıldığını yazılı kaynaklardan biliyoruz (R. Arık, 2008: 262). Seferlerden sonra başkente dönmeyen Selçuklu sultanları, değişik mevsimlerde değişik yerlerde geçiriyorlardı. Özellikle Kayseri, Konya, Kubad Abad ya da Keykubadiye, Alanya arasında, mevsimlerde bağlı olarak dolaşıyorlardı (Oral, 1953: 501-517). Bunlardan Kubad Abad, Keykubadiye gibi büyük boyutlu saray siteleri ve kaleler içinde yer alan saray komplekslerinin yanı sıra; ormanlar, bağlar, bahçeler içinde su kenarlarında, göldeki adalarda, bazıları tek, çoğu iki katlı tek yapı halinde köşk ve kasırlar da inşa etmişlerdir (Kuban, 2008: 273). Bu yapılar şehirlerin, iç kalelerinde ya da serbest arazide, çadırlı ordugâhların “mimariye uyarlanması” izlenimi uyandıran konumlarda ya da tek köşkler halinde inşa edilmişlerdir (R. Arık, 2008: 262).

Çalışmamızın da konusunu oluşturan Alara Kalesi'ndeki kasır olarak değerlendirilen mekân, Ortaçağ Anadolu Selçuklusunun günümüze ulaşan az sayıdaki sultan ve erkânına ait yazlık mekânlarından biridir. Bazı kaynaklarda köşk (Önge, 1995: 167, 169), bazı kaynaklarda ise kasır (Yetkin, 1990: 119-126) olarak değerlendirilen bu terimlerin, mimarlık tarihi çalışmalarında, geniş bir kavram yelpazesi içerisinde ifade edildiğini görmekteyiz. Bu tanımlamalar köşkü, mimari yapısından kaynaklanan bir kavrama oturtmaktan çok, onun kullanım biçimi ve başka mimari düzenlemelerle olan ilişkisi açısından tarif etmektedir (Arseven, 1947: 1139-1140). Tek başına duran ve tek hacimden oluşan birimden, eklemli-bileşik binaya kadar çeşitli tasarımlar halinde karşımıza çıkan köşk, kalıplaşmış bir mimari biçim olmaktan çok, belli bir mekân örgütlenişi kategorisi biçiminde değerlendirilmiştir. Gerçekten de bir saray kısmı ya da özel ev ilâvesi olabilen köşk, yerine göre kameriye, çardak, mahfel, hünkâr odası işlevini de üstlenebilmekte, anıtsallaştığı ölçüde de adı, **kasır** ve **saraya** dönüşebilmektedir (Aktaran: Yavaş, 2007-Eldem, 1975: XI). Dolayısı ile Alara Kalesi'ndeki hamamlı yapı, bizzat sultan tarafından yazlık mekân olarak kullandığını da göz önünde bulundurarak, köşkten ve kasırdan da öte bir yapı olan saray olarak nitelendirmek yanlış olmaz.

Köşk ve kasırlar genelde, hem eğlence ve av köşkü hem sultanların yolculuklarında konaklama-dinlenme yeri hem de haberleşme ve denetleme karakolları görevi taşıyan yapılardır (Redford, 2008: 110-111). Bünyelerinde hamam, çeşme, sarnıç-kuyu, taze su getiren kanallar ve künkler de mevcuttur. Bazıları çevreye hâkim bir tepeye inşa edilmiş olup, manzaraya açılan eyvan ve balkonlara sahiptir. Bir kısmı, eyvan-avlu kombinasyonu çevresinde düzenlenmiş, bazıları daha basit planlarda inşa edilmiştir (Redford, 2008: 111).

Selçuklu dönemi Anadolu'suna baktığımızda köşk ve kasırların daha çok Antalya Bey Dağları ile Silifke arasındaki Akdeniz sahil şeridi ve yaylalarında inşa edildiklerini görürüz. Alanya'da Su Gözü; Sedre'de Demirtaş; Alanya'da Hasbahçe, Çıplaklı Köyü'nde, Hacı Baba; Gülevşen ve Gazipaşa'da Kaledran köşkleri; Beyşehir Gölü'nün güneybatısındaki yaylada Malanda Köşkü; Yozgat'ta Delice, Kayseri-Argıncık'ta Haydar Bey; Kayseri-Erkit'te Hızır İlyas ve Kayseri Billur Bağları'ndaki köşkler ve çalışmamızın konusu olan Alanya-Alara Kalesi'ndeki kasır bugün bildiğimiz yapılara örnektir (Alptekin, 2003: 155-162).

Kısmende olsa varlıklarını bildiğimiz bu yapıların dışında, tarihi kaynaklardan adı bilinen, zamanla yok olmuş ya da yerleri belirlenememiş olan Ayasofya Kalesi'ndeki Alâeddin Sarayı ve çevresindeki köşkler, Aksaray-Pınarbaşı'ndaki köşk, Antalya Sarayı ve İç Kale Köşkü, Filâbâd Köşkü, Konya-Aksaray kervan yolunda Zazadin Han'a yakın köşkler, Konya-İlgın Selçuklu Sarayı, Akşehir Sarayı, Ankara Selçuklu Sarayı, Malatya Sarayı, Konya-Felekâbâd Sarayı günümüze sadece isimleri ulaşan yapılardandır (Arık, 2008: 273).

Fazla örneği günümüze ulaşamayan ve büyük boyutta olmayan saray ve köşkler genellikle avlu, salon veya koridor niteliğinde bir orta mekân ile buna açılan eyvan tarzında önemli bir mekandan oluşan çekirdek planlarıyla karakteristiktir (R. Arık, 2008: 262). Orta Asya saray mimarisini devam ettiren standart düzen, Anadolu'da esasında çeşitli eklemelerle zenginleştirilerek her yapıda özel ve diğerlerini tekrarlamayan karmaşık plan haline gelmiştir (Chmelnizkiy, 2000: 354-367; Bombaci, 1963: 537-560).

Büyük kentlerde bulunan merkezi idarenin bizzat ikamet ettiği ve devletin yönetildiği saraylarda olduğu gibi daha çok yazlık, av ve eğlence merkezi olarak kullanılan köşk ve kasırlar (Yetkin, 1970: 84; Redford, 2008: 54-55) da çini süslemeyle donatılmıştır. Sözü geçen bu mekânlarda ele geçirilen çiniler zengin gözlem ve yorumlar içeren Selçuklu resim sanatını günümüze taşıyan araçlardır (Arık, 2000: 274).

Selçuklu dönemi saray ve köşkleri önceden de değindiğimiz gibi, ne yazık ki çoğu günümüze sağlam olarak gelememiştir. Ancak yapılan kazılar sonucunda yapıların zengin çini süslemeler ile kaplı oldukları ortaya çıkmaktadır. Söz konusu olan bu çiniler; minai, lüster ve sıraltı tekniği ile kare, dörtgen, haçvari, altı ve sekiz köşeli yıldız formlarında imal edilmişlerdir (Öney, 1989: 111-116; R. Arık ve O. Arık, 2007: 263-281).

Konya’da bulunan II. Kılıçaslan köşkü, Anadolu Selçuklu sanatında yalnız burada kullanılan “Minaî” adı verilen teknikle yapılmış çinileri ile önemli bir yapıdır. Bu teknikteki çinilerin hamuru sarımtırak renktedir. Yedi rengin kullanıldığı bu çinilerde, yüksek ısıya dayanan yeşil, koyu mavi, mor ve firuze renkler sır altına boyanarak yapılmıştır. Uygulanması çok zor olan bu teknikte yapılan çiniler oldukça kalitelidir (R. Arık, 2007: 76). Bu teknikte yapılmış yıldız, haç biçimli, baklava ve kare çini levhalarda, Selçuklu dönemi saray yaşamını yansıtan taht ve av sahnelerinin yanında çeşitli hayvan ve stilize bitkiler de görülmektedir.

Sultan I.Alâeddin Keykubad tarafından yaptırılmış Kayseri Keykubadiye (1224-26) ve Beyşehir Kubad Abad (1226-37) saraylarında ise kare, sekiz köşeli yıldız ve haçvari çini levhalar, sır altına boyama ve sır üstüne madeni parlaltı veren perdah tekniği ile yapılmışlardır. Keykubadiye Sarayı’nda geometrik motiflerin yanında, firuze sır altına siyah renk ile helezonlar yapan kıvrık dallı süslemelerin bulunduğu kare çiniler de kullanılmıştır. Beyşehir’deki Kubad Abad Sarayı ise çok sayıda figürlü çini içeriyordu. Perdah tekniği bu yapıda da kullanılmıştır. Haçvari çiniler arasına yerleştirilen sekiz köşeli yıldız biçimli levhalar, çok çeşitli insan ve hayvan figürlerini içeriyordu. Bu örnekler, Selçukluların dünyasal ve sembolik anlamlarla zenginleşen bir tasvir anlayışını sergilemektedir.

Saraylarda daha çok *in situ* halinde bulunan çinilerin duvardaki konumu bilinmektedir. Yapı bünyesinden kopuk olan çinilerin tahmini konumu ise benzer biçimde parçaların bilinen dizilişine ve kendi üzerlerindeki desene göre tahmin edilebilmektedir (Bozer, 2007: 191-207). Kubadabad *in situ* buluntularına bakarak çini duvar kaplamalarının şöyle düzenlendiği düşünülebilir; duvarın döşemeyle birleştiği hizada, dikdörtgen türkuaz sırlı çiniler süpürgelik frizi olarak sıralanmakta, bunun üstünde kesilmiş yarım haç ve sekiz köşeli yıldız çinilerle ikinci sıra, sonra aynı şekilde fakat tam olarak kullanılan çinilerle daha üst sıralar oluşturulmaktaydı (Bozer, 2005: 2). Daha az sayıdaki kare çinilerin çoğu yıldız levhalardan kesilerek elde edilmiş ve bunlar daha çok çeşitli bölümlere sınırlar oluşturan bordürlerde kullanılmıştır (R. Arık, 2000: 274). Bu diziliş şeklinin diğer saray, köşk ve benzeri yapılarda da uygulandığını söylemek yanlış olmaz.

Çeşitli saray ve köşklere bulunan çinilerin kompozisyonlarına baktığımızda bağdaş kurup oturan, elinde kadeh ya da çiçek tutan sultan ile saraylılar, av sahneleri, portre insan resimleri, göğsünde “*es-sultan*” yazılı çift başlı kartal şeklinde arma, hayat ağacı üzerinde kuşlar, tavus kuşu, balık gibi sfenks, siren, grifon, ejder gibi fantastik yaratıklar, aslan, ayı, kurt, tilki, kedi, geyik gibi yaban hayvanları, yırtıcı kuşlar, av kuşları, avcı kuşlar ve başka kuş cinsleriyle çeşitli kompozisyonlar, köpek, keçi, at, deve gibi evcil hayvan resimleri ile oluşan görkemli bir figür yelpazesi mevcuttur. Yarısı deve, yarısı kuş biçiminde devekuşu gibi soyut uygulamanın yanı sıra, Şehname’den alınan “*el-galib, es-sultan, el-muazzam*” gibi beyitler sultan unvanı olarak birçok çini parçasına işlendiğini görmekteyiz (Arık, 2008: 275).

Çinilerdeki süsleme kompozisyonunda, Sultandan saray erkânına, yöre ve has bahçenin kuş ve diğer hayvanlarından bitkilerine kadar, saray ve çevresinin yaşamına dair pek çok veri elde edilmektedir. İlk bakışta yalnızca bezeme motifi niteliğinde, renkleri kısıtlı, basit denemeler gibi görünen bu çini resimlerinde, ilke olarak bir soyutlamacı tavrı benimsemiş olsa da, birkaç fırça darbesiyle, gözlemden duyulanı, hatta mizaha kadar tüm tavır ve yaklaşım, seyirciye apaçık iletilebilmiştir (Arık, 2008: 275). Güçlü gözlemcilik, birkaç basit çizgiyle, hem tip

ayrımları, hem de yer yer ifade çeşitlilikleri ortaya koyan portre denebilecek tasvirlerle olanak sağlamıştır.

Selçuklu Dönemi seramik sanatı ve teknolojisi konusunda en erken ve sağlam bilgilere Ebul Kasim olarak bilinen Abdullah bin Ali bin Muhammed bin Ebu Tahir'in 1301 tarihli "Mineraller ve Parfüm" adlı eserinden edinmekteyiz (Allan,1973: III-20). Gazan Han'ın Tebriz'deki sarayında tarihçi olarak görevlendirilmiş olan Ebul Kasim Selçuklu döneminin iki ünlü seramik ustasından Abu-Tahir'in ailesinden gelmektedir. Bu ailenin en az dört nesil boyunca Kaşan'ın lüster seramik üretiminde öncü konumunu koruyabildiği bilinmektedir. Baba mesleğini terk eden Ebul Kasim değerli eşyalar ve parfüm konulu kitabının bir bölümünü lüks seramiğin üretimine ve teknolojisine ayırmıştır (Caiger-Smith, 1985: 73). Aileden gelen "birinci el" bilgileri aktaran yazar günümüz araştırmacıları için paha biçilmez bir servet bırakmış oldu. Günümüzde bu ünlü kitap İstanbul Ayasofya kütüphanesinde bulunmaktadır (Öney, 1987: 22). Ortaçağ İslam seramik sanatını araştıran pek çok bilim adamı bu eseri birinci dereceli kaynak olarak görmektedir (Atasoy ve Raby, 1994: 50; Watson, 2004: 23-33; Çizer, 1995: 30).

Son yıllarda yapılan çeşitli mekânlardaki arkeolojik çalışmalar neticesinde Anadolu Selçuklu dönemi yapılarında çeşitli teknikte ve üslupta çinilerin kullanıldığı anlaşılmıştır. Çoğu astarsız olan bu örneklerde şablon kullanılmamıştır (Öney, 1976: 11). Çini bezemeler, iç yüzeyleri devamlı ve akıcı bir biçimde kaplamış, kesintili bölümleri gizlemiş ve iç mekan bütünlüğünü yaratmıştır (R.Arık, 2008: 275).

Anadolu Türk mimarisi çini süsleme gelişiminde Selçuklu örnekleri, Osmanlı dönemi yapılarının organik bütünlüğüne ulaşamamış olsa da başta saray örnekleri olmak üzere Selçuklu çini sanatı kendisine öncülük eden gelenekleri fazlasıyla aşmış, gelecek yüzyılların çini sanatı için gerçek bir kaynak olmuştur (R. Arık, 2008: 275).

3.ÇİNİLERİN SÜSLEME DÜZENİ VE MOTİFLERİ

Çalışmamıza konu olan çinilerde kullanılan motifler; bitkisel, geometrik ve figürlü süslemelerdir.

Tasvirler, benzer Selçuklu dönemi çini örneklerdeki gibi ustalar tarafından bir aktarma şablonu kullanmadan, fakat belli bir şemaya sadık kalınarak yapılmış olmalıdır (İskenderzade, 2010: 408). Diğer benzer süsleme şemalarının tekrarlandığı örneklerde bu tahmini doğrulamaktadır. Özellikle bu duruma kompozisyonların tekrarı görülen haç kollu çiniler örnek gösterilebilir. Motiflerin uygulama titizliğine gelince, her ustanın kendi el becerisi, geleneksel motif bilgisi ve uygulamaya ayrılan süre tasvirlerin son görüntüsü üzerinde en önemli etkenler olmuştur. Bu sırada belli çerçeve dışına çıkmadan yapılan serbest yorum ve uygulamalar, aynı motifin farklı varyasyonlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Diğer bir deyişle geleneksel süsleme çizgisi dışına çıkmayan sanatçı, özü koruyarak kendi yorumunu ve tarzını ortaya koymuştur. Bu varyasyonların çeşitliliği, sözü geçen davranışların dönemin sanat camiası tarafından yargılanmadığını, belki de tam tersi desteklendiğini tahmin etmemize zemin yaratmaktadır.

3.1.BİTKİSEL SÜSLEME

Türk çini sanatında bitkisel örneklerin kullanılması Anadolu'da Selçuklular devrinde başlamıştır (Yetkin, 1986: 173). İlk örneklerde geometrik sahaları çerçeveleyen bir bordür süsü olmakla beraber XIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra daha bol ve zengin kompozisyonlar halinde kendilerine ayrılan sahaları doldurmuşlardır (Yetkin, 1986: 173). Özellikle saraylara özgü teknik ve formlarıyla mimariye renk katan zengin bitkisel süslemeli çiniler özgün kabul edilebilecek biçimlerde yaratılmıştır (Serin, 2008: 18).

Çalışmamıza konu olan çini buluntular arasında, bitkisel süslemeyi yoğun bir şekilde haç formu çinilerde ana kompozisyon şeması olarak görmekteyiz. Bunun dışında sekiz kollu yıldız çinilerde ana kompozisyonun etrafında, boşluk doldurma amaçlı kullanılmıştır. Kompozisyonu oluşturan desenler genelde, palmet, rumi, yaprak, dal ve kompozit motiflerden meydana gelmektedir. Desenler çevrilerek,

bölünerek, çoğalarak ya da birbirini izleyen simetrik düzenlemelerle oluşturulmuştur. Motifler astar üzerine, birbirleriyle uyum içerisinde ve şablon kullanılmadan serbest çizim yöntemiyle oluşturulmuştur.

Ele aldığımız parçalarda ana süsleme kompozisyonunu bitkisel süslemenin oluşturduğu parçalar haç formu çinilerde görülmektedir. Bu alanda altı farklı süsleme kompozisyonu tespit edilmiştir.

Rumi ve palmet motiflerinin dışında, sekiz kollu yıldız çinilerde ayrıca enginar, nar veya haşhaşa benzeyen, natüralist çiçekler genellikle figürlerin etrafında ya da köşe dolgularında yer almıştır.

Mevcut örnekler göz önünde bulundurulduğunda, rumi ve palmet motiflerinin ince kıvrık dallarla birleşerek oluşturdukları kombinasyonlar, mimari alanda uygulandıkları sahayı ahenkli bir şekilde doldurdıkları söylenebilir.

3.2.GEOMETRİK SÜSLEME

Dünyanın en eski ve yaygın süslemelerinden olan geometrik süsleme, Anadolu Türk çini sanatında, plaka çini örneklerde, bitkisel ve figürlü süslemeye göre daha az uygulama alanı bulmuştur. Nitekim çalışmamıza konu olan örneklerde de aynı durum söz konusudur. Tek başına sadece iki parçada hâkim olan geometrik süsleme örneği diğer parçalarda bitkisel ve figürlü süslemeye bağlı olarak genelde köşe dolguları oluşturmak amaçlı kullanılmıştır. İçleri bir benekle doldurulmuş yuvarlak uygulamalar, haç kollu çinilerin merkezinde stilize çiçekleri birbirinden ayıran çokgen panolar ve birbirine dolanan iki adet rumiyi etrafıca çeviren madalyon gibi uygulamalar örnek verilebilir.

3.3.FİGÜRLÜ SÜSLEME

Selçuklu dünyasının geniş coğrafyasında Anadolu figür sanatı, 8. yüzyılda Suriye çöllerinde Emevi halife saraylarını süsleyen insan ve hayvan figürleri, Akdeniz'in antik uygarlıkları ile Mezopotamya ve İran'ın eski kültürlerinden ilham almıştır (Creswell, 1969). İlk kez Abbasilerle İslam sanatına kazandırılan Orta Asya ve Türk üslubu, daha sonra Batı Türkistan'dan Anadolu'ya kadar varan Selçuklular

ile güçlenir (Öney, 2008: 411). Selçuklu figür dünyasını etkileyen, “Avrasya figür üslubu” olarak isimlendirilen yapıtlar, MÖ 7. yüzyıla kadar izlenen ve kısmen Türk olan Avrasya göçebelerinin sanat ürünleridir (Genel bilgi için bkz Belenickij, 1968; Diyarbakirli, 1972: 62-113; Rice, 1957). Kuşlar, çeşitli av hayvanları, doğaüstü, tılsımlı gücüne inanılan yaratıklar, maskeler, hayat ağaçları bu zengin figür dünyasında yer alan örneklerdendir.

Orta Asya kaya resimlerinde, balballarında, duvar resimlerinde yüzyıllar boyu rastlanılan bağdaş kurarak oturan kaftanlı insanlar; uzun saçları, “börk” tarzı başlıkları, dilimli taçları, sarkıtlı kuşakları, Moğol tipi yuvarlak yüzleri, ellerinde tuttıkları kadeh veya bitki gibi ebedi hayat sembolleri ile yeni bir soylu insan şeması oluşturmuşlardır (Diyarbakirli, 1972: 176-189). Böylece Bozkır kültürü, İslam ülkelerinde yeni etkilerle harmanlanarak daha zenginleşen bir programı geliştirmiştir. Sarayla ilgili av ve eğlenceleri, çalgı, raks, polo, cirit oyunları; içki âlemleri; tahtta oturan sultan veya gözdesi; ayakta dizili muhafızlar, hizmetkârlar; destanlardan, masallardan ilham alan konular; ünlü âşıklar, gezegen-burç tasvirleri; saray, saray soylularını, avcılarını, savaşçıları koruyan, doğaüstü gücü olan sfenks, siren, grifon, çift başlı kartal, ejder, kanatlı aslan gibi yaratıklar; tavus kuşu, aslan, kartal, hayat ağacı gibi tahtla ilgili semboller akraba bir resim programı ile erken İslam seramik, maden, fildişi, cam, kumaş ve halı sanatını süsler (Öney, 2008: 412). Mimaride ise daha kısıtlı örneklerle ahşap, alçı, çini ve taşta hayat bulur (Otto-Dorn, 1965: 54-165).

12-13. yüzyıl Anadolu Selçuklu mimarisini bezeyen figürler çoğunlukla taş kabartmalarda ve çinilerde, daha az olarak alçı ve ahşap malzemede ve metal işlerinde uygulanmıştır. Anadolu’da figür dünyasının özellikle mimari süslemeye taşınması ilginç bir özellik ve diğer İslam sanatlarından uzaklaşan önemli bir farklılıktır (Öney, 2008: 412).

10. yüzyılın ikinci yarısında İslamiyet’i kabul edinceye kadar çoğunlukla Şamanizm’e bağlı olan ve ataları Oğuzların geleneklerini sürdüren Selçukluların, ağırlıklı olarak Orta Asya kültürünü, geleneklerini ve inançlarını Anadolu’ya taşımlardır. Anadolu Selçuklu figür sanatı, bu zengin kültür ve sanat ortamının

etkilerini, yer yer İslam mistisizmi ile harmanlayarak yeni sentez ve yorumla ortaya koymuşlardır. Selçuklu figür dünyasını, çok yönlü yorumlanabilen girift simgeler şekillendirir. Sivil mimaride, saray, kervansaray, kale ve köprülerde; dini yapılarda cami, mescit, medrese, türbe ve mezar taşlarında yansıttıkları sembolik mesajların yanı sıra, önemli süsleyici unsur olurlar. Büyük Selçukluların figür repertuarı daha zenginleşerek, saraylarda çini ve alçı, diğer yapılarda ise taş işçiliği ile karşımıza çıkar. Çeşitli malzemelerde işlenen figürler, aynı anlatımın ve simgesel mesajların ürünüdür (Öney, 2008: 413).

Anadolu Selçuklu dönemi çini örnekleri arasında figüratif süslemelerle çoğunlukla sivil yapılarda karşılaşmaktadır (Rice, 1961: 178). Ve bu yapılardaki figürlü süslemeler devrin zengin tasvir anlayışının delilleri olarak değerlendirilebilir (Yetkin, 1986: 166). Sivil mimari dışında, birkaç dini yapıda görülen figüratif süslemeli çinilerin onarımlar esnasında elde bulunan parçalar değerlendirilerek yapı bünyesinde konulduğu düşünülmektedir (Yetkin, 1986: 166; R. Arık ve O. Arık, 2007: 105-110-342; Mimirolu, 2007: 463-471).

Çalışmamızda yer alan figürlü örnekler, özellikle sekiz kollu yıldız formlu çini parçalarda görülmektedir. Üslup açısından oldukça natüralist etki bırakan figürler; çeşitli kuşlar, dört ayaklı hayvanlar figürlerinin yanı sıra insan figürlü örneklerle de rastlanılmıştır.

4.ÇİNİLERDE MALZEME VE TEKNİK

4.1.FORM ÖZELLİKLERİ

Çalışmanın konusunu oluşturan çini parçalar, diğer saray çinilerinin standart ölçülerine benzemektedir. Yıldız çiniler 24-25 cm, haç kollu çiniler ise 23-24 cm arasındadır. Tıpkı Alanya İç Kale sarayı çini buluntuları gibi; kirli beyaz renkte, yumuşak kolayca ufalanabilir, gözenekli ve kumlu bir hamura sahiptirler (R. Arık ve O. Arık, 2007: 281). Tamamı krem rengi tonundadır ve üzerleri beyaz astarla kaplıdır. Kalınlıkları 2.5 cm ve 2.6 cm arasında değişiklik göstermektedirler (Önge, 1995: 197).

4.2.SIR TEKNİKLERİ

4.2.1.SIRALTI TEKNİĞİ

12. yüzyıl İslam seramiğinin en önemli buluşlarından biri olan sıratlı tekniği (Watson, 2004: 333), İslam seramikçilerinin bağımsız buluşu olmuştur (İskenderzade, 2010: 15). Türk çini üretiminde en çok ve en uzun süre kullanılan tekniğin (Güventaş, 1996: 17) Anadolu'ya Suriye üzerinden geldiği tahmin edilmektedir (Öney, 1989: 111-116).

Sıraltı tekniği, çini hamuru üzerine yüksek ısıya dayanıklı çeşitli renkteki boyalarla yapılan süslemenin üzerine renkli veya renksiz şeffaf sır sürülerek fırınlanması ile oluşturulan bir tekniktir (R. Arık ve O. Arık, 2007: 17). Süsleme, onu örten şeffaf sır kalınlığı altında görülür. Şeffaf renksiz sıratındaki süslemelerde siyah, yeşil, mavi, türkuaz, kahverengi, lacivert, pathican moru renkler yaygındır. Siluet üslubu denilen şeffaf türkuaz sıratında kromitten elde edilen siyah renkli boyalarla yapılan süslemede çok tercih edilir (Yılmaz, 2000: 155). Çoğunlukla saraylarda görülen sıraltı tekniğindeki çiniler dini ve kamusal yapılarda da görülür (R. Arık ve O. Arık, 2007: 17).

Teknik olarak fazla malzeme bilgisi istemeyen sıraltı seramik boyalar kısa deneme sürecinden sonra güzel sonuçlara ulaşma imkânı sunan malzeme türündendir. Bu olanak ustaların resim becerilerini geliştirmek yönünde tüm engelleri kaldırarak süsleme kalitesinin hızlı gelişmesini sağlamıştır (İskenderzade, 2010: 23).

Zamanla seramik üzerindeki süslemeler minyatürlerle kıyaslanabilecek derecede gelişmiş ve zarif niteliğe kavuşmağa başlamıştır. Bu tasvirlerin mükemmelliği Alan Caiger Smith'e göre ressamlar (nakkaşlar) tarafından yapılmış olabileceğini kanıttır (Caiger-Smith, 1985: 57).

Sıratlı boyalar çeşitli renk veren maden oksitlerin renklendirilmesi ile yapılmaktadır. Sıratlı boyanın hazırlanması birkaç basamaklı işlemlerden oluşmaktadır ve bu sırada reçeteye tam uyulması boyanın kalitesine yansımaktadır. Çünkü sıratlı boyadan istenen özellik sadece boyaya renk veren okside bağlı olmayıp aynı zamanda karışımda bulunan diğer maddelerin oranına da bağlıdır (Tanışan ve Mete, 1988: 241-243).

Alara kazısında ele geçirilen çini buluntuların büyük oranı sıratlı tekniği ile yapılmıştır. Hem sekiz kollu yıldız hem de haç kollu çini formlu örneklerde uygulanmıştır. Sekiz kollu yıldız çini örneklerde siyah, kobalt mavi, yeşil, kahverengi ve bordo astar rengi sır altında görülen renklerdenidir. Haç kollu çini parçalarda ise türkuaz sıratına siyah renk ağırlıklı, astar rengi ve kobalt mavisi kullanılmıştır.

4.2.2.TEK RENK SIRLI ÇİNİ TEKNİĞİ

Selçuklu Dönemi eserlerinde, mimari iç bezeme dekorasyonda kullanılan en sade görünümlü çinilerdir. Yapılarda genelde iç mekân duvarlarında kullanılmışlardır. Genellikle, astar kullanmaksızın, altıgen, üçgen, kare ve dikdörtgen şekillidirler (Öney, 1976: 9). Konya Karatay Medresesi duvar kaplamasında görüldüğü gibi çok ender olarak üstü yıldız boyalı firuze çinilere de rastlanır. Bu grup çini hamuru üzerine tek renkli boya sürülüp sonra sırlanıp fırınlanır. Aslında bu bir sıratlı tekniğidir (R. Arık ve O. Arık, 2007: 17). Sıratında astar uygulaması yoktur (Öney, 1987: 46).

Türkuaz en çok kullanılan sır rengi olmakla birlikte lacivert, yeşil, mor ve siyah renkli sırlar da uygulanmıştır (Öney, 1987: 69). Aynı renk sırların uygulandığı çiniler yan yana gelerek yüzey dekorasyonu gerçekleştirilebildiği gibi, farklı

şekillerdeki ve renklerdeki çinilerin bir arada kullanılmasıyla çeşitli geometrik düzenlemeler de oluşturulmuştur (Güventaş, 1996: 10).

Alara Kazısında ele geçen tek renk sırlı çini parçalarında, sadece türkuaz sırlı örneklerle rastlanılmıştır. Türkuaz renkli sır; bakır oksit ile renklendirilmiş olup kalay oksit katılarak örtücülük kazandırılarak elde edilmektedir (Güventaş, 1996: 10). Bu parçalar arasında renk sabitliği yoktur; bazı parçaların sır rengi daha açık, bazılarının ki daha koyudur. Bu durum sırnın içine karıştırılan çeşitli elementlerin yoğunlukları ile alakalı bir durumdur (Yetkin, 1986: 161). Muhtemelen dörtkenarlı forma sahip olan parçalar iç kalede yer alan mekânların duvar yüzeylerini kaplıyor olmalıydı.

5.KATOLOG

5.1. HAÇ KOLLU ÇİNİLER

Katalog No: 1

Fotoğraf No: 54

Çizim No: 3

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam-Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 8,02x8,7 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Biçim olarak haç kollu olan parçada, sıraltı tekniği uygulanmıştır. Toprak altında tahrip olan parçada desen türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Çininin kol ucu ve sağ alt köşesi kırık durumdadır. Haçın bir kolunu oluşturan parçada kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen, üstten küçük bir çiçekten çıkıp eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairelerin içinde de çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Katalog No: 2

Fotoğraf No: 55

Çizim No: 4

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 7,47x7,05 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Haçın bir kolunu oluşturan incelediğimiz parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çini parçasının ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, aynı ekseninde yer alan ikinci bir çiçek ile haçın merkezine doğru inmektedir. Bu iki çiçek birbirine dal ile bağlıdır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süsleme de dallar stilize lotusla birleşerek yarım daire yaptığı görülmekte ve bu dairenin içinde de anlaşıldığı üzere yine çiçek tasviri görülmektedir. Lotus çiçeğinin etrafında da içi dolu noktalar ile dolgu elemanları yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Haç kollu çiniler arasında aynı kompozisyonun uygulandığı örnekler içinde başarılı uygulamalardan biridir. Eksen ortasında yer alan yapraklı çiçekler ve kenarlarda yer alan lotus çiçekleri gerçekçi biçimde uygulanmıştır.

Parçada siyah kalın kontur uygulamasında rengin homojen olmadığı görülmektedir.

Katalog No: 3

Fotoğraf No: 56

Çizim No: 5

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam-Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 7,73x7,16 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Şeffaf türkuaz sıran rengi oldukça açıktır. Haçın bir kolunu oluşturan incelediğimiz parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturur. Parça üzerinde kopan sır tabakası kompozisyonun tamamını seçilmesine engeldir.

İncellediğimiz diğer benzer örneklerdeki gibi bu parçada da bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten içi dolu bir yuvarlaktan çıkıp, aynı ekseninde yer alan çiçekle haçın merkezine doğru inmektedir. Eksenin kenarlarında yer alan çiçek tasvirli süslemeler görülmektedir. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Çini parçası, çalışmadaki benzer örneklerle göre daha acemice uygulamıştır. Desen çizgileri taşmış ve geleneksel motiflerin dışına çıkmıştır.

Katalog No: 4

Fotoğraf No: 57

Çizim No: 6

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 11,31x13,65 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Haçın bir kolu tamdır, sağdaki ikinci kol ise kısmen mevcuttur. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarları siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar dairesel şablon oluşturmakta ve içinde nokta şeklinde boşluk görülmektedir. Aslında bu motif önceki örneklere bakıldığında yapraklı çiçek motifi olduğu anlaşılmaktadır. Şablonun etrafı ince bir dal ile dairevi bir şekilde çevrelenmiş ve ucuna üst kısmına bir rumi eklenmiştir. Alt kısımda ise kökleri haçın merkezindeki geometrik bordürden çıkan birer rumi motifinin uçları dışarı doğru bakmaktadır. Ruminin yaprağı üstteki dairevi dala bağlanmaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Haç kollu çininin merkezinde ortada dörtgen, kenarlarında beşgen panolar içinde bitkisel süslemeye yer verilmiştir. Sağ üst kenarda yer alan beşgen panonun içinde lotus çiçeği bulunmaktadır. Çiçeğin, rezerv tekniğinde, hatları çizilmiş ve etrafı boyanmıştır.

Başarılı bir kompozisyonun izlenemediği çini parçası benzer desenli haç formlu çinilerin süsleme kompozisyonu hakkında bilgi vermesi açısından önemlidir. Geleneksel ve sık karşılaşılan kompozisyon uygulanmıştır. Parçadaki süsleme çok özenli değildir. Fakat bilgili bir kişi tarafından meydana getirildiği söylenebilir. Sır altındaki siyah rengin uygulaması da yine başarılı değildir. Esasında aynı renk olması gereken bütün detaylarda tonlama farkı görülmektedir.

Katalog No: 5

Fotoğraf No: 58

Çizim No: 7

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

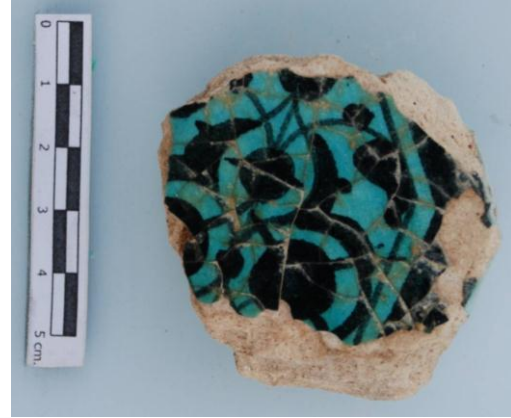
Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 5,45x5,53 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Parçanın büyük bir bölümü kırıktır ve sırda kopmalar meydana gelmiştir. Çinide desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örnekler de ki gibi, kenarları siyah kalın şerit ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben, çok daha ince bir çizgi ikinci çerçeveyi oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar rumillerle birleşerek dairevi şablon oluşturmakta ve bu şablonlar içinde de çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Katalog No: 6

Fotoğraf No: 59

Çizim No: 8

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 4,91x7,98 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Parçanın büyük bir kısmı kırıktır. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örnekler de ki gibi, kenarları siyah kalın şerit ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben, çok daha ince bir çizgi ikinci çerçeveyi oluşturmaktadır.

Kırık çini parçasından anlaşıldığı üzere çininin merkezine ait bir bölüm, parçada görülmektedir. Süsleme kompozisyonunu, çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Çokgen bir pano içerisinde, yuvarlak yapraklı çiçek motifi yer almaktadır.

Toprak altında kalarak tahribe uğrayan çininin sırtı üzerinde, renk değişimleri olmuştur.

Katalog No: 7

Fotoğraf No: 60

Çizim No: 9

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 5,5x8,31 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Çininin büyük bir kısmı kırıktır. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Haç kolunun kenarında oluşan sırdaki koyuluktan dolayı parçanın süslemesini değerlendirmek güçleşmektedir. Parçada ki mevcut süsleme göz önüne alındığında geleneksel şemanın uygulandığı anlaşılmaktadır.

Çok aşınan sır ve parçanın küçük olması değerlendirmeyi zorlaştırmaktadır.

Katalog No: 8

Fotoğraf No: 61

Çizim No: 10

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 5.79x8.43 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Parçanın büyük bir bölümü kırıktır. Çini üzerinde yer yer dökülen sır tabakasından çini hamurunun beyaz rengi görülmektedir. Çinide desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir tomurcuktan çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize çiçekle birleşerek dairevi şablon oluşturmakta ve bu şablonun içinde lotus çiçeği yer almaktadır. Bu motif, kompozisyonun bütününe hâkimdir.

Teknik açıdan hatası olmayan parçanın süslemesi de oldukça başarılıdır. Usta lale motifini titizlikle işlemiş ve boyamıştır.

Katalog No: 9

Fotoğraf No: 62

Çizim No: 11

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 7.93x9.05 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kollu çini formundadır. Çininin büyük bir bölümü kırıktır ve orta kısımda sır kopması vardır. Bir haç koluna ve çininin merkezine ait olan parçada, kolun ucu mevcut değildir. Çinide desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen üçgen şeklini alan Rumiler ve çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar üçgen süslemelerle birleşerek dairevi pafta oluşturmakta ve içlerinde de çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Katalog No: 10

Fotoğraf No: 63

Çizim No: 12

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 3.96x8.94 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça bir haç kolunun yarısına aittir. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, geleneksel bitkisel süsleme şeması oluşturmaktadır. Çiçek ve küçük bitkiler dallarla birbirine bağlanmıştır. Kompozisyon bu şekilde haçın merkezine doğru inmektedir. Haç kollu çininin merkezine ait süslemenin çok az bir kısmı görülmektedir. Çokgen bir çerçeve içinde çiçek tasviri uygulanmıştır. Çiçek tasviri rezerv tekniğinde boyanmıştır.

Toprak altında tahribata uğrayan çini parçada teknik olarak hatalarda görülmektedir. Sır altında oluşan boya akmaları çini parçanın acemi elden çıkma olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Katalog No: 11

Fotoğraf No: 64

Çizim No: 13

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-D Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 8,01x11,11cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça haçın bir koluna aittir. Oldukça tahrip olan parçada kopan sır tabakası beyaz astarın görünmesine neden olmuştur. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çini parçada ana süsleme kompozisyonunu, geleneksel şema oluşturmaktadır. Bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyen küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyen küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan detaylar, parçanın maruz kaldığı bozulmadan dolayı seçilememektedir.

Türkuaz olan sır tabakası, toprak altında kalması nedeniyle, yüzeyinde toplanan maden bileşimlerinin yanardöner bir görüntü kazanmıştır (Watson, 2004: 160; Yıldırım, 2008: 37).

Katalog No: 12

Fotoğraf No: 65

Çizim No: 14

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 8,09x9,58 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şerit içten aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ile çevrelenmiştir.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen; üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek dairevi şablon oluşturmakta ve bu şablonun içinde yapraklı çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bütünlük oluşturulmuştur.

Şemada yer alan Rumilerden sağ üstteki diğerlerinden, ele alınış bakımından ayrılır. Burada sanatçı daha serbest çalışmış ve geleneksel şemanın dışına çıkarak yeni bir desen oluşturmuştur. Sadece bu örnekte sınırlı kalan sanatçı desen boyalarını homojen olarak kullanmamıştır. Farklı yoğunlukta uygulanan boyalar desenlerin açık ve koyu renkli olmasına neden olmuştur.

Katalog No: 13

Fotoğraf No: 66

Çizim No: 15

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,54x9,41 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Çinin kenarlarında sır ve boya dökülmeleri görülmektedir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çinin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten soyut bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize çiçeklerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairelerin içinde de yine çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Bu parçada motifler tam olarak seçilememektedir. Benzer örneklerdeki uygulamalar daha başarılıdır. Çiçek motifleri uygulamadaki başarı olarak zayıf kalmasına rağmen, sır altındaki boya dağınıklığı yönüyle teknik olarak başarılıdır.

Katalog No: 14

Fotoğraf No: 67

Çizim No: 16

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,65x9,19 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Çini parçanın sağ alt köşesi kırıktır. Haçın bir kolunu oluşturan parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten bir noktadan çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek dairevi şablon oluşturmakta ve bu dairelerin içinde yapraklı çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Çini parçada geleneksel şema uygulanmıştır. Ancak burada sanatçıdan kaynaklı olarak bitkisel olması gereken desenler üçgenvari bir şekilde verilmiştir. Bunun yanında, tekniği kötüdür ve flu bir görüntü mevcuttur. Bu durum kalitesiz fırınlama yâda boyaların niteliksizliğinden kaynaklanıyor olabilir.

Katalog No: 15

Fotoğraf No: 68

Çizim No: 17

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,88x10,19 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Çininin alt kenarında, belli bir kısımda sır ve boyalar dökülmüştür. Haçın bir kolunu oluşturan parçada kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairelerin içinde de çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Bitkisel süsleme de, ayrıntıların seçilebilmesi, çinideki uygulamanın başarılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca parçanın arkasında sır birikintileri dikkat çekmektedir. Sırlanan çini parçası fırınlama esnasında, arka tarafına doğru akan sır, birikinti yapmış ve bu şekilde fırınlanmıştır.

Katalog No: 16

Fotoğraf No: 69

Çizim No: 18

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,75x9,15 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyen küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar çiçeklerle birleşerek dairevi şablon oluşturmakta ve bu paftaların içinde de çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Çini parçada geleneksel motif uygulanmıştır ancak kıvam tutmamıştır. Tecrübesizlik desen yetersizliğine neden olmuş ve göz tırmalar hale gelmiştir. Diğer taraftan sır altında boya akmasının varlığı, parçanın teknik olarak da kusurlu olduğunun kanıtıdır.

Katalog No: 17

Fotoğraf No: 70

Çizim No: 19

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,58x7,55 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah ile işlenmiştir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairelerin içinde de yapraklı çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Katalog No: 18

Fotoğraf No: 71

Çizim No: 20

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: Aşağı Hamam-E Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 10,79x24,87 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Haç kolunu dik kesen eksen tam, yatay kesen eksenin bir kolu kısmen mevcuttur. Üzerinde yer yer dökülen sırlar krem rengi hamurun görünmesine neden olmuştur. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çini parçada haç kollarının ana süsleme kompozisyonunu, geleneksel süsleme oluşturmaktadır. Bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen bitkisel tasvirler geleneksel şemayı oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumiler ile birleşerek dairesel şablon oluşturmakta ve şablonların içinde de stilize çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Haç kollu çininin merkezinde; birbirini merkezlerinden kesen iki kol yer almaktadır. Bu iki kolun birleştiği merkez dörtgen bir çerçeve içine alınmıştır. Baklava dilimi şeklindeki bu dörtgenin, kenarlarında beşgen panolar içinde bitkisel süslemeye yer verilmiştir. Beşgen

panonun içinde lotus bitkisi yer almaktadır. Çininin merkezinde yer alan çiçek motifleri rezerv tekniği ile yapılmıştır. Fırça ile desenin hatları oluşturulmuş ve dışı boyanmıştır.

Parçanın kollarında uygulanan süslemeler, gerçeklikten uzak ve estetik kaygı olmadan yapılmış izlemini vermektedir. Sanatçı geleneksel şemayı uygulamış ancak gelişi güzel uygulanan desenler acemiliğe işaret etmektedir.

Katalog No: 19

Fotoğraf No: 72

Çizim No: 21

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,77x12,56 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Çini plakanın merkeze ait bölümün bir kısmı ve bir haç kolu mevcuttur. Oldukça tahrip olan parça üzerinde sır ve boyaların koptuğu görülmektedir. Dökülen bu sır ve boya, çini hamurunun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Haç kolunun ana süsleme kompozisyonunu, bitkisel süsleme oluşturmaktadır. Benzer örneklerden yola çıkılarak, desenin üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru indiğini söylemek mümkündür. Dairesel şablon oluşturan dal üzerinde yer alan süsleme, burada üçgenimsi bir görünüme kavuşmuştur. Çini merkezinden yukarıya doğru uzanan dalların uçlarında yuvarlak topraklar yer almaktadır.

Haç kollu çininin merkezine ait detaylar belirsizdir. Ancak pano içinde yer alan çiçek süslemelerine yer verildiği anlaşılmaktadır.

Katalog No: 20

Fotoğraf No: 73

Çizim No: 22

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 8,13x10,64 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Biçim olarak haç kollu olan parçada, sıraltı tekniği uygulanmıştır. Desen türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Harap durumda olan çini parça da, yer yer kırılmalar ve üzerindeki sır tabakasında çatlaklar oluşmuştur. Haçın bir kolunu oluşturan parçada benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen, alttan uçları tomurcuklu üç daldan çıkıp eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın kol ucuna doğru ilerlemektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemelerde, dallar çiçeklerle birleşerek dairesel paftalar oluşturmakta ve bu paftaların içinde de altı yapraklı çiçek motifi yer almaktadır. Bu paftaların dallarında yer alan geniş bitkisel süslemelerin arasında ise üç yapraklı çiçek tasviri yer almaktadır. Eksenin iki yanında kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Açık renkteki türkuaz sırlı parçada ki desen uygulamaları oldukça başarılıdır. Lekeler düzgün, desen çizgileri defosuzdur. Dolayısı ile parça için tecrübe ve yetenekli bir elden çıktığı yorumu yapılabilir.

Katalog No: 21

Fotoğraf No: 74

Çizim No: 23

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-K2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 3,82x8,05 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkle işlenmiştir. Haçın bir kolunu yarısını oluşturan parçada kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirlerin oluşturduğu diğer haç kollu çinilerle aynıdır. Parçada desen üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru indiği muhtemeldir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Çinideki bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairenin içinde de çiçek motifi yer almaktadır.

Parçanın benzer örneklerinden ayrıldığı nokta düzgün bir şekilde boylamasına kesilmiş olmasıdır. Kesildiği köşede sır olmaması çininin fırından çıktıktan sonra kesildiğini göstermektedir. Çini ile kaplanan duvarın köşesine uygun hale getirilmesi için kesilmiştir.

Katalog No: 22

Fotoğraf No: 75

Çizim No: 24

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-L2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 7,34x6,37 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Kolun ucu ve merkezle birleştiği yer kırıktır. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairelerin içinde de çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Yuvarlak şablon içerisinde verilen yapraklı çiçek motifinin acemice kullanışı ve Rumilerin soyutlaştığı örnek itinasız bir şekilde ele alındığını göstermektedir.

Katalog No: 23

Fotoğraf No: 76

Çizim No: 25

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 5,54x8,06 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Çinide desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Haçın kolunun bir kısmını oluşturan parçada siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunun yarısı görülmektedir. Parça benzerleri gibi, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirlerinden oluşmaktadır. Haç kolunda desen üstten bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyen küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmakta ve dallar stilize Rumilerle birleşerek daire çizmektedir. Bu dairelerin içinde de çiçek motifi yer almaktadır.

İncelenilen parçanın teknik açıdan kusurlu olduğu net bir şekilde görülmektedir. Sır altındaki siyah boya sırlama esnasında, sıra karışarak dağılmıştır.

Katalog No: 24

Fotoğraf No: 77

Çizim No: 26

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- K 2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 7,72x6,5 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı süslemeli haç kollu çininin, büyük oranı kırıktır. Parça üzerinde köşe ve kenarlarda oluşan kavlamadan çininin hamuru görülmektedir. Parçada desen türkuaz şeffaf sır altına siyah renkle işlenmiştir. Haçın kolunun bir kısmını oluşturan parçada siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin yüzeyinde bitkisel süslemeler yer almaktadır. Haç kolunun üzerinden başlayıp stilize bir çiçekten devam eden kol eksenine boyunca birbirine dallarla bağlanan yaprak ve stilize çiçekler yer alır. İncelenilen parça oldukça küçük olduğu için süslemenin detayı seçilememektedir.

Benzer kompozisyon şemasının uygulandığı örneklerle göre oldukça soyut olan bu süsleme estetik açıdan zayıf bir görüntü vermektedir. Geleneksel bitkisel şemanın yerine yuvarlak hatlı geometrik süslemeler şemaya hâkim olmuştur.

Katalog No: 25

Fotoğraf No: 78

Çizim No: 27

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: Orta Kale-B 3 Açması

Bulunduğu Yıl: 2012

Ölçüleri: 7,52x9,63 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazı Deposu

İncelendiği Yer:-

İnceleme Tarihi: 15.11.2012

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şerit içten aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ile çevrelenmiştir.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize Rumiler ve çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen; üstten küçük bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize Rumilerle birleşerek dairevi şablon oluşturmakta ve bu şablonun içinde yapraklı çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bütünlük oluşturulmuştur.

Sanatçı bu parçada geleneksel şemayı uygulamıştır. Fakat estetik konusunda başarıyı yakalayamamıştır.

Katalog No: 26

Fotoğraf No: 79

Çizim No: 28

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: Orta Kale-B 3 Açması

Bulunduğu Yıl: 2012

Ölçüleri: 8,05x10,66 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazı Deposu

İncelendiği Yer:-

İnceleme Tarihi: 15.11.2012

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir. Çininin üzerinde yer yer sır ve boya dökülmeleri görülmektedir. Haçın bir kolunu oluşturan parçada, kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen stilize çiçek tasvirleri oluşturmaktadır. Haç kolunda desen üstten soyut bir çiçekten çıkıp, eksen boyunca büyüyüp küçülen çiçekler ile haçın merkezine doğru inmektedir. Büyüyüp küçülen bu çiçekler birbirlerine dallar ile bağlanmaktadır. Eksenin sağında ve solunda yer alan bitkisel süslemede, dallar stilize çiçeklerle birleşerek daire çizmekte ve bu dairelerin içinde de yine çiçek motifi yer almaktadır. Eksenin iki yanında da kompozisyonun tekrarı sağlanarak bir bütünlük oluşturulmuştur.

Teknik olarak kusurlu parçada desenlerin de başarılı uygulandığı söylenemez.

Katalog No: 27

Fotoğraf No: 80

Çizim No: 29

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 7,72x9,01 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur ve büyük kısmı kırıktır. Çini üzerinde, köşe ve kenarlarda, sır ve boyanın döküldüğü ayrıca sır çatlaklarının olduğu görülmektedir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelenmiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu bitkisel karakterli motifler oluşturmaktadır. Haç kolunun yüzeyi eksenine yerleştirilmiş karşılıklı çift rumi ve Rumiler arasında yer alan çiçek tasviriyle bezelidir. Karşılıklı Rumilerin uçları birbirlerine doğru hafif bir kıvrım yapmaktadır. Ruminin içinde, geniş alanları doldurma düşüncesiyle, dairevi desenli, alt alta üç adet bezeme unsuru görülür. Bu bezemelerin hatları boya ile çizilmiş içleri boyanmamıştır. İki ucundan çıkan ince birer dal yukarıda çiçek ile birleşmektedirler. Bu çiçeğin etrafında ince, kıvrım yapan dallar görülmektedir.

Desen çizgilerinin başarılı olmadığı parçanın, tecrübesiz bir elde hayat bulduğunu söylemek yanlış olmaz.

Katalog No: 28

Fotoğraf No: 81

Çizim No: 30

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,5x6,6 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Haç kollu çini parçası sıraltı tekniğinde yapılmıştır. Haç kollarından birini oluşturan parçanın ucu kırıktır. Çinide desen türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Kenarlar siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin içinden aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeveyi oluşturmaktadır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen iki adet rumi, ve bunların ortasında yer alan stilize çiçek süslemesi oluşturur. Karşılıklı boylamasına uzanan iki ruminin ucundan çıkan, iki dal üçgen oluşturarak birleşmektedir. Birleştikleri yerde stilize, başka bir küçük çiçek yer almaktadır. Ortada yer alan palmet motifinin üst noktasından başlayıp zıt yönde kavis yapan iki dalın ucunda, yine stilize birer çiçek yer alır. Rumilerin içi dairevi bezemeyle süslenmiştir.

Çini parçada, yetersiz desen anlayışı hâkimdir. İkinci kontur çizgisinin titrek bir şekilde ifade edilişi, Rumiler arasında yer alan çiçeğin eksen üzerinde yer almayışı, çiçeklerin özensiz olması fırça hâkimiyetinin olmadığını gösterir niteliktedir.

Katalog No: 29

Fotoğraf No: 82

Çizim No: 31

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale, A 5 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 7,19x12,48 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı süslemeli haç kollu çininin büyük bir kısmı kırıktır. Çini üzerinde köşe ve kenarlarda oluşan kavlamalar çini hamurunun krem rengini ortaya çıkarmıştır. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir. Haçın kolu siyah kalın bir şerit çizgisi ile çerçevelenmiştir. Bu kalın şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir şerit ikinci bir çerçeve oluşturur.

Çininin kompozisyonunu bitkisel süsleme oluşturmaktadır. Haç kolu, yüzey eksenine yerleştirilmiş karşılıklı çift rumi ve arasında yer alan çiçek tasvirleriyle bezelidir. Ortadaki en altta ayrı bir çiçek bezemesi yer almaktadır. Bu çiçekten de iki dal çıkmakta ve Rumilere bağlanmaktadır. Karşılıklı Rumilerin uçları birbirlerine doğru hafif bir kıvrım yapmaktadır. Rumilerin içi irili ufaklı noktalı bezemeyle süslenmiştir. İki ucundan çıkan birer dal yukarıda palmetle birleşmektedir. Rumilerin ortasında stilize bir çiçek işlenmiştir. Çiçekten çıkan dalların uçları yapraklar ile sonlanmaktadır.

Haç kollarının birleştiği merkezin büyük bir kısmı kırıktır. Mevcut izlerden bu kısımda geometrik panolar içinde bitkisel süslemeye yer verildiği anlaşılmaktadır.

Katalog No: 30

Fotoğraf No: 83

Çizim No: 32

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 3,99x8,88 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça bir haç kolunun yarısına aittir. Dökülen sır ve boyalar nedeniyle, çininin hamuru görülmektedir. Parçada siyah renk ve türkuaz şeffaf sır kullanılmıştır. Siyah kalın bir hattı takiben ardından gelen türkuaz çizgi ile süsleme çerçeve içine alınmıştır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bitkisel motif oluşturmaktadır. Rumiye andıran bitkisel motif rezerv tekniğinde boyanmıştır. Böylece ruminin desen çizgisi siyah boya ile çizilmiş ve etrafı aynı renkle boyanmış, ruminin kendisinde krem rengi zemin üzerine uygulanan şeffaf türkuaz sır ile verilmiştir.

Kırık olan kısmında da muhtemelen bu büyük yaprağın tekrarı uygulanarak parçada bütünlük sağlanmış olmalıdır.

Katalog No: 31

Fotoğraf No: 84

Çizim No: 33

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 3,88x7,71 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça bir haç kolunun yarısına aittir. Çinide kenarın siyah kalın bir şeridi takiben ardından gelen türkuaz şerit ile süsleme çerçeve içine alınmıştır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bitkisel motif oluşturmaktadır. Ruminin, bitkisel dönüşümüne örnek diyebileceğimiz uygulama da, süslemenin hatları çizilmiş be etrafı boyanmıştır. Böylece ana kompozisyon şeffaf türkuaz sır ile verilmiş fon siyah renk ile doldurulmuştur.

Katalog No: 32

Fotoğraf No: 85

Çizim No: 34

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,8x9,88 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Kırık parçada haç kolunun ve kolları birleştiren merkezin bir kısmı mevcuttur. Merkeze ait kısım düzgün bir şekilde kesilmiştir. Parçada desenin çizgileri çizilmiş ve dışı siyah boya ile boyanmıştır. Böylece ana süsleme kompozisyonu şeffaf turkuaz sır ile verilmiştir. Benzer örneklerde ki gibi, kenarlar siyah kalın bir şerit ile çerçevelemiştir. Bu şeridin ardından aynı hattı takiben, daha ince bir çizgi ikinci bir çerçeve oluşturmaktadır.

Karşılıklı bakışım eksenine yerleştirilen sırt sırta iki adet rumi çerçeve içini doldurmuştur. Rumilerin tam ortasında, bir çiçek yer almaktadır.

Merkeze ait kısımda; iki adet beşgen pano köşelerinden, uç uca birleştirilmiştir. Orta kısımda oluşan baklava dilimi şeklindeki pano kırık olması nedeniyle net değildir. Beşgen panolar içinde yer alan süslemede, üç dal ve uçlarında yuvarlak tanımlanamayan nesneler yer almaktadır. Pano içinde yer alan dallardan biri buket halinde, diğeri ise birbirinden bağımsız bir haldedir.

Katalog No: 33

Fotoğraf No: 86

Çizim No: 35

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,74x9,99 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça bir haç koluna aittir. Parçada zemin siyah, süsleme türkuaz şeffaf sır ile işlenmiştir. Desen çizilmiş ve dışı boyanmıştır. Çini parçada kenarlar, siyah kalın bir hattı takiben, ardından gelen türkuaz şerit ile çevrilidir. Böylece süsleme çerçeve içine alınmıştır.

Çininin ana süsleme kompozisyonunu, birbirine uçtan ve daldan dolanan iki adet rumi oluşturmaktadır. Alttan birbirine dolanan iki dal ile başlayan süsleme yukarıya doğru karşılıklı sırt sırta, bakışım ekseninde yükselmektedir. Yukarıda birleşen ucu sivri uçlar, birbirlerine doğru hafif bir eğim yaparak kompozisyona estetik katmıştır.

Rumilerin ortasında kalan siyah boyalı alanda yatay bir dörtgen uygulaması görülmektedir. Bunun dışında Rumilerin dışında kalan siyah alanda boşluk doldurma adına yapılan leke ve nokta uygulamaları görülmektedir. Noktalardan sağ tarafta yer alan rumi ile birleşmiştir.

Birbirine dolanan süsleme siyah renk yoğun uygulanmamasından dolayı homojen bir görüntü oluşturmamaktadır. Dış konturu oluşturan siyah hattın sağ kısmında boyamanın defolu olduğu görülmektedir.

Katalog No: 34

Fotoğraf No: 87

Çizim No: 36

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,38x10,13 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Kırık parçada, haç formunun bir kolu mevcuttur. Toprak altında tahribe uğrayan çininin kenarlarında ve yüzeyinde dökülen boya ve sır çini hamurunu göstermektedir. Parçada desen içi değil dışı boyanmıştır. Böylece desen türkuaz şeffaf sır ile verilmiştir. Kenarların, siyah kalın bir hattı takiben ardından gelen türkuaz şerit, bitkisel süslemeyi çerçeve içine almıştır.

Karşılıklı bakışım eksenine yerleştirilen sırt sırta iki adet rumi çerçeve içini doldurmuştur. İki yaprağın tam ortasında, yapraklarla bağı olan, bir çiçek tasviri yer almaktadır. Ayrıca Rumilerin birbirlerine ters olarak yaptığı kıvrım ile eli belinde motifini andıran, uçlar üzerinde, Rumilerden bağımsızmış görünen dairevi hatlı bit taç görülmektedir.

Katalog No: 35

Fotoğraf No: 88

Çizim No: 37

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-K 2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 7,3x8,27 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Haçın bir kolunu oluşturan parçanın ucu kırıktır. Desen bu parçada benzer örneklerin aksine krem renkte işlenmiş, siyah renk çininin fonu olarak kullanılmıştır. Üzeri türkuaz renkle sırlandığı için krem renkli alanlar sırn renginde gözükmemektedir. Çinideki ana desen türkuaz renkteki bordür ile çerçeve içine alınmıştır.

Kompozisyon bakışım eksenine karşılıklı olarak sırt sırta yerleştirilen stilize iki rumi ve ortada yer alan palmet tasvirlerinden oluşmaktadır Çininin ana süsleme kompozisyonu, incelediğimiz diğer örneklerden farklılık göstermektedir. Tasvir haç kolunda desen üstten ruminin ucu ile başlar ve haçın merkezine doğru ruminin oluşumu izlenmektedir. Rumiler haç merkezinden iki dal ile başlayıp yukarıya doğru yükselmektedir. Sırt sırta veriler iki ruminin arasında siyah renkte palmet tasviri yer almaktadır. Parça çininin merkeziyle birleştiği yerde türkuaz bordürün ortada V şeklinde girinti yapmaktadır.

Katalog No: 36

Fotoğraf No: 89

Çizim No: 38

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,86x11,29 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı : Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Haçın bir koluna ait olan parça, toprak hafriyat altında oldukça zarar görmüş buna bağlı olarak sır tabakasında çatlamalar meydana gelmiştir. Çinide, merkezde yer alan süsleme türkuaz şeffaf sır ile işlenmiş, diğer detaylar siyah renk ile boyanarak verilmiştir. Kenarlar siyah kalın bir bordür çizgisi ile çerçevelenmiş ardından ise türkuaz zeminden faydalanılarak daha ince ikinci bir hat oluşturulmuştur. Bu hat merkezdeki madalyona iki yanda ortada düğüm yaparak bağlanır.

Madalyon, sağ kenarda yer alan kalın siyah bordürden doğmakta ve birbirine dolanan iki şerit halinde oluşmaktadır. Haç kolunun süsleme merkezinde, dairevi bir madalyon içinde bitkisel süsleme yer almaktadır. İki adet rumi, dallarından başlayarak uçlarına doğru birbirine dolanarak yükselmektedir. Tam ortada yer alan siyah renkte ki detayda bulunan çiçek tasviri ortası dışa doğru bombeli ve kenarları yana doğru çıkıntı yapmıştır. Madalyonun ile dış şerit arasında kalan boşluk grift kıvrım dallarla doldurulmuştur. Çerçevenin yatay ve dikey eksenlerinde hareketlendirme amaçlı detaylara yer verilmiştir. Dikey eksen; üstte köşesi üzerinde duran dörtgen, altta ise ne olduğu, uğradığı zarardan dolayı, belli olmayan süsleme bulunmaktadır.

Çalışmadaki ünik örnekler arasında yer alan çini parça, farklı süslemesiyle dikkat çekmektedir. Bu şekliyle taş mimaride uygulanan süsleme örneklerini hatırlatmaktadır.

Katalog No: 37

Fotoğraf No: 90

Çizim No: 39

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-P Açması

Bulunduğu Yıl: 2012

Ölçüleri: 7,97x11,47 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazı Deposu

İncelendiği Yer:-

İnceleme Tarihi: 15.11.2012

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Haçın bir koluna ait olan parça, toprak hafriyat altında oldukça zarar görmüş buna bağlı olarak sır tabakasında çatlamalar meydana gelmiştir. Çinide, merkezde yer alan süsleme türkuaz şeffaf sır ile işlenmiş, diğer detaylar siyah renk ile boyanarak verilmiştir. Kenarlar siyah kalın bir bordür çizgisi ile çerçevelenmiş ardından ise türkuaz zeminden faydalanılarak daha ince ikinci bir hat oluşturulmuştur. Bu hat merkezdeki madalyona iki yanda ortada düğüm yaparak bağlanır.

Haç kolunun merkezine yerleştirilen dairevi madalyon süslemenin ana hattını oluşturmaktadır. Dört yandan düğümle birbirine bağlanan madalyonun ortasında içleri dolu siyah noktalar bulunmaktadır. Madalyon ve dış hattı oluşturan şerit çizgisinin arasında ince çizgi ile hatları belirlenen soyut süslemeler yer almaktadır. Haç formu çininin merkezine doğru devam eden süsleme detayından, koldaki madalyon deseninin merkezde de aynı şekilde uygulandığı söylenebilir. Çerçevenin yatay ve dikey eksenlerinde hareketlendirme amaçlı detaylara yer verilmiştir. Dikey ekseninde; üstte köşesi üzerinde duran dörtgen, altta ise ne olduğu, uğradığı zarardan dolayı, belli olmayan süsleme bulunmaktadır.

Katalog No:36 de yer alan örnekteki madalyon uygulamasıyla hemen hemen aynı olan parça detayda yer alan süslemelerle farklılık oluşturmaktadır.

Katalog No: 38

Fotoğraf No: 91

Çizim No: 40

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-A 5 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 6,4x8,4 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı süslemeli haç kollu çininin büyük bir kısmı kırıktır. Çini üzerinde köşe ve kenarlarındaki sır dökülmeleri sonucunda krem renkli çini hamuru ortaya çıkmıştır. Parçada desen siyah zemin üzerine türkuaz renk ile işlenmiştir. Kol ucu dıştan kalın siyah renkte ve içten türkuaz renkte ince, iki şerit ile çerçevelenmiştir.

Haç kolunun hemen hemen yarısı kırık olduğu için bitkisel süsleme kompozisyonun detayları anlaşılamamaktadır. Ancak incelenilen önceki haç kollu çini formlarındaki mevcut süslemelerden farklı süslemeye sahip olduğu görülmektedir. Anlaşıldığı kadarıyla; kalın dallı ve uçları iri Rumilerden oluşan süsleme simetrik olarak yapılmıştır. Dallar birbirinin içine geçmeli ve örgü şeklindedir.

Katalog No:39

Fotoğraf No: 92

Çizim No: 41

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-E Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,27x7,13 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini parça biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça haçın tek bir koluna aittir. Toprak altında zarar gören çininin uğradığı tahribat dökülen sırlardan anlaşılmaktadır. Büyük bir kısmının kırık olması süslemenin devamı niteliğindeki ayrıntıların tanımlamasını imkânsız kılmaktadır. Parçada ana süsleme kompozisyonu krem rengi ile zemin fonu ise siyaha yakın koyu bir renkle işlenmiştir. Kenarı, siyah zemin renginden sonra krem rengi şerit ile çevrilidir. Süsleme bu krem rengi şeritle çerçevelenmiştir.

Bitkisel karakterli süslemenin mevcut parçaya hâkim olduğu görülmektedir. Parçada ayrıntılı olarak görülen tek detay lotus çiçeğidir. Hemen altından başlayan ve sola doğru kıvrım yaparak lotus çiçeğinin çevreleyen dal muhtemelen alttaki benzer süslemeyi de çevreliyor olmalıdır. Bu ayrıntı bitkisel süslemenin haç kolları boyunca devam ettiğini düşündürmektedir.

İncelediğimiz parçanın, diğer haç kollu çinilere göre, daha küçük ölçekli ve farklı süsleme kompozisyonuna sahip olması dikkat çekicidir. Çinide bir teknik hata olarak sır altında boya akması görülmektedir.

Katalog No: 40

Fotoğraf No: 93

Çizim No: 42

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 10,78x8,03 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Parçanın büyük bir kısmı kırıktır. Mevcut parça haç kollu çinin merkezine aittir. Sır üzerinde oluşan çatlaklar süsleme kompozisyonunun değerlendirilmesine engel teşkil etmektedir. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkte işlenmiştir ve kenarları siyah kalın şerit ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben, çok daha ince bir çizgi ikinci çerçeveyi oluşturmaktadır.

Anlaşıldığı kadarıyla çininin merkezinde, birbirini merkezlerinden kesen iki kol yer almaktadır. Bu iki kolun birleştiği merkez dörtgen bir çerçeve içine alınmış çiçek motifi yer almaktadır. Kenarları oluşturan uçlarda da çokgen panolar içinde yine çiçek motifleri yer almaktadır.

Katalog No: 41

Fotoğraf No: 94

Çizim No: 43

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 7,07x6,61 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. İncelediğimiz parça, haç kollarının çıkış noktası olan, merkeze ait bir parçadır. Birbirini dik kesen kolların ortada birleştiği merkezde desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renk ile işlenmiştir.

Parçanın küçük olması ve üzerinde oluşan sır kopmalarından dolayı motif tam olarak seçilememektedir. Mevcut süslemeden yola çıkıldığında; haç kollu olan çininin merkezinde baklava dilimli panonun içinde bitkisel süslemeye yer verildiği anlaşılmaktadır.

Birbirini çapraz kesen pano uygulamanın söz konusu olduğu süslemede haç formunun merkezde sıraltıya boya ile işlendiği görülmektedir. Kesişim nedeniyle oluşan panolar içinde de bitkisel süslemeye yer verilmiştir.

Katalog No: 42

Fotoğraf No: 95

Çizim No: 44

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Haç Kollu Çini

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 8,46x8,97 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı çini, biçim olarak haç kolludur. Dört bir yanı kırık olan çini, haç formunun merkezine ait parçadır. Parçada desen, siyah renk ile işlenmiş ve şeffaf türkuaz sır ile kaplanmıştır.

Merkeze ait parçada; baklava dilimi şeklindeki panolar içinde yer alan süslemeler kompozisyonu oluşturmaktadır. Süsleme merkezinde; panonun köşelerine yerleştirilen dört adet noktali süsleme yer alır. Bunları köşelere ve birbirine oldukça ince bir hatla bağlanmaktadır. Dörtkenarın çeperinde bulunan panoların ortasındaki çiçek motifi son derece basittir.

Teknik olarak başarılı bir uygulamanın söz konusu olduğu parçada, siyah boyanın yoğun kullanılmadığı görülmektedir.

5.2. SEKİZ KOLLU YILDIZ ÇİNİLER

Katalog No: 43

Fotoğraf No: 96

Çizim No: 45

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Külhan

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 6,98x10,22 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinde yapılan sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Sır tabakasının tamamen döküldüğü parçada sağlam kenardan anlaşıldığı gibi çinideki süsleme dıştan kalın bir şerit, içten ince olmak üzere iki şerit ile çerçeveye alınmıştır. Krem rengi zemin üzerine siyah renk ile süsleme işlenmiştir.

Çininin esas süsleme kompozisyonunu figür oluşturmaktadır. Figür yüzünün, boynunun ve omzunun belli bir bölümü korunabilmiştir. 4/3 dönüşlü yandan tasvir edilen yuvarlak yüz kendini belli etmektedir. Yüksekten verilen yay kaşın bir kısmı, hafif çekik sürmeli gözleri ve küçük kulağıyla Orta Asya kökenli Türk tipinin çizildiği görülmektedir. Saçın kakülü belli değil ve favorileri kulağa doğru buklelidir. Başının çevresinde hale görülmektedir ve figür üzerinde siyah renkte, sıfır yaka siyah bir elbise vardır.

Çini parçasında figürün etrafı ince kıvrım dallar, rumi ve küçük yapraklardan oluşan bitkisel motifler ile seyrek şekilde doldurulmuştur.

Çinide sırlama kalitesi düşük olmasına rağmen desenin ustalık sergilediğini söyleyebiliriz. Sekiz kollu yıldız formundaki çinilerin mevcut ebatları göz önüne alındığında, parçada bağdaş kurmuş insan figürüne yer verildiği söylenebilir.

Katalog No: 44

Fotoğraf No: 97

Çizim No: 46

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 9,05x8,95 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz köşeli yıldız çininin büyük oranı kırkıdır. Kırılmanın olduğu yerlerde oluşan sır kopmalarından, çininin krem rengi hamuru görülmektedir. İncelediğimiz parça sekiz köşeli yıldız çininin, sol orta köşesine aittir. Krem rengi zemin üzerine yeşil ve siyah renk işlenmiştir. Çini parçasının etrafı dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır.

Çini parçada insan figürüne ait olduğunu düşündüğümüz süsleme, kompozisyonun merkezinde yer almaktadır. Figür dışında kalan alan ince çizgiye kadar, yeşil renkli noktalar ile doldurulmuştur.

Krem rengi fon üzerine uygulanan kompozisyonda insan figürüne benzer bir süsleme olduğu düşünülebilir. Çini formu göz önüne alındığında, figürün bağdaş kurmuş şekilde tasvir edildiğini söyleyebiliriz. Buna göre figürünün sağ omuzdan kalçasına kadar olan kısım mevcuttur. Sağ eli, göbek hizasındadır. Figürün konumu dikkate alındığında yanında bir figür daha olduğu söylenebilir.

Katalog No: 45

Fotoğraf No: 98

Çizim No: 47

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Ilıklık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 4,37x6,12 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Çini parçanın merkezine ait olduğunu düşündüğümüz parça üzerinde yer yer sır çatlakları görülmektedir.

İncelediğimiz parçada, kuş figürünün baş ve boyun kısmı görülmektedir. Figürün siyah ile hatları çizilmiş, içi kobalt maviyle boyanmıştır. Figürün arkasından kıvrımlı, kırık olması nedeniyle ne olduğu anlaşılamayan, bir detay yer almaktadır. Bu detayda hayvan figürü gibi siyah konturlu ve kobalt mavi boya ile yapılmıştır. Yalnız kobalt mavi boya hayvan figüründe kullanılabileceğine göre yoğun kullanılmasından dolayı daha koyudur. Bu detay hayvan figürünün bir tavus kuşu olabileceğini de akla getirmektedir.

Hayvan figürünün dışında krem rengi zemin üzerine yeşil renkte soyut dolgu elemanlarına yer verilmiştir. Yeşil renkli iki ucu birleşik ve herhangi bir simetrisi olmayan damlaya benzer bir şekil içinde, içi dolu yuvarlak süsleme ve iki adet ince yatay eksenle birbirine paralel çizgi yer almaktadır. Diğer hayvan figürünün boyun içe doğru kıvrım yaptığı alandaki boşluktur. Burada da yine yeşil renkte sağda ucu sivri olan ve içten ona yarım dairevi şekilde paralel olan iki hat arasında içleri dolu olan noktalar izlenmektedir.

Katalog No: 46

Fotoğraf No: 99

Çizim No: 48

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Köşeli Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 5,95x7,15 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırktır. İncelediğimiz parça sekiz kollu yıldız çininin, sağ alt köşesine aittir. Krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah işlenmiştir. Çini parçasının etrafı dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır.

Krem rengi fon üzerine uygulanan kompozisyonda hayvan figürüne yer verildiği ayrıntıdan seçilebilmektedir. Dört ayaklı bir hayvana ait olan figürün ön ayağı, kalan parçada görülmektedir. 4/3 lük kısmı görünen ve yandan tasvir edilen ayak kobalt mavi renklidir ve siyah kontur çizgisine sahiptir. Ayağın hemen üzerinde yukarıya doğru yükselen, ince dallı sık yuvarlak yapraklı bitki dalları seçilmektedir.

Teknik olarak hatalı parçanın kobalt mavi rengi sır altında akmıştır.

Katalog No: 47

Fotoğraf No: 100

Çizim No: 49

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 6,3x7,14 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük bir bölümü kırıktır. İncelediğimiz parça çininin alt kollarından birine ait olmalıdır. Süslemeler krem rengi zemin üzerine siyah ve kobalt mavi renk ile işlenmiştir. Parçada küçük bir detaydan diğer örneklerde olduğu gibi dıştan siyah renkte şerit ve aynı hattı takibe daha ince siyah bir iç çizginin kompozisyonu çevrelediği görülmektedir.

Kompozisyonda hayvan figürüne yer verildiği parçada görülen iki ayaktan anlaşılmaktadır. Hayvana ait olan figürün arka iki ayağı kalan parçada görülmektedir. Ayaklardan biri kırılma nedeniyle tam değildir. Siyah renk ile verilen desen çizgisinin içi kobalt mavi ile boyanmıştır. Bitkisel süslemenin de uygulandığı parçada figürün ayaklarının altında yeşil renkte ince dallar ve bu dallardan çıkan ucu yapraklı küçük dallara yer verilmiştir.

Mevcut kırktan anlaşıldığı kadarıyla teknik hatası olmayan parçanın, usta bir el tarafından yorumlandığını söylemek yanlış olmaz. Şayet figürün desen çizgilerindeki ustalık bunun kanıtı niteliğindedir. Kompozisyondaki figürün mevcut örneklerle göre yırtıcı bir hayvana ait olduğu düşünülebilir⁶.

⁶ Kaynak Bkz. R, Arık ve O, Arık: 2007, 108-111, res. 117-130.

Katalog No: 48

Fotoğraf No: 101

Çizim No: 50

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 18,19x13,04 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğindeki sekiz kollu yıldız çininin alt yarısı kırıktır. Yıldızın üç kolu sağlamdır. Üst orta merkez kol ve bu kolun yanında yer alan sağ ve soldaki iki kol sağlamdır. Süsleme kompozisyonu dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır. Parçada krem rengi fon üzerinde kobalt mavi ve siyah renk kullanılmıştır.

Çininin merkezinde yandan tasvir edilen kuş figürü yer almaktadır. Sadece baş ve boyun kısmı görülen figürün kontur çizgileri siyah kendisi ise kobalt mavi ile boyanmıştır. Baş kısmı uçları yuvarlak içi dolu iki nokta ile taçlandırılmıştır.

Başının gerisinde yelkene benzeyen muhtemelen kuyruğu olan bir bölüm devam eder. Mevcut benzer örneklerde de bu ayrıntıya rastlanılmaktadır (R.Arık ve O.Arık, 2007: 99-103). Kanatları kapalı olarak verilen ve yay biçiminde kıvrılan kuyruk siyah yatay çizgilerle doldurulmuştur. Kuyruğun içi mavidir ve kalın siyah bir bordür etrafını çevrelemektedir.

Çini plakanın muhtemelen alt kenar köşelerinden yükselen, birer bol yapraklı ince uzun dal, kuş figürünü sağdan ve soldan kuşatmaktadır. Bu dal sağ ve sol üst köşede, nar benzeri yuvarlak birer nesne ile sonuçlanmaktadır. Merkezdeki kuş figürü ve dalların etrafında, seyrekçe yerleştirilen doldurma amaçlı dairevi soyut motiflere yer verilmiştir.

Katalog No: 49

Fotoğraf No: 102

Çizim No: 51

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 10,02x9,1 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı mevcut parçanın, üzerinde yer alan hayvan tasvirinden, parçanın sekiz kollu yıldız çini formunda olduğu anlaşılmaktadır. Çini parçasının 4/3 ü kırıktır. Kırığın olduğu kenarda krem renkli ve gözenekli hamur görülmektedir. Süsleme kompozisyonu dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır. Parçada krem rengi fon üzerinde kobalt mavi ve siyah renk kullanılmıştır.

Ana süsleme kompozisyonunda hayvan figürü işlenen parçada merkezde yer alan yandan tasvirli edilen figürün, kırık parça üzerinde, gövde, ayak ve kuyruğundan kuş olduğu anlaşılmaktadır. Kuyruk yelpaze gibi açılmaktadır. Figürün içi kobalt mavisi, ayaklarının bir bölümü ve kontur çizgileri ile çevresindeki doldurma motifleri siyah renkte yapılmıştır. Yıldızın bir kolundan başlayan ve figürün ayaklarının arasından geçip sağa doğru kavis yaparak yükselen sık yapraklı bir bitki dalı yer alır. Figür haricinde ki alanlarda, ince siyah konturlarla oluşturulmuş, üçgen ve çokgen şeklindeki alanlarda içlerinde siyah noktalardan oluşan dolgu süslemeleri izlenmektedir.

Muhtemelen bir tavus kuşunun tasvir edildiği parçada başarılı çizgiler ve boyama yapılmıştır. Sanatçının ustalığıyla alakalandırılabilen bu durum, renk tonlamalarında da kendini belli etmektedir.

Katalog No: 50

Fotoğraf No: 103

Çizim No: 52

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 12,06x18,72 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı tekniğinde işlenmiş sekiz kollu yıldız çininin yarısı kırıktır ve iki parça halinde bulunmuştur. Parçada, sekiz kollu yıldızın üç kolu mevcuttur. Üst kol, alt kol ve ortada yer alan kol mevcut çininin parçalarıdır. Üst köşedeki kol, parçadan kırılarak ayrılmıştır. Çinide krem rengi fon üzerinde kobalt mavi ve siyah renk kullanılmıştır. Kompozisyonun etrafını, lacivert kalın bir şerit ve bunu takiben daha ince ve aynı renkte bir iç çizgi çevrelemektedir.

Krem rengi astar fon üzerine uygulanan kompozisyonda hayvan figürüne yer verildiği görülmektedir. Tek bir hayvanı tasvir eden figürün 4/3 ü mevcut değildir. Muhtemelen dört ayaklı bir hayvan tasvirine yer verilen süslemede figürün gövdesinin belli bir kısmı ve kuyruğu izlenmektedir. Yandan tasvir edilen figürün siyah boya ile hattı çizilmiş içi kobalt mavi ile boyanmıştır. Kuyruğu yukarıya doğru iç bükey kıvrım yapmakta ve ucu dışa doğru uzanmaktadır. Figürün dışında kalan alan ince iç kontur çizgisine kadar, içleri dolu daireler diyebileceğimiz, rezerv tekniğinde soyut, süslemelerle doldurulmuştur.

Kuyruğunun kalın olması nedeniyle aslan olarak nitelendirebileceğimiz figürlü çini parçasında teknik hata olarak sır altında boya akması görülmektedir.

Katalog No: 51

Fotoğraf No: 104

Çizim No: 53

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 13,09x16 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğindeki sekiz kollu yıldız çininin sol yarısı kırıktır. Sağ taraftaki üç yıldız köşesi, biri kısmen, sağlamdır. Plaka çininin üzerinde sır çatlamaları ve dökülen sır ve boyalar görülmektedir. Kenarların siyah kalın şerit ile çevrildiği çinide, aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir. Süslemeler krem rengi zemin üzerine siyah, kobalt mavi ve kahverengi ile işlenmiştir.

Çini parçada ana süsleme kompozisyonunu yandan tasvir edilen kuş figürü oluşturmaktadır. Krem rengi zemin üzerine mavi renk ve siyah konturla tasvir edilen kuşun kapalı kanadı kahverengindedir. Kuyruk kısmı ve ayakları kırılan parça dolayısı ile mevcut değildir. Kafasının arkasında ki izlerden yola çıkılarak baş kısmının taçlandırıldığını söylemek mümkündür⁷. Kuş figürünün çevresi, kıvrım hareketlerini takiben, belli genişlikte boşluk bırakılarak ortak çerçeveye alınmıştır. Dıştan ince kontur ile sınırlanan bu çerçeve içinde spiraller ve soyut süslemelere yer verilmiştir. Sık spiral süslemenin arasında yer yer oluşturulan yuvarlaklar içine, içleri dolu noktalar görülmektedir. Boşluk doldurma adına yapılan bu süslemelerden birinde yer alan yuvarlak süslemenin etrafında yine boşluk doldurmak adına daha küçük yuvarlaklara yer verilmiştir.

Kanat üzerinde, yeşil renkli yukarıya doğru çapraz yatay düzlemde uzanan ayrıntıdan, tavus kuşu figürünün tasvir edildiğini düşünülebilir.

⁷ Benzer örnek için bkz Katolog No: 48

Katalog No: 52

Fotoğraf No: 105

Çizim No: 54

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,61x10,66 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin, büyük oranı kırıktır. İncelediğimiz parça sekiz kollu yıldız çininin, bir köşesine aittir. Kenarların siyah kalın şerit ile çevrildiği çinide, aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir.

Krem rengi fon üzerine uygulanan süslemede kompozisyon olarak; figürlü süslemeye yer verilmiştir. Yandan tasvir edilen kuş figürünün yer aldığı parçanın, baş ve boynunun bir kısmı görülmektedir. Figürün kontur çizgileri siyah, kendisi ise kobalt mavidir. Gözü, siyah hat ile çizilmiş ve krem rengi zemin üzerine siyah bir nokta ile oluşturulmuştur. Etrafı kıvrım dallar ve dallar üzerinde bulunan kahverengi nesnel süslemelerle çevrilmiştir.

Tek bir kuş figürünün ana süsleme kompozisyonu olduğunu düşündüğümüz parçada, sıraltıta boya akması gibi teknik hatanın yanı sıra, konturları aşan süsleme çizgileri de acemi elden çıkma olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Katalog No: 53

Fotoğraf No: 106

Çizim No: 55

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-E Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 6,22x6,98 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz köşeli yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Mevcut parça üzerinde, toprak altında kalması nedeniyle, sır çatlakları olduğu görülmektedir. Krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah renk işlenmiştir. Çini parçasının etrafı dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır.

Parçada, görülen detaylardan, hayvan figürüne ait ayak yer aldığı anlaşılmaktadır. Siyah renk ile çizilen figürün, içi açık kobalt mavisiyle boyanmıştır. Ayrıca ayak kısmının altı siyah kalın kontur ile verilmiştir.

Dört ayaklı bir hayvanın bacağına ait olan süslemede detay yok denecek kadar az olması nedeniyle tanımlama yapılamamaktadır.

Katalog No: 54

Fotoğraf No: 107

Çizim No: 56

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-K 2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 11,1x11,39 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı süsleme tekniğinde yapılan sekiz köşeli yıldız çininin büyük bir kısmı kırıktır. Üzerinde sır çatlamlarının görüldüğü mevcut parçada yıldızın tek kolu görülmektedir. Süsleme kompozisyonu dıştan kalın siyah bir şerit ile çerçeveye alınmıştır. Parçada krem rengi fon üzerinde kobalt mavi ve siyah renk kullanılmıştır.

Çini parçada hayvan figürüne yer verilmiştir. Yandan tasvir edilen tavşana benzeyen figürün başı, kulaklarının bir kısmı ve boynu korunabilmiştir. Figürünün siyah renk ile hatları oluşturulmuş ve içi açık kobalt mavi ile boyanmıştır. Figürün etrafı, şerite kadar bitkisel tarzdaki süslemelerle çevrilidir. Lotus bitkisini de yer aldığı bitkisel süslemeler rezerv tekniğinde yapılmıştır.

Parçada sağ alt köşede türkuaz renkte boyama görülmektedir. Dikkatle bakıldığında bu rengin aslında desen boyamada kullanılmadığı, gelişi güzel uygulamasından, anlaşılır. Defo olarak nitelendirebileceğimiz bu durum muhtemelen başka bir çini üzerinden damlayan türkuaz sır damlası olarak yorumlanabilir. Bu durum göz önüne alındığında parçada siyah ve açık kobalt mavisi renk kullanıldığını söyleyebiliriz.

Çinide merkezdeki esas süslemeyi oluşturacak olan kompozisyonun, tavşan olması biraz düşündürücüdür. Tavşan görüldüğü kadarıyla çininin merkezine doğru konumlanmamış ve küçük resmedilmiştir. Bu durum parçada tavşandan başka süslemeye de yer verilmiş olması

ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Böylelikle birden çok hayvan figürünün ya da insan figürünün bir plakada resmedildiği düşünülebilir. Sır altında görülen boya akması parçada dikkat çeken teknik hatadır.

Katalog No: 55

Fotoğraf No: 108

Çizim No: 57

Dönemi: Anadolu Selçuklu 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Köşeli Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-K 2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 8,76x6,02 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.19.2010

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz köşeli yıldız çininin büyük bir bölümü ne yazık ki kırıktır. Kırık iki parça halinde ele geçirilen yıldızın sadece yandaki sol köşesi sağlamdır. Kenarların siyah kalın şerit ile çevrildiği çinide, aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir. Süslemeler krem rengi zemin üzerine siyah ve kobalt mavi ile işlenmiştir.

Çini parçanın üzerinde bir figür parçası yer almaktadır. Astar rengi krem rengi zemin üzerine siyah kontur çizgilerinin belirlediği figürünün içi mavi noktalarla doldurulmuştur. Köpek tasvirini andıran figürün etrafında soyut süslemeler işlenmiştir.

Figürün sekiz köşeli yıldız parçasının merkezinde yer almayışı ve köşeye bu kadar yakın olması, akla bir diğer figürlü süslemenin olabileceği ihtimalini getirmektedir.

Katalog No: 56

Fotoğraf No: 109

Çizim No: 58

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 6,2x10,2 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin büyük bir bölümü kırıktır. İncelenen parça yıldızın bir kolunu oluşturmaktadır. Çini parçasının etrafı dıştan kalın siyah bir şerit, içten ince yeşil bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır. Parçada krem rengi fon üzerinde kobalt mavi patlıcan moru ve siyah renk kullanılmıştır.

Mevcut parçada krem rengi zemin üzerine adeta boşluk doldurma adına siyah ve yeşil renklerden soyut süslemelere yer verilmiştir. Parçanın kırıldığı kenarda, ne olduğu hakkında fikir yürütülemeyen kobalt mavi ve patlıcan morunun kullanıldığı detay görülmektedir.

Katalog No: 57

Fotoğraf No: 110

Çizim No: 59

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 7,33x8,15 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin büyük bir bölümü kırıktır. İncelediğimiz parça sekiz kollu yıldız çininin bir koluna aittir. Parçanın kırıldığı yerde çinini gözenekli krem rengi hamuru görülmektedir. Krem rengi zemin üzerine yeşil, kobalt mavi, siyah ve kahverengi işlenmiştir. Çini parçasının etrafı dıştan kalın siyah bir şerit, içten ince yeşil bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır.

Oldukça küçük olmasına rağmen çini parçada yoğun bir süsleme programı dikkati çekmektedir. Boşluk bırakılmaksızın uygulanan soyut süslemede, çizgisel ve dokusal süsleme örnekleri görülmektedir. İçi benekli iki daire simetrik olarak yerleştirilmiş ve etraflarında dokusal süslemelere yer verilmiştir.

Teknik açıdan kusurlu olan çini parçada, sırlama hatası görülmektedir. Bunun sonucunda, boyaların, sırn sürüldüğü yönde kaydığı görülmektedir. Bu durum özellikle kobalt mavisi renk ile boyanan süslemede fark edilmektedir. Ayrıca parçada ustanın acemiliği de dikkat çeken bir diğer unsurdur. Fırça yardımıyla yapılan desenlerde taşan çizgiler el acemiliğini göstermektedir. Bunun yanında, eşit olmayan boya yoğunluğu kullanımı aynı desenleri farklı renkte karşımıza çıkarmaktadır. Bu durum özellikle simetrik dairelerde görülmektedir. Dairelerden sağ taraftaki yoğun boya uygulaması nedeniyle siyah gibi görülürken, sol taraftaki boya saydamlığından dolayı yeşil renktedir.

Katalog No: 58

Fotoğraf No: 111

Çizim No: 60

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 9,32x7,89 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır ve uzun süre toprak altında kalmış olmasından dolayı yoğun sır çatlamları ve sırda renk değişimi olmuştur. Oldukça küçük olan parça, çininin merkezine ait olmalıdır. Krem rengi zemin üzerine siyah ve kobalt mavi kullanılmıştır.

Çini parça üzerinde ucu rumiyle biten siyah dal ve dalın etrafında da aynı renkteki noktalarla oluşturulan bir kompozisyon görülmektedir. Ayrıca çini parçasının sağında ve solunda etrafı siyah konturlu, içi kobalt mavi renkli ne olduğu anlaşılamayan süslemeye ait izler seçilmektedir.

Benzer örneklerden yola çıkılarak parçanın, ana süsleme kompozisyonu dışında kalan, süslemeye ait olduğunu söylemek yanlış olmaz.

Katalog No: 59

Fotoğraf No: 112

Çizim No: 61

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale- Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri: 5,61x6,69 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. İncelediğimiz parça sekiz kollu yıldızın bir köşesine aittir. Yer yer uğradığı tahribat nedeniyle çininin kirli krem rengi hamuru görülmektedir. Parça dıştan kalın, içten ince olmak üzere ikili çerçeveye alınmıştır. .

Köşenin tam ortasında koyu renkli kaideden, çininin merkezine doğru yuvarlak ve sık yapraklı dalların yükseldiği görülmektedir. Bu dalın sağında ve solunda siyah renkle çizilen süslemelerin içi kobalt mavi renkli, kırık olmasından dolayı ne olduğu anlaşılamayan, detaylar vardır.

Çini parçasının oldukça küçük olması net bir yorum getirmeye engeldir. Burada ilk bakışta bitkisel süslemenin yanında karşılıklı yer alan ve üzerlerinde kaftan olan figürlerden söz edilebilir. Ancak; üzerinde düşünüldüğünde figürlerin ayakları için yer kalmadığı gerçeği ortaya çıkar. Bu kuvvetli olasılık göz önüne alındığında karşılıklı tasvir edilen kuş kuyruğuna ait detay olduğunu söylemek akla daha yatkın gelmektedir. Bu tarzda yapılan benzer bir örnek Kubad Abad sarayı çini buluntuları arasında görmekteyiz⁸.

⁸ Arık, 2000: 86- Resim: 88

Katalog No: 60

Fotoğraf No: 113

Çizim No: 62

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 13,22x8,08 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Oldukça tahribata uğramış olan parça, sıraltı tekniğinde yapılmış sekiz köşeli yıldız çini formunda olduğu köşesinden anlaşılmaktadır. Kenar olarak sadece bir kolu sağlamdır. Korumucu sırn tamamen çatladığı parçada diğer örneklerdeki gibi çininin kolları dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile çevrelenmiştir. Parçada krem rengi fon üzerinde kobalt mavi ve siyah renk kullanılmıştır.

Plaka çininin merkezinde nasıl bir kompozisyon olduğu belli değildir. Olası kompozisyonun etrafında da bitkisel süsleme hâkimdir. Parçada görüldüğü kadarıyla merkezdeki desen bitkisel süslemeden çıkan, daire oluşturan dallar ve bu dallar üzerinde konumlanmış küçük çiçeklerden oluşmaktadır. Merkezde diğerlerinden daha büyük olan desen seçilmektedir. Ancak bu süsleme, kompozisyonun kendisi hakkında bilgi verecek kadar net değildir. Büyük olan desen siyah boya ile çizilmiş içi kobalt mavi ile boyanmıştır. Krem rengi olan fonda diğer dal ve çiçeklerin rengi sırt çatlamlarından dolayı net görülmemektedir.

Katalog No: 61

Fotoğraf No: 114

Çizim No: 63

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri: 10,43x8,32 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Sıraltı süsleme tekniğinde yapılan sekiz kollu yıldız çininin büyük bir kısmı kırıktır. Dökülen sırlardan anlaşıldığı üzere çininin hamuru krem rengidir. Motifler krem rengi zemin üzerine siyah ve kobalt mavi ile işlenmiştir. Kenarları çeviren lacivert renkteki şerit, içten ve dıştan siyah renkle konturlanmıştır. Hemen ardından başlayan krem rengi fon, siyah bir kontur çizgisi ile çininin ana süsleme kompozisyonunun hattını oluşturmaktadır.

Mevcut parçada dikkat çeken süsleme; nara benzeyen yuvarlak, lacivert renkli ve siyah konturlu nesnelerdir. Üç adet görülen süslemelerin üst kısmında ince kılıç şeklinde üçer yaprak yer alır. Ayrıca yıldız kollarına doğru, dolgu amaçlı, girift süslemelere yer verilmiştir.

Çini parça, kenarında yer alan koyu kobalt şeritin siyah boya ile içten ve dıştan konturlanması açısından çalışmadaki tek örnektir.

Katalog No: 62

Fotoğraf No: 115

Çizim No: 64

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,67x6,26 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Mevcut parçanın, toprak altında uğradığı tahribattan dolayı, sır ve boyaları yer yer kopmuştur. İncelediğimiz çini, bütünün ortasına ait kırık parçasıdır. Krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah renk ile süslemeler işlenmiştir.

Mevcut kompozisyonundan yola çıkılarak; koyu renkte bir dal ve bu dalın ucunda enginar benzeri bir nesneye yer verildiği söylenebilir. Bu süslemenin sol çaprazında başka bir süslemeye ait izler seçilmektedir. Ancak detaylar belli olmadığı için fikir yürütülememektedir.

Katalog No: 63

Fotoğraf No: 116

Çizim No: 65

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 6,74x14,04 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah renk işlenmiştir. Çini parçasının etrafı dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır. Mevcut parçanın, toprak altında uğradığı tahribattan dolayı, sır ve boyaları yer yer kopmuştur. Başarılı bir uygulamanın söz konusu olmadığı parçada, sır altında boya akması olduğu görülmektedir.

Çinide ana süsleme kompozisyonunun ne olduğu anlaşılamamaktadır. Mevcut parçadaki detaylar tanımlama yapılmasına yetecek kadar ayrıntı içermemektedir. Desenin siyah ile konturları verilmiş ve içi kobalt mavi ile boyanmıştır.

Çini parçanın, mevcut ayrıntılarından yola çıkarak, süsleme kompozisyonunu dört ayaklı bir hayvan figürünün oluşturduğunu söyleyebiliriz. Muhtemelen arka iki ayaktan biri, incelenilen parçada görülmektedir.

Katalog No: 64

Fotoğraf No: 117

Çizim No: 66

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 5,83x7,81 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Mevcut parçanın, toprak altında uğradığı tahribattan dolayı üzerindeki sır tabakasında çatlaklar oluşmuş, sır ve boyaları yer yer dökülmüştür. Krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah renk işlenmiştir. Çini parçasının etrafı dıştan kalın bir şerit, içten ince bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır.

Çini plakanın küçük bir bölümüne ait olan parçada, bitkisel süsleme izleri görülmektedir. Parçanın ortasında, krem renginde işlenen yapraklı bir çiçek yer almaktadır. Muhtemelen rezerv tekniğinde yapılmış olan çiçeğin ortasında içi mavi, konturu siyah, çekirdeği bulunmaktadır. Çiçeğin dalı sol tarafa doğru daire yaparak etrafında dolanmaktadır. Bu dal ve çiçeğin arası bordo renk ile boyalıdır.

Katalog No: 65

Fotoğraf No: 118

Çizim No: 67

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

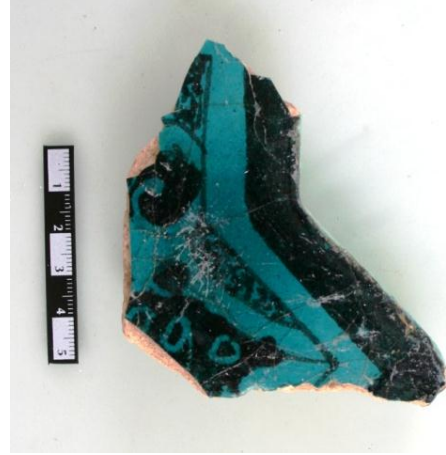
Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 7,71x8,73 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı, sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Köşelerden ikisi kısmen mevcuttur. Parçada desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah renkle işlenmiştir. Kenarların siyah kalın şerit ile çevrildiği çinide, aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir.

Mevcut parçanın oldukça küçük olmasına bağlı olarak, süsleme kompozisyonuna ait detaylar çıkarımda bulunacak kadar net değildir.

İncelenilen diğer sekiz köşeli yıldız çinilerden farklılık gösteren çini, çalışmadaki ünik parçalardan biridir. Benzer formdaki çini plakalarda şeffaf sır altına, krem rengi zemin üzerinde mavi, yeşil gibi renkler kullanılarak yapılan süslemenin aksine burada şeffaf türkuaz sır altında siyah renkle süslemeler yapılmıştır. Bu bakımdan haç kollu yıldız çinilere benzemektedir.

Katalog No: 66

Fotoğraf No: 119

Çizim No: 68

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 13,08x10,63 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi:19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin, büyük oranı kırıktır. İncelediğimiz parça sekiz kollu yıldız çininin, iki köşesine aittir. Sır üzerinde çatlamların olduğu parçanın kenarları siyah kalın şerit ardından aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir. Motifler krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah renk ile işlenmiştir.

Parça, çini plakanın kenarına ait olduğu için ana süsleme kompozisyona ait detay görülememektedir. Süslemenin zemininde; siyah renkte, ince kıvrım dallar ve bu dallarda yer alan bitkisel motifler yer almaktadır.

Kıvrım dalların, süsleme kompozisyonunu çevreleyen ince çizgiden taşıdığı görülmektedir. Bu durum akla çininin acemi bir el tarafından yorumlandığını getirmektedir.

Katalog No: 67

Fotoğraf No: 120

Çizim No: 69

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-G Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri: 8,31x8,91 cm

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Sıraltı tekniğinin uygulandığı sekiz kollu yıldız çininin, büyük oranı kırıktır. İncelediğimiz parça sekiz kollu yıldız çininin, bir köşesine aittir. Kenarların siyah kalın şerit ile çevrildiği çinide, aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir. Krem rengi zemin üzerine kobalt mavi ve siyah renk ile işlenmiş süslemeler görülmektedir.

Çini parçasının çok küçük olmasından dolayı ana kompozisyon süslemesi hakkında yorum yapmak güçtür. Buna rağmen parçanın düzenlenmesinde uygulanan farklı teknik dikkat çekmektedir. Hem rezerv boyama hem de çizgisel tarz bir arada kullanılmıştır. Önce desen çizilmiş, dışı boyanmış, sonra içinde ikinci defa çizim yapılmıştır. Bu desen tarzıyla çalışmadaki farklı örneklerdendir.

Farklı uygulaması ile dikkat çeken çini parçanın sır altındaki boya akması göz tırmalamaktadır.

Katalog No: 68

Fotoğraf No: 121

Çizim No: 70

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-L2 Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 7,07x9,44 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı süsleme tekniğinde yapılan sekiz köşeli yıldız çininin büyük bir kısmı kırıktır. Mevcut parçada yıldızın tek kolu görülmektedir. Süsleme kompozisyonu dıştan kalın bir şerit, içten ince yeşil bir çizgi ile ikili çerçeveye alınmıştır. Parçada krem rengi fon üzerinde kobalt mavi, yeşil ve kahverengi kullanılmıştır.

Parçada lacivert renkte nar benzeri yuvarlak bir detay seçilmektedir. Detayın, yeşil ile verilen dalının hemen yanında uzanan, üç adet yan yana verilmiş uzun ince ve kılıç gibi sivrilen yapraklar görülmektedir. Bu yaprakların içi lacivert, kontur çizgileri ise yeşil ile işlenmiştir. Bu bitkisel süsleme, yan yana yeşil renkle verilen yarım dairelerle çerçeve içine alınmıştır. Çerçevenin ve plaka çininin iç çizgisinin arasında kalan kısım yeşil renkte noktalarla işlenmiştir. Noktaların arasında, yıldız kolunun arasında yeşil renkle küçük bir daire oluşturulmuş ve içine kahve renkte büyükçe bir nokta işlenmiştir.

Plaka çininin merkezinde nasıl bir kompozisyonun yer aldığını bilemiyoruz. Kalan parçadan ana kompozisyona ait bir iz yoktur. Ancak mevcut parçadaki bitkisel süsleme doğrultusunda bazı tahminlerde bulunabiliriz. Biçim olarak sekiz kollu yıldız plaka çinilerin bazılarında bu bitkisel süslemeyle karşılaşılmaktadır. Bu örneklerde ana süsleme kompozisyonunu figür oluşturmaktadır. Örneğimizdeki bitki ile benzer süslemelerde hayvan figürünün etrafında onu çeviren ayrı bir süsleme unsuru olarak ele alınmıştır. Dolayısı ile bu parçada da merkez süslemeyi figürlü süslemenin oluşturduğu söylemek yanlış olmaz.

Katalog No: 69

Fotoğraf No:122

Çizim No: 71

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer: İç Kale-L Açması

Bulunduğu Yıl: 2010

Ölçüleri: 7,03x8,48 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazısı Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 18-19.09.2010

Tanımı: Sıraltı süslemeli sekiz kollu yıldız çininin büyük bir kısmı kırıktır. Tek bir yıldız kolunu görüldüğü parçada siyah zemin üzerine türkuaz renk ile süsleme yapılmıştır. Plakanın etrafını siyah kalın bir şerit ve hemen arkasından türkuaz renkli aynı kalınlıktaki, ikinci bir şerit çevrelemektedir.

Sekiz köşeli parçanın bir köşesindeki süslemenin görüldüğü kırık parçada rezerv tekniğinde yapılmış bitkisel süsleme detayları seçilebilmektedir. Köşenin soluna doğru incelenerek ve hafif kıvrım yaparak gelen bir detay seçilir. Bu detayın arkasından geçen ve parçanın sağ alt kısmında yer alan kalın bir dalın ucu rumi motifiyle sonlandırılmıştır. Yine aynı detayın sağ tarafında kalın bir dal yarım dairevi şekilde dönmektedir. Bu dalın ortasında ne olduğu anlaşılamayan, bitkisel süslemeyi andıran bir motif yer almaktadır.

Sekiz kollu yıldız çiniler arasında, farklı renk uygulamasıyla dikkat çeken parça bu yönüyle haç kollu çini grubundaki süslemelere benzemektedir.

Katalog No: 70

Fotoğraf No: 123

Çizim No: 72

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Sekiz Kollu Yıldız

Tekniği: Sıraltı

Bulunduğu Yer:

Bulunduğu Yıl: 2011

Ölçüleri: 7,55x14,05 cm

Korunduğu Yer: Alara Kazı Deposu

İncelendiği Yer:-

İnceleme Tarihi: 15.11.2012

Tanımı: Sıraltı tekniğinde yapılan sekiz kollu yıldız çininin büyük oranı kırıktır. Plaka çininin üzerinde sır çatlamaları, dökülen sır ve boyalar görülmektedir. Kenarların siyah kalın şerit ile çevrildiği çinide, aynı hattı takiben çok daha ince ikinci bir çizgi çerçeveyi oluşturmakta ve süsleme kompozisyonunu çevrelemektedir. Desenlerin ana hatları siyah ile işlenmiştir kalan bölümler türkuaz renk ile verilmiştir. Krem rengi zemin üzeri türkuaz şeffaf sır ile sırlandığı için krem renkteki zemin türkuaz renkte görülmektedir.

Çininin esas süsleme kompozisyonunu geometrik süslemeler oluşturmaktadır. Sekiz kollu yıldız motifinin etrafında haçvari desenler görülmektedir. Bu desenlerin içinde ise yine geometrik motifler yer almaktadır.

Süsleme deseni ile çalışmadaki ünik örnekler arasında yer alan çini parçası âdete sekiz kollu yıldız-haçvari çini uygulamasının tek bir plakada uygulanmış halidir.

5.3. TEK RENK SIRLI ÇİNİLER

Katalog No: 71

Fotoğraf No: 124

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Soyunmalık

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Formu belli olmayan parçanın iki kenarı, bir kısmı kırık olmasına rağmen mevcuttur. Toprak altında kalması nedeniyle sır tabakasında çatlamların meydana gelmiştir.

Katalog No: 72

Fotoğraf No: 125

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Bir köşe ve iki kenarın kısmen mevcut olduğu parçanın formu hakkında fikir yürütmek oldukça zordur. Çininin arka yüzünde yer alan toprak ve taş karışımı hafriyat muhtemelen yıllarca toprak altında kalmasıyla oluşmuştur. Bunun yanında toprak altındaki çeşitli bileşenlerin vermiş olduğu tahribattan dolayı sır üzerinde kirli sarı renkte lekeler oluşmuştur.

Katalog No: 73

Fotoğraf No: 126

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Küçük bir parça olması nedeniyle formu hakkında çıkarımda bulunulamamaktadır. Toprak altında kalması nedeniyle sır tabakasında çatlamların meydana gelmiştir.

Katalog No: 74

Fotoğraf No: 127

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

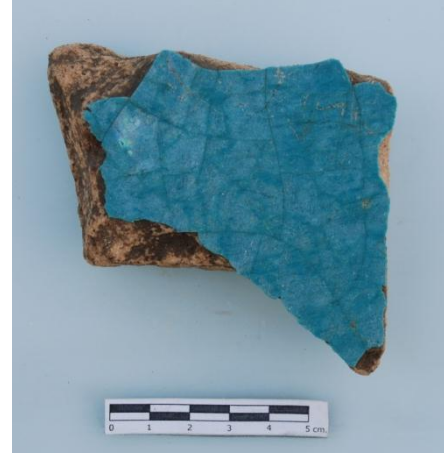
Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Oldukça hasar gören parçanın formu anlaşılamamaktadır.

Katalog No: 75

Fotoğraf No: 128

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Toprak altında oldukça fazla tahribe uğramış ve sır rengi matlaşmıştır.

Katalog No: 76

Fotoğraf No: 129

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir.

Çini parça teknik açıdan hatalıdır. Muhtemelen sırlandıktan sonra üzerine oksit tozu dökülmüş ve bu şekilde fırınlanmıştır. Böylece parça üzerinde küçük siyah noktalar oluşmuştur.

Katalog No: 77

Fotoğraf No: 130

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-F Açması

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Bir köşesi mevcut olan parçanın mimaride uygulama alanına dâhil edilmediği arka yüzünden anlaşılmaktadır. İnşaat atığı olması muhtemel olan parçanın arka yüzündeki bisküvinin kusursuz olması bunu desteklemektedir.

Katalog No: 78

Fotoğraf No: 131

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Hamam Külhan

Bulunduğu Yıl: 2007

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 01-02.09.2007

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli bu çini örnekleri duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir.

Katalog No: 79

Fotoğraf No: 132

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Küçük bir parça olması nedeniyle formu hakkında çıkarımda bulunulamamaktadır. Toprak altında kalması, sır tabakasında çatlamalara neden olmuştur.

Katalog No: 80

Fotoğraf No: 133

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-Z Açması

Bulunduğu Yıl: 2008

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müzesi

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 12-13.08.2008

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir. Küçük bir parça olması nedeniyle formu hakkında çıkarımda bulunulamamaktadır. Bir kenarı sağlam, diğer üç kenar kırıktır.

Katalog No: 81

Fotoğraf No: 134

Dönemi: Anadolu Selçuklu, 13. yüzyıl

Eserin Biçimi: Plaka Çini

Tekniği: Tek Renk Sırlı

Bulunduğu Yer: İç Kale-H3 Açması

Bulunduğu Yıl: 2009

Ölçüleri:

Korunduğu Yer: Alanya Müze Deposu

İncelendiği Yer: Alara Kazısı Geçici Kazı Evi

İnceleme Tarihi: 19-20.08.2009

Tanımı: Türkuaz sır kullanılarak elde edilen tek renkli çini parçası duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan çini plaka örneğidir.

Muhtemelen inşaat atığı olan parçanın, defolu mallar arasında üzerine tesadüfen yapışan sıva parçası görülmektedir.

6.KARŞILAŞTIRMA VE DEĞERLENDİRME

Anadolu’da Türklerin geliştirdiği çini sanatı, Selçuklular zamanında önemli bir aşama kaydederek çağın en büyük sanat gösterisi haline gelmiş ve birçok anıtsal yapının başlıca süsleme unsuru olmuştur. Bugün çoğu tahrip olmuş çini örneklerinin sayısız bileşeni, İslam dünyasının veya Avrasya’nın geçmiş sanatlarında ilk örnek olarak karşımıza çıkmaktadır (Kuban, 2008: 89). Doğrudan doğruya Anadolu’ya taşınan ve burada kendine özgü bir hal alan çini süsleme evrensel Selçuklu sanat ortamında yerel bir sanat okulunun gelişmesine neden olmuş ve daha sonra yerini Osmanlının hazırlığına bırakmıştır (Kuban, 2008: 89). Bugün çoğu tahrip olmuş mevcut örnekler ile arkeolojik kazılar ve binaların restorasyonuna hazırlık amacıyla yapılan temizlik/sondaj çalışmalarında açığa çıkarılan, hatta inşaat hafriyatlarında tesadüfen ele geçen eserlerin bize gösterdiği durum budur.

Selçuklu saray ve köşklerinin pek çoğu yok olup gitmiş bazılarının yerleri bile unutulmuş ya da harabeleri günümüz şehirlerinin altında kalmıştır. Ortaçağ dönemine ait Selçuklu devri bilimsel arkeolojik kazıları bilhassa Kubad Abad, Alanya gibi saraylarda çıkarılan çiniler, sadece Anadolu Selçuklu sanatının değil, tüm Orta Çağ Türk ve İslam sanatının en önemli örneklerindendir. Şüphesiz kazılar devam ettikçe ve arttıkça daha çok, daha değişik form, süsleme ve uygulama sunan çiniler ortaya çıkmaya devam edecektir (Bozer, 2007; 193).

Çalışmamızın konusunu oluşturan Alara Kalesi’nde ele geçirilen ve bir zamanlar iç kaledeki mekânları süsleyen çiniler, diğer Selçuklu saraylarında kullanılan çinilerin benzerleridir. Özellikle Alanya İç Kale sarayındaki pek çok çini örneğiyle hemen hemen aynı özellikleri gösterir; Alara kazısında, sıraltı tekniğiyle hazırlanmış çini kaplama koleksiyonun varlığını kanıtlayan, figürlü ve soyut desenli örnekler içeren buluntular elde edilmiştir. Fakat ne yazık ki bunların çoğu tahrip olmuş ve kırık durumdadır. Hepsi sıraltı tekniğinde olmak üzere sekiz kollu yıldız, haç formu ve ayrıca şeffaf türkuaz sırlı desensiz çini parçaları olarak ele geçmiştir. Aşağıda sözü geçen örnekler formlarına ve süslemelerine göre çeşitli başlıklar altında değerlendirilmiştir. Değerlendirme yapılırken Alara Kalesi çini buluntuları kendi içinde gruplandırılarak ele alınmıştır.

6.1.SÜSLEME ÖZELLİKLERİ

6.1.1.HAÇ KOLLU ÇİNİLER

Alara Kalesi kazılarında ele geçirilen haç formlu çinilerin çoğu bitkisel motiflerle bezelidir. Bu tip bitkisel süsleme, Selçuklu mimarisinde sıkça uygulanan bir dekorasyon türü olmuştur.

Alara Kalesi'nde bulunan haç formlu çinilerin hepsi; koldan kola 24-25 cm genişliğindedir. Ve hemen hepsi şeffaf türkuaz sır altına soyut bitkisel motiflerle bezelidir. Haçın her bir koluna tek bir palmet veya simetrik soyut yapraklarla Rumiler işlenmiştir. Bu örnekler Alanya İç Kale Sarayı, Kubad Abad Büyük ve Küçük Saray haç formlu çinileriyle benzer özelliktedir. Haç kollarında bitkisel desenlerle süslü olanların dışında, düğümlü madalyon örneği de bulunmaktadır.

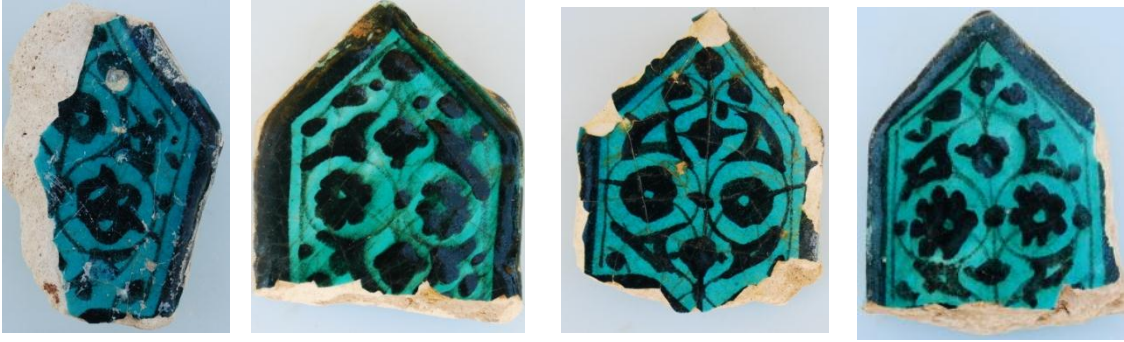
Haç formlu örnekler süsleme kompozisyonlarına göre aşağıda incelenilmiştir.

6.1.1.1.Kollarda Stilize Rumiler Arasında Çiçek Olanlar

(Katalog No:1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26)

Çalışmanın katalog kısmında en çok örneği bulunan bu grup çinilerde türkuaz renkli şeffaf sır altına desen siyaha boyanır, kenardan kalın şerit ve onu içeriden takip eden ince bir çizgi ile çerçevelenir.

Kırık parçalar üzerinde yer alan bitkisel desen yatay ve dikey eksen üzerinden dörtlü simetri şeklinde düzenlenmiş, eksenlerin merkezi yuvarlak benek ile belirtilmiştir. Haç kollarının üçgen kenarı orta eksen üzerinden ayna simetrisi şeklinde dizilmiş çiçek benek düzeni ile tamamlanmıştır. Düzenleme ince çizgilerle belirtilmiş saplardan ve çeşitli boyutta ve biçimlerde çiçek ve Rumilerden oluşmaktadır. Bu saplar dikey orta çizgi, merkezi ekseni takip eden benekten geçen ve yatay dizilen yan yana iki simetrik daire ve yine merkezi beneğe dayanan bitkisel motiflerden oluşturmuş. Dairelerin merkezinde birer çiçek, yer almaktadır.

Soldan sağa Fotoğraf No:61,65,66,69-Katalog No.8,12,13,16

Çalışmada 26 katalog örneği bulunan geleneksel desen, şablon kullanılmaması (Bozer, 2007: 206; İskenderzade, 2010: 408) ve ustaların kendi yorumları eşliğiyle farklı varyasyonlar halinde karşımıza çıkmaktadır. Desenlerin çizgileri arasındaki farklılıklara, zemindeki desenin önce geniş ve yalın hatlarla yerleştirilmesine bakılırsa aktarma şablonun kullanılmamasını kesin söylemek mümkündür. Selçuklu dönemi gezgin ustalarda, çeşitli çini biçimleri için benzer kıstas bulunabileceğini tahmin etmek zor değildir. Genel olarak Selçuklu çinilerinde şablonun kullanılmadığı incelenilen örneklerden de anlaşılmaktadır (İskenderzade, 2010: 408).

Çok kaliteli ve titiz uygulamaların yanında acemice uygulanmış ve desenin özüne bir şeyler katma düşüncesi ile yeni uygulamalar da işlenmiştir. Katalog No:8 de yer alan çini parçasının başarılı bir ustanın elinden çıktığını söylemek mümkünken, Katalog No:1 ve 13 de yer alan çini parçalarının acemi kişiler tarafından ele alındığını da söylemek mümkündür. Geleneksel süsleme kompozisyonunun, soyuta yakın bir tasarımla uygulanışı ve sır altındaki boya akması gibi bulgular kanıttır. Katalog No:12’de yer alan örnek, ustanın desene kendi yorumunu kattığı örnekler arasındadır. Sağ tarafta yer alan yapraklı çiçeğin hemen üstünde yer alan bitkisel bezeme bunu kanıtlamaktadır. Yine aynı şekilde Katalog No:8’de yer alan örnekteki yuvarlak pafta içinde yer alan lotus uygulaması örnek gösterilebilir.

Bu grup desen, Anadolu'nun çeşitli merkezlerinde inşa edilen başka Selçuklu eserlerinde de görülmektedir. Bu örnekler arasında yer alan Alanya İç Kale sarayı kazıları esnasında ortaya çıkan bu grup çini kompozisyonu (Arık, 2007: 219-393), çalışmanın konusunu oluşturan Alara Kalesi çini kompozisyonuna oldukça yakındır. Kubad Abad sarayı kazılarında yine bu grup kompozisyonun oluşturduğu örneklerle fazlasıyla rastlanılmıştır (Arık, 2000: 54; Serin, 2008: 67). Bir başka önemli merkez Kayseri'de Huand Hatun Hamamı kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan *in situ* çini örneklerinde de yine bu gruba rastlanılmıştır (Bozer, 2005: 1-27).

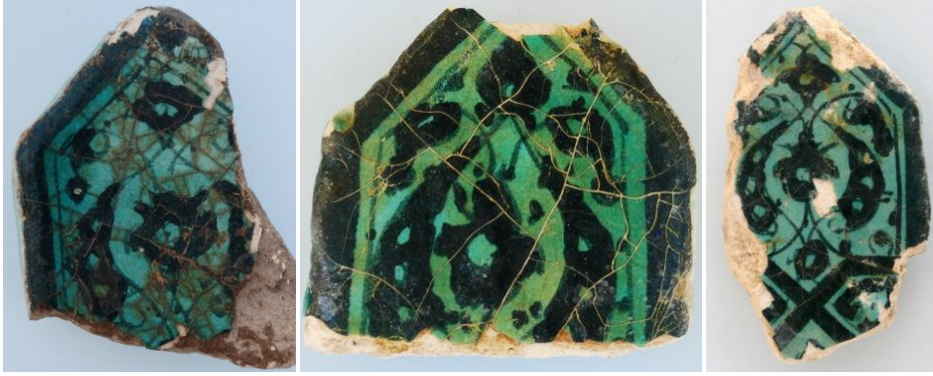
Çeşitli merkezler arasında, aynı kompozisyon uygulamalarının görülmesi, devlet genelinde geleneksel uygulamaların görüldüğü yorumunu akla getirmektedir.

6.1.1.2.Kollarda Çift Rumi Arası Palmet Olanlar

(Katalog No: 27,28,29)

Bu gruptaki çinilerde türkuaz renkli şeffaf sır altına desen siyaha boyanmıştır. Desen kenardan kalın şerit ve onu içeriden takip eden ince bir çizgi ile çerçevelenmiştir. Çininin ana süsleme kompozisyonunu, bakışım eksenine karşılıklı yerleştirilen iki adet rumi, ve bunların ortasında yer alan palmet süslemesi oluşturur. Bitkisel desen yatay ve dikey eksen üzerinde dörtlü simetri şeklinde düzenlenmiştir. Karşılıklı boylamasına uzanan iki ruminin ucundan çıkan iki dal üçgen oluşturarak birleşmektedir. Birleştikleri yerde palmet motifi yer almaktadır. Ortada yer alan palmet motifinin üst noktasından başlayıp zıt yönde kavis yapan iki dalın ucunda, birer stilize çiçek sarmaktadır. Rumilerin içi dairevi bezemeye süslenmiştir. Çini parçadaki her haç kolunun yüzeyi çift rumi ve stilize çiçekler ile süslenmiştir.

Çalışmanın katalog kısmında sadece üç örneği bulunan bu grup çini süsleme, aynı başlık altında farklı varyasyonların görüldüğü bir türdür. Katalog No:29'de yer alan örnekte desenin şemasına uygun, motife bağlı bir uygulama söz konusudur. Katalog No:28'de yer alan örnek ise, 27'deki mevcut uygulamaya göre daha acemicedir.

Soldan sağa Fotoğraf No: 80,81,82- Katalog No: 27,28,29

Bu kompozisyon semasının benzer örnekleri; Kubad Abad Sarayı (Arık, 2000: 73; Serin, 2008: 67), Alanya İç Kale Sarayı (Arık, 2007: 219-393) ve Kayseri Huand Hatun Hamamı (Bozer, 2005: 1-27) çalışmaları esnasında ele geçirilmiştir. Kubad Abad haç formlu çinilerini tez çalışmasında değerlendiren Serin bu grup çinilerde yer alan iki iri ve simetrik ruminin çift başlı kartalı tasvir ettiğini dile getirmiştir (Serin, 2008: 30). Ancak ben bu görüşe katılmıyorum. Her ne kadar rumi motifi bazı kesimler tarafından zoomorfolojik kökenli (Mülayim, 1999: 168-171) olsa da söz konusu motifin böyle bir köken bağı yoktur.

Anadolu Selçuklu sanatının çeşitli uygulama alanlarında, çift rumi arası palmet uygulaması sıkça karşılaşılan bir süslemedir. İki rumi arasındaki bir palmetin türlü kompozisyonlara girmesinden meydana gelen bağlantılar her ne kadar kapalı şekiller meydana getiriyorsa da neticede tek tek unsurlardan ibarettirler. Gerek mimari ve gerekse de mimariye bağlı elemanlar, çeşitli malzemelerle, uygulama alanına sahiptir. Bu kompozisyona, taş üzerinde, özellikle Anadolu Selçuklu Dönemi taç kapılarında rastlamaktayız. Divriği Ulu Camii Tekstil kapısında (Fot.5), Konya İnce Minareli Medrese taç kapısı (Fot. 6), Sivas Çifte Minareli Medrese taç kapısı (Fot. 7) ve Erzurum Çifte Minareli Medrese taç kapısında (Fot. 8) rumiler arası palmet bezemesi uygulaması görülmektedir. Ahşap üzerinde; Divriği Ulu Camii minber aynalığı süslemesinde (Fot. 9) ve Beyşehir Eşrefoğlu Camii Minber kapısı ayna süslemesinde (Fot. 10) görmek mümkündür. Aynı kompozisyonu alçı üzerinde, Konya Alâeddin Sarayı alçı parçaları (Fot. 11) üzerindeki süslemeler de görmekteyiz. Afyon Ulu Camii tavanında (Fot. 12), Ankara Aslanhane Camii ve

Kastamonu Candaroğlu Mahmut Bey Cami’inde (Fot. 13) yer alan kalem işi süslemelerde benzer özellikler gösteren çift rumi arası palmet desenine rastlamaktayız.

6.1.1.3. Kollarda Çift Rumi Arası Laleyi Andıran Palmet Motifi Olan Örnekler

(Katalog No: 30,31,32,33,34,35)

Bu grupta yer alan çinilerde desen, türkuaz şeffaf sır ile işlenmiş, siyah renk ise çininin fonu olarak kullanılmıştır. Haç kollarının kenarları, siyah kalın bir bordür ile çerçevelenmiştir. Bu kalın bordürün ardından aynı hattı takiben, daha ince türkuaz bordür ikinci bir çerçeveyi oluşturmaktadır.

Kompozisyon rezerv tekniğinde oluşturulmuştur. Bakışım eksenine karşılıklı olarak sırt sırta yerleştirilen stilize iki rumi ve ortada yer alan palmet, tasvirlerinden oluşmaktadır.

Soldan sağa Fotoğraf No: 86,87,88- Katalog No: 33,34,35

Rumiler haç merkezinden iki dal ile başlayıp yukarıya doğru yükselmekte ve uçları birbirine dolanmaktadır. Sırt sırta verilen iki ruminin arasında siyah renkte palmet tasviri yer almaktadır.

Ortaçağ Türk sanatının vazgeçilmez motifleri olan palmet-rumi kombinasyonuna dayalı bu grup çininin, çalışmada toplam 6 örneği bulunmaktadır. Bir örnekte rumiler arası yer alan laleyi andıran palmet motifi oldukça gerçekçi iken,

başka bir örnekte bu detay adeta soyut bir süslemeye dönüşmüştür. Ustanın geleneksel motifi kendine göre yorumlamasıyla alakalı olan bu durum sonucunda aynı kompozisyon uygulamalarında farklı desenler ortaya çıkmıştır.

Palmet-rumi, kombinasyonunun bu uygulaması Alara Kalesi dışında; Kubad Abad Sarayı ve Alanya İç Kale sarayında duvar süslemelerinde de yer bulmuştur.

6.1.1.4.Kollarda Düğümlü Madalyon Ortasında Süsleme Olan Örnekler

(Katalog No: 36,37)

Çalışmada yer alan bu grup parçalar da ana desen, türkuaz şeffaf sır ile işlenmiş, diğer detaylar siyah renk ile boyanarak verilmiş ve kenarlar siyah kalın bir bordür çizgisi ile çerçevelenmiştir.

Örneklerden birinde haç kolunun süsleme merkezinde, yuvarlak büyük bir madalyon ve madalyona dört yönden bağlanan kapalı düğüm motifleri içinde bitkisel süsleme yer almaktadır. İki adet rumi yaprak, dallarından başlayarak uçlarına doğru birbirine dolanarak yükselmektedir. Bu şemayla bir önceki süsleme kompozisyonu ile benzerlik göstermektedir. Madalyon, sağ kenarda yer alan kalın siyah bordürden doğmakta ve birbirine dolanan iki şerit halinde oluşmaktadır. Madalyonun ve dış konturun arası belli mesafede bırakılan boşluk dâhilinde doldurulmuştur. Bu boşluğun içi de lekeler şeklinde dokusal dolguyla canlandırılmıştır.

Diğer örnekte ise haç kolunun merkezine yerleştirilen dairevi madalyon süslemenin yine ana hattını oluşturmaktadır. Dört yandan düğümlerle birbirine bağlanan madalyonun ortasında içleri dolu siyah noktalar bulunmaktadır. Madalyon ve dış hattı oluşturan şerit çizgisinin arasında ince çizgi ile hatları belirlenen soyut süslemeler yer almaktadır. Haç formu çininin merkezine doğru devam eden süsleme detayından, koldaki madalyon deseninin merkezde de aynı şekilde uygulandığı görülmektedir.

Çalışmadaki ünik örnekler arasında yer alan parçaların süsleme kompozisyonu, bu özelliğini Anadolu Selçuklu sanatı geniş çini süsleme

yelpazesinde de göstermektedir. Birebir örneğine rastlayamadığımız çini parçalar, diğer Selçuklu eserlerinde bulunmadığı anlamını doğurmaz. Madalyon uygulamanın benzeri Kubad Abad Saray kompleksine ait olan bir parçada karşımıza çıkmaktadır (Redford, 2008: 103). Bu parçada farklı olarak madalyon içinde fantastik figüre yer verilmiştir. Madalyonun kendisinde yer alan geometrik örgü-düğüm motiflerine Kayseri Keykubadiye sarayı ile Aspendos köşkünde, Alanya Kale içi sarayında ve Kubad Abad sarayı çini buluntuları arasında rastlanmaktadır (R. Arık ve O. Arık, 2007: 319).

Soldan sağa Fotoğraf No: 89,90-Katalog No:36,37, Kubad Abad Kompleksine ait bir örnek (K. Otto-Dorn'dan)

Geometrik örgülü tasarım olarak değerlendirebileceğimiz bu uygulamanın taş mimaride de örneklerini bolca görmekteyiz (Aslanapa,1992: 150). Taş mimaride uygulanan benzer süsleme örneklerini hatırlatan bu şekil, Konya Alâeddin Camii taç kapısında yer alan mermer kakma, kapalı düğüm (Fot.14- Ögel, 2008: 324) olarak nitelendirilen uygulamada, Konya İnce Minareli Medrese taç kapısında (Fot.15), Konya Sahip Ata Camisi mukarnas uygulaması üzerinde yer alan düğümde (Fot. 16), Karatay Han taç kapıdaki ejder figürlerinin arasında da benzer düğüm motifinde (Fot. 17) görülmektedir.

6.1.1.5.Kollarda Birbirinin Arkasından Geçen Kılıç Dallar Arasında Bitkisel Bezeme Olan Örnek

(Katalog No: 38)

Çalışmada yer alan, çini parçada ana desen, türkuaz şeffaf sır ile işlenmiş, diğer detaylar siyah renk ile boyanarak verilmiştir. Kol ucu dıştan kalın siyah renkte ve içten türkuaz renkte ince, iki şerit ile çerçevelenmiştir.

Çalışmaya dahil edilen ünik örneklerden biri olan bu grup çininin sadece bir örneği bulunmuştur. Bitkisel süsleme kompozisyonu detaylarının hâkim olduğu desenin benzer örnekleri Alanya İç Kale Saray kazılarında ele geçirilmiştir.

6.1.1.6. Kollarda Bir Palmet Motifi Olan Örnek

(Katalog No: 39)

Bu grupta yer alan örnek de, haç formunun her bir kolu bir palmetten oluşmaktadır. Kırık parça üzerinde yer alan bitkisel desen yatay ve dikey eksen üzerinden dördü simetrik şeklinde düzenlenmiştir. Her bir kolda yer alan palmetin sapı bir dal gibi kıvrılarak daire şeklinde palmeti çevreler. Parçanın kırık olması nedeniyle kompozisyonun devamı hakkında fikir yürütmek zordur. Fakat sonsuzluk ilkesi çerçevesinde oluşturulan bitkisel süsleme olduğu söylenebilir.

Geleneksel süsleme motiflerinden biri olan palmet oldukça başarılı uygulanmıştır. Sıratlı tekniğinde yapılan örnek, türkuaz sırlı, siyah desenli haç formu çinilerden farklı olarak koyu lacivert fon üzerinde beyaz palmet deseniyle dikkat çeker.

İncelenilen bu parça diğer haç kollu çinilere göre, ebat olarak daha küçük boyutlu olan çini parça Anadolu Selçuklu eserleri çini süslemeleri arasında Alanya İç Kale Sarayı (Fot. 18), Kubad Abad Saray külliyesine bağlı Kız Kalesi ile Küçük Saray ve şantiye çinilerinde de görülmektedir (R. Arık ve O. Arık, 2007: 280). Motifin tasarım ölçeğindeki kökeni İran-Keşan Keşan seramiklerine kadar gider. Özellikle 12. yüzyıl seramikleri üzerinde bu motif sevilerek kullanılmıştır.

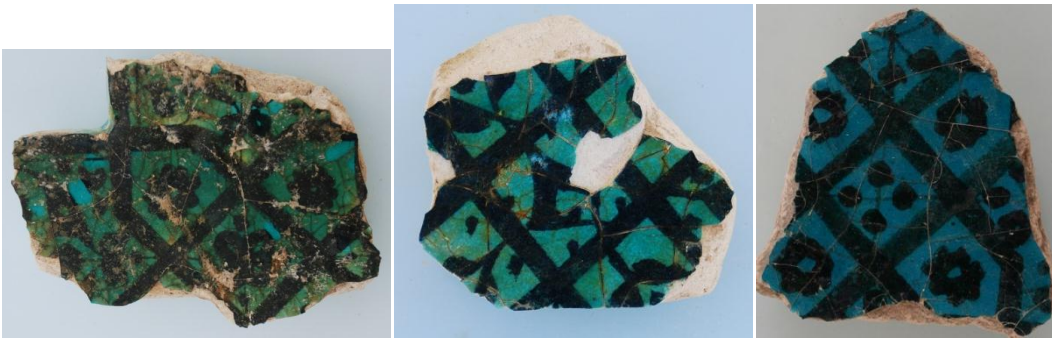

Soldan sağa: Katalog No: 39- Fotoğraf No: 92, Alanya İç Kale Sarayı çini parçası (R.Arık'tan)

6.1.1.7. Haç Kollu Çinilerin Merkezine Ait Olan Örnekler

(Katalog No: 40,41,42)

Bu gruptaki çinilerde desen, türkuaz şeffaf sır altına siyah boya ile işlenmiş. Haç kollu çinilerin merkeze ait parçalarında; baklava dilimi şeklindeki panolar içinde yer alan süslemeler kompozisyonu oluşturmaktadır. Bu panoların bütününe bakıldığında birbirini çapraz kesen uçları üçgen iki kolun, çapraz şekilde, çininin haç formuna benzediği görülmektedir. Ayrıca haç kollarında yer alan, süsleme kompozisyonunu çerçeve içine alan bordürler merkezle birleştiği yerde V şeklinde girinti yapmaktadır.

Soldan sağa Fotoğraf No: 93,94,95- Katalog No: 40,41,42

Katalog No:40 ve 42'de yer alan örneklerde panolar içinde yapraklı çiçek uygulaması yer almaktadır; Katalog No:41'de yer alan örnekte ise panolar içinde dal ve yaprak uygulamasına yer verilmiştir. Haçvari çinilerin merkezlerine ait olan bu

örneklerdeki süslemeler muhtemelen desenin kompozisyonuna göre değişiklik göstermektedir.

6.1.2. SEKİZ KOLLU YILDIZ ÇİNİLER

Sıralı tekniğinde hazırlanmış olan sekiz kollu yıldız çinilerde türkuaz ve siyah renk başta olmak üzere patlıcan moru (mangan moru)ve yeşil kullanılmıştır. Sekiz köşeli yıldız çinilerin ebatları yaklaşık olarak 24-25 cm arasındadır. Bu grup çinilerin hepsinde yıldızın kenarları konturlarla çerçevelenmiştir. Kıvrık dallar, palmetler, geometrik desenler, insan ve hayvan figürleriyle işlenmiş sekiz kollu yıldız çiniler çok çeşitli ve bir o kadarda Alara Kalesi'ndeki mekanların zengin bir biçimde çinilerle bezendiğini kanıtlar niteliktedir.

Ortaçağ, Selçuklu Dönemi içinde oldukça fazla uygulama alanı olan sekiz kollu yıldız deseninin, çini dışında taş, ahşap ve alçı gibi eserlerde de uygulandığını görmekteyiz. Konya Şekerfuruş Mescidi (1220) kapısında yer alan yıldız plaka çini uygulaması (Fot. 19), Çay Taş Medrese (1278) mihrap kalıntısında kesik çini parçalarıyla yapılan sekiz kollu yıldız deseni (Fot. 20), Konya Alâeddin Cami (1155) kuzey cephesinin doğu tarafındaki kitabeyi çevreleyen sekiz kollu yıldız çerçeve (Fot. 21), yine Konya Alâeddin Cami avlu taç kapısında kitabe üzerindeki sekiz kollu yıldız- haç uygulaması (Fot. 22), Divriği Ulu Camii (1228-29) kuzey taç kapısı üzerinde yer alan sekiz kollu yıldız uygulaması (Fot. 23), Niğde Sungur Bey Camii (1335) ahşap kapı kanatlarında yer alan sekiz kollu yıldızlar (Fot. 24) ve Konya Kılıç Arslan Köşküne ait alçı buluntuda yer alan sekiz kollu yıldız uygulaması (Fot. 25) örnektir.

6.1.2.1.Hayvan Figürlü Örnekler

(Katalog: 44,45,46,47,48,49,50,51,52,53,54,55)

Hayvan figürlü çiniler krem rengi astar üzerine yapılmıştır. Figür olarak kuş figürleri başta olmak üzere dört ayaklı hayvan figürleri görülmektedir. Figürlerin bir kısmında; figür ile çevresindeki süslemeleri ayıran çizgi, figürün şekline göre kavislendirilir (Katalog No: 45,50,51,54). Yani etrafları ortadaki figürün vücuduna uydurulmuş bir şekilde konturlanmıştır (Yetkin, 1965: 74). Diğer kısmında ise böyle

bir uygulama söz konusu değildir (Katalog No:46,47,48,49,52). Kavisli çizgi uygulaması figürü vurgulamak amaçlı olmalıdır.

Figürlerin hepsinin hatları siyah kontur çizgisi belirlenmiştir. Bazı örneklerde rezerv tekniği uygulanmış (Katalog No: 50,54), böylece desenler çizilmiş, içi yerine dışı boyanmıştır.

Hayvan figürlerinin dışında kalan alanlar, boşluk doldurmak adına çeşitli süslemelere tabi tutulmuştur. Soyut süslemelerin (Katalog No: 50,51,52) yanında, sivri yapraklı (Katalog No: 47) ve yuvarlak sık yapraklı dallar bu süslemelerdendir (Katalog No:46,48,49). Dolgu motifleri bazen açık renk zeminde koyu boyalar ile bazen ise boyanmış zeminde rezerv tekniğinde uygulanmıştır.

Anadolu Selçuklu saray çinilerinde genelde figürlü parçalarda, figürün sağında ve solunda yükselen sık yapraklı dallar bazen serbest şekilde zemin çizgisinden dalgalanarak yükselmekte (Fot. 26), bazen figürü daire veya oval şeklinde çevrelemekte (Fot. 27), bazen ise yanlara uzatılmış ellerin içinden geçen bitki dalları (Fot. 28) olarak uygulanmıştır (Grube, 1976: 148; İskenderzade, 2010: 372).

Soldan sağa: Fotoğraf No: 101,104- Katalog No: 48,51

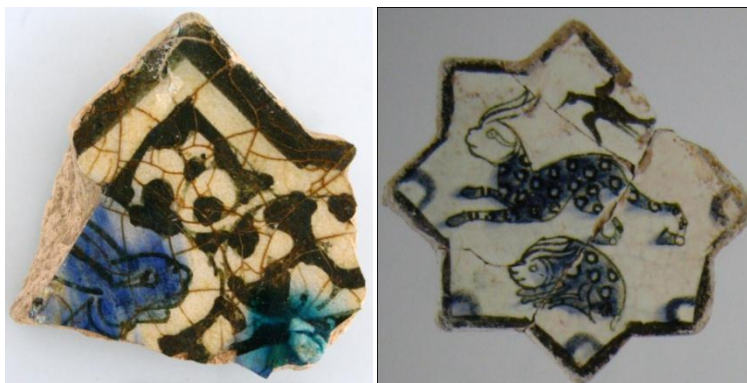
İncelenilen örnekler arasında fazla hasar görmüş ve figürün seçilebildiği parçalardan birkaçında tavus kuşu figürü görülmektedir. Anavatanı Hindistan olduğu kabul edilen (Parman, 1993: 387) ve farklı dönemler ile kültür çevrelerinde cennet simgesi olarak da kabul edilen tavus kuşunun bulunduğu yeri cennete çevireceği de umulmuştur. Selçukluların etkilendiği iki kültürün, Bizans ve İran'ın sanat

geleneklerinde de çok sevilen, eski İran'da ayrıca, özellikle tüyleri iktidar ifade eden tavus kuşu figürü, Selçuklu saray köşk çinilerinin de bu geleneğin uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır (Fot. 29-30/R. Arık ve O. Arık, 2007: 304).

Kubad Abad Sarayı tavus kuşları (Fot. 29)--Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi

Bir diğer parçada yer alan tavşan figürü, sanatçının gözlem gücünü yansıtmakla beraber, doğaya bağlı, gerçekçi sayılacak özellikler gösteren bir üslupla işlenmiştir. Bu şekilde resmedilen tavşan figürü öncülerini 11. yüzyıl Fatimi Dönemi kaplarında ve 12-13. yüzyıl Rakka seramiklerinde görülür (R. Arık ve O. Arık, 2007: 311). Tavşan figürlerine Anadolu'da ayrıca Kubad Abad Büyük ve Küçük Saray kazıları sırasında lüster ve sıratlı tekniğinde, sekiz köşeli yıldız çini formunda rastlanmaktadır (Fot. 31).

Soldan sağa: Fotoğraf No: 107-Katalog No: 54, Fot. 31 Kubad Abad çini deposunda ele geçirilen tavşan figürlü çini (Rüçhan Arık'tan)

Belirgin olan hayvan tasvirlerinin yanında tam olarak tanımlanamayan, ancak dört ayaklı hayvanlara ait olan kırık çini parçaları da mevcuttur (Katalog

No:46,47,50,53). Ayakları ya da kuyrukları seçilen parçalarda benzer örneklerindeki gibi muhtemelen yırtıcı hayvanlar tasvir edilmiş olmalıdır.

Alara Kalesi'nden çıkan hayvan figürlü çinilerin benzer örneklerine; Kubad Abad Sarayı, Alanya İç Kale Sarayı, Kayseri Huand Hatun Hamamına ait çini buluntularında da rastlanılmaktadır.

Soldan sağa: Fotoğraf No: 103- Katalog No: 50, Kubad Abad Büyük Saray-Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi (Fot. 32)

Anadolu Selçuklu çini süslemelerinde, tek başlarına bir tablo özelliği gösteren (Bozer, 2001: 178), hayvan figürlü plaka örneklerinin çok çeşitli ve gerçekçi uygulamaları kesinlikle tesadüfî değildir. Özellikle saraylara ait sayısız ve çeşitli uygulamalardan, devletin bir kısım uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmak mümkündür. Bu uygulama, hayvan figürlü çiniler olduğunda, şüphesiz avcılıktır. Av konusu Selçuklu saraylarında insan figüründen sonra gelen en önemli süsleme programını oluşturmaktadır (Öney, 2008: 415). Nitekim tarihi kaynaklar Anadolu Selçuklularının yaygın avcılık uygulamalarına başvurduklarını kanıtlar niteliktedir. İbni Bibi eserinde, Ayaz adında bir kölenin şahinle avlandığından bahsetmesi, av ve inşaat emiri olarak Sadettin Köpek'in göreviyle birlikte, Cemalettin adında bir kişi için avcılıktan sorumlu devlet emiri atama belgesi, Anadolu Selçuklu hükümdarlarının avcılığa vermiş oldukları önemin kanıtı niteliğindedir. Kayserinin 1277 tarihinde Memlük Sultanı Baybars tarafından ele geçirilmesini aktaran El-Umari'nin anlatımında, Selçuklu sultanlarının hayatlarının önemli bir parçası olarak avcılık ve av hayvanları fikrini güçlendirmektedir (Redford, 2008: 114).

Yazılı belgelerin dışında Selçuklular'ın avcılık alışkanlıkları ve avları hakkında bilgi edinebileceğimiz önemli verilerden biri Kubad Abad Sarayına ait olan alçı kabartma panodur. Bu örneğin haricinde Kubad Abad, Alanya İç Kale Sarayı, Antalya Aspendos tiyatrosu, Alanya Alara Hamamı, Kayseri Huand Hatun Hamamı ve benzer Selçuklu yapılarında ele geçirilen çini parçalar, benzer temalara sahip av imgelerini içerdiği ortadadır (Öney, 1967: 121-159). Bahsedilen yerlere ait çini parçalarda tasvir edilen hayvanlar, hem yırtıcı hem av hayvanlarıdır. Bunların dışında, yukarıda bahsettiğimiz, Kubad Abad'daki Büyük Saray'ın sultana ait özel bir kısmından gelen tek bir alçı kabartma panosunda tazı ile avlanan avcının arkasında görülen melek kabartması, ava uğur getiren bir simgeyi betimlemektedir (Öney, 2008: 416; Fot. 33). Resmedilen bu ve diğer kaynaklar hepsinde bir av köpeğinin ya da başlıklı avcı bir kuşun eşlik ettiği atlıyla birlikte, avlanan bir kişiyi göstermektedir. Bizzat Alâeddin Keykubat'da dâhil olmak üzere pek çok Selçuklu hükümdarının sikkelerinde, sarayda ve diğer Selçuklu eserlerinde sunulan imge budur (Artuk, 1980: 268). Bu sikkelerin ortaya koyduğu üzere, avcılık sadece kent çevresindeki inziva köşelerinde uygulanan saraya ait bir imtiyaz değildi. Sultanın gücünü ve yeteneğini gösteren ayrıcalıklı faaliyetlerin parçasıydı. Ayrıca Selçuklu giyim kuşamının önemli unsuru olan deri postu, kürk desenli başlık giyen mutlak hükümdarların ve diğerlerinin yaygın betimlemeleriydi (Özden, 2007: 176-181). Bütün bunlar göz önüne alındığında avcılık Ortaçağ'da yaygın bir spordu demek yanlış olmaz (Redford, 2008: 112). Özellikle kışların çoğunu Toros Dağlarının güneyinde, Alanya'da ve çevresinde, Antalya'da veya Alara ve Aspendos gibi noktalarda geçirdikleri bilinen sultan ve saray eşrafının, söz konusu mekânların doğal özellikleri, avcılığa elverişli olması bunun ispatı sayılabilir. Tüm saray çevrelerinde, soylular için bir idman ve güç gösterisi olan av, yine tarih boyunca tüm anıtsal tasvirlerde en önemli konulardan biri olmuştur. Avdan dönüş, av aletleriyle hazırlanan ziyafetlerle sona erer; içki, raks ve müzik bu ziyafetleri tamamlardı (Turan, 1958: 97; R. Arık ve O. Arık, 2007: 303).

İncelenilen çini örnekler göz önüne alındığında saray ve köşklere ait çini süslemelerde işlenen hayvan figürlerinin; kartal, ördek, deve kuşu, tavus kuşu, tavşan, geyik, keçi, deve, fil, balık, ayı, köpek, panter, kurt, kedi ve at olduğu

görülmektedir. Bahsi geçen bu hayvanların büyük bir kısmına, 12-13. yüzyıllarda Toros Dağları'nda ve diğer Selçuklu yerleşmelerinde rastlanılmaktaydı (Redford, 2008: 113).

Selçuklu saray ve köşklerinin çini süslemeli duvarları; hem mitsel hem de gerçek avcılığı göstermekteydi. Yabani doğaya hükmetme ve dünyanın dize getirme, diğer yandan ise efsaneler ile aralarında bağ kurma düşüncesiyle oluşan Selçuklu çini süslemelerdeki kompozisyonlar Anadolu Selçuklu saray ve köşklerinde kendini gösterme yeri bulmuştur (Redford, 2008, 114).

6.1.2.2. İnsan Figürlü Örnekler

(Katalog No: 43,44)

Çalışmada sadece iki örneği bulunan insan figürlü çinilerin, krem rengi astar üzerine koyu renklerle uygulanmıştır. Kırık parçalar halinde olması nedeniyle tam manasıyla değerlendirilemeyen figürler, benzer örneklerden yola çıkılarak yorumlanmıştır. Her iki örnekte figürlerin etrafı kavis çizgisi olmaksızın doldurulmuştur.

Örneklerden birinde, çini parçanın kırılmış olmasından kaynaklı, insan yüzünün yarısı görülmektedir (Katalog No:43). Kişinin 4/3 dönüslü yandan tasvir edilmiş dolgun yanaklı, yuvarlak yüzü, iri ve hafif sürmeli çekik gözü Orta Asya kökenli Selçuklu Türk tipini yansıtmaktadır (Yetkin, 1963: 7; Arık, 2000: 146; İskenderzade, 2010: 356). Baş kısmının etrafında soyluluğu simgeleyen Hristiyan dünyasından gelen (Öney, 2008: 413) hale uygulaması, figürün saray mensubu olduğunu göstermektedir (R. Arık ve O. Arık, 2007: 274).

Soldan sağa: Fotoğraf No: 96-Katalog No: 43, Alanya İç Kale Sarayı (Fot. 34), Beyşehir Kubad Abad-Büyük saray (Fot. 35)

Diğer insan figürlü örnekte ise, muhtemelen bağdaş kurup oturmuş bir figür yer almaktadır (Katalog No:44). Bağdaş kurarak oturma Türk sanatında ana oturuş tarzı ve bu oturuşun daha çok saray erbabı olan zengin ve soylu kişilere yakıştırıldığı bilinmektedir ve Anadolu sanatında çeşitli malzemelerde kendini göstermektedir (R. Arık ve O. Arık. 2007: 315; İskenderzade, 2010: 362).

Selçuklu Çağı tarzında gerçekçi ele alınan bağdaş kurarak oturma şeklinin kökeni Göktürk Dönemine kadar uzanmaktadır. Bu dönem insan tasvirlerinin biçim anlayışı ve yorumu dikkate alındığında yine Göktürk heykellerini göstermek gerekmektedir (Fot 36-İskenderzade, 2010; 346-377).

Anadolu Selçuklu dönemi çinilerinde, oturan tek figürler genelde çini plakanın merkezinde düzenlenmiş ve boyutlarının yüzeye tam sığmasına dikkat edilmiştir. Ancak çalışmamızda yer alan, bağdaş kuran figürün benzer örneklerine göre daha yıldız köşesine yakın olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum akla iki figürün yan yana bağdaş kurup oturmuş bir vaziyette işlendiğini getirmektedir. Nitekim böyle bir örnek Kars Müzesinde bulunmaktadır. İran Büyük Selçuklu Dönemine ait kaplarda da yine çokça görülmektedir.

Figürlerin etrafı kavis çizgisi olmaksızın doldurulan her iki örneğin dolgularına baktığımızda, örneklerden birinin zemini ince kıvrım dal ve küçük kıvrım soyut yapraklarla seyrek şekilde doldurulmuştur. Diğer örneğin zemini ise içleri dolu iri benekler ile bezenmiştir.

Soldan sağa: Fotoğraf No:97- Katalog No: 44, -Kubad Abad Büyük Saray-Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi, -Sıraltı kobalt mavisi (Fot. 37), Lüster çini. Kars Müzesi (Fot-38 B.Karamağaralı ve T.Yazar'dan)

Çalışmamızda yer alan insan figürlü çini örnekler, Anadolu Selçuklu dönemine ait farklı bölgelerde ele geçirilmiş figürlü örnekler ile ele alınış ve teknik olarak benzerlikler göstermektedir.

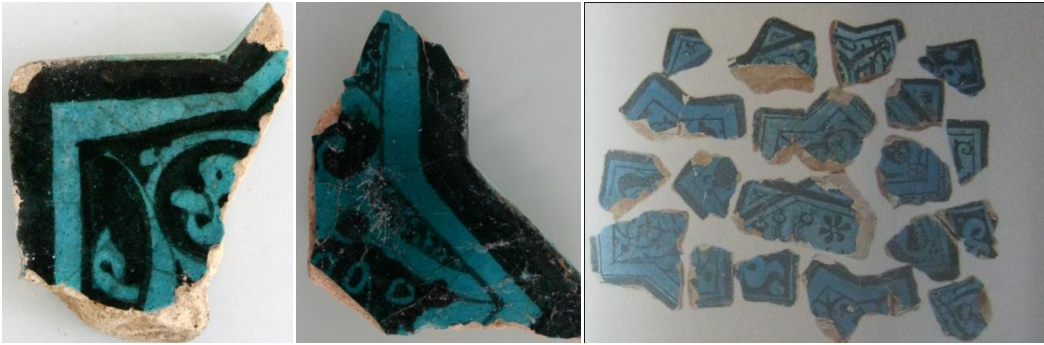
Genel olarak hayvan ve insan figürlü çini örnekler değerlendirildiğinde İslami dönemden önce de, sonrada gözlenen, doğadaki varlıkları yorumlayıp yeni biçim kalıplarına dökmek şeklindeki tüm doğu dünyasının ortak eğilimi, Selçuklularda kendine özgü yeni bir üslupla ifadesini bulmuştur. Orta Asya ve İran'dan kaynaklanan figürlü tasvir geleneğinin, Anadolu, Suriye, Bizans resim tarzıyla etkileşim içinde Selçuklu Çağı klasığı diyebileceğimiz yeni bir yerel sentez oluşturmuştur (Arık, 2008: 275).

6.1.2.3. Detaylarda Yer Alan Bitkisel Süslemeler

(Katalog No: 56,57,58,59,60,61,62,63,64,65,66,67,68,69)

Sekiz kollu yıldız formundaki çini levhaların artıkları olan bu grup çinilerden bir kısmı krem rengi astar üzerine saydam renksiz sır altına (Katalog No: 56,57,58,60,61,62,64,66,67,68,69), bir kısmı şeffaf türkuaz sırlı siyah desenli sekiz kollu yıldız çini parçalar olarak işlenmiştir (Katalog No: 65,69). Kırık parçalar halinde ele geçirilen bu grup çinilerde yüzeyler, bitkisel ve soyut süslemelerle bezelidir.

Çalışmamızda şeffaf türkuaz sırlı, siyah desenli sekiz kollu yıldız çini örneğine sadece 2 adet kırık parça olarak rastlanılmıştır. Diğer saray kazılarında küçük kırık parçalar halinde bulunan ve nadir görülen bu tip çiniler, Alanya saray kazılarında bolca ele geçirilmiş, değişik desen ve konularıyla yeni ve önemli bir çini grubunu oluşturmuştur (Arık, 2000: 276). Öte yandan bu grup çiniler Aspendos Selçuklu sarayı çini buluntuları arasında da ele geçirilmiştir. (Arık, 2000: 266).

Soldan sağa: Fotoğraf No: 118,122-Katalog No: 65,69- Alanya İç Kale Sarayı şeffaf türkuaz sırlı çini parçaları (Fot. 39- R.Arık'tan)

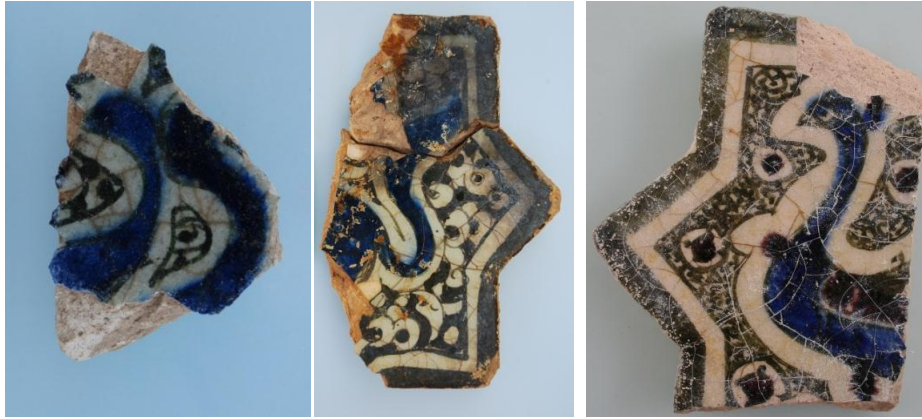
Kırık parçalar muhtemelen figürlü süslemelerin etrafında kullanılan doldurma amaçlı kompozisyonlara ait parçalardır. İncelenilen örneklerde; soyut süslemelerin (Katalog No:56,57,58) yanı sıra, enginar (Katalog No:62), nar (Katalog No:61), yapraklı-kıvrım dallı çiçek uygulaması (Katalog No:64) gibi çeşitli bitkisel süslemeler hâkimdir. En basit kompozisyon olan kıvrık dallar dalgali ve gidiş istikametine hareketin fazla belirlenmesini kontrol etmek üzere aksi istikamete de yaprak saran ritmi, dengeli ve tezyini kompozisyona canlılık ve ahenk vermektedir (Ögel, 1966: 81).

6.1.2.4.Sekiz Kollu Yıldız Çinilerin Kompozisyon Düzenlemesi

Çalışmamızda yer alan sekiz kollu yıldız çini kompozisyon düzenlemesinde görülen bazı motif kullanım tekniğinin temel olarak Abbasi Dönemi Samarra lüster seramiklerinde ortaya çıktığı ve daha sonra İslam seramik sanatında gelenek haline gelen düzenleme tarzını oluşturduğu görülmektedir (İskenderzade, 2010: 363). Bu süsleme anlayışını açıklamak gerekirse; süslenen yüzeyin merkezine yerleştirilen canlı veya cansız nesnenin çevresinde belli genişlikte boş bırakılan alan tek çizgi ile

çerçeve içine alınmıştır (Fot: 40). “Güvenlik şeridine” benzer bu alanın görevi süslemede merkezi konumda bulunan nesnenin toplu ve net algılanmasını sağlamak ve diğer motiflerin ona belli mesafeden yakın yaklaşmasını önlemektedir (Katalog No: 50). Şeridin dışında kalan alanlar, süsleme konusunu daha belirgin hale getiren nesneler, bazen ise konuyla hiç ilgisi olmayan çeşitli motifler ve dokular ile süslenmiştir (Katalog No:51). Bu motiflerin kompozisyon düzenlemedeki görevinin merkezi nesnenin merkezindeki boş alanları canlandırmak olduğu için bunlara dolgu elemanı olarak adlandırmak mümkündür. Bu alanların fazla geniş olduğu bölgelere yerleştirilmiş çeşitli soyut ya da somut motiflerin ise merkez süslemeden daha küçük ve aynı çerçeve düzenlemesine tabi tutulduğu görülmektedir. Bu kompozisyon şemasının Abbasi ustaları tarafından bulunduğu ve kökeninin Horasan olduğu geldiği bilinmektedir (İskenderzade, 2010: 363).

Çalışmada yer alan sekiz kollu yıldız çinilerde ana şemanın yukarıda bahsedildiği gibi mesafe bırakılarak tek çizgi ile ortak bir çerçeveye alınmış örnekler dışında şeritin çeşitli nesnelerle belirtildiği örneklerde mevcuttur.

Soldan sağa: Fotoğraf No: 98, 103,104-Katalog No: 45,50,51

Kompozisyonlarda güvenlik şeridinin dışında kalan zeminin düz bir renk ile boyandığı, bitkisel motifler veya çeşitli dokular ile doldurulduğu görülmektedir. Bu dolgunun geniş kalan alanları genelde benek, soyut bitkisel veya geometrik motifler ile yine çerçeve içine alınarak canlandırılmaktadır (Katalog No: 45,50).

Bir başka düzenleme şemasında merkezi süslemenin çevresi hiç boşluk bırakılmadan serbest şekilde bitkisel motiflerle doldurulmuştur (Katalog No: 43,44,47,52).

Soldan sağa: Fotoğraf No:96,97-Katalog No:43,44

Gerek insan figürü olsun gerekse de hayvan figürü olsun çoğu figürler, bir levhaya bir tane olmak üzere adeta o varlığın portresi gibi işlenmiştir.

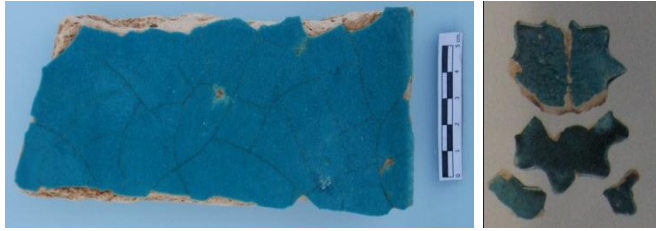
6.1.3.TEK RENK SIRLI ÇİNİLER

(Katalog: 71,72,73,74,75,76,77,78,79,80,81)

Selçuklu mimarisinde tek başına bir kaplama elemanı olarak tercih edilmeyen tek renkli çiniler duvarlarda, eyvanlarda, mihraplarda ve revaklarda üçgen, dörtgen, dikdörtgen, altıgen ve yıldız biçiminde kullanılmıştır. Astarsız tek renk sırlı olan bu parçalarda, turkuaz renk başta olmak üzere mor ve kobalt mavi renkleri de kullanılmıştır. Astarsız tek renk sırla sırlanmıştır. Sırçalı Medrese eyvanında, Sahipata Hankahı camii mihrabında, Karatay Medresesi avlu cephesinde altıgen plaka çiniler kullanılmıştır (Şimşir, 1990; Bozer, 2007; 196). Bunların dışında turkuaz renkli dikdörtgen çiniler bordür olarak kullanılmış, yıldız-haçvari kompozisyonunu bazen alttan ve iki yandan kuşatmakta, bazen de iki yandakiler kaldırılarak altta süpürgelik gibi kullanılmıştır (Bozer, 2001: 177).

Alara Kalesi kazılarında ele geçirilen bu grup desensiz turkuaz sırlı çinilerin ne yazık ki kırık parçalar halinde bulunmuş olmaları, formları hakkında net bilgi sahibi olmamıza engel teşkil etmesine rağmen, bazı örneklerden muhtemelen dört

kenarlı olduğu çıkarımı yapılabilir. Duvar yüzeylerini kaplamada kullanılan örnekler, zemin döşemede (Arık, 2000: 338; Bozer, 2005: 8) kullanılmış da olabilir (Fot.41). Konya Kılıç Arslan Köşkü, Kubad Abad Sarayı, Akşehir Sarayı, Alanya İç Kale Sarayı buluntuları ve Kayseri Huand Hatun Hamamındaki çiniler arasında desensiz türkuaz sırlı çini örneklerine rastlanmıştır (R. Arık ve O. Arık, 2007: 281).

Soldan sağa: Fotoğraf No:131-Katalog No:78, Fotoğraf 42: Alanya saray kazısı buluntuları (R.Arık'tan)

6.2. Çini Parçalarda Görülen Bazı Kullanım Özellikleri

Saray ve köşk duvarlarını kaplayan çiniler, formlarıyla geometrik kompozisyon oluşturmaktadır. Eş deyişle kaplamadaki her çini geometrik kompozisyonun bir parçası halindedir. Bu geometrik düzenlemede sonsuzluk prensibine uygun olarak duvarları kaplayan yıldız ve haçvari çinilerinde kaplanacak alan bittiği yerde yıldız ya da haç çiniler kesilmiştir (Bozer, 2007; 193). Çalışmamızda da sonsuzluk prensibine uygun olarak kesilen yıldız ve haçvari formulu çini örnekleri mevcuttur (Katalog No:6,10,21,30,43,51). Bu örnekler in situ olarak ele geçemediğinden, çinilerin duvarlardaki yerleştiriliş düzenleri ve kompozisyonun bittiği noktadaki kesilme standartları konusunda net bilgi yoktur (Bozer, 2001: 175-185). Burada asıl dikkat edilmesi gereken husus çinilerin kesilme işlemlerinde bir kıstas olup olmadığıdır. Çalışmamızda yer alan ve her biri ayrı ayrı tasarlanıp üretilen ve kesilmiş olan çinilere baktığımızda sanki üzerindeki süsleme dikkate alınmadan ve rast gele kesilmiş gibidir (Katalog No: 30,32,51). Geometrik düzenin sonsuzluk ilkesine bağlı olarak kenarlarda yarım olarak kullanılan bu parçaların hangisinin yarım bırakılacağını da muhtemelen usta karar vermiştir (Bozer, 2001: 178). Haçvari çinilerin yanında, tablo özelliği taşıyan sekiz köşeli yıldız çinilerin de kesilmiş olması kaplanacak alanın bittiği yerde hangi şekil varsa onların kesildiğini gösterir. Bu durum parçaların süslenecek alana göre ölçülendirilip üretilmediğini,

hazırlanmış olan çini parçaların kaplanacak alana uygulandığını gösterir. Kesik olarak uygulanan çini örneklerle, çoğunlukla Anadolu’da çeşitli Selçuklu saraylarında rastlanmaktadır (Fot 43).

Soldan sağa: Fotoğraf No: 83,85,104; Katalog No: 30,32,51 kesilmiş çini örnekleri

Sekiz köşeli yıldız ile haçvari formları şüphesiz Selçuklu devrinin en bilinen duvar kaplama çinileridir. Bu formlar “belli aralıklarla alternatif olarak V biçiminde kırılarak ilerleyen iki çapraz zikzağın kesişmesi” ile ortaya çıkan geometrik kompozisyonun (Mülayim, 1982: 71) elemanıdır. Daha basit tanımlamayla bu kompozisyon, sekiz köşeli yıldızın, dik iki eksen boyunca köşelerinden birbiriyle temas edecek şekilde sıralanmasıyla meydana gelir ve aralarında haçvari formlar oluşur. Selçuklu döneminin en tanınan duvar kaplama örneklerinden biri olan bu kompozisyon Türk sanatında 11. yüzyıldan başlayarak Asya’dan Anadolu’ya kadar çeşitli bölgelerde değişik malzeme ve teknikte karşımıza çıkar (Fotoğraf 14,15-Mülayim, 1982: 83). Kaplamalarda birlikte kullanılan, fakat her biri bağımsız süslemeler taşıyan bu çinilerde (Bozer: 2005: 9), çok özel tasarlanmış bezemelere sahip haçvari örnekler bulunmakla birlikte, renk ve desen açısından genellikle yıldızlar ön plandadır. Çini ile kaplanan duvarın ortaya çıkardığı geometrik kurgular, Selçuklu devri diğer malzemelerinde de görmeye alışık olduğumuz yaygın kompozisyonlardır (Bozer, 2007; 194). 11. yüzyıldan başlayarak 14. yüzyılda da devam eden bu kompozisyon batı dünyasında da Selçuklular ile çağdaş zamanda kullanılmıştır (R. Arık, 2011: 59-60). İslam dünyasında Orta Asya’dan Endülüs’e kadar çeşitli malzemeye uygulanarak yayılan yıldız-haç uygulaması, Selçukluların ışıltılı çini kaplamalarıyla sınırlar ötesi etkiyi pekiştirmiştir (R. Arık, 2011: 60).

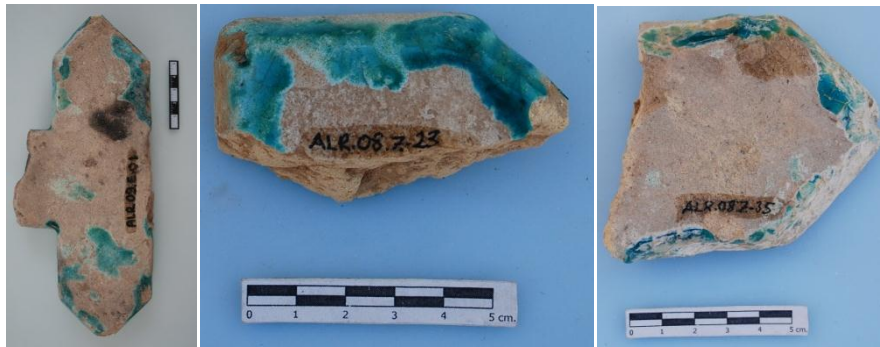
Selçuklu sanatında yoğun bir şekilde saraylarda kullanılan ve mimariye renk katan zengin figürlü çinilerin yaratıcıları, güçlerini simgeler dünyasıyla birleştirerek Selçuklu resim sanatının dinamizmini ve estetiğini oluşturmuşlardır. Bu dinamizmin ve estetiğin ürünleri olan Alara Kalesi çini buluntuları, duvarlarda in situ halinde değil ne yazık ki yapıların içinde ve etrafında bulunan göçüklerde ele geçirilmiştir.

Alara Kalesi, İç kale içinde yer alan ve çinilerle kaplı olan mekânların kaplama yükseklikleri konusunda yorum yapmak imkânsızdır. Diğer yandan; Alanya sarayının küçük bir mekânında (XIV no'lu mekân) zeminden 1,5 m yüksekliğe çıkan çini yuvaları tespit edilmiştir (Arık, 1989: 421). Kaplama yükseklikleri mekânın özelliklerine göre değişiklik gösterebileceğinden, Alanya'daki izler tam bir kıstas oluşturmaya da saraylarla ilgili ölçü veren şimdilik tek örnek olma özelliğini taşımaktadır (Bozer, 2007: 199). Ayrıca Yılmaz Önge çalışmasında Alara Kalesinde yer alan hamamın sıcaklık bölümü duvarlarında sekiz köşeli yıldız ve haçvari çini yuva izlerinin belirli olduğunu dile getirmiştir. Bugün belli olmayan bu yuvaların, duvarların ne kadarını kapladığına değinmemiştir (Önge, 1995: 167). Kaplama kompozisyonunda haçvari çiniler, kollar yatay ve düşey eksenlere gelecek şekilde düz duruyor olmalıydı. Dökülmüş halde bulunan çinilerdeki kesilme düzenleri bu uygulamayı işaret etmektedir (Çizim No: 73) . Bu prensip diğer Selçuklu sarayları içinde geçerlidir (Bozer, 2001: 179).

Selçuklu döneminde çeşitli malzemeler üzerinde ortak ikonografi ve kompozisyon düzenlemesinin defalarca farklı alanlarda işlendiğini biliyoruz (İskenderzade, 2010: 406). Çiniler üzerindeki süslemeler fotoğraf açısından bakıldığında, bunların tek bir elden çıktığını söylemek doğru olmaz. Bazı örneklerde ortak el çizimi özelliği de gözlemlenmektedir. Daha çok sekiz kollu yıldız çinilerde gördüğümüz bu durum, haç kollu örneklerde değişiklik göstermektedir. Haç kollu çini örneklerinin genelinde usta olmayan, çıraklık düzeyinde işçilik ile karşılaşmaktayız. Estetik kıstasların geriliği, çinilerin desenindeki problemler, ister fırça işçiliğindeki kaba işleyiş, ister zeminin duyarsız kullanımı, ister malzeme ve fırınlama sorunları tecrübesi olmayan ustaların eseri olmalıdır. Aynı desen uygulamaları kıyaslandığı zaman beceriksiz kopya, tekrarlama şeklinde bakarak

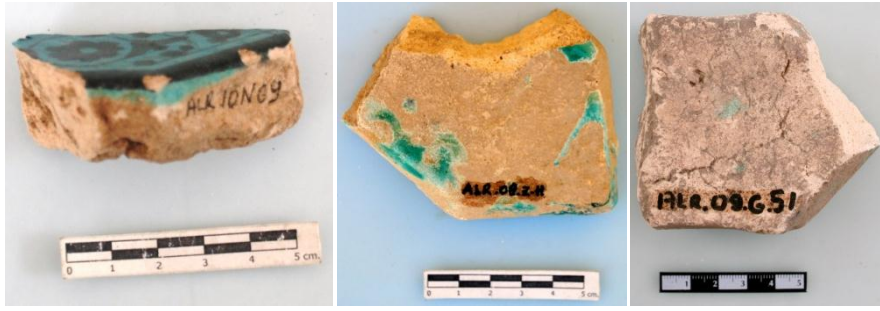
çizme işlemi olduğunu düşündürmektedir. Bu tipte hatalar sadece tecrübesiz çırakların serbest şekilde, yani hayal gücüne ve hafızasına dayalı çalışmaları sırasında oluşmuş olmalıdır. Diğer taraftan bu hata, çizimler sırasında şablonun kullanılmadığını ortaya koymaktadır, şablon kullanılmış olsaydı, bu hata kesinlikle mümkün olmazdı (İskenderzade, 2010: 380). Yani çinilerde yer alan desenler, kalıptan çıkmışçasına aynı örnekleri göstermez. Bazı çini örneklerinde görülen solgun renkler yetersiz fırınlama veya yanlış malzeme reçetesinden kaynaklanıyor olmalıdır. Ancak haç kollu örneklerdeki acemice uygulayış bütün örneklerde geçerli değildir, istisnai örnekler katalog kısmında değerlendirilmiştir. Öte yandan sekiz kollu çini örneklerde uygulanan figürlü örneklerin daha çok işin erbabı olan ustalar tarafından ele alındığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Daha önceden de değindiğimiz gibi Alara Kalesi'ndeki mekânların duvarlarını süsleyen çiniler ayrı birer parça olarak üretilmişlerdir. Bunun en açık örneği çini hamurunun kenarlarına akan sır örnekleridir (Fot. 44).

Fotoğraf 44: Alara Kalesi çinileri, arka yüzlerine sır akmış örnekler

Bu durumun tam aksine bazı örneklerin, kenarlarına sır bulaşmamış olması ve kesik kenar görüntüsü vermesi, çinilerin büyük levhalardan kesildiğini düşündürülebilir. Aslında bu durum, hamurları yumuşak ve kolay ufalanabilen parçaların, fırınlama esnasında uğradığı deformasyon sonucunda kenarlarda oluşan düzensizlikleri tıraşlama işlemine tabi tutulmasıyla alakalıdır (Fot. 45). Tıraşlama işlemi sonucunda çini parçaların duvarı düzgün kaplaması sağlanmıştır (Bozer, 2001: 181). Bazı çini kenarlarının tıraşlanıp bazılarının sırlı bırakılması, fırından çıkan bir kısım çinilerin, işlemlere tabi tutulup duvara öyle yerleştirildiğini göstermektedir.

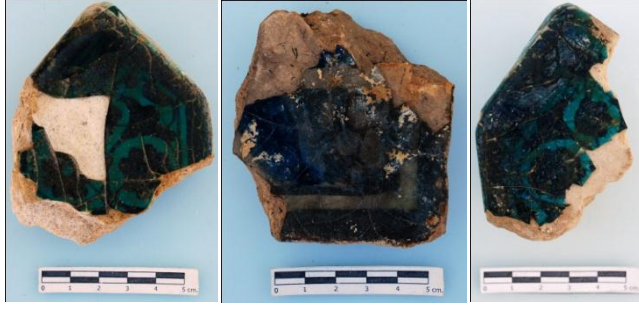
Fotoğraf 45: Alara Kalesi çinileri, tıraşlanmış çini örnekleri

Çini parçaların nasıl bir işleme tabi tutularak kesildiği bilinmemektedir. Ancak kazılar sırasında ele geçen bazı çini parçalar, kesici bir aletle çininin arka yüzünden yapıldığı, kesilirken yarım bırakılmış Kubad Abad sarayı çini buluntularından bellidir (Bozer, 2001: 183/Fot 46). Benzer, kesilme işlemine tabi tutulurken yarım bırakılmış, örneklere Alara Kalesi çini buluntuları arasında rastlanılamamıştır.

6.3. Çini Parçalarda Görülen Tahribatlar

Çalışmamızda yer alan çini parçaların ön yüzlerinde üretimden kaynaklanan bazı aksaklıklar görülmektedir. Bu aksaklıkların bir bölümü boya veya sırların kimyasal yapısı ile diğer bölümü ise imal eden kişinin hatası ile ilgilidir. Şeffaf türkuaz sırlı desensiz çini örneklerinin bazılarında sır renginin, ötekilerine nazaran daha açık olduğu görülmektedir (Katalog No:72,75). Bu durum sırn içine atılan bileşenlerin farklı miktarlarda uygulanmasıyla alakalıdır (Bozer, 2001, 184). Bir diğer örnekte yer alan durum da ise, muhtemelen sırlandıktan sonra üzerine oksit tozu dökülen ve bu şekilde fırınlanan teknik hata örneği görülmektedir (L. İskenderzade ile kişisel iletişim Kasım 2011). Bu hata sonucunda çini parça üzerinde küçük siyah noktalar oluşmuştur (Katalog No:76). Benzer lekeli türkuaz çini örneklerine Kubad Abad örneklerinde de rastlanmıştır (Fot.47).

Bazı çini örneklerinde de sırnın bir kısmının şeffaflığını kaybedip örtücü hale dönüşmesiyle, alttaki desenlerin kapandığı örneklerde görülmektedir (Fot. 48). Bu şekilde sırn bozulmuş benzer örneklere Kubad Abad Saray çinilerinde de rastlanılmıştır (Fot. 49).

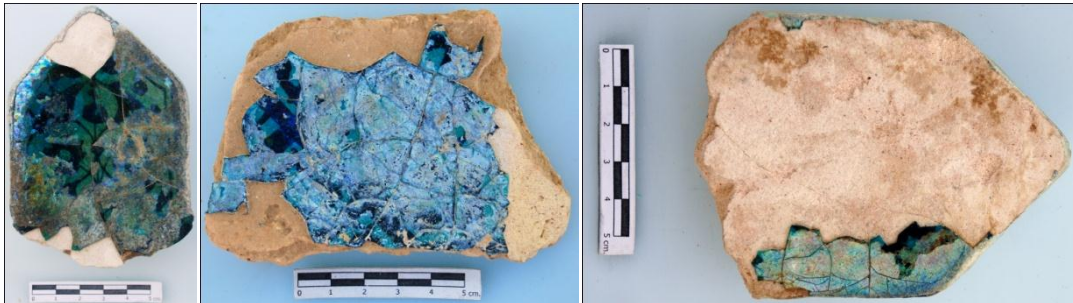
Fotoğraf 48: Alara Kalesi, sırn örtücü hale geldiği çini örnekleri

Sır altında tek yönde boyanın dağılması bazı örneklerde görölmektedir. Bu durum çini hamuru üzerinde kurumayan boyanın üzerine sırn sürölmesiyle alakalıdır (Bozer, 2001: 184). Böylece sırn sürölödüğü yönde boya akması olmuştur (Fot. 50).

Fotoğraf 50: Alara Kalesi, sırtaltında boya akması olan çini örnekleri

Çalışmamızda yer alan bazı çini örneklerinin üzerindeki sırn yanardöner bir hal aldığı görönmektedir (Fot. 51). Sır yüzeyinde toplanan maden bileşimlerin neden olduğu bu görüntü çini parçanın toprak altında uğradığı tahribatı gösterir (Watson, 2004: 160; Yıldırım, 2008: 37).

Fotoğraf 51: Soldan sağa, Katalog No: 11, Alara Kalesi, yanardöner sırlı çini örnekleri

Sır üzerinde, bozuk görüntüye neden olan bir diğer durum ise; başka bir çini parçasından damlayan sırn oluşturduğu defolu görünümüdür. Fırına yerleştirilen çinilerden, yoğun sırlı olan parçaların arka yüzlerinde biriken ve damla haline gelen sır aşağıda bulunan çini parçasına damlamasıyla oluşan bu durum çini parçanın estetik görünümünü kaybetmesine neden olmaktadır (Fot. 52).

Fotoğraf 52: Alara Kalesi, arka yüzünde sır birikintisi olan ve yüzeylerine başka bir çiniden sır damlayan çini örnekleri

Yukarıda bahsedilen hatalar, ya yapan kişinin acemiliğiyle ya da zaman darlığından dolayı geliş güzel yapılması ile açıklanabilir. Ayrıca benzer örneklerin daha çok Kubad Abad Saray çinileri ile karşılaştırılmasının nedeni, buranın hem Selçuklu saraylarının ele alınıp incelenirken daima referans noktası olarak kabul edilmesinden, hem de diğer saray ve köşklere ele geçirilen çini buluntuların fırınlama esnasında ve sonrasında yapılan işlemler hakkında bilgilerin akademik olarak yayınlanmamasındandır. Konunun bu bölümüyle ilgili bu durum çeşitli analizlere dayalı teknik bilgilere bağlı olduğundan uzmanların işidir.

Alara Kalesi çini buluntuları içinde bir grup çininin her hangi bir nedenden dolayı duvara monte edilmediği anlaşılmaktadır. Arkalarında harç izlerinin bulunmadığı örneklerin kullanım fazlası olduğunu söylemek mümkündür (Fot. 53). Ayrıca bu parçaların arkalarında bulunan yiv şeklindeki kazımlar plakanın duvarda veya zemindeki harca tutunmasını kolaylaştırmak için yapılmış olmalıdır. Aynı yöntem günümüzde de uygulanmaktadır.

Fotoğraf 53: Alara Kalesi, duvarlara monte edilmeyen çini örnekleri

Çalışmada yer alan en büyük sorun, mevcut çinilerin nerede imal edildiğinin bilinmezliğidir. Anadolu’da yapılan kazılar sonucunda Ortaçağ seramik fırınlarına Kalehisar, Ahlat, Hasankeyf, Beyşehir, ve Konya’da rastlanılmıştır (Aslanapa, 1967: 135-136; Karamağaralı, 1981: 67-93; R. Arık, 2000: 67; O.Arık, 2003: 200-205). Altı sezon boyunca yapılan kampanyalar esnasında kale bünyesinde çeşitli mekânlarda ve kale etrafında, yüzey toprağında görülen seramik parçalarının yoğun olduğu bölgelerde, çeşitli sondaj işlemleri uygulanmış, fakat bir sonuca ulaşılamamıştır (Eravşar, 2008: 1-5). Herhangi bir çini fırınına rastlanılmadığı gibi bölgede çini üretimi yapıldığına işaret eden üçayak, sırsız bisküvi, fırın çubuğu gibi delil niteliğindeki objelere de rastlanılamamıştır. Alara Köyü sakinleri ile yapılan görüşmelerde de aksini kanıtlayan bilgilere ulaşılamamıştır.

Tüm bu veriler dahilinde, akla ilk gelen, üretimin Alara’da yapılmadığı savı aslında yadırganacak bir durum değildir. Zamanın koşulları ve yapıların bünyesi göz önüne alındığında Alara’nın büyük bir yerleşim merkezi olmadığı aşikârdır. Büyüme ve yeni bir şehir oluşturma çabası da güdülmediği için mevcut haliyle yıllarca gelişmeden kalmıştır. Yapılan çalışmalarda zaten kale dışında çinili yapıya rastlanılmadığı gibi çini parçalarına da rastlanılmamıştır. Ancak sadece kalenin güneyinde, çayın kenarında yer alan hamama yakın bir alanda haç kollu bir çiniye çalışmalar esnasında bulunmuştur. Bu parçanın buraya taşıma yoluyla geldiği etrafında başka çini bulunamaması sebebiyle anlaşılmaktadır (Katalog No:18). Zira diğer çini örneklerin hepsi iç kaledeki mekânlara ait parçalardır (Tablo:3).

Çini üretim Alara’da yapılmadığına göre iç kale hamam ve diğer mekânlardaki çini parçaları yakın bir merkezden buraya getirilmiş olmalıdır. Bölge

coğrafyası dikkate alındığında en yakın merkez olan ve eski kentler arasında Selçukluların en hızlı imar ettikleri ve yepyeni bir görünüm kazandırdıkları Alanya, ilk değerlendirilmesi gereken yerdir. Alanya'nın fethine bağlı olarak ele geçirilen Alara'nın, Alanya ile eş gelişim süresi izlediğine daha önce değinmiştik. 1221 tarihinde Alanya Kalesi'nin fethinin hemen ardından Sultan Alâeddin Keykubad şehri memleketin her köşesinden getirdiği halk ile iskân etti, ayrıca zanaatkâr ve bilginleri de yerleştirdi. Şehirde Alaeddin Keykubat'a ait inşa kitabeleri 1226 ile 1231 yılları arasında sıralanmıştır (Lloyd ve Rice, 1989: 4). Alara Kalesi'de Alanya Kalesinin hemen ardından ele geçirilmiş ve daha önceden bahsettiğimiz gibi onararak yenilenmiştir (Turan, 1984: 337). Kale dışında yer alan Alara Han 'ın 1231 tarihli kitabesi de göz önünde bulundurulduğunda Alara'nın Alanya ile inşa bakımından da eş süreç gösterdiği ortadadır. Nitekim Sultan Alâeddin Keykubad ölümünden üç yıl öncesine kadar bu bölge ile ilgilenmiştir. Ancak Alanya Kalesi'nin öncelik sırasında başta geldiği kesindir. Alanya şehri hem ticari hem de siyasi açıdan çok önemli bir konuma sahip olması, Alâeddin Keykubad'ın sultan olduktan sonra ilk olarak aldığı bu yere kendi ismine ithafen Alâiye ismini vermesi ve yapılan inşa çalışmaları bu şehrin sultanın kudret ve aydın siyasetini ilan etmesine vesile olmuştur (Lloyd ve Rice, 1989: 5). Gerek inşa edilen yapılar gerekse de bu yapıları hareketlendiren çeşitli süsleme unsurları hâkimiyetin kudretini göstermektedir.

Çalışmanın konusu olan, Alara Kalesi Kazılarında gün ışığına çıkarılan çinilerin üretim yerinin Alanya olması hem coğrafi hem de siyasi açıdan mümkündür. Ancak yıllardır süren Alanya kazılarında henüz bir çini fırını bulunamamış olmasına (Yılmaz, 2000: 593-608) rağmen, çini ve seramiklerde rastlanan bazı somut veriler Alanya İç Kale Sarayına ait çinilerin, üretiminin bizzat Alanya'da yapıldığını göstermektedir (R. Arık ve O. Arık, 2007: 281). Bu çıkarım göz önünde bulundurulduğunda Alanya'da çini üretimi yapıldığı ve şehirde yer alan eserlerin bu üretimin ürünleri olan çinilerle süslendiği söylenebilir. Şayet birçok çinili eserin bulunduğu şehre çini fırınları inşa etmek çağın gerekliliği olmalıydı. Üretim fazlası olan çiniler ya da Alara için özellikle üretilen çiniler, zaten kervan yolu üzerinde bulunan kaleye, kervanlar aracılığı ile getirilmiş olmalıdır. Alanya İç Kale Sarayı çini buluntularıyla aynı teknik, kompozisyon ve ebat özelliği gösteren

Alara Kalesi çinileri bunun en büyük delili niteliğindedir. Yukarıda incelediğimiz üzere birçok örneğin birebiri Alanya İç Kale Saray buluntuları arasında bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Büyük Selçuklular ile aynı kökenden gelen, ortak kaynaktan beslenen ve ortak kültürü paylaşan Anadolu Selçuklular'ının yeni topraklarda geliştirdikleri çini sanatında ki insan tasvirleri ister ikonografi, ister konu seçimi ve kompozisyon düzenlemesi, ister ise simgelerin sembolik anlamı açısından olsun Büyük Selçuklu sanatının Anadolu coğrafyasındaki uzantısı ve devamı şeklinde görülmektedir (Aslanapa, 2001: 43-48). Büyük Selçuklunun seramik merkezi olan İran'ın tüm Selçuklu coğrafyasında gelişmekte olan seramik sanatında taşıdığı öncü ve önder konumu Anadolu saray çini üretimi için de geçerli olmuştur. Bu çinilerin hamur reçetesinden, duvardaki dizilişine, süsleme tekniklerinden süsleme tarzına, ikonografisinden konu seçimine kadar tüm ayrıntıların kaynağı Büyük Selçuklu İran gözükmektedir (İskenderzade, 2010: 366). Lakin Anadolu'nun bölgesel özelliklerinden ötürü sınırlı konuların ele alındığı anlaşılmaktadır. Bu çiniler dönem dönem farklı merkezlerde yetişen Selçuklu seramik ustaları tarafından yapılmıştır. Bu ustaların ortak bir sanat ekolü içinde yetişmiş olmaları ortak sanat anlayışları ile kendini göstermektedir (İskenderzade, 2010: 366). Aslında esas vurgulanması gereken, yaratıcı denemelerle ortaya koydukları çeşitliliğe rağmen, gerek ressamların, gerekse teknisyenlerin klasikleşen bir ekol birliğinin göstermiş olduklarıdır (R. Arık ve O. Arık, 2007: 281).

Önceden değindiğimiz gibi Anadolu Selçuklu çinilerinin kompozisyon düzenlemesinin Büyük Selçuklu ve İslam seramik sanatı geleneğine uygun şekilde yapılmıştır. Bu sanatsal birikimin Anadolu Selçuklu yapılarının çini süslemesinde çalışmış tüm ustalar tarafından ortak kaynak şeklinde kullanıldığını mevcut örneklerden biliyoruz (İskenderzade, 2010: 406).

Yukarda incelenmiş olan parçalar, Anadolu Selçuklu saray ve köşk çinileri arasında sayıca az olmasına rağmen Selçuklu sanatında çalışılan konuların paralel şekilde işlendiğini göstermektedir. Bunların arasında bitkisel süslemeler, çeşitli hayvan figürleri ve insan figürleri oluşturdukları kompozisyonlarla muhakkak ki

saray ve köşk yaşamından kareler sunmaktaydı. Alara iç kalesinde yer alan çeşitli mekânlar içinde, moloz yığınları içinde, kırık halde ele geçen çini parçaların dışında muhakkak ki çok daha fazlası yer almaktaydı. Ne yazık ki üzerine titrememiz gereken bu eser, diğerlerinde de olduğu gibi, tarihimize, sanatımıza, kültürümüze gösterdiğimiz ilgisizlik, bilgisizlik ve hoyratlığın kurbanı olmuş ve bir tarih, bir ortam ve o ortamı yaratan düşünce katledilmiş, telef olmuş, yok edilmiştir. Nitekim çalışmalar sırasında, kalenin yer aldığı sarp kayalıkların kuzey bölümünde yer alan uçurumun baktığı alanda yapılan incelemelerde çeşitli kırık çini parçalarına rastlanılmış olması bu tahribatın açık bir göstergesidir.

7. SONUÇ

12. ve 13. yüzyıl Anadolu'suna hayat veren Selçuklu Devleti, bu topraklardaki birçok kenti, dini ve sivil mimari örnekleri ile donatmıştır. Bu yapılar sadece mimari açıdan değil aynı zamanda yapıların içlerini süsleyen çini sanatı örnekleriyle de önemlidir. Anadolu Selçuklu devrinde kentler, mimariyle, mimaride çini ile kendini daha belirgin biçimde sunabilmiştir. Özellikle saray çinileri hem süsleme açısından hem de dönemin tanıklığını yapan belgeler olma özelliği açısından daha da önemlidirler. Bunun en önemli nedeni Orta Çağın saray merkezli sosyal sisteminde saray için üretilen eşyalar statü simgesiydi. Böylece saraylar, siyasi ve idari otorite olmanın dışında, yaşam tarzını, dönemin ve bölgenin güzellik anlayışını ve estetik yönünü belirleyen kurum olmuştur. Saraylarda kullanılan hayal gücü ve tasvir anlayışına ait figürlü süslemeler ile çok çeşitli kompozisyonlar sunan bitkisel süslemeli çiniler, çini sanatının zenginliğinin kanıtıdır. Farklı şehirlerde inşa edilen sarayların çini süslemelerinde görülen geleneksel desen, form, kompozisyon gibi uygulamaların orak bir sanat ekolü çerçevesinde meydana getirildiği anlaşılmaktadır. Sanatçılar arasında benimsenen bu ekol, devlet genelinde geleneksel uygulamaların hakim olduğunu düşündürmektedir.

Alara Kalesi çini buluntularının da söz konusu ortak sanat ekolü çerçevesinde ele alındığı anlaşılmaktadır. Geleneksel motiflerin uygulandığı ve formların görüldüğü çiniler malzeme, konu yelpazesi, kompozisyon düzenlemesi ve ikonografik özellikleri; benzer dönem örnekleriyle karşılaştırmalı olarak sentezi yapılmış ve sonucunda çini parçaların kronolojik bakımdan 13. yüzyıla ait olduğu kanısına varılmıştır. Dolayısı ile tıpkı Alanya Kalesi gibi Alara Kalesi'nde Selçuklu hâkimiyetine girdikten sonra köklü denebilecek değişimlere uğramış ve dönemin sanat üslubuna göre duvar resimleri ve çinilerle süslenmiştir. Çinilerin hepsi sıralı tekniğinde yapılmıştır. Haç kollu, sekiz kollu yıldız ve tek renk türkuaz sırlı dörtgen formda üretilen çinilerin geneline bitkisel ve figürlü süslememeler hâkimdir.

Söz konusu çinilerin üretim yeri belli değildir. Ancak burada önemli olan Alara Kalesi çinilerinin, Alanya Kalesi çini buluntuları ile birebir denecek kadar benzerlik özellikler göstermesidir. Bu bakımdan aynı ustalar tarafından ele alındığını düşünmek yanlış olmaz.

Alara Kalesi ile ilgili yapılan çalışmalarda; iç kale içinde yer alan yan yana tonozlu iki mekân dâhilinde buranın kasır olduğu ve Anadolu Selçuklu dönemi içinde *kasırlı hamam* olarak anılan nadir komplekslerden biri olduğuna dikkat çekilmiştir. Yıllarca devam eden kazı çalışmaları ile elde edilen buluntular ve veriler kalenin sadece hamam ve kasırdan ibaret olmayıp farklı mekânlarında var olduğunu göstermiştir. Birden çok mekânın varlığı ve bu mekanları süsleyen duvar resmi ile çinilerin varlığı kaleyi daha da abidevileştirmiştir.

Alara Kalesi, iç kale içinde yer alan mekânları süsleyen çini parçalar, eş dönemde yapılmış saray ve köşk çini buluntularına göre daha yetersizdir. Bunun en büyük nedeni yıllar boyunca maruz kaldığı tahribattır. Muhtemeldir ki daha birçok çini parçası çeşitli şekillerde yok olmuştur. Yine de ele geçen çini parçalar Selçuklu insanının geçmişteki kültür ve benliğinin gelişimini bize göstermesi açısından önemlidir.

Önceden de değindiğimiz gibi Alara Kalesi çini buluntuları, Selçuklu saraylarındaki gibi zengin repertuar sunmasalar da ortak bir sanat anlayışının devletin genelinde hâkim olduğunu kanıtlaması açısından dikkate değerdir. Bir nevi Alara kalesinin 13. yüzyılda ki görkemini ve dönemin zevkini gösteren tanıklardır. Ne yazık ki bu miras, kendi döneminden itibaren günümüze kadar, kaderiyle baş başa bırakılmıştı. 2007 yılından beri burada özveriyle çalışan kazı ekibi, kaybedilen pek çok değeri kazanmak için büyük çaba göstermektedir.

KAYNAKÇA

AKGÜL, Mehtap (1989). 16. Yüzyıl Arşiv Kayıtlarına Göre Alâiyye'nin Sosyal ve Ekonomik Hayatı ile Nüfus ve İdari Taksimatı, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

AKOK, Mahmut (1969). Konya'da Alâiddin Köşkü Selçuk Saray ve Köşkleri. Türk Etnografya Dergisi, XI, 47-73.

Allan, James W. (1973). Abu'l Qasim's Treatise on Ceramic. İran, XI, 111-20.

ARIK, M. Oluş (1993). Alanya İç Kale kazıları 1985-1991. Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı, 13-20.

Arık, Oluş M. (2007). Anadolu Selçuklu Toplum Hayatında Çini. (Editorler: Gönül Öney ve Zehra Çobanlı). Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 29-72.

ARIK, M. Oluş (2011). Son Arkeolojik Çalışmalar Işığında Anadolu Selçuklu Sanatı ve Mimarlığına İlişkin Bazı Notlar, Sorular. XIV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri,

Arık, Rüçhan (2000). Kubad Abâd Selçuklu Saray ve Çinileri. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Arık, Rüçhan (2007). Anadolu Selçuklu Saraylarında Çini. (Editörler: R. Arık ve O. Arık). Anadolu Toprağının Hazinesi Çini. Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri. İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları, 219-398.

Arık, Rüçhan (2007). Kubad-Abad Çinilerinde Masal ve Doğa Yaratıkları. (Editörler: M. Denктаş ve O. Eravşar). Sanat Tarihi Araştırmaları (Prof. Dr. H. Karpuz'a Armağan), Konya, 25-31.

Arık, Rüçhan (2011). Selçuklu Sanatı Hakkında Kubad Abad Kazılarında Elde Edilen Yeni Bilgiler ve Görüşler. XIV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri.

Arık, Rüçhan ve Arık, Oluş (2000). Anadolu Toprağının Hazinesi Çini. Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri. İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları.

Arık, Rüçhan (2008). Selçuklu Saray ve Köşkleri. (Editör: Doğan Kuban). Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı. İstanbul: YKY, 261-276.

BOA (Başbakanlık Osmanlı Arşivi), Tapu Defteri/Muhasebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (166), 616-617.

Belenickij, Aleksandre (1968). Die Malereien in Zentralasien. Genf

Arseven, Celal Esad (1947). Sanat Ansiklopedisi, II, 1139-1140. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.

Aslanapa, Oktay (1984). Türk Sanatı I-II. İstanbul: Kervan Yayınları.

Aslanapa, Oktay (1965). Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı. İstanbul: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını.

Aslanapa, Oktay (1966). Antalya Müzesinde Bulunan Selçuklu Çinileri. Reşit Rahmeti Arat İçin, Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 5-25.

Aslanapa, Oktay (1993). Türk Sanatı El Kitabı. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Aslanapa, Oktay (2001). Anadolu Selçuklu Sanatı. I.Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildiriler 1-2. (Hazırlayan: Osman Eravşar). 11-13 Ekim 2000. Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları, 43-48.

Atasoy, Nurhan (1971). Selçuklu Kıyafetleri Üzerine Bir Deneme. Sanat Tarihi Yıllığı-Malazgirt Zaferinin 900'cü Yıldönümü Özel Sayısı, 111-151.

Atasoy, Nurhan (1994). İznik Pottery in Otoman Documents. (Editors: Nurhan Atasoy ve Julian Raby). İznik. The Pottery of the Otoman Turkey. London: Alexandria Press, 23-36.

Baykara, Tuncer (1990). Anadolu'nun Selçuklular Devrindeki Sosyal ve İktisadi Tarihi Üzerinde Araştırmalar, İzmir.

Bilici, Kenan (1993). Alanya İç Kale kazıları 1985-1991. Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı, 307-314.

Bilici, Kenan (1996). Alanya Kalesi Kazısında Çıkan Bir Duvar Çinisi. Adalya, I, 87-94

Bombaci, Alessio (1963). Gazne'deki Kazılara Giriş. Türk Sanatı Tarihi Araştırmaları ve İncelemeleri I. İstanbul: Berksoy Matbaası, 537-560.

Bozer, Rüstem (2005). Kayseri Hunad Hamamı Çinileri. Sanat Tarihi Dergisi (Dr. Lale Bulut'a Armağan), XVI, 1, 1-27.

Bozer, Rüstem (2001). Kubadabad Çinilerinde Fırınlama Sonrası Yapılan İşlemler ve Bazı Tespitler. I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi, Bildiriler I , (Hazırlayan: Osman Eravşar), 11-13 Ekim 2000. Konya: Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Yayınları, 175-185, 587-594.

Bozer, Rüstem (2007). Selçuklu Devri Levha Çinilerinde Form, Duvar Kaplama Tasarımlarına Yönelik Tespitler ve Fırınlama Sonrası Yapılan Bazı

İşlemler,(Editörler: Rüçhan Arık ve Oluş Arık). Anadolu Toprağının Hazinesi Çini. Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri, İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları, 38-190

Cahen, Claude (1979). Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler. İstanbul.

Caiger-Smith, Alan (1985). Lustre Pottery: Technique, Tradition and Innovation in Islam and the Western World. Londra: Faber and Faber.

Chmelnizkij, Sergej (2000). Architecture. (Editor: Markus Hattstein and Peter Delius). İslam Art and Architecture. France: Könemann, 354-367.

Creswell, Keppel Archibald Cameron (1969). Early Muslim Architecture: Umayyads A.D. 622-750, I.Vol., Oxford

Çaycı, Ahmet (2002). Anadolu Selçuklu Sanatında Gezegen ve Burç Tasvirleri. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Çaycı, Ahmet (2008). Selçuklularda Egemenlik Sembolleri. İstanbul: İz Yayıncılık.

Çeken, Muharrem (2007). Selçuklu ve Beylikler Devri Çinilerinde Malzeme, Teknik ve Fırınlara Dair Bazı Tespitler. (Editörler: Rüçhan Arık ve Oluş Arık). Anadolu Toprağının Hazinesi Çini. Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri, İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları, 13-23.

Çizer, Sevim (1995). Lüster. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Çoruhlu, Yaşar (1997). Türk Sanatında Av Sembolizmi. Arkeoloji ve Sanat, V, 76, Ocak-Şubat 1997, 13-25.

Çoruhlu, Yaşar (1998). Erken Devir Türk Sanatının ABC'si. 2. Basım, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Çoruhlu, Yaşar (2007). Erken Devir Türk Sanatı. İstanbul: Kabalcı Yayınevi

Daloğlu, Mücahit (1994). Türkiye Selçuklularında Saray Teşkilatı. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Esin, Esin (1980). Selçuklulardan Önceki Proto-Türk ve Türk Keramik Sanatına Dair. Sanat Tarihi Yıllığı IX-X, 1979-1980, 107-154.

Eldem, Sedat Hakkı (1975). Köşkler ve Kasırlar-II. İstanbul: DGSAY.

Eravşar, Osman (2000). Kayseri'de Selçuklu Köşk Sarayları. Sanatsal Mozayik, 90 97.

Eravşar, Osman (2008). Alara Kazısı 2007. ANMED, 6, 10-13.

- Eravşar, Osman (2009). Alara Kazısı 2008. ANMED, 7, 1-5.
- Eravşar, Osman (2009). Anadolu Selçuklu Hamamları. Eski Hamam Eski Tas. İstanbul: YKY, 68-83.
- Eravşar, Osman (2010a). Alara Kazısı 2009. ANMED, 8, 1-8.
- Eravşar, Osman (2010b). 2007 Yılı Alara Arkeolojik Kazı Çalışmaları. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Sempozyumu Bildirileri. 15-17 Ekim 2008. İzmir: Hürriyet Matbaası, 123-129.
- Eravşar, Osman (2012). Alara Kazısı 2011. ANMED, 10, 4-8.
- Ercenk, Giray (1992). Pamphylia Bölgesi ve Çevresi Eski Yol Sistemi. Belleten, LVI/216, 363.
- Erdemir, Yaşar (2001). Karatay Medresesi Çini Eserleri Müzesi. Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Erdman, Kurt (1961). Das Anatolische Karavansaray Des 13. Jahrhunderts. Teil: 2, Berlin.
- Gök Gürhan, Sevinç (2007). Selçuklu Dönemi Kazıları. (Editorler: Cönül Öney ve Zehra Çobanlı). Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 105-110.
- Grube, Ernst (1976). İslamic Pottery of the Eighth to the Fifteenth Century in the Keir Collection. London: Faber and Faber.
- Gündoğdu, Hamza (1993). İkonografik Açıdan Türk Sanatında Rûmi ve Palmetler. Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar-Güner İnal'a Armağan, 197-211.
- Gürbüz, Adnan (2001). XVI-XVII. Yüzyıllarda Alâiye Kalesi. Alanya Tarih ve Kültür Semineri Bildirileri, 207-226.
- Güvenateş, Kılıç Hadiya (1996). Türk Çini Sanatı Teknikleri ve Mozayik Tekniğinde Üretilen Çinilerin Günümüz Dekorasyonunda Kullanımı Üzerine Öneriler, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İnal, Güner (1995). Türk Minyatür Sanatı. Başlangıçtan Osmanlılara Kadar. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- İskenderzade, Lale (2010). Anadolu Selçuklu Saray Çinilerinde İnsan Figürü, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Jackson, Peter (2002). Rewiew: The History of the Seljuq Turks. Journal of İslamic Studies, 13/1, 75-76.

Karamağaralı, Beyhan (1981). Ahlat'ta Bulunan bir Çini Fırını. Ankara Gazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Sanat Tarihi Enstitüsü Yıllığı, 67-93.

Karamağaralı, Beyhan ve Yazar, Turgay (2007). Ani Kazısı Buluntuları. (Editorler: Gönül Öney ve Zehra Çobanlı). Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 123-134.

Karamağaralı, Halük (1976). Kayseri'deki Hunad Camiinin Restitüsyonu ve Hunad Manzumesinin Kronolojisi Hakkında Ba'zı Mülahazalar. İlahiyat Fakültesi Dergisi, XXI, 211-212.

Karamut, İsmail, Türkmen, Seher, Demir, Gülcan, Yeğin, Kubilay, Taymaz, Berrin ve Korçak, Ömer F. (2004), Antalya Kültür Envanteri (Alanya) 2003. Antalya. İl Özel İdaresi Kültür Yayınları, 2004/1, Envanterler Dizisi 2.

Karpuz, Haşim (2004). Anadolu Selçuklu Mimarisi (2. Baskı). Konya: S.Ü. Basımevi.

Karpuz, Haşim (2009). Anadolu Selçuklu Sanatı Literatürü. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 14, 51-66.

Kaya, Meltem (1996). Tuğla ve Çininin Yapısal Özellikleri (Anadolu, 12-18.yy), Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Anasanat Dalı, İstanbul.

Kerametli, Can (1973). Anadolu Selçuklu Devri Duvar Çinileri. Türkiyemiz, 10, İstanbul.

Kerametli, Can (1986). Asya'dan Anadolu'ya Türk Çini ve Seramik Sanatı. Türk Çini Sanatından Örnekler,9, İstanbul.

Keskiner, Cahide ve Azade Akar (1978). Türk Süsleme Sanatlarında Desen ve Motif. İstanbul: Tercüman Sanat ve Kültür Yayınları:2.

Konyalı, İbrahim Hakkı (1946). Alanya (Alaiyye). İstanbul: Ayaydın Basımevi.

Konyalı, İbrahim Hakkı (1964). Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi. Konya: Yeni Kitap Basımevi.

Kuban, Doğan (2001). Selçuklu Sanat Dünyası. (Hazırlayan: Ekrem Işın). Alâeddin'in Lambası: Anadolu Selçuklu Çağı Sanatı ve Alâeddin Keykubad, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 24-29.

Kuban, Doğan (2008). Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı (2. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Llyod, Seton ve Rice D. Storm (1964). Alanya (Alaiyya). (Çev. Nermin Sinemoğlu), Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Meinecke, Michael (1969). Tus'lu Mimar Osman Oğlu Mehmed Oğlu Mehmet ve Konya'da 13. Yüzyılda Bir Çini Atölyesi. Türk Etnografya Dergisi, XI, 81-93.

Merçil, Erdoğan (2001). Anadolu Selçukluları. Alâeddin'in Lambası. Anadolu'da Selçuklu Çağı Sanatı ve Alâeddin Keykubad. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 21- 27.

Mimiroğlu, İ. Mete (2007). Sahip Ata Camii Mihrabında Lüster Çiniler. Uluslar arası Türk Sanatı ve Arkeolojisi Sempozyumu (Rüçhan Arık – M.Oluş Arık'a Armağan) 25-27 Nisan 2007. Konya Kitabı X/ Aralık 2007, 463-471.

Mülayim, Selçuk (1982). Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Süslemeler-Selçuklu Çağı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Mülayim, Selçuk (1999). Değişimin tanıkları Ortaçağ Türk Sanatında Süsleme ve İkonografi. İstanbul: Kaknüs yayınları.

Mülayim, Selçuk (2001). Figür Evresinde 14. Yüzyıl. I.Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildirileri-II. 11-13 Ekim 2000, Konya: S.Ü. Basımevi, 113-116.

Oral, M. Zeki (1953). Kubad Abad Çinileri. Belleten XVII, 66, 209-223.

Oral, M. Zeki (1953). Kayseri'de Kubadiye Sarayları. Belleten, XVII/68,

Oral, M. Zeki (1954). Kubad Abad Nasıl Bulundu. A.Ü.İlahiyet Fakültesi Dergisi, II, 2-3, 1953, 171-208.

Otto-Dorn, Katharina (1957). Türkische Keramik. Ankara: Schriften des Kunsthistorischen Institut.

Ögel, Semra (1966). Anadolu Selçuklu'nun Taş Tezyinatı. Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Ögel, Semra (1994). Anadolu Selçuklu Çehresi. İstanbul: Akbank Yayınları kültür Sanat Kitapları No:58.

Ögel, Semra (2008). Anadolu Selçuklu Mimarisinde Taş Süsleme. (Editör:Doğan Kuban). Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı. İstanbul: YKY, 321-338.

Önder, Mehmet (1969-70). Kubad Abad Çinilerinde Sultan Alaeddin Keykubad I'nin iki Portresi. Sanat Tarihi Yıllığı, III, 121-124.

Önge, Yılmaz (1995). Anadolu’da XII-XIII. Yüzyıl Türk Hamamları. Ankara: Önder Matbaacılık.

Öniz, Hakan (2012). Konumlarına ve Kullanımlarına Göre Antalya İli Kıyılarında Antik Limanlar ve Demirleme Yerleri, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Öney, Gönül (1967). İran Selçukluları ile Mukayeseli olarak Anadolu Selçuklularında Atlı Av Sahneleri. Anadolu (Anatolia), XI, Ankara 1967, 121- 138.

Öney, Gönül (1971). Bizans Figürlerinde Anadolu Selçuklu Etkisi. Selçuklu Araştırmaları Dergisi, II-I, 91-118.

Öney, Gönül (1976). Türk Çini Sanatı. İstanbul: Yapı ve Kredi Bankası.

Öney, Gönül (1978). Anadolu Selçuklu Mimarisinde Süsleme ve El Sanatları. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Öney, Gönül (1987). İslam Mimarisinde Çini. İzmir: Ada yayınları.

Öney, Gönül (1989). Antalya Arkeoloji Müzesindeki Saray Çinilerinin Selçuklu Saray Süslemelerindeki Yeri. Antalya 3. Selçuklu Semineri Bilidirileri, 10-11 Şubat 1989 Antalya. İstanbul: Matbaacı Ofset Tesisleri A.Ş. 111-116.

Öney, Gönül (2007). Doğu’dan Batı’ya İslam Sanatından Türk Çini ve Seramiklere Uzanan Miras.(Editorler: Cönül Öney ve Zehra Çobanlı). Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 11-23.

Öney, Gönül (2008a). Selçuklu Figür Dünyası. (Editor: Doğan Kuban). Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 411-428.

Öney, Gönül (2008b). Selçuklu Seramik Sanatı. (Editor: Doğan Kuban). Selçuklu Çağında Anadolu Sanatı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 385-389.

Parman, Ebru (1993). Bizans Sanatında Tavus Kuşu İkonografisi. “Sanat Tarihinde İkonografik Araştırmalar” Güner İnal’a Armağan, 387-412.

Redford, Scott (2008). Anadolu Selçuklu Bahçeleri (1. Baskı). İstanbul: Eren Yayıncılık.

Sarre, Friedrich (1967). Konya Köşkü. 2. Baskı. (Çeviren: Sahabettin Uzluk). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Serin, Derya (2008). Kubad Abad Sarayının Haçvari Çinileri Üzerindeki Bitkisel Süsleme, Yüksek Lisans Tezi, ÇÖMÜ-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Sevin, Veli (2001). Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Soyhan, Cihat (1976). İki Duvar Çinisi Üzerinde İnceleme. Sanat Tarihi Yıllığı, VI, 295-301.

Sözen, Metin ve Tanyeli, Uğur (2005). Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü, 8. Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi.

SPRATT, T.A.B ve FORBES, E. (2008). Likya'da Yolculuklar I-II. Antalya.

Şimşir, Zekeriya (2002). Konya'daki Selçuklu Mimarisinde Rumi Motifi, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tamer, H. Hadi (1962). Türk Çiniciliğinin Terkip ve Tekniğine Dair Bazı Tahlil, Müşahade ve Mukaeseler. Milletlerarası I.Türk Sanatları Kongresi. Ankara 1959, 360-369.

Tantışan, Hüseyin H. ve Mete, Zeliha (1988). Seramik Teknolojisi ve Uygulaması, 1.Söğüt: Birlik Matbaası.

Texier, Charles (2002). Küçük Asya. Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi, II. (Çeviren: Ali Suat). Ankara: Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri Vakfı.

Turan, Osman (1984). Selçuklular Zamanında Türkiye Tarihi (2. Baskı). İstanbul.

Turan, Osman (2010). Selçuklular Tarihi ve Türk - İslam Medeniyeti. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Umar, Bilge (1993). Türkiye'deki Tarihsel Adler (2. Baskı). İstanbul, İnkilap Yayınevi.

Usta, Seval (2005). Selçuklu Çini ve Keramik Sanatında İnsan Figürüne İkonografik Açından Bir Bakış, Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ülgen, A. S., (1962). Siirt Ulu Camii. Vakıflar Dergisi, V, 153-155

Watson, Oliver (2004). Ceramics from Islamic Lands: a Catalogue of the al-Sabah Collection, Kuwait. London: Thames and Hudson.

YARALOW, J. (1961). Architectural Monuments in Middle Asia. I. International Congress of Turkish Arts (Communications), Ankara.

YAVAŞ, Alptekin (2003). Alanya-Çıplaklı Mahallesi'nde Bilinmeyen Bir Selçuklu Köşkü. Sanat Tarihi Dergisi-XII, 155-162.

YAVAŞ, Alptekin (2006). Günümüze Ulaşamayan Anadolu Selçuklu Saray ve Köşkleri. *Akademi Günlüğü, Toplumsal Araştırmalar Dergisi*, C.I, S.2.

YAVAŞ, Alptekin (2007). Anadolu Selçuklu Köşklerinin Plan Tipleri Üzerine Denemeler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 47, 203-227.

Yavuz, Tükel Ayşıl (1976). Anadolu'da Eşodaklı Selçuklu Hanları. *O.D.T.Ü.M.E.T.Ü.*, 2, 187-204.

Yetkin, S. Kemal (1963). Türk Resim Sanatının Menşei Hakkında. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, XI, 5-10.

Yetkin, Şerare (1986). Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi. 2. Baskı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi yayınları.

Yetkin, Şerare (1965). Türk Çini sanatından Bazı Önemli Örnekler ve Teknikleri. *Sanat Tarihi Yıllığı*, 1, 1964-65, 69-72.

Yetkin, Şerare (1965). Türk Çini Sanatından Bazı Önemli Örnekler ve Teknikleri. *Sanat Tarihi Yıllığı*, I, 60-100.

Yetkin, Şerare (1993). Alara Kalesindeki Hamamlı Kasır ve 13. Yüzyıl Anadolu Mimarisindeki Yeri. *Malazgirt Armağanı*, 119-126.

Yetkin, Şerare (1970). Sultan I. Alâeddin Keykubad'ın Alara Kalesi Kasrının Hamamındaki Freskler. *Sanat Tarihi Yıllığı 1969-1970*, 69-88.

Yılmaz, Leyla (2000). Alanya Kalesi Kazısı - Selçuklu Sarayı Çini Buluntuları I. IV. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri. Van 2000, 155-165.

Yılmaz, Leyla (2001). Alanya-Selçuklu Sarayı Çini Kaplamalarının Geometrik Tasarımı Üzerine. *Uluslararası Sanat Tarihi Sempozyumu Prof.Dr. Gönül Öney'e Armağan*, 599-603.

FOTOĞRAFLAR

Harita 1: R. Kiepert (O. Eravşar'dan)

Fotoğraf 1: Alara Kalesi

Fotoğraf 2: İç Kale ve çevresinin panoramik görünüşü (O.Eravşar'dan)

Fotoğraf 3: Kasırlı Hamam soğukluk ve ılıklik bölümlerinden görünüş
(O.Eravşar'dan)

Fotoğraf 4: Aşağı Hamam ve Demirci Atölyesi (O. Eravşar'dan)

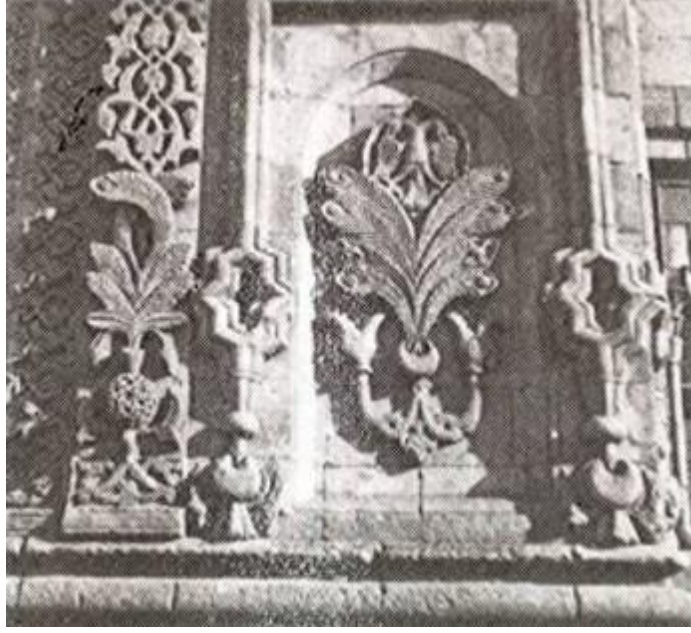
Fotoğraf 5: Sivas-Divriği Ulu Camii, batı taç kapısı, iki rumi arası palmet uygulaması

Fotoğraf 6: Konya İnce Minareli Medrese taç kapısında yer alan çift rumi arası palmet uygulaması

Fotoğraf 7: Sivas Çifte Minareli Medrese taç kapı süslemesi

Fotoğraf 8: Erzurum Çifte Minareli Medrese süslemesi (D. Serin'den)

Fotoğraf 9: Sivas-Divriği Ulu Camii minber aynallığı süslemesi

Fotoğraf 10: Beyşehir Eşrefioğlu Camii minber kapısı süslemesi (D. Serin'den)

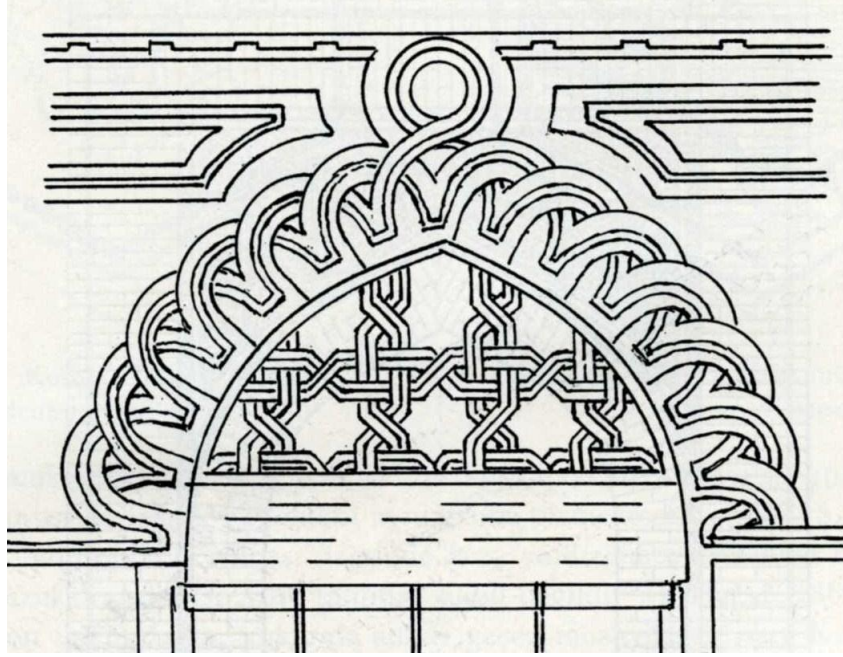
Fotoğraf 11: Konya Alaeddin Sarayı alçı parçası (F. Sarre'den)

Fotoğraf 12: Afyon Ulu Camii tavanındaki kalem işi süsleme (D. Serin'den)

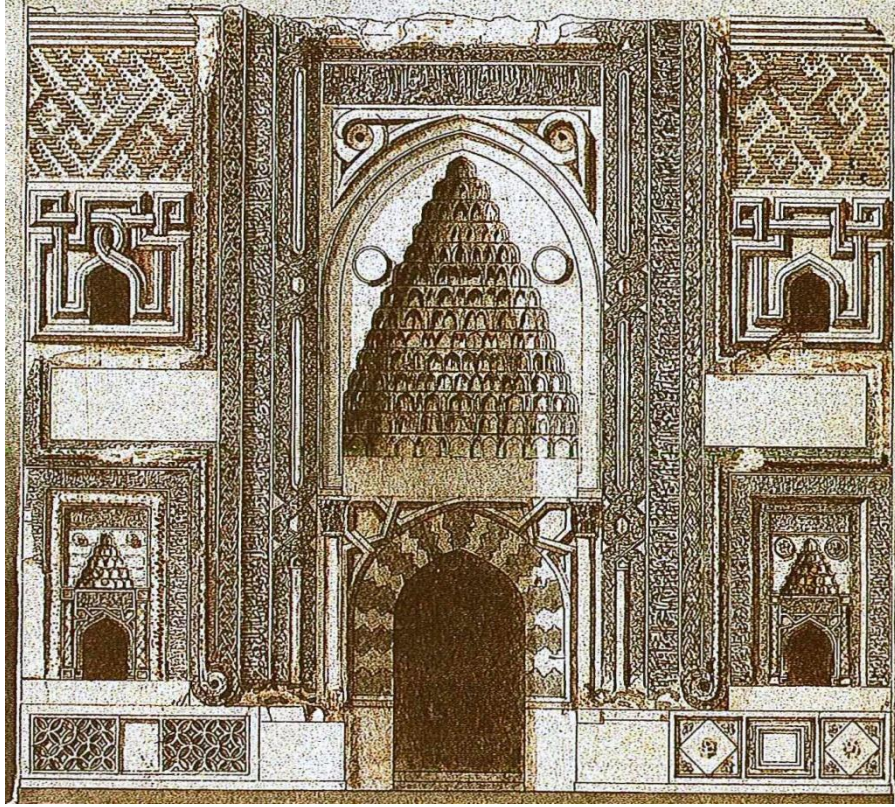
Fotoğraf 13: Kastamonu Kasabaköy Mahmut Bey Camii kalem işi süslemesi (D. Serin'den)

Fotoğraf 14: Konya-Alaeddin Camii taç kapısı mermer kakma kapalı düğüm (F.Sarre'den)

Fotoğraf 15: Konya-İnce Minareli Medrese taç kapısı düğüm motifi uygulaması

Fotoğraf 16: Konya-Sahip Ata Camii mukarnas üzerinde yer alan düğüm motifi
(YKKSİY arşivi)

Fotoğraf 17: Karatay Han, taç kapıda ejder figürleri arasında yer alan düğüm motifi
(YKKSİY arşivi)

Fotoğraf 18: Alanya İç Kale Sarayı, sıratlı tekniğinde kıvrık dallar arası palmet süslemeli çini parçası (R.Arık'tan)

Fotoğraf 19: Konya-Şekerfuruş Mescidi (1220), kapıdaki sekiz kollu yıldız çini uygulaması (R. Arık'tan)

Fotoğraf 20: Çay Taş Medrese (1278), mihrabında kesik çini parçalarıyla yapılan sekiz kollu yıldız deseni

Fotoğraf 21: Konya-Alâeddin Camii, kuzey cephesindeki sekiz kollu yıldız çerçeve içine alınan kitabe

Fotoğraf 22: Konya-Alâeddin Camii, avlu taç kapısında kitabe üzerindeki sekiz kollu yıldız-haç formulu uygulama

Fotoğraf 23: Sivas-Divriği Ulu Camii (1228-29), kuzey taç kapısı üzerinde yer alan sekiz kollu yıldız uygulaması

Fotoğraf 24: Niğde-Sungur Bey Camii (1335) ahşap kapı kanatlarında yer alan sekiz kollu yıldız uygulamaları

Fotoğraf 25: Konya Kılış Arslan Köşkü'ne ait alçı buluntularında yer alan sekiz kollu yıldız-haçvari desen uygulaması (R. Arık'tan)

Fotoğraf 26: Kubad Abad, Büyük Saray, figür etrafında serbest şekilde dalgalanan sık yapraklı bitki uygulaması (L. İskenderzade'den)

Fotoğraf 27: Beyşehir- Kubad Abad, Büyük Saray, figür etrafında daire şeklinde çevreleyen sık yapraklı bitki uygulaması (R.Arık'tan)

Fotoğraf 28: Beyşehir-Kubad Abad, Büyük Saray, yanlara uzatılmış ellerin içinden geçen sık yapraklı bitki uygulaması (L. İskenderzade'den)

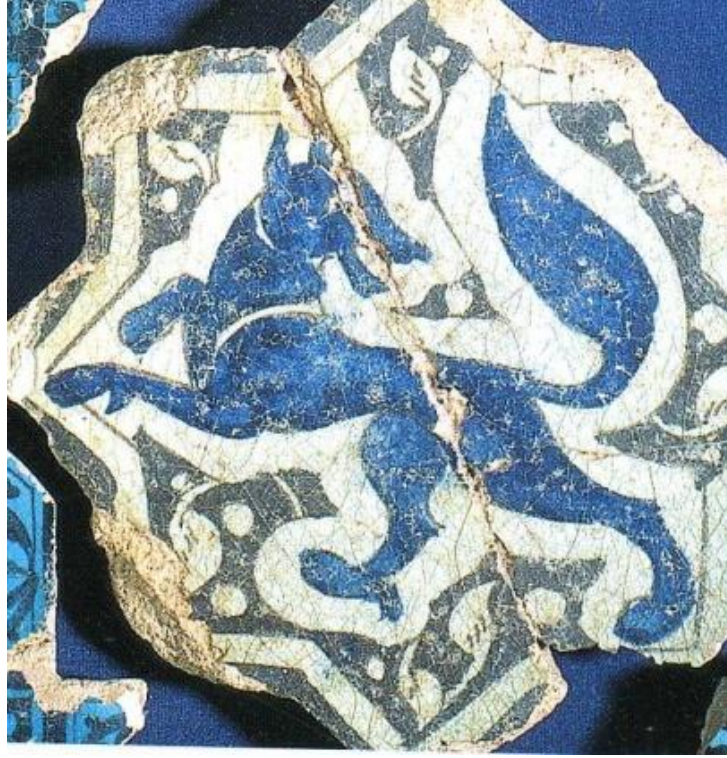
Fotoğraf 29: Beyşehir-Kubad Abad, tavus kuşu figürlü çini örneği (R. Arık'tan)

Fotoğraf 30: Kayseri, Huand Hatun Hamamı, tavus kuşu figürlü çini örneği

Fotoğraf 31: Beyşehir-Kubad Abad, tavşan figürlü çini örneği (R.Arık'tan)

Fotoğraf 32: Beyşehir-Kubad Abad, Büyük Saray, yırtıcı hayvan figürü (R.Arık'tan)

Fotoğraf 33: Beyşehir Kubadabad Sarayı'ndan alçı kabartma 13.yy Konya Karatay Medresesi Çini Eserler Müzesi (R.Arık'tan)

Fotoğraf 34: Alanya İç Kale Sarayı, bağdaş kurarak oturan insan figürü (L. İsekenderzade'den)

Fotoğraf 35: Beyşehir- Kubad Abad-Büyük saray, insan figürlü çini örneği (L. İsekenderzade'den)

Fotoğraf 36: Göktürk Dönemi bağdaş kurarak oturan insan figürü heykeli, Moğolistan
(L.İskenderzade'den)

Fotoğraf 37: Beyşehir-Kubad Abad Büyük Saray, bağdaş kurarak oturan insan figürü
(L. İskenderzade'den)

Fotoğraf 38: Ani-Çarşı kazısında bir küpün içerisinde tam olarak ele geçen sekiz kollu yıldız çini, kenarlarında nesih hat ile Farsça bir beyit yer almaktadır-Kars Müzesi (B. Karamağaralı ve T.Yazar'dan)

Fotoğraf 39: Alanya İç Kale Sarayı şeffaf türkuaz sırlı çini parçaları (R.Arık'tan)

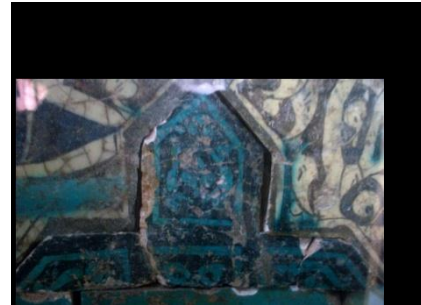
Fotoğraf 40: Abbasi Dönemi lüster kâse
(İskenderzade'den)

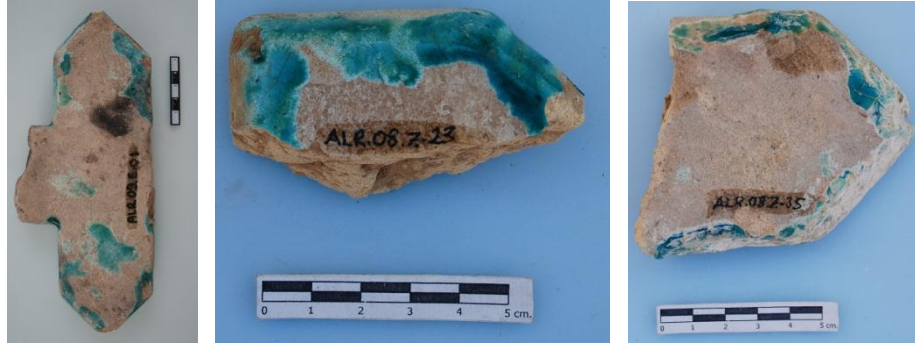
Fotoğraf 41: Beyşehir-Kubad Abad Büyük Saray Hamamı altıgen çini döşeme

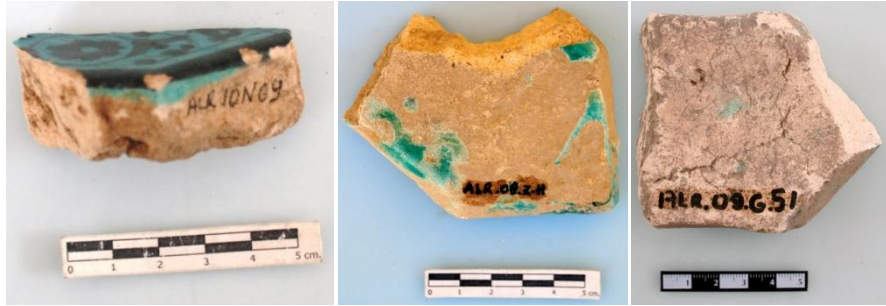
Fotoğraf. 42: Alanya İç Kale Sarayı tek renk sırlı çini buluntuları (R.Arık'tan)

Fotoğraf 43: Soldan sağa; Akşehir Sarayı kesik yıldız çini parçası (R.Arık'tan), Alanya İç Kale sarayı kesik yıldız çini parçası(R.Arık'tan), Kayseri-Huand Hatun Hamamı kesik haçvari çini parçası, Beyşehir Kubad Abad kesilmiş haçvari çini parçaları (R.Bozer'den)

Fotoğraf 44: Alara Kazısı çini buluntuları, arka yüzlerine sır bulaşan çini parçalar

Fotoğraf 45: Alara Kazısı çini buluntuları, tıraşlanmış çini örnekleri

Fotoğraf 46: Beyşehir-Kubad Abad Sarayı, kesimi yarım kalmış çini örnekleri
(R.Bozer'den)

Fotoğraf 47: Beyşehir-Kubad Abad, lekeli turkuaz çini örnekleri (R.Bozer'den)

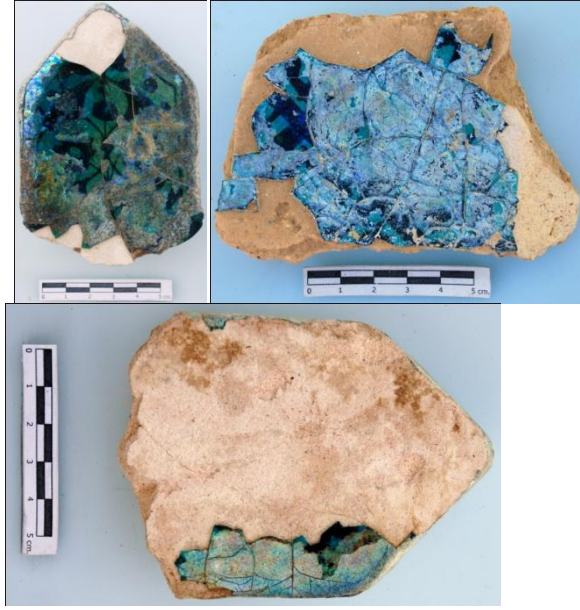
Fotoğraf 48: Alara Kalesi, sırın örtücü hale geldiği çini örnekleri

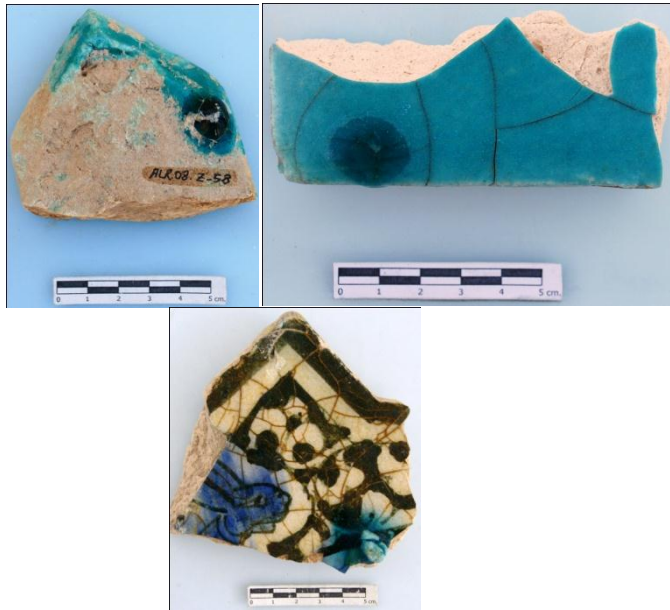
Fotoğraf 49: Beyşehir-Kubad Abad, sırsı bozulmuş çini örneği

Fotoğraf 50: Alara Kalesi, sırtında boya akması olan çini örnekleri

Fotoğraf 51: Soldan sağa; Katalog No: 29, Alara Kalesi, yanardöner sırlı çini buluntuları

Fotoğraf 52: Alara Kalesi, arka yüzünde sır birikintisi olan ve yüzeylerine başka bir çiniden sır damlayan çini örnekleri

Fotoğraf 53: Alara Kalesi, duvarlara monte edilmeyen çini örnekleri

TABLOLAR VE GRAFİKLER

	Haç Kollu Çiniler	Sekiz Kollu Yıldız Çiniler	Tek Renk Sırlı Çiniler
2007	14	9	8
2008	8	5	2
2009	10	9	1
2010	7	4	-
2011	-	1	-
2012	3	-	-

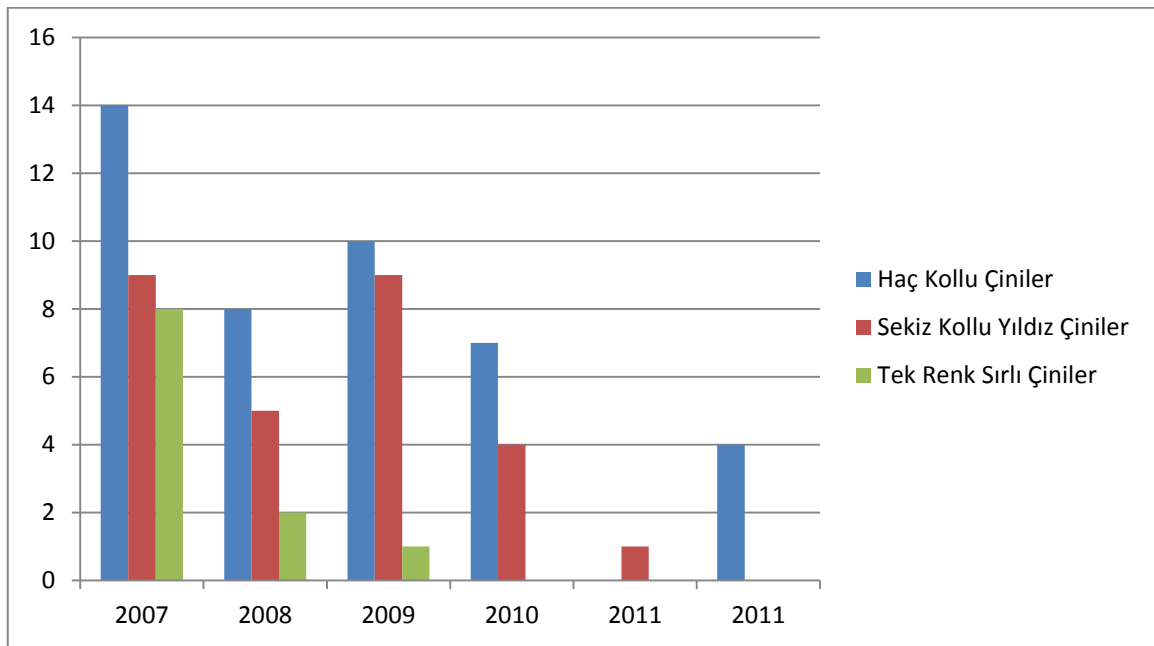
Tablo 1: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin yıllara göre dağılımı

	Bitkisel Süsleme	Geometrik Süsleme	Figürlü Süsleme	
			İnsan Figürlü	Hayvan Figürlü
2007	12	-	2	4
2008	8	-	-	3
2009	8	1	-	3
2010	7	-	-	2
2011	-	1	-	-
2012	2	2	-	-

Tablo 2: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin bezeme dağılımı (Örnekler ana kompozisyon şemasının belli olduğu çini parçalara göre değerlendirilmiştir).

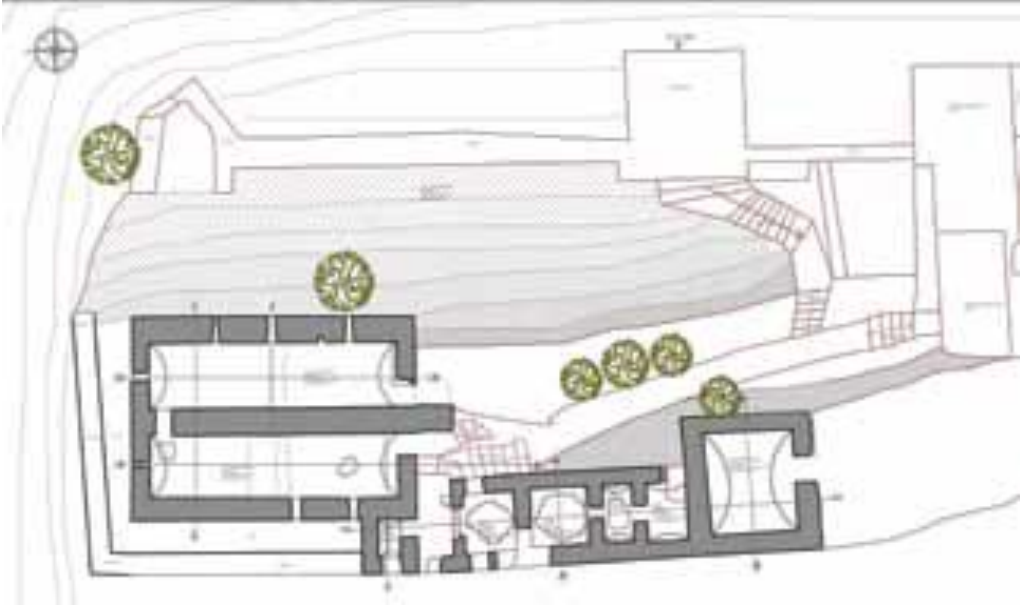
2007	İç kale hamam-soyunmalık bölümü	16
	İç kale hamam-ılıkılık bölümü	1
	İç kale hamam-külhan bölümü	2
	F Açması	11
	D Açması	1
2008	Z Açması	12
	İç Kale	3
2009	G Açması	16
	E Açması	3
	H3 Açması	1
2010	K2 Açması	5
	L Açması	1
	A5 Açması	2
	L2 Açması	2
	İç Kale	1
2011		1
2012	Orta Kale B3 Açması	2
	İç Kale P Açması	2

Tablo 3: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin mekânlara göre dağılımı

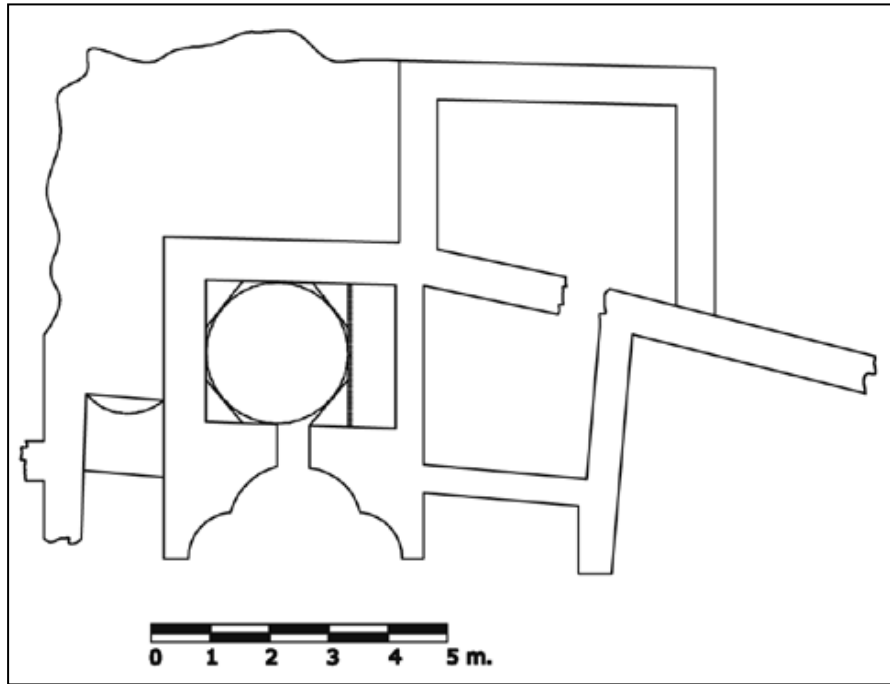

Grafik 1: Alara Kazısı Çini buluntuları arasından, çalışmamızın katalog kısmına alınan çini örneklerin yıllara göre dağılımı

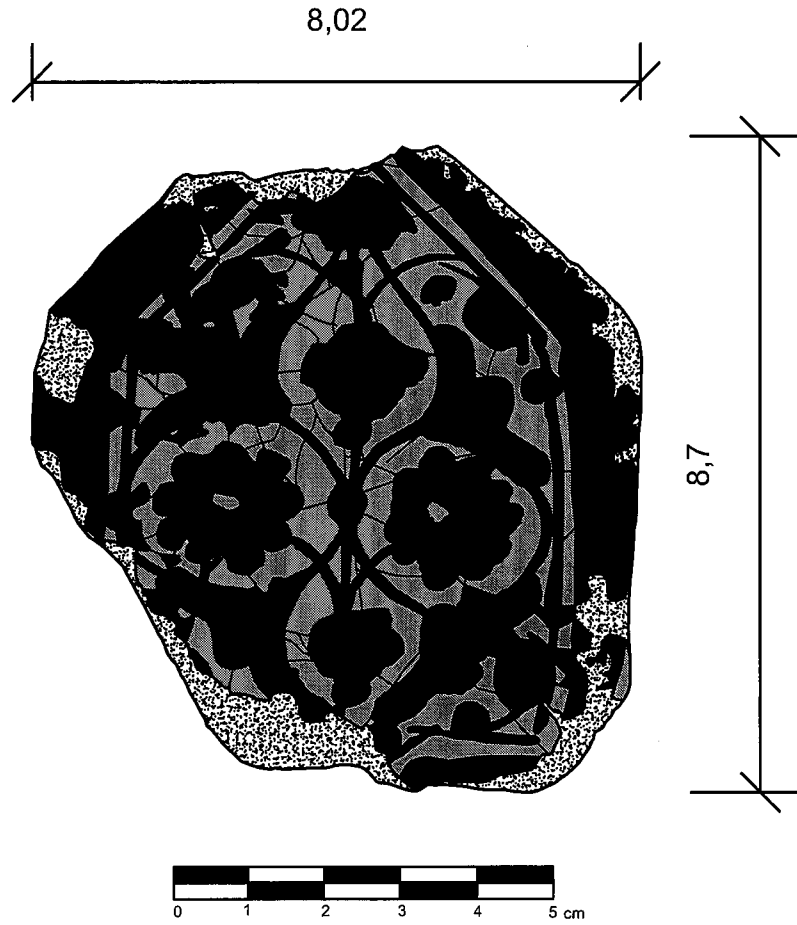
ÇİZİMLER

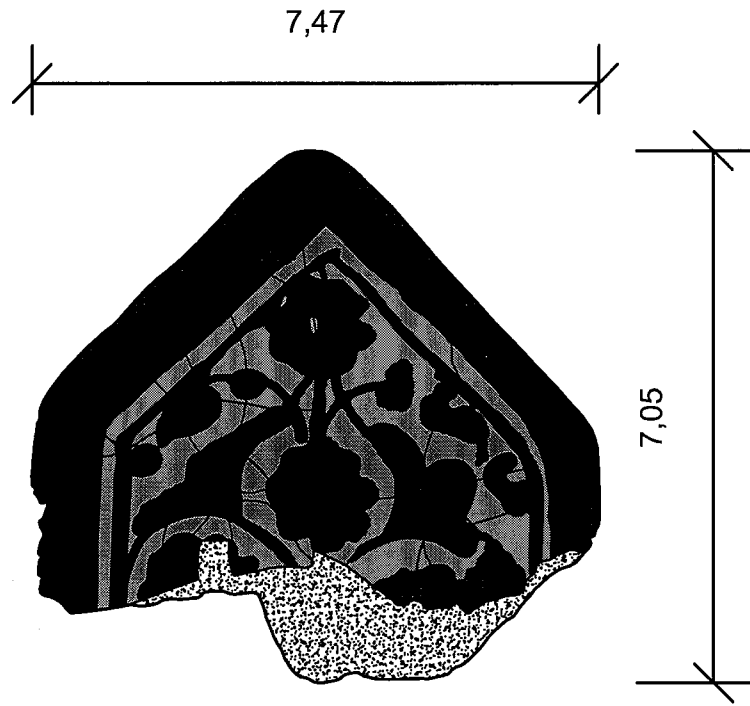
Çizim No 1: Alara İç Kale Sarayı ve çevresi vaziyet planı (O. Eravşar'dan)

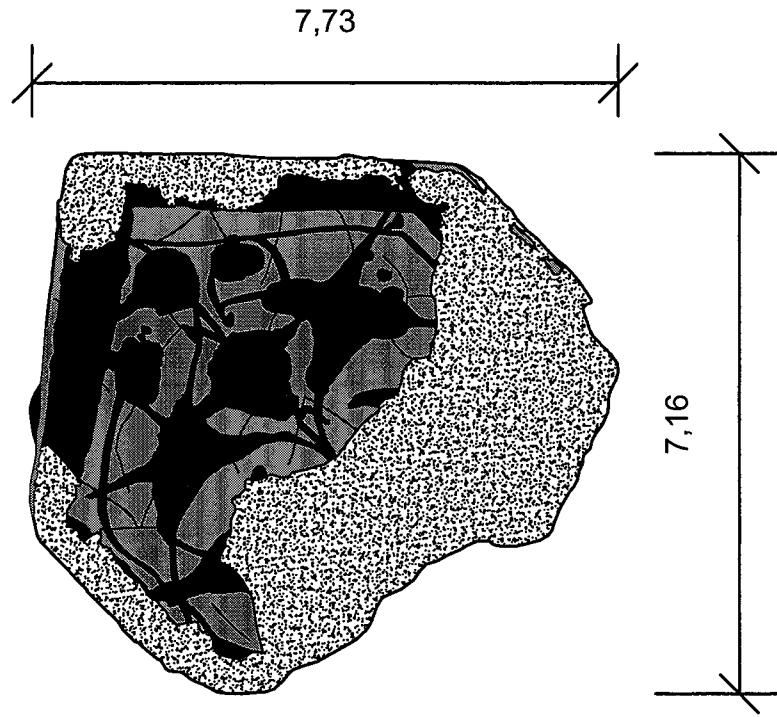
Çizim No 2: Alara Aşağı Hamam Planı (O. Eravşar'dan)

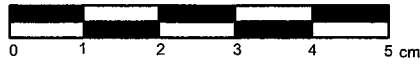
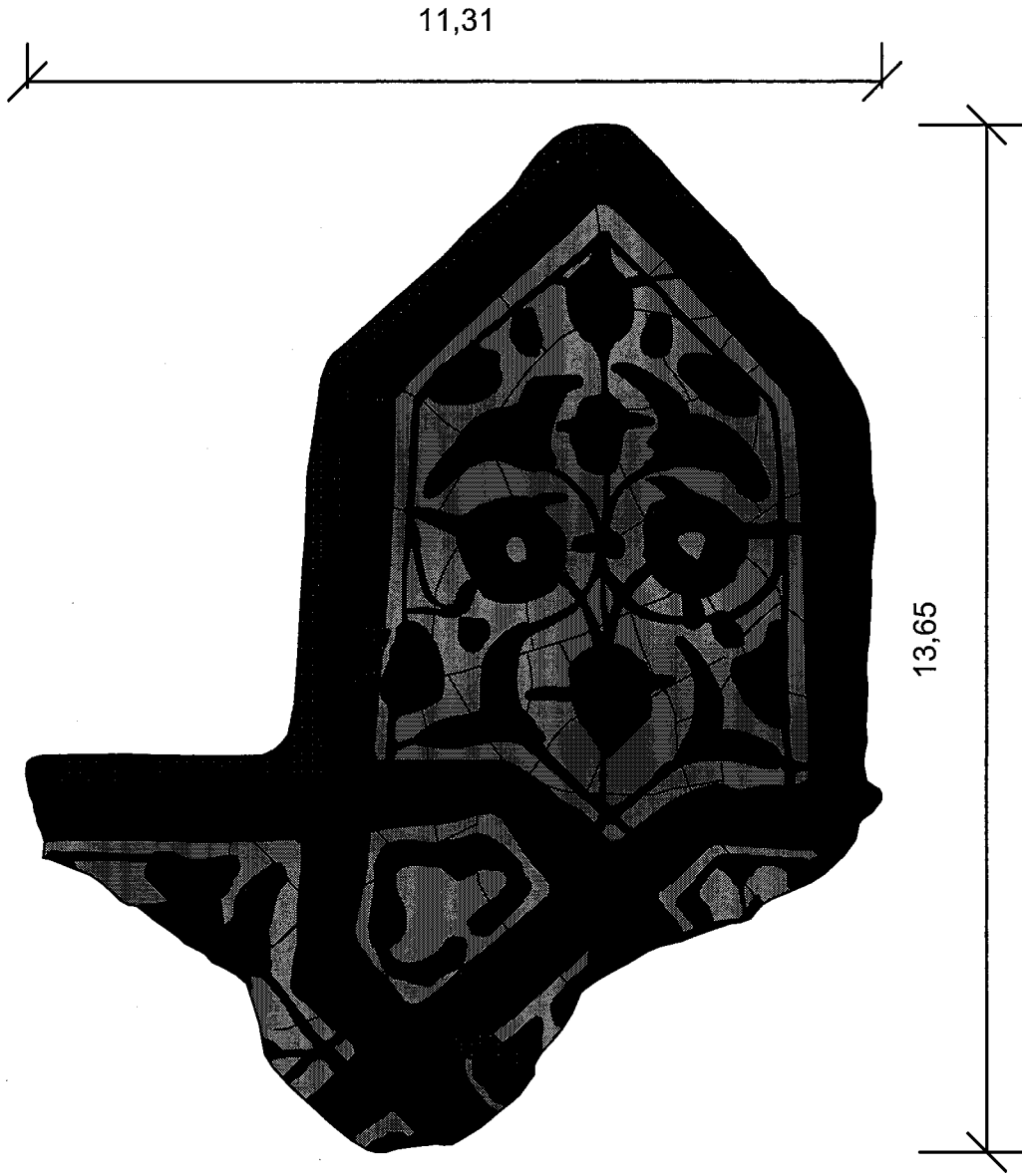
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

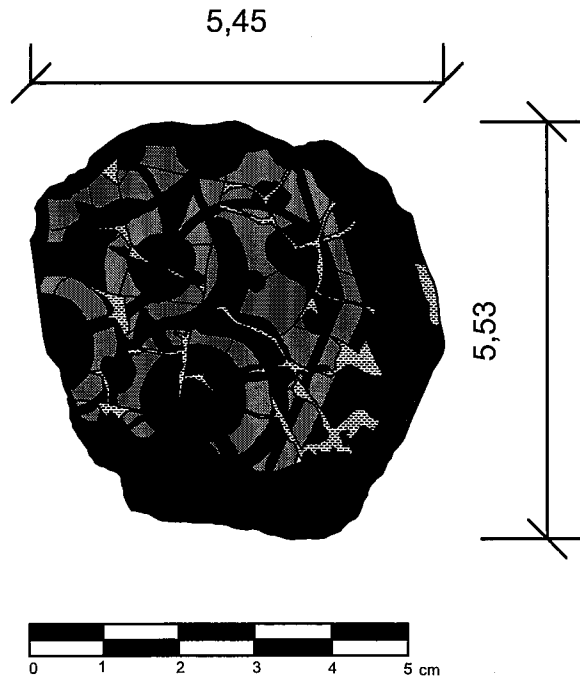
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

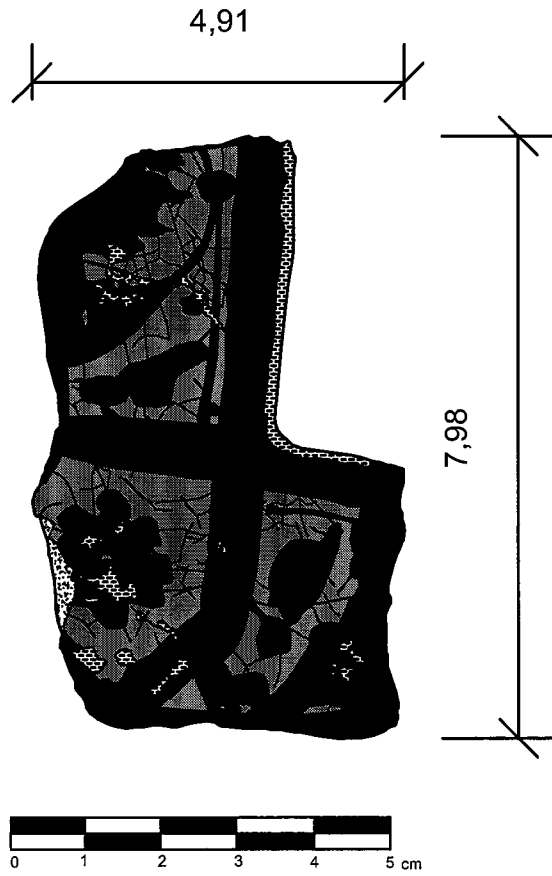
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

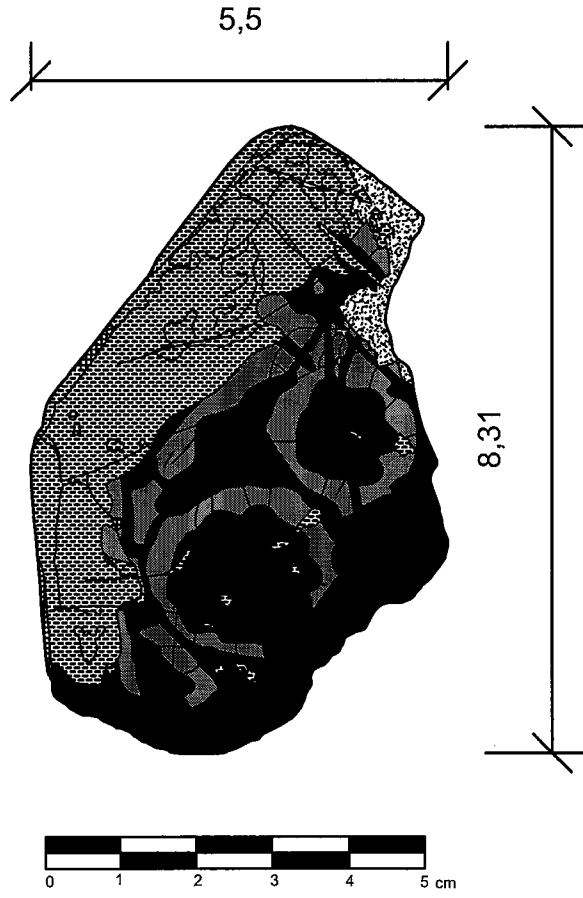
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

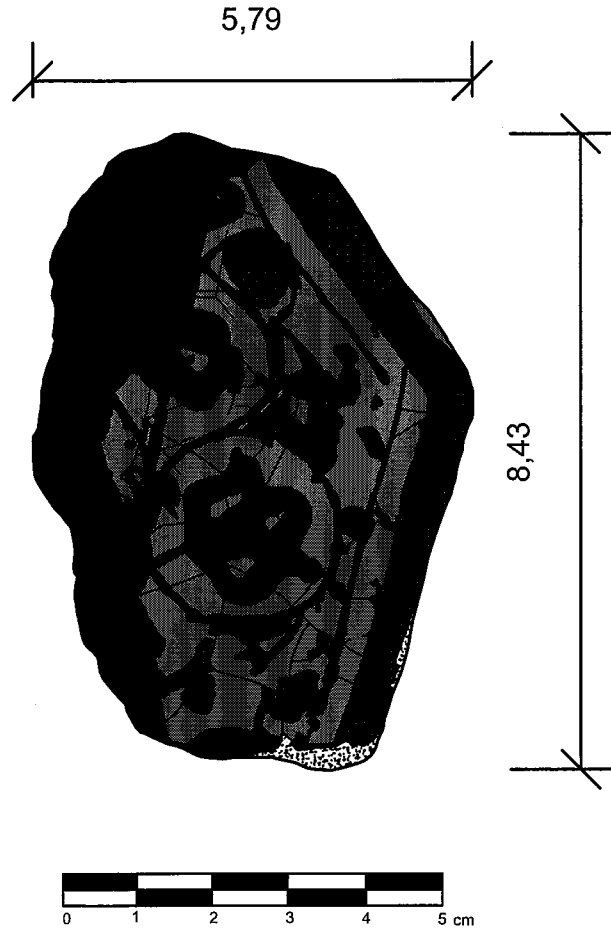
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

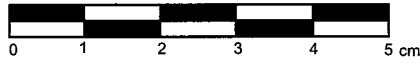
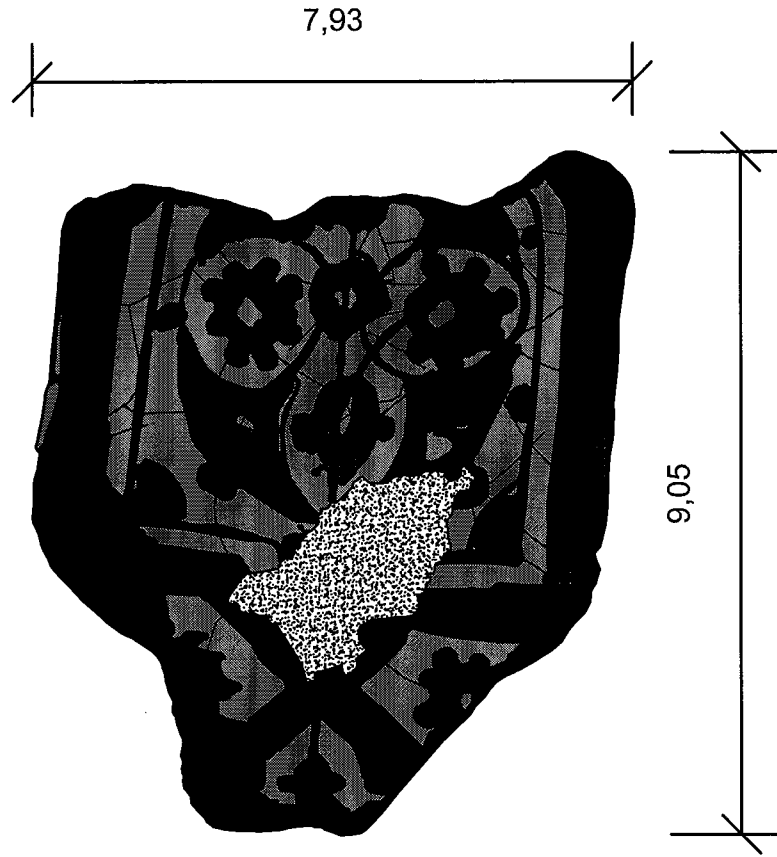
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

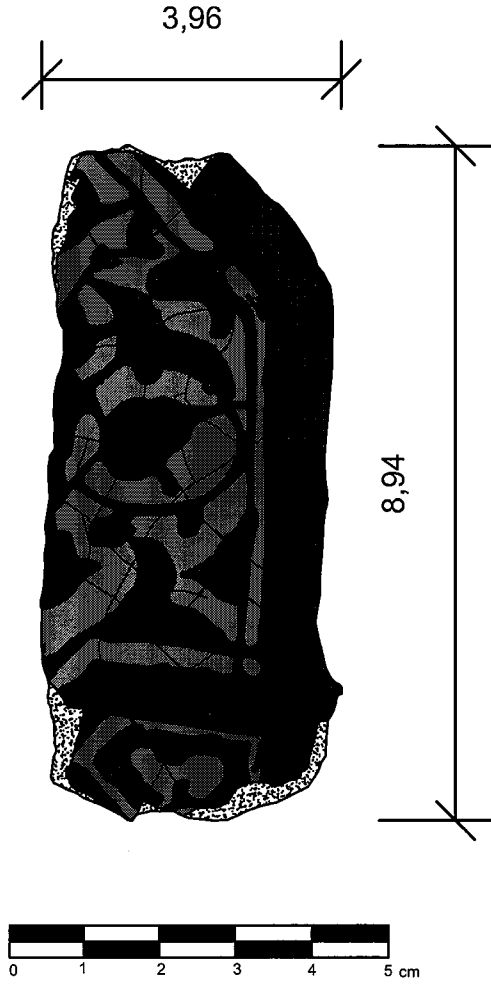
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

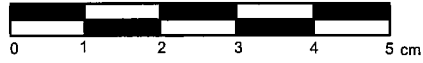
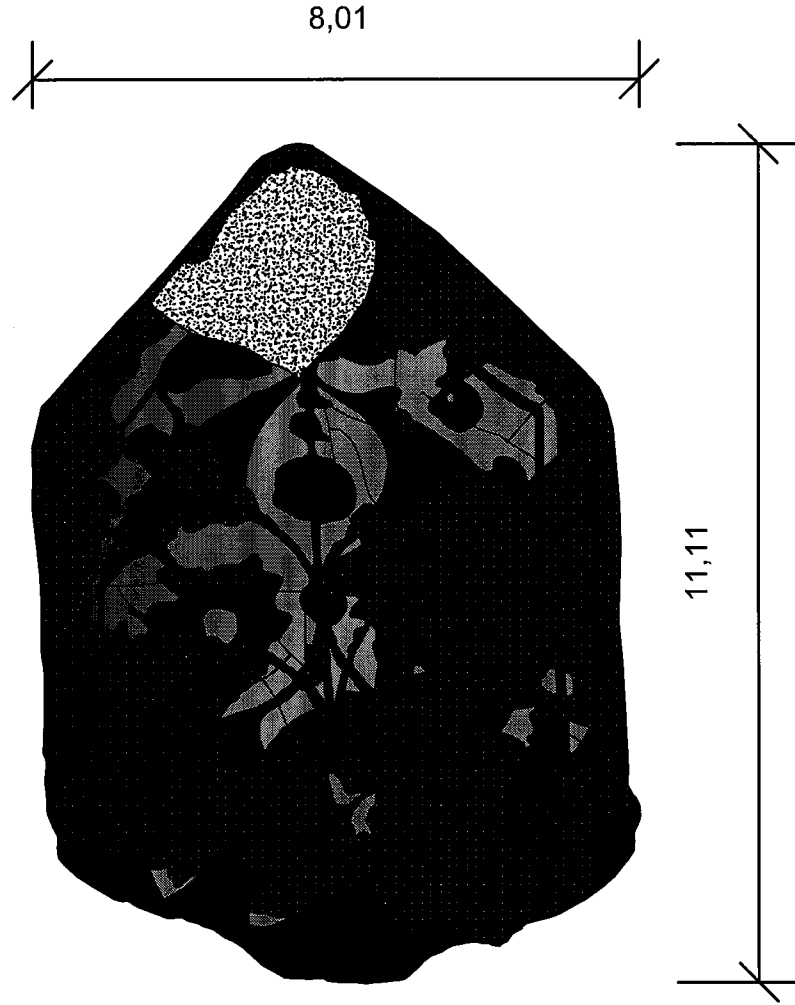
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

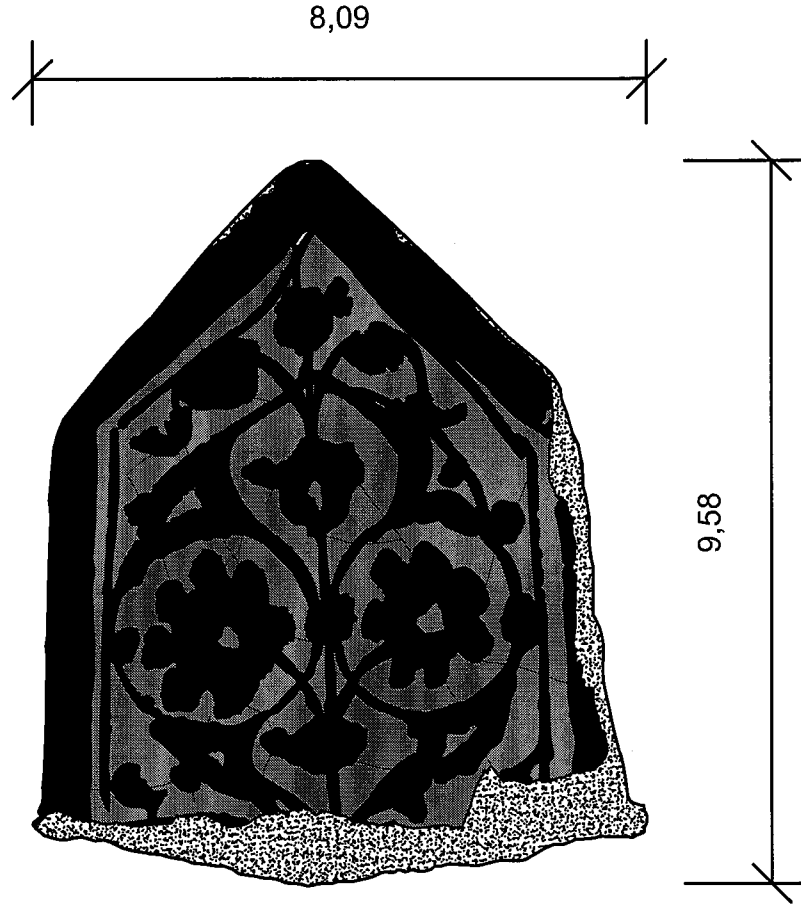
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

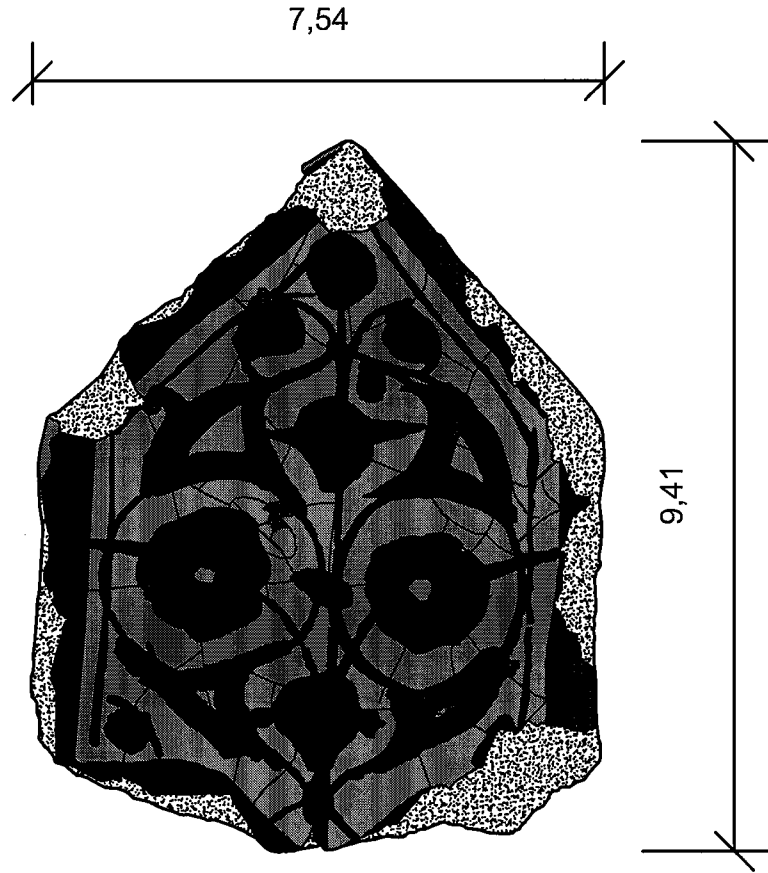
LEJANT

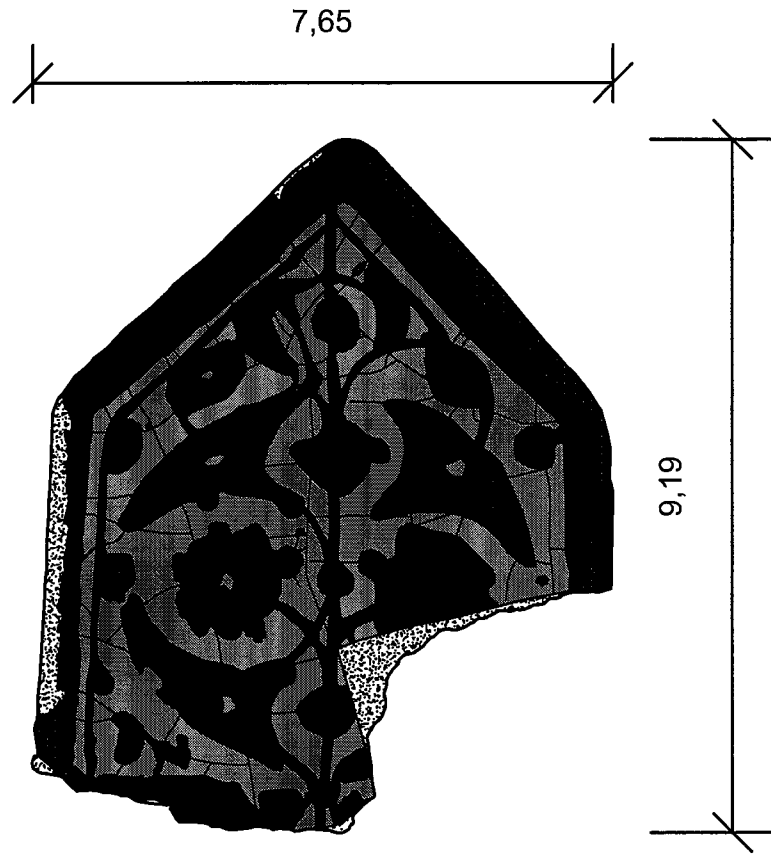
Kırık

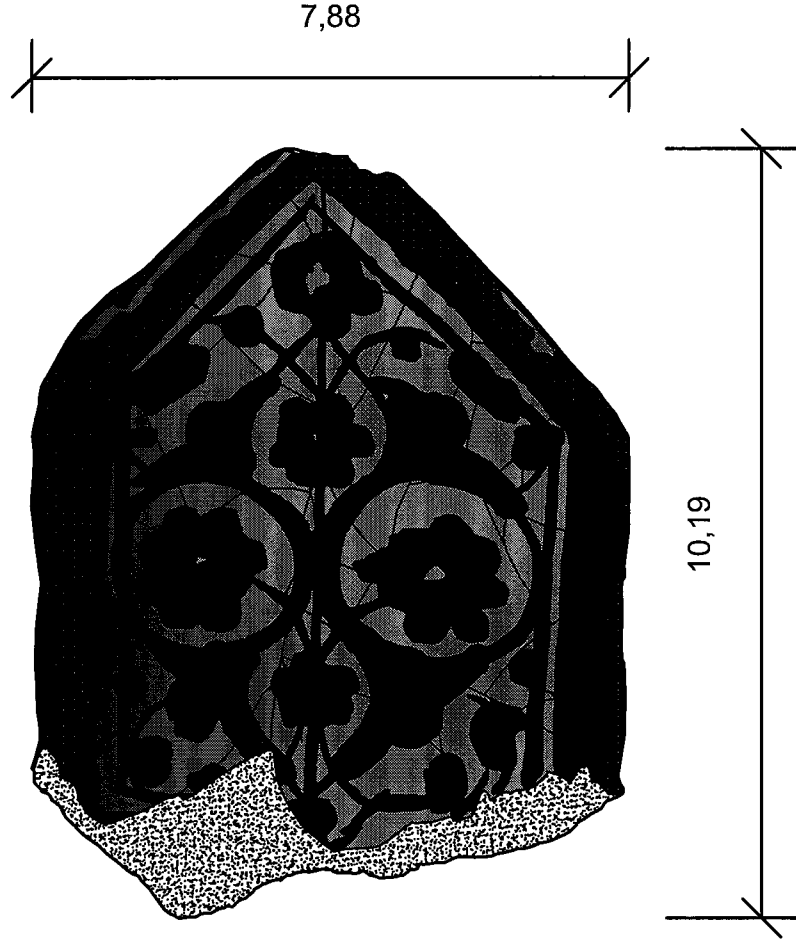
Bozulma

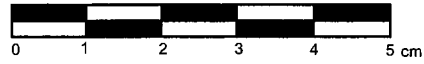
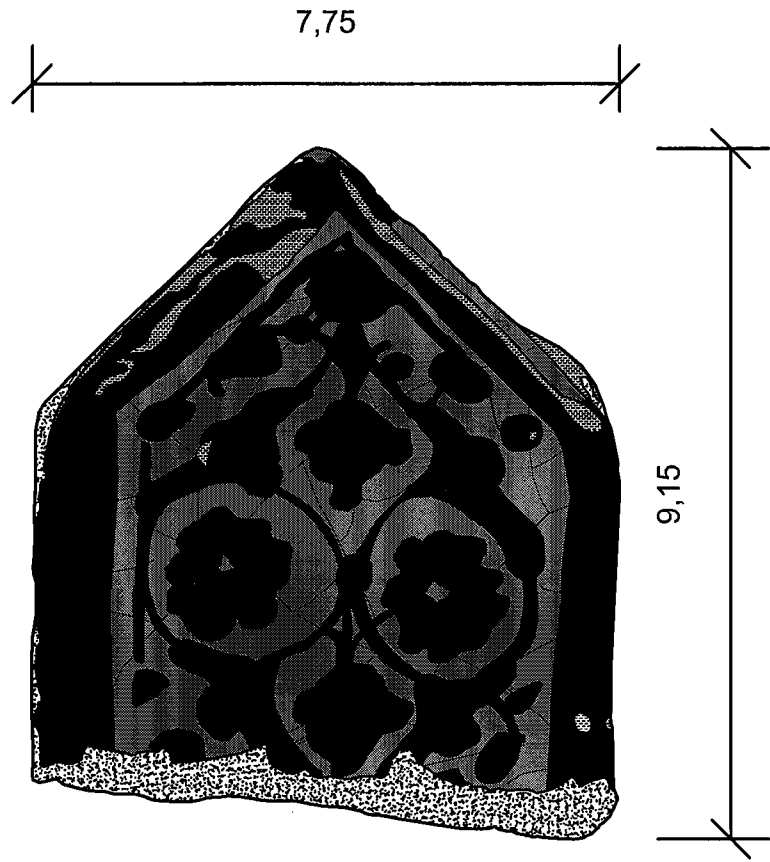
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

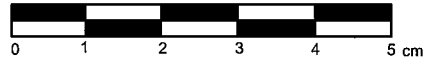
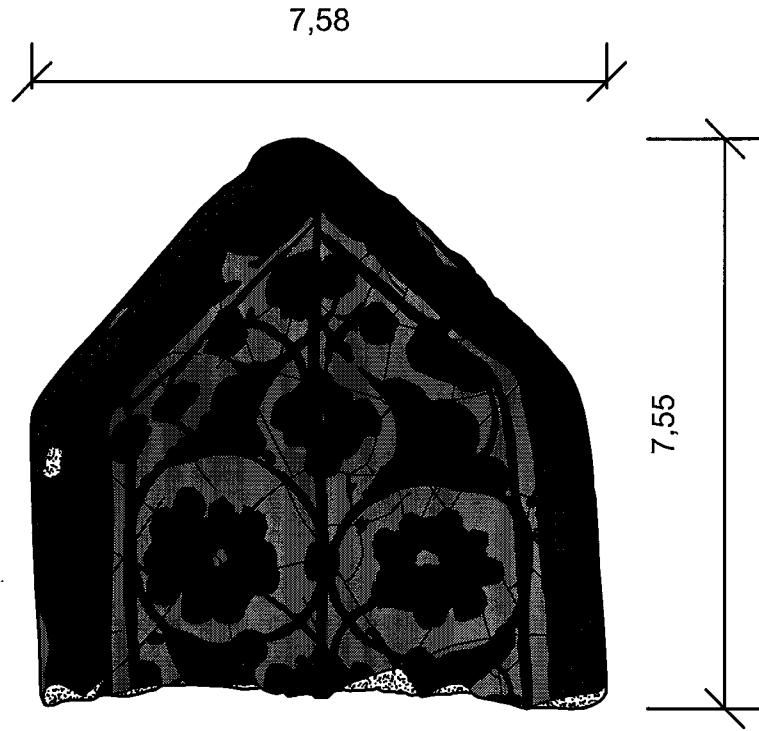
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

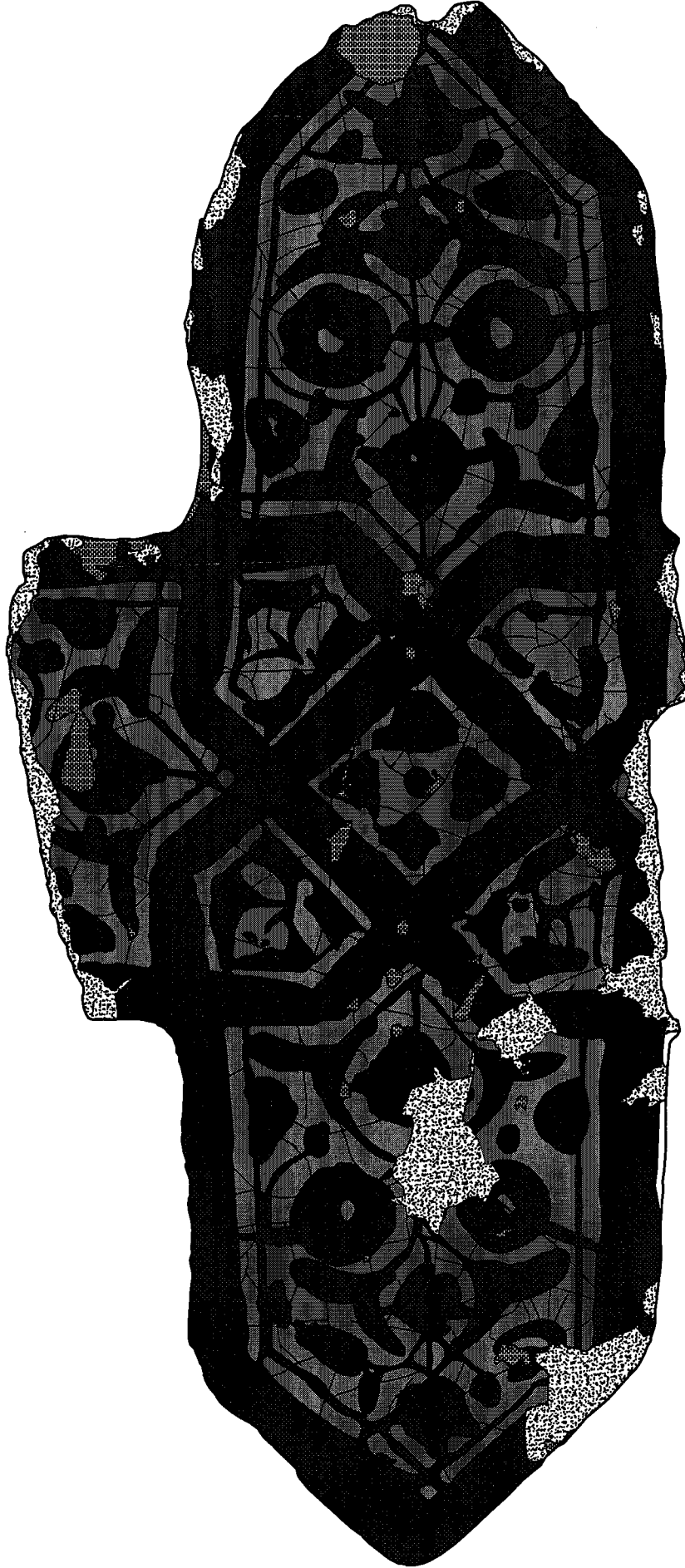

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

24,87

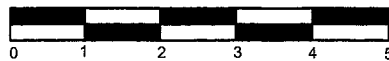
LEJANT

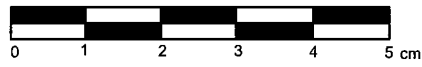
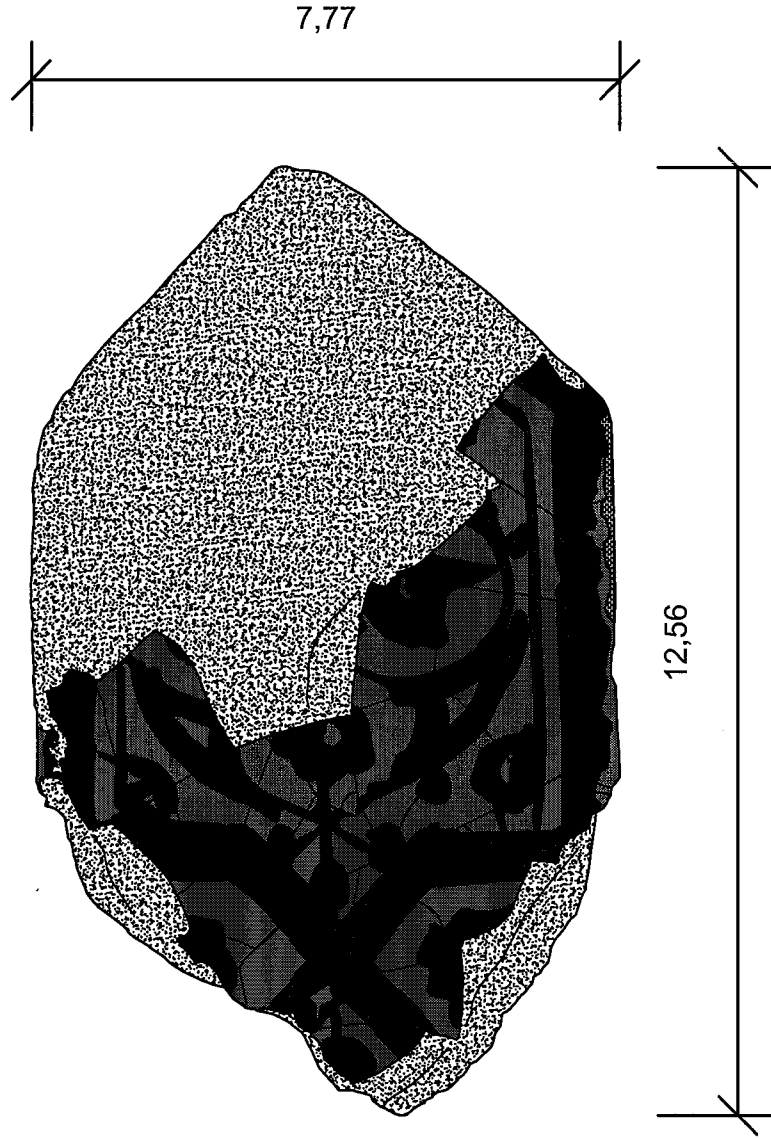

Kırık

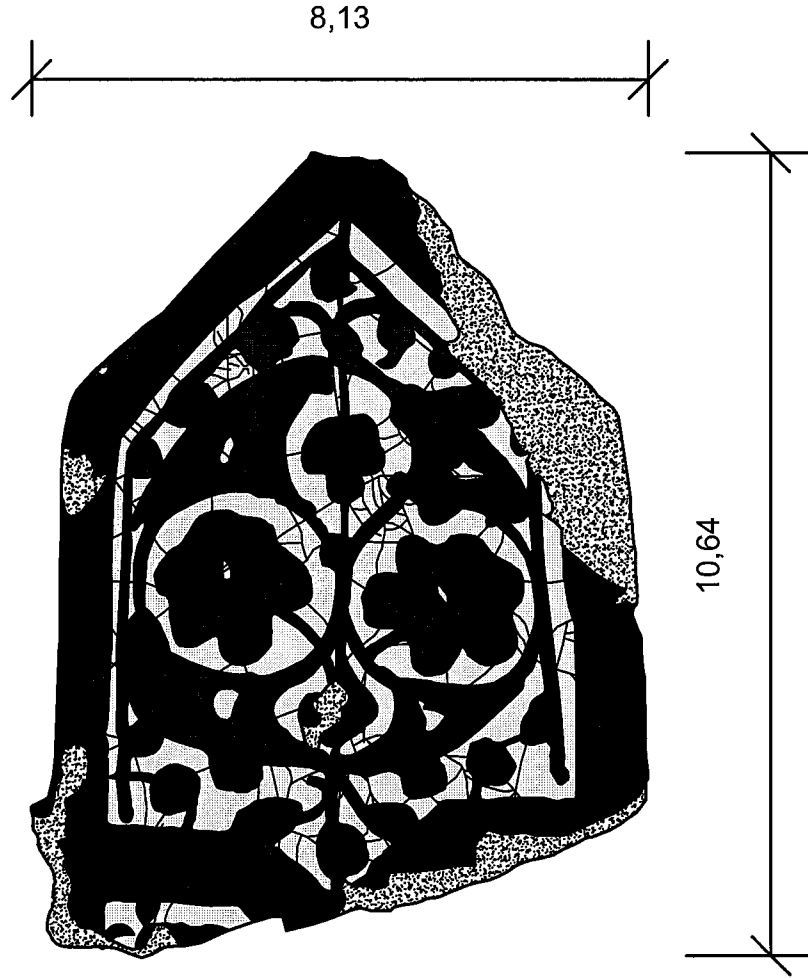

Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

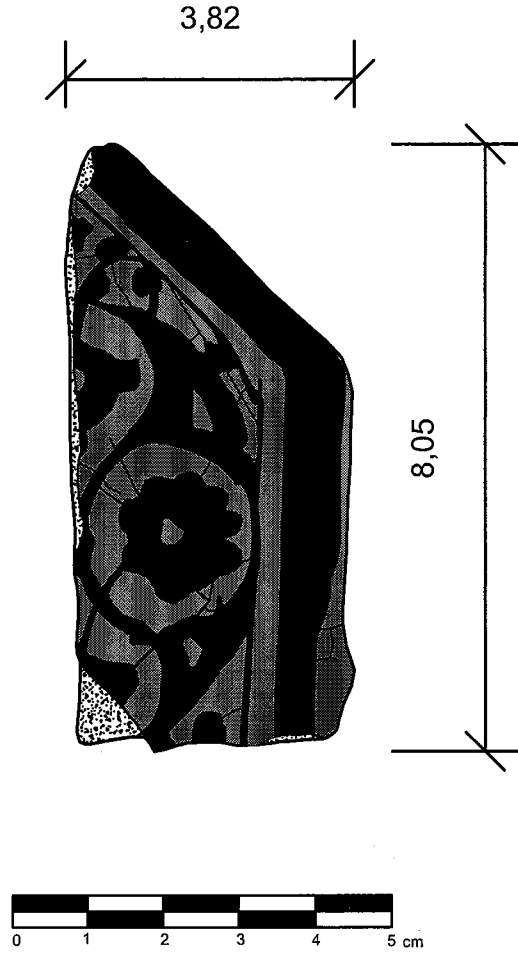
LEJANT

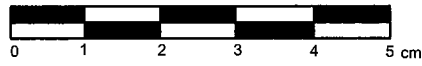
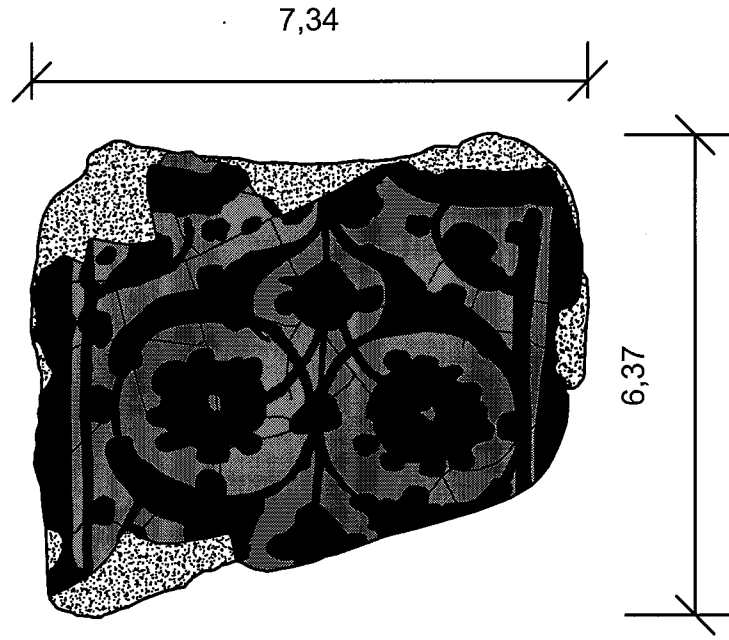
Kırık

Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

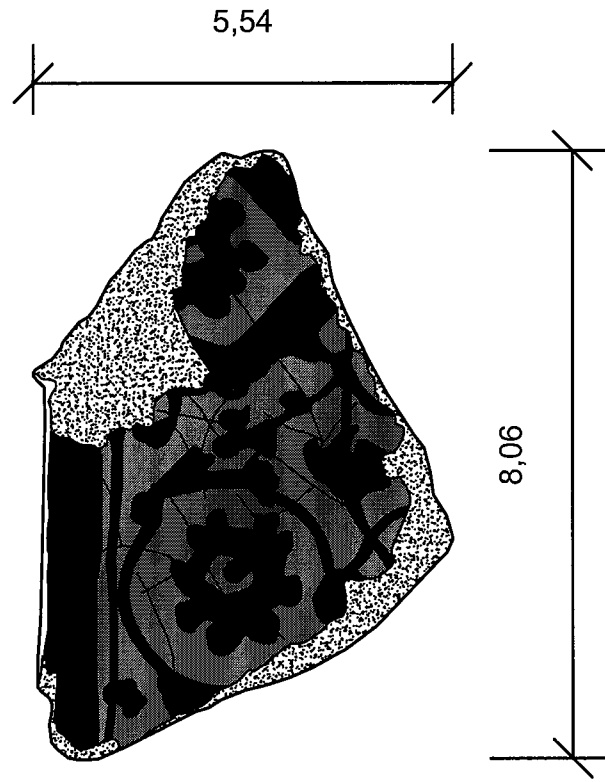
LEJANT

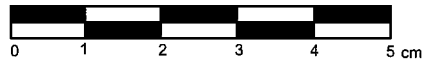
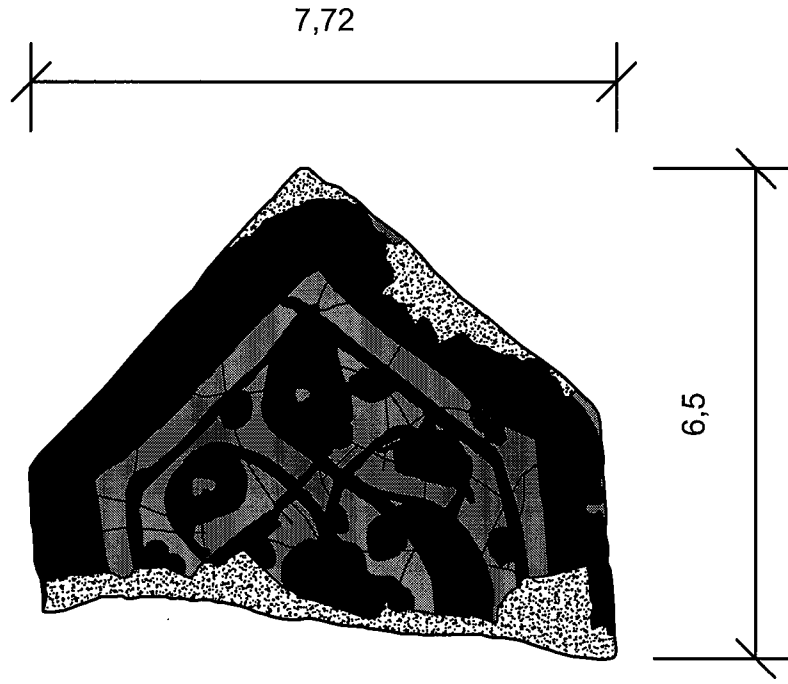
Kırık

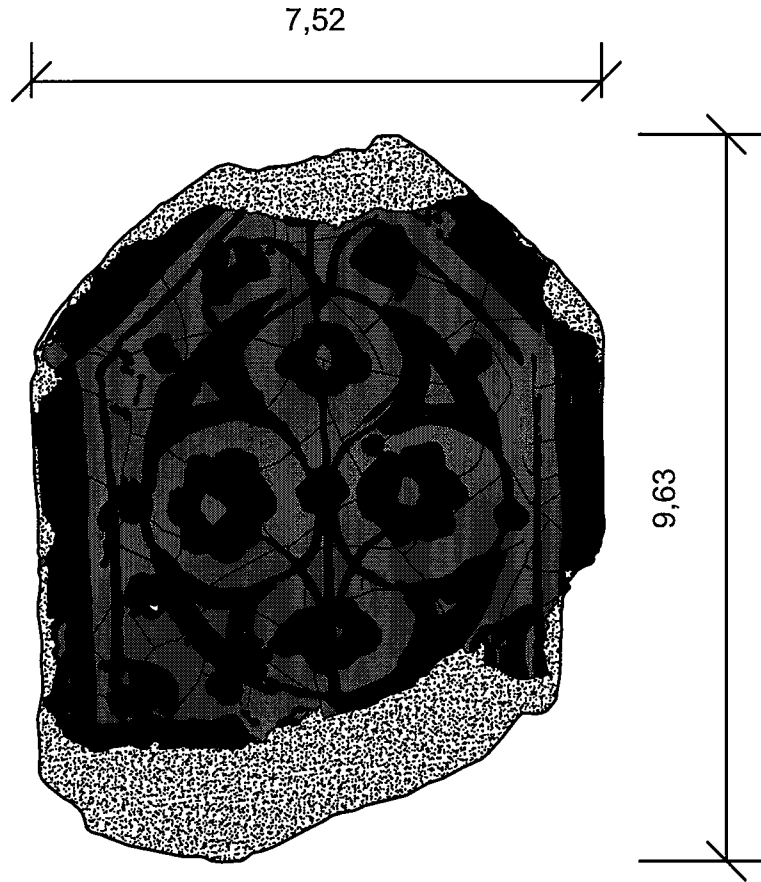
Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

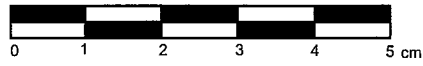
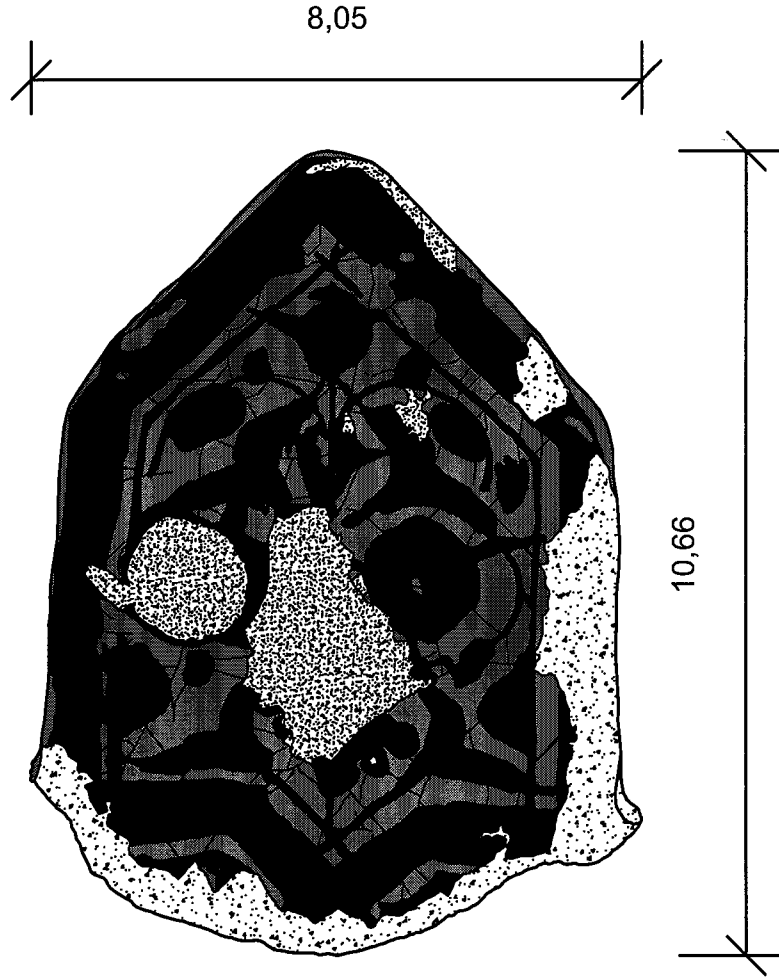
LEJANT

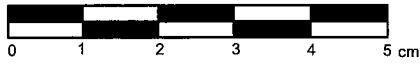
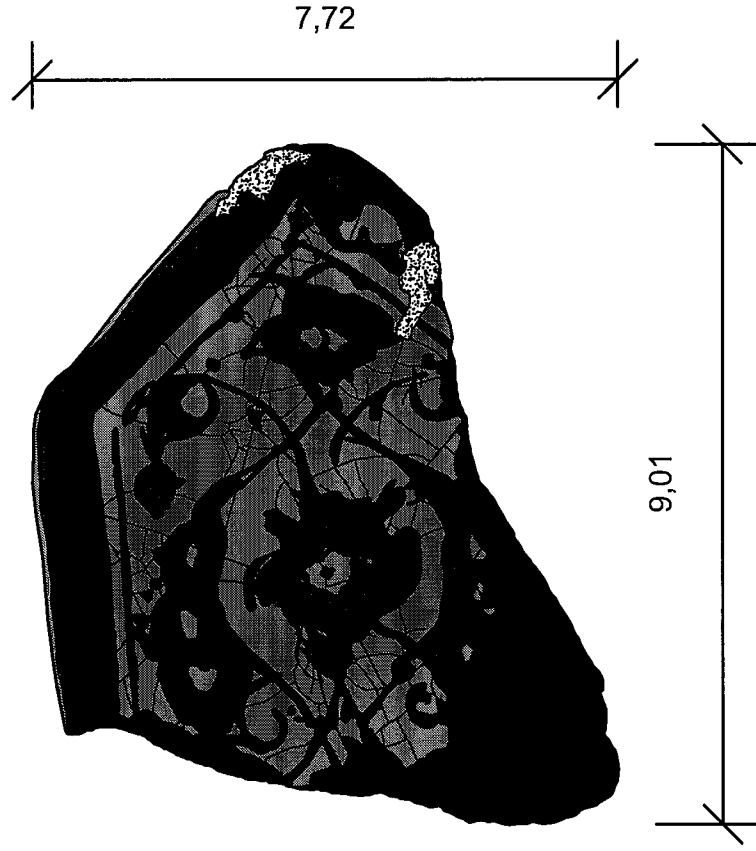
Kırık

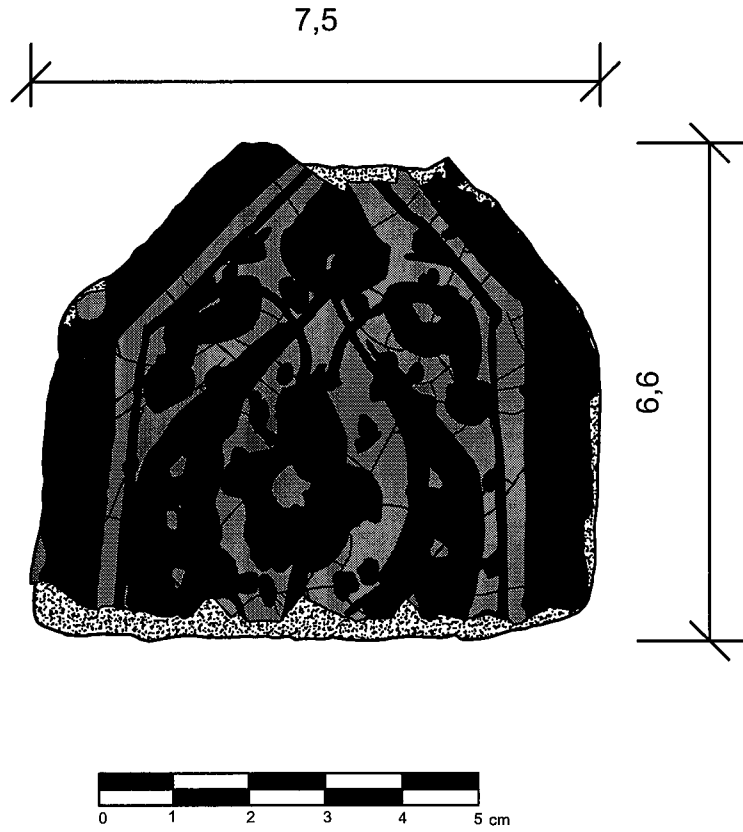
Bozulma

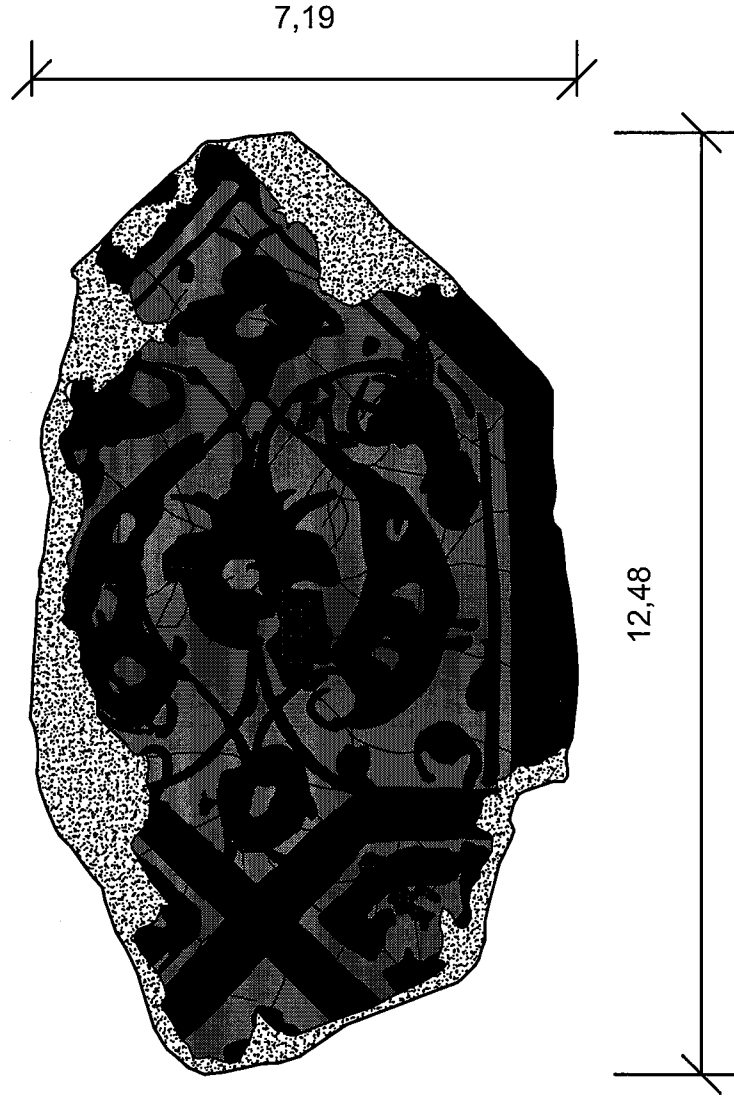
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

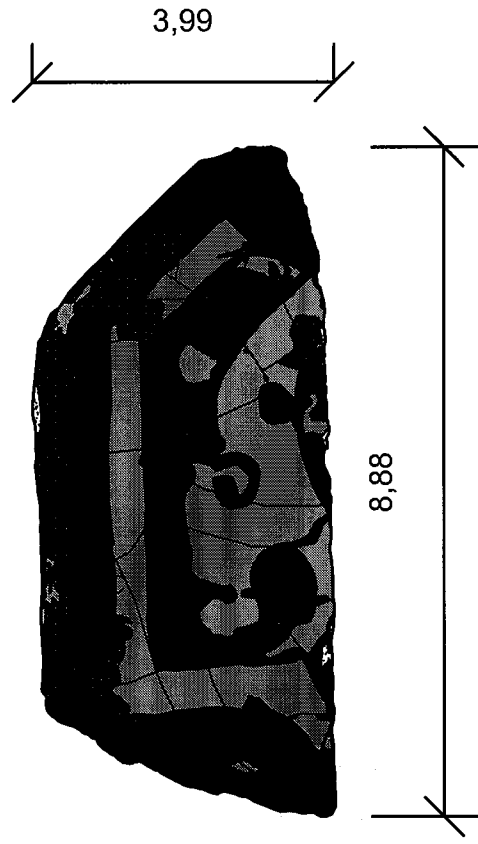

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

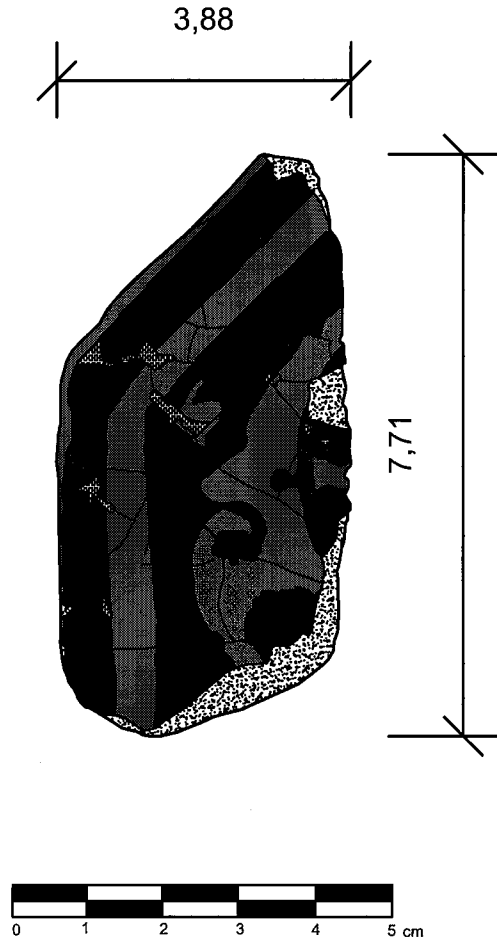

LEJANT

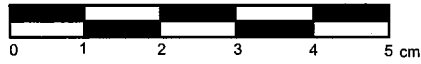
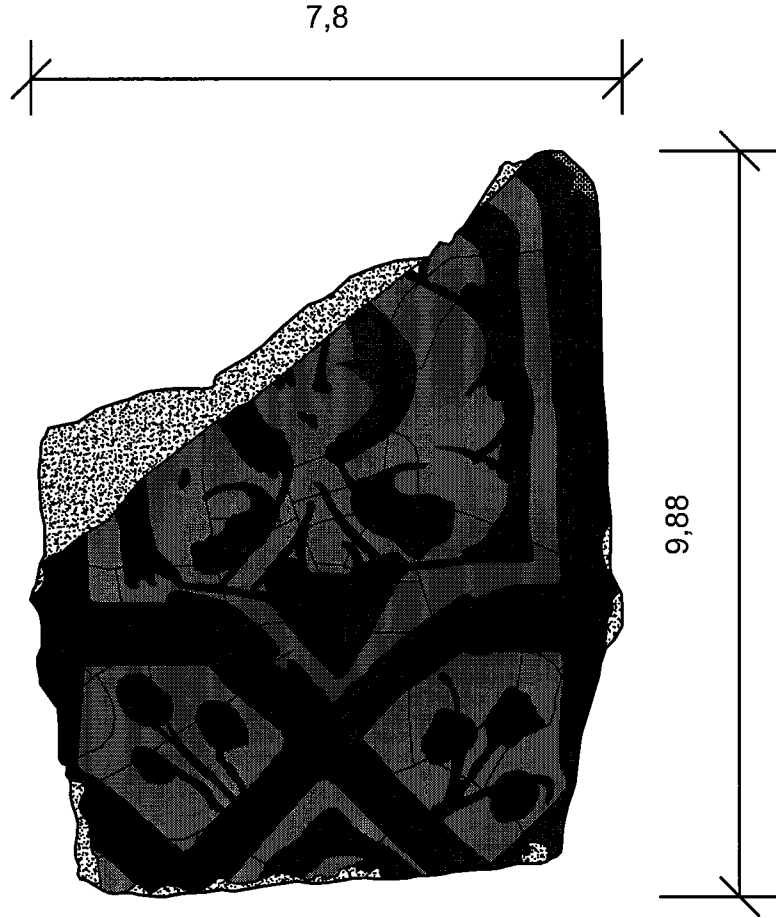
- Kırık
- Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

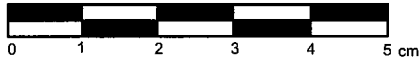
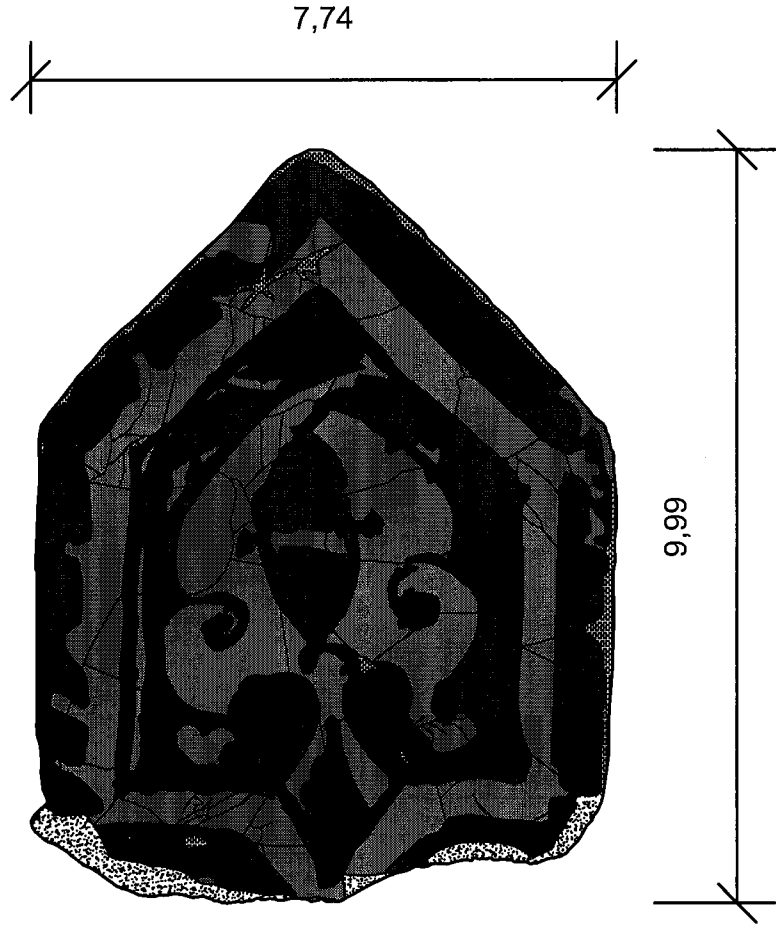
LEJANT

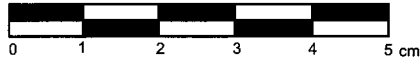
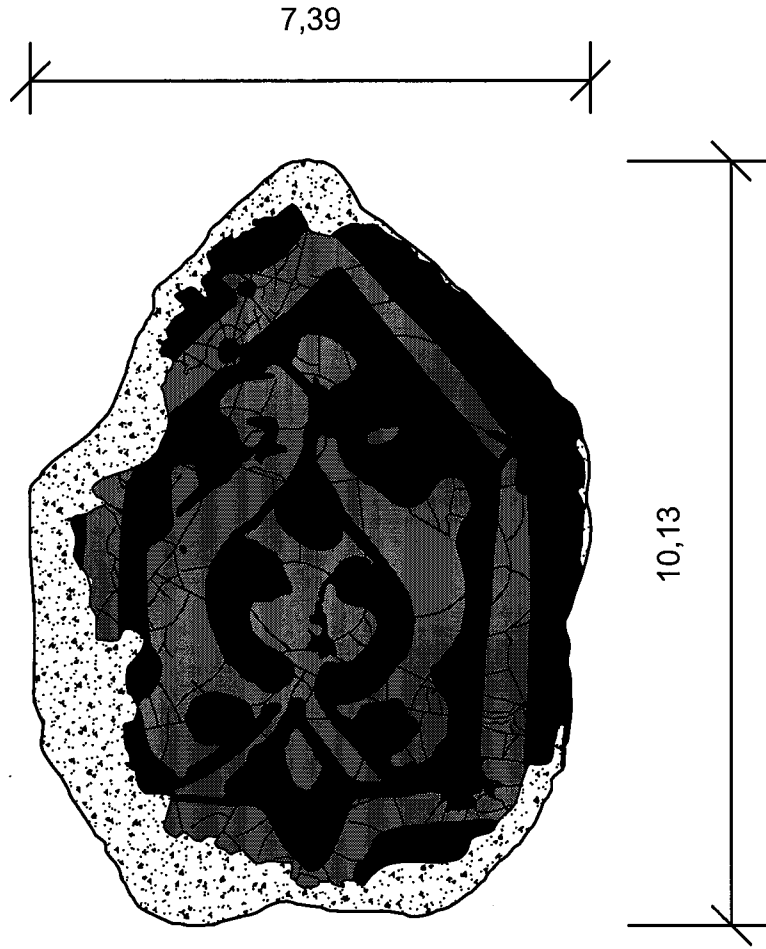
Kırık

Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

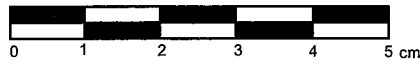
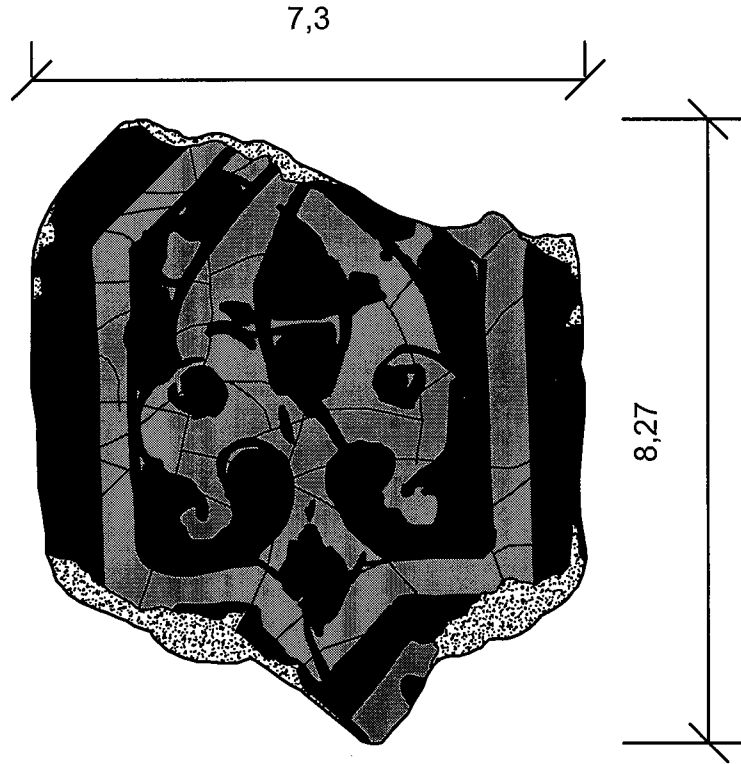
LEJANT

Kırık

Bozulma

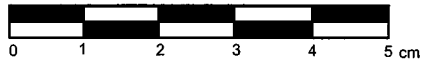
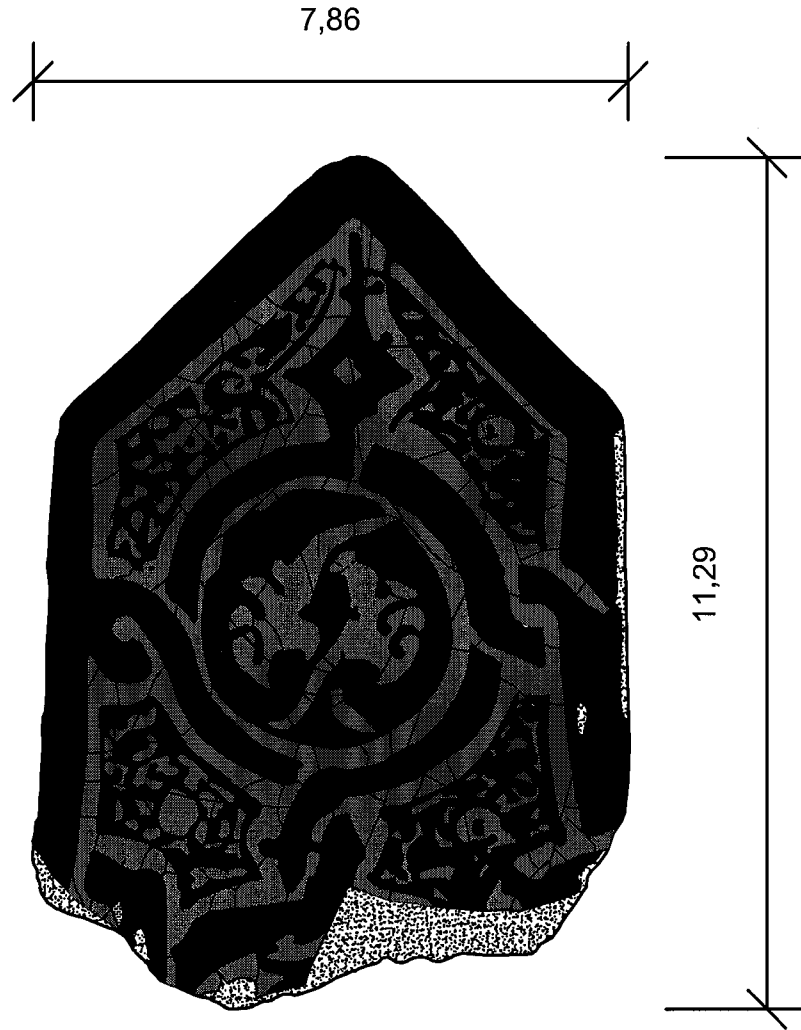
LEJANT

Kırık

Bozulma

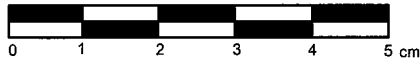
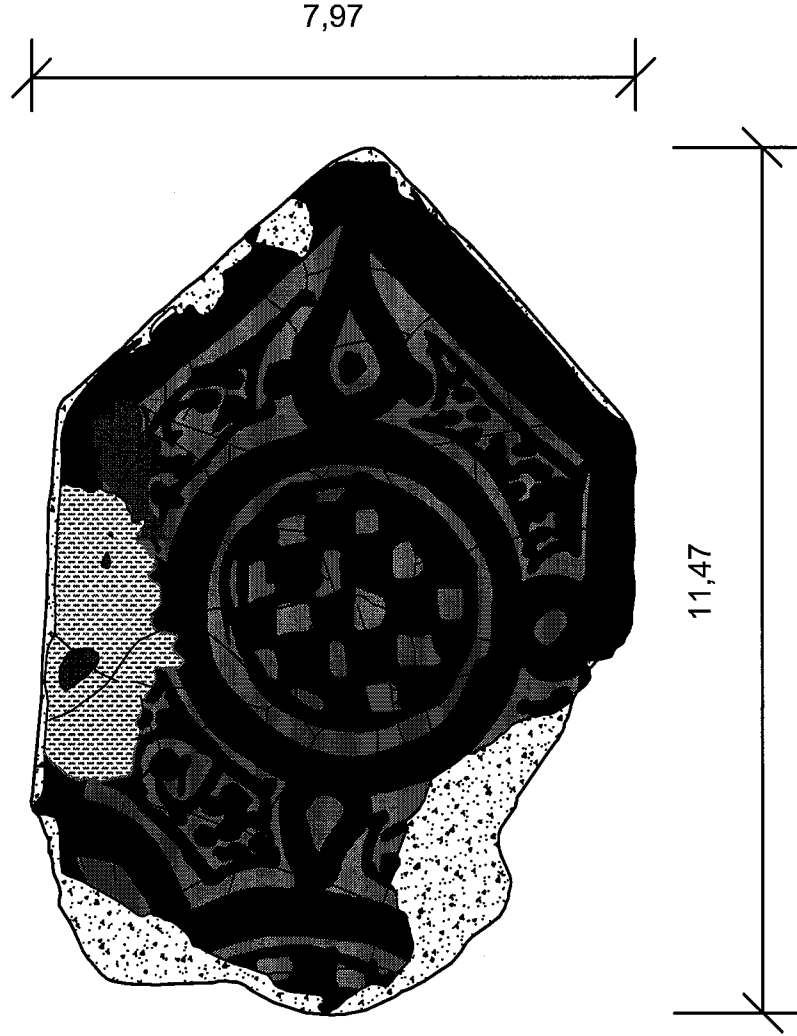
LEJANT

Kırık

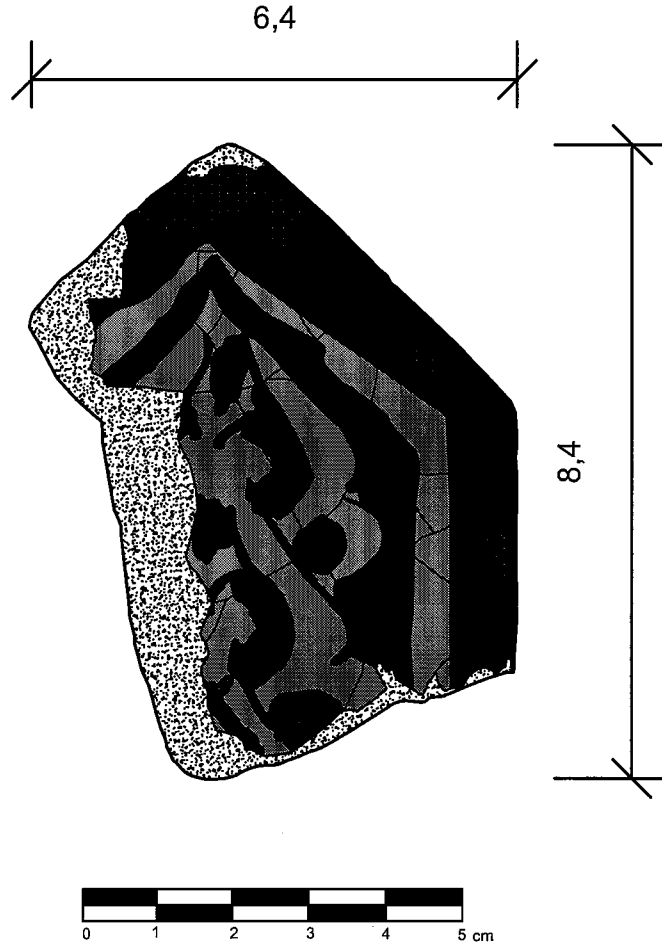
Bozulma

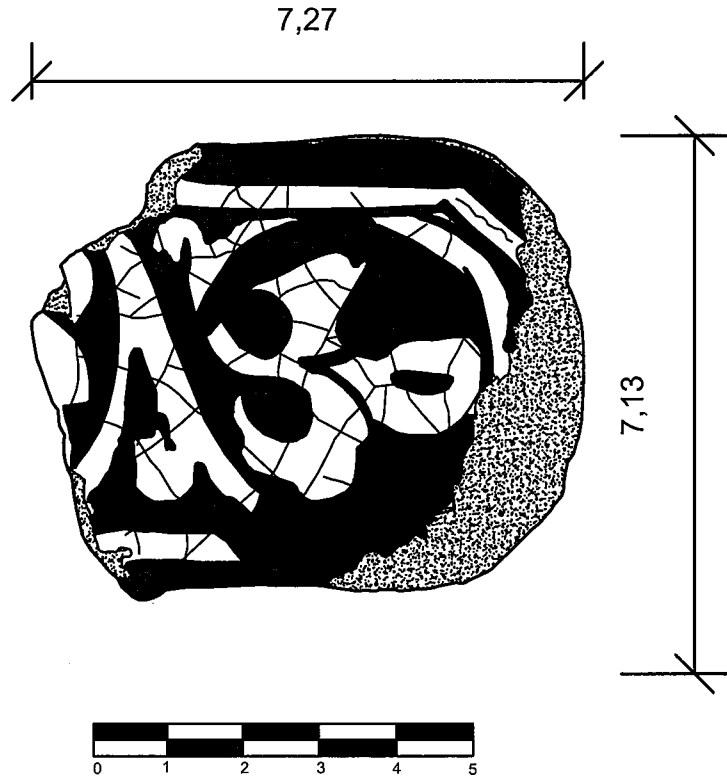
LEJANT

 Kırık

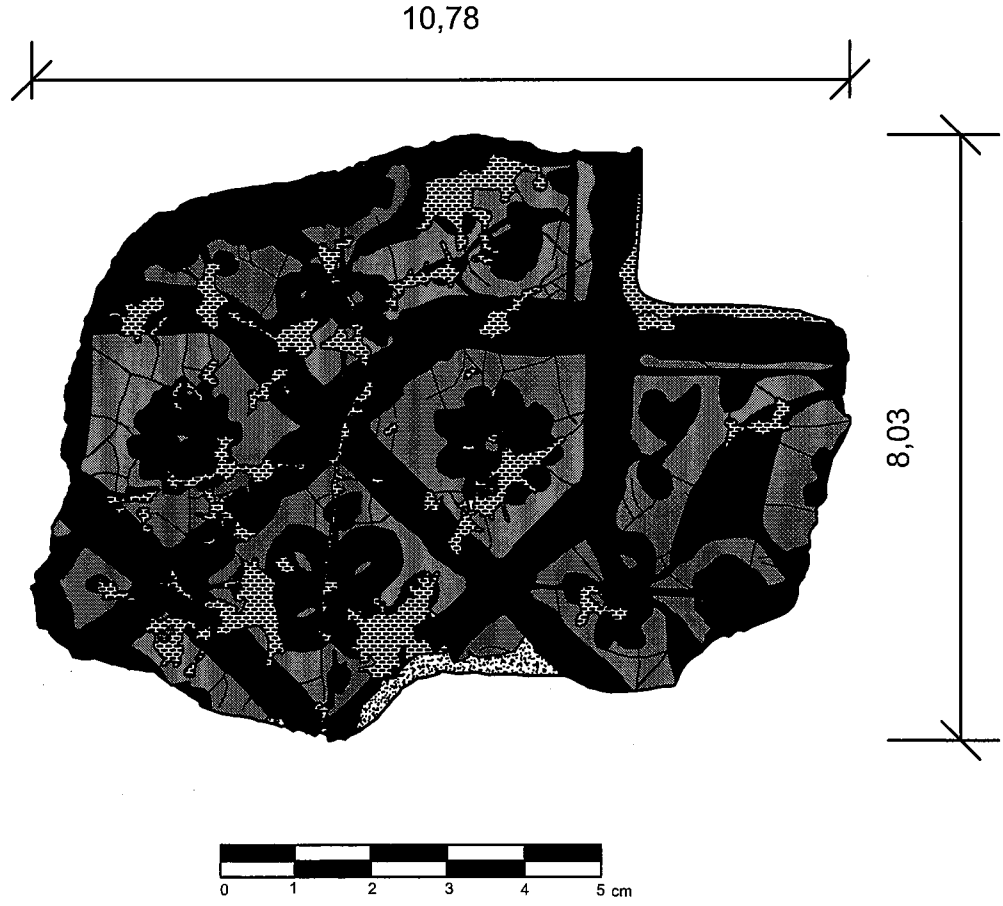
 Bozulma

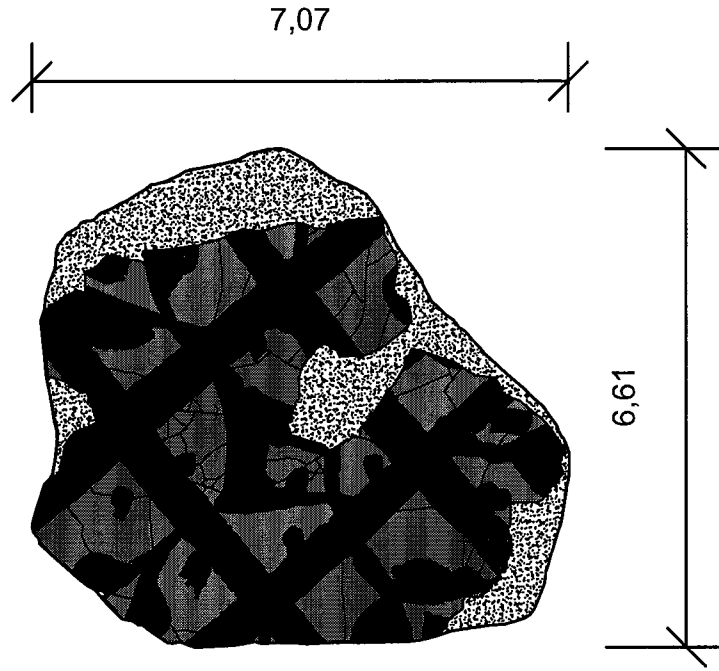
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

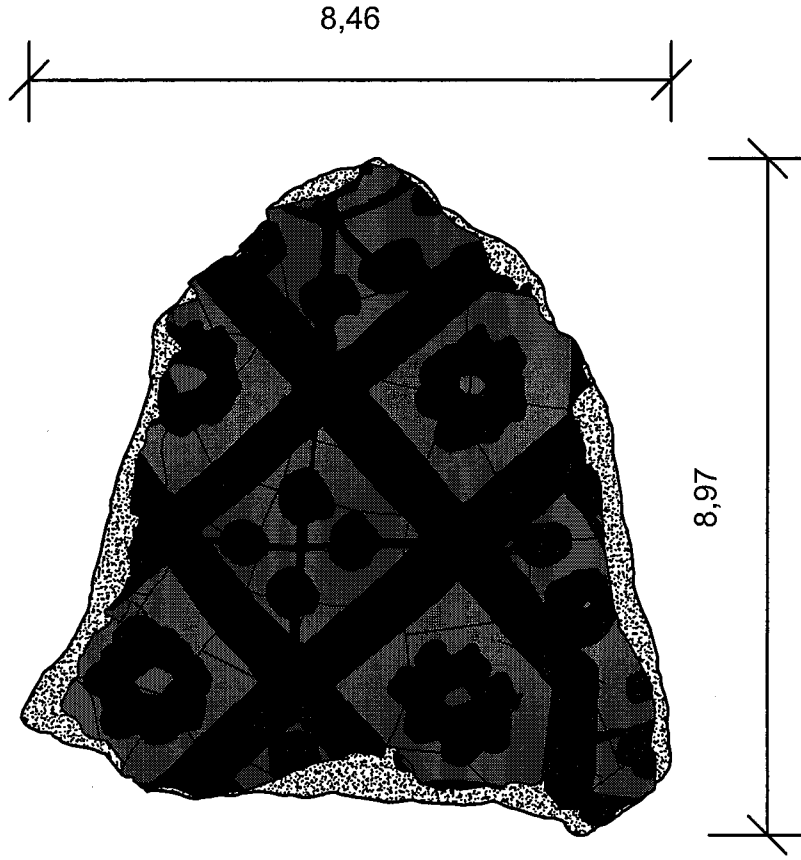
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

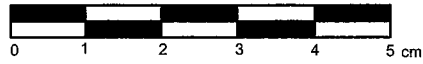
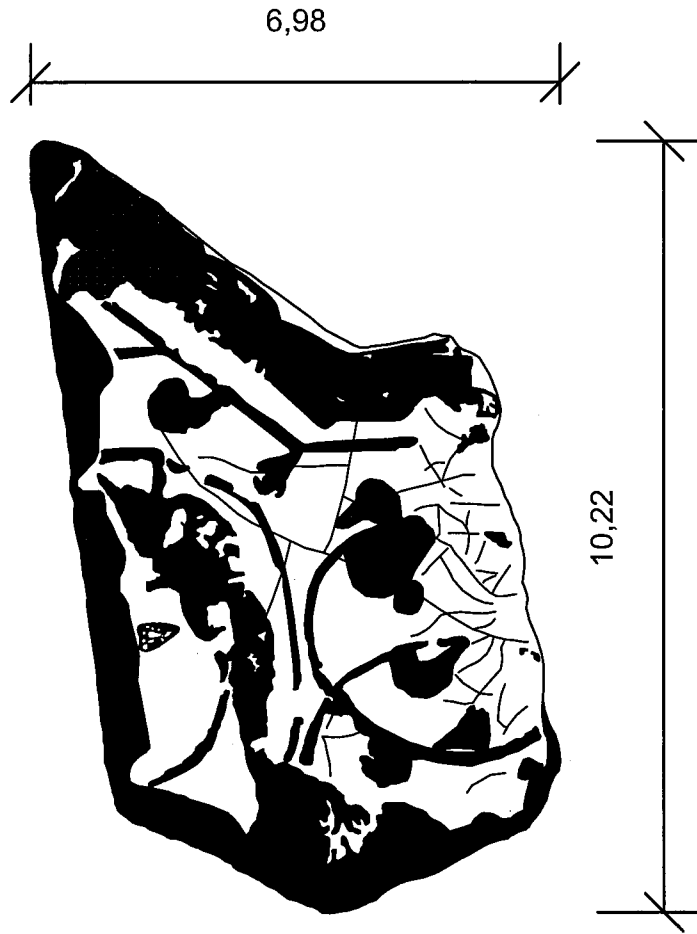
LEJANT

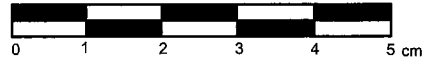
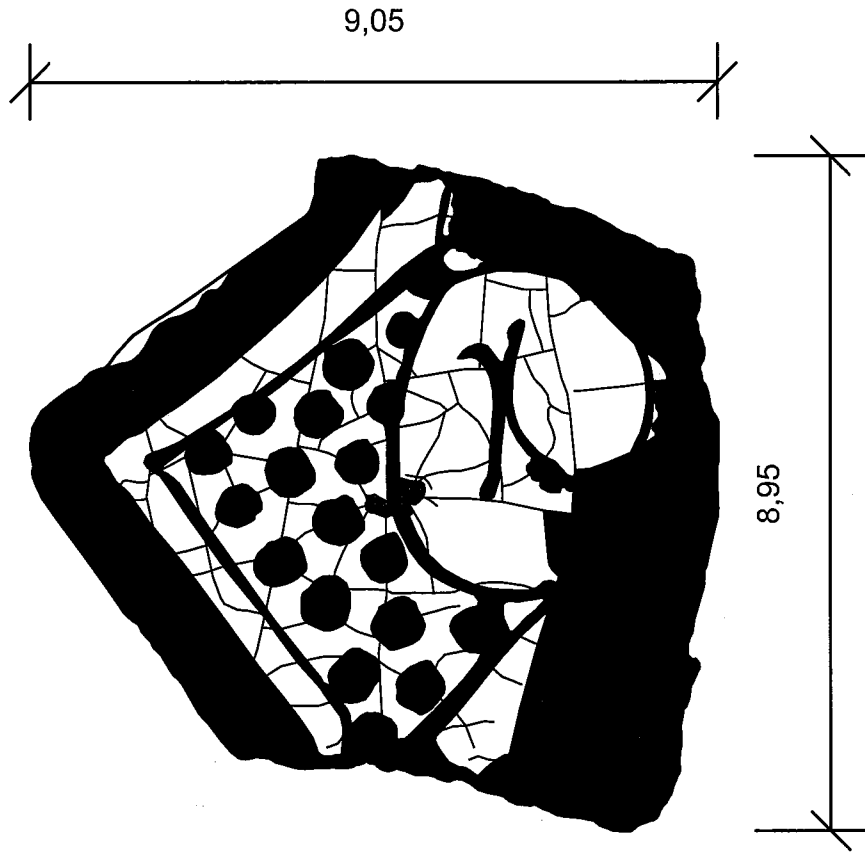
Kırık

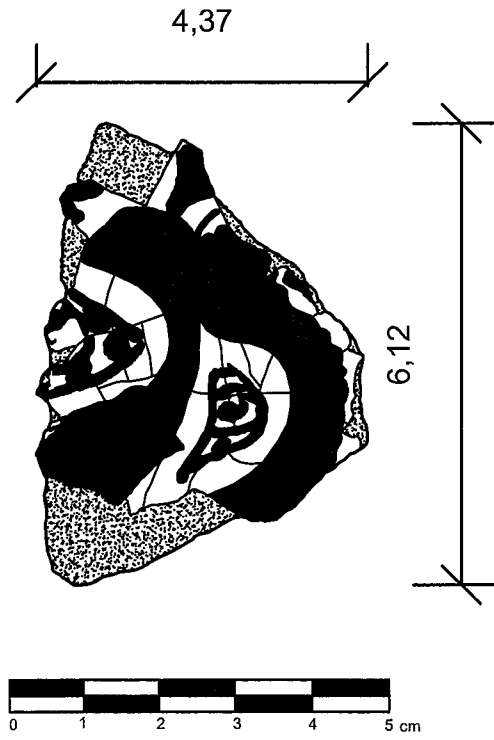
Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

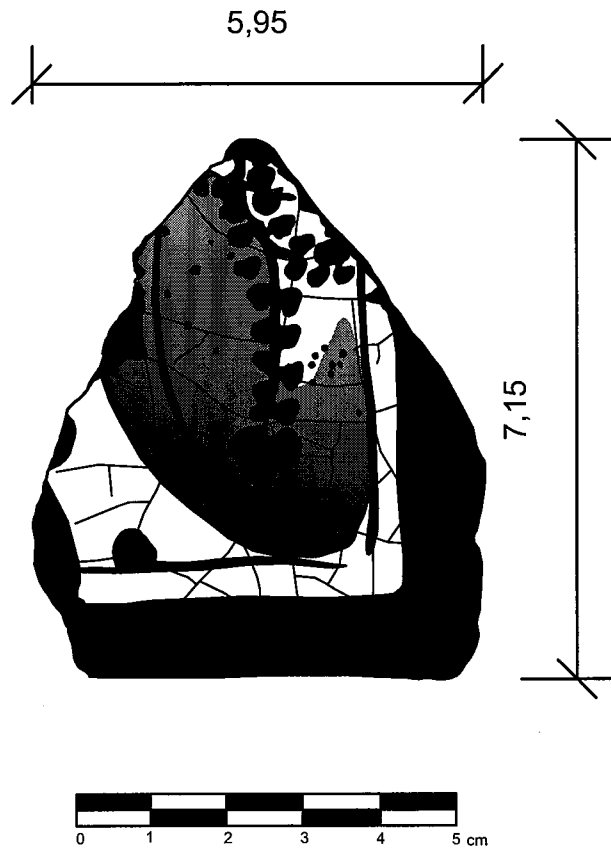
LEJANT

Kırık

Bozulma

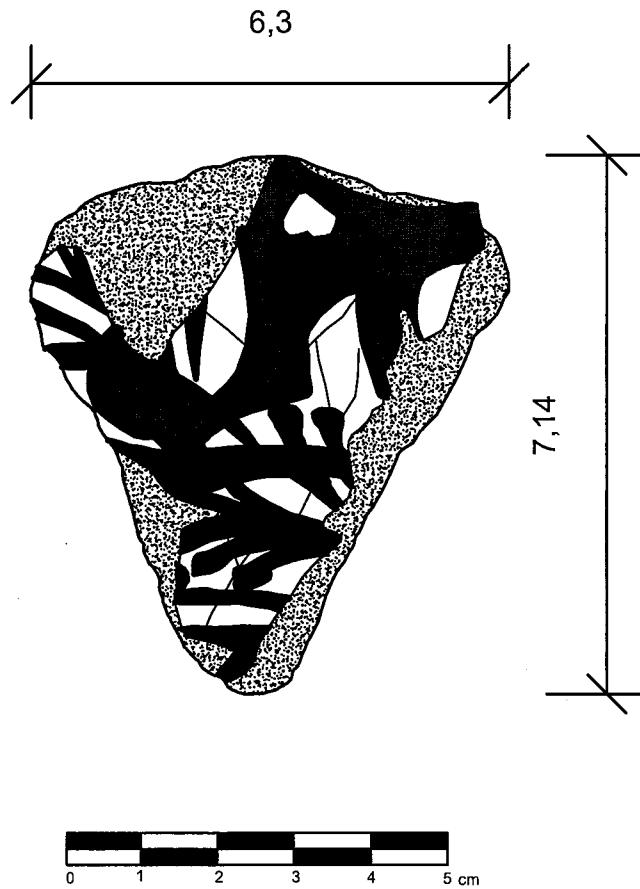
LEJANT

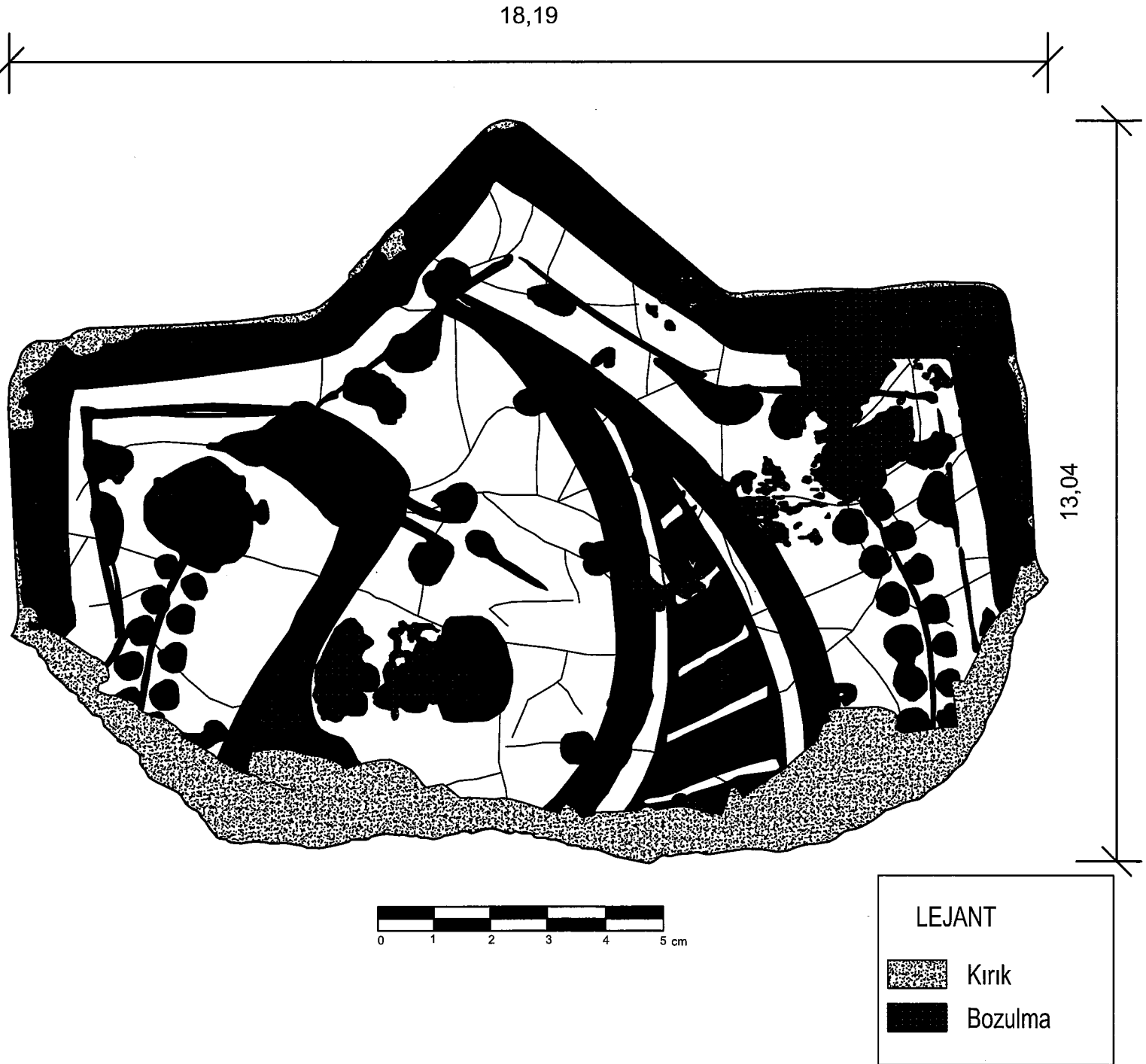
Kırık

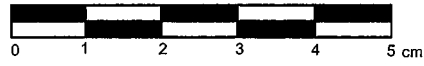
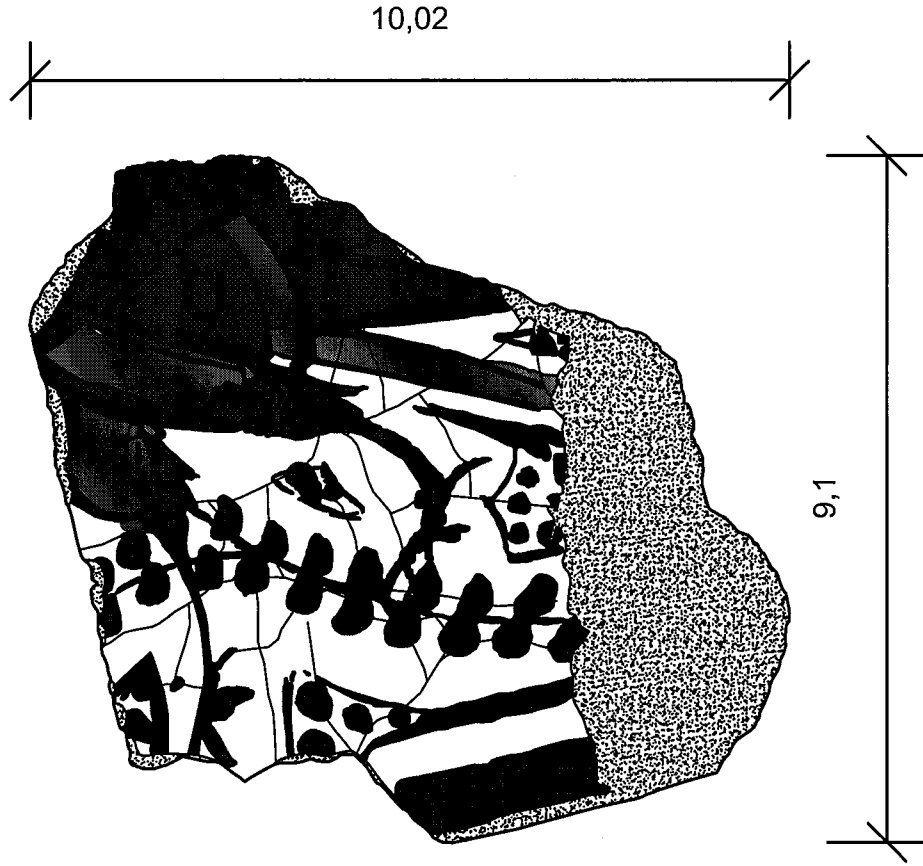

Bozulma

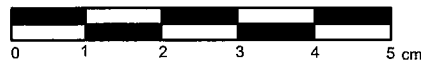
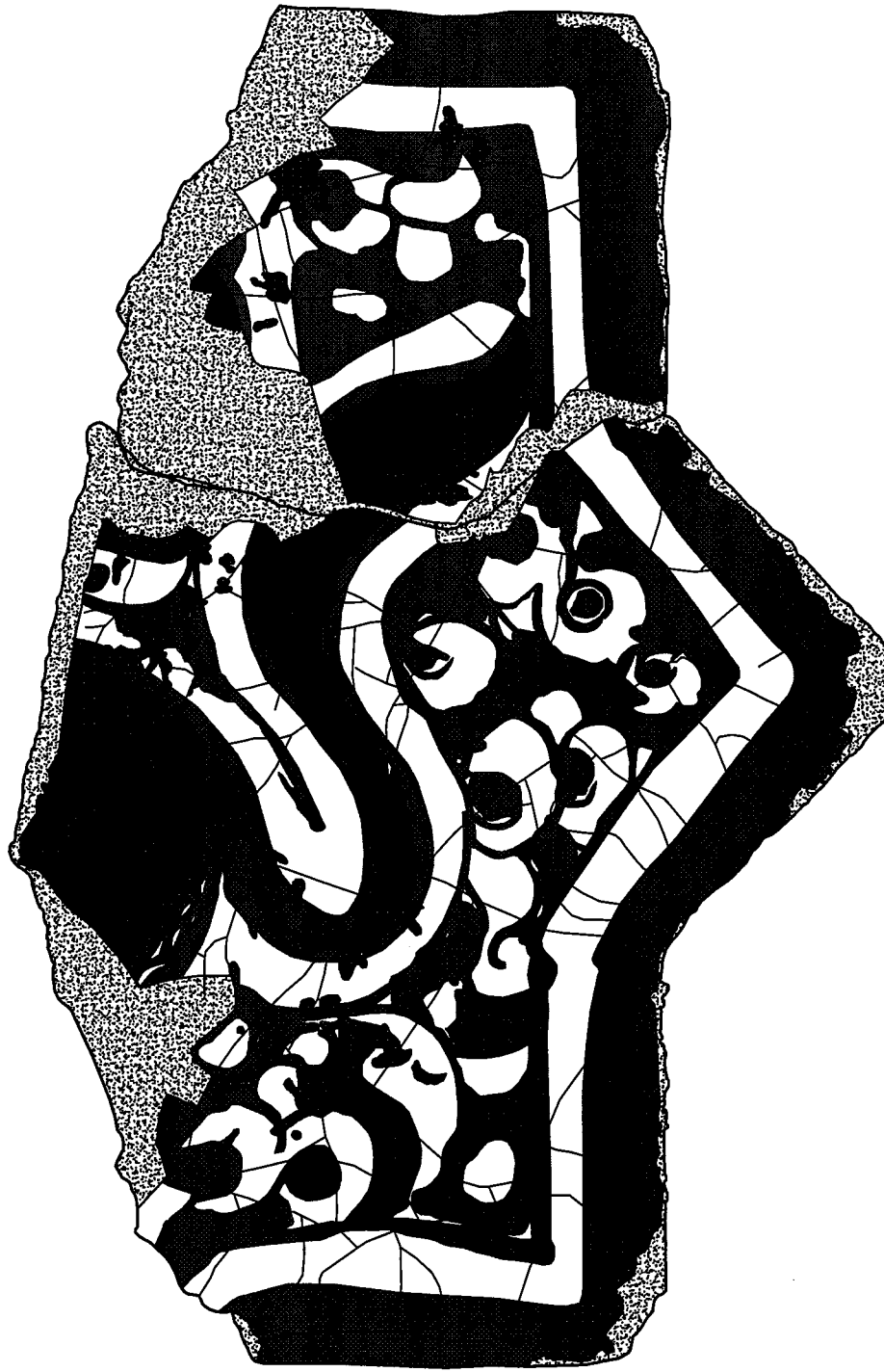

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

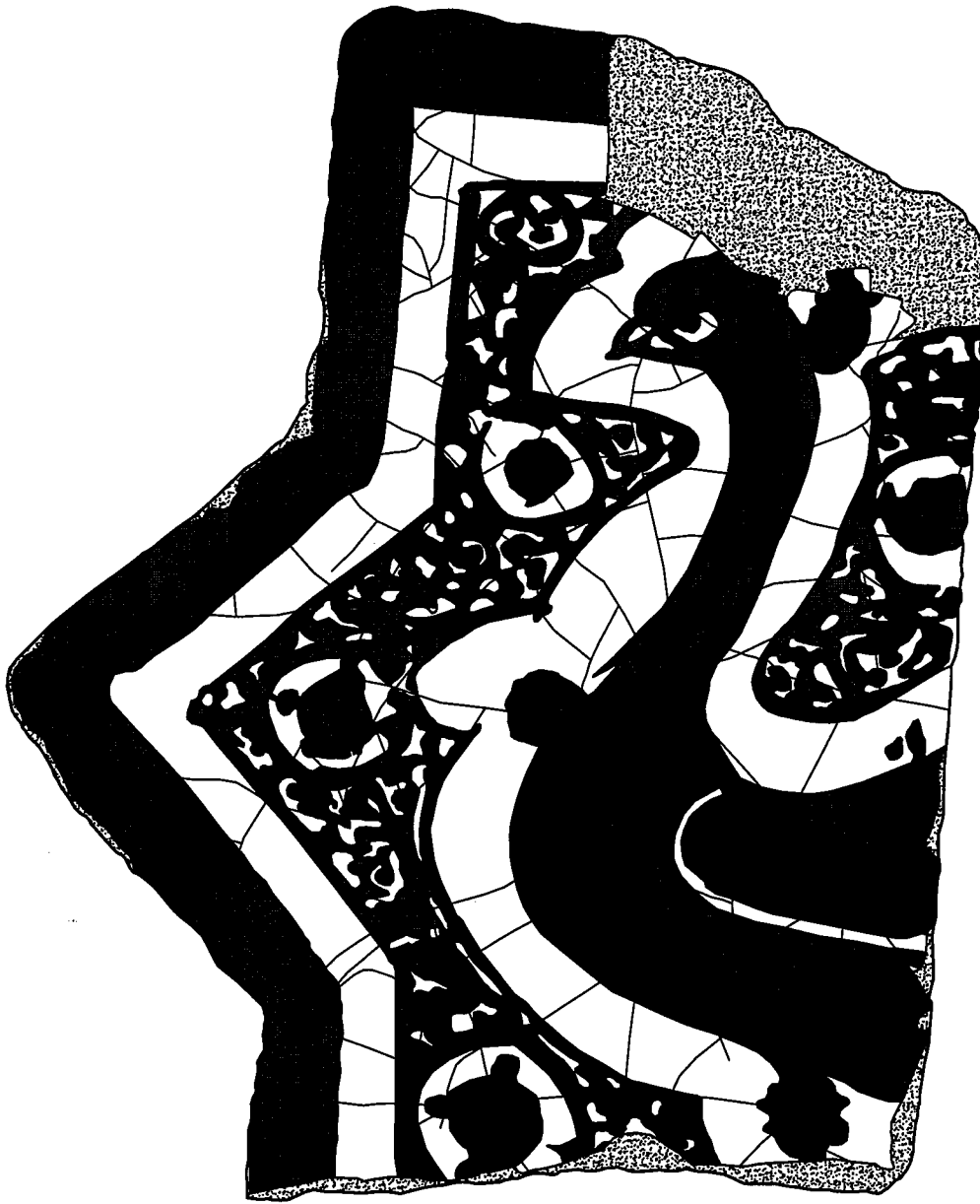
LEJANT

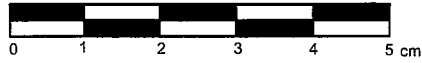
Kırık

Bozulma

16

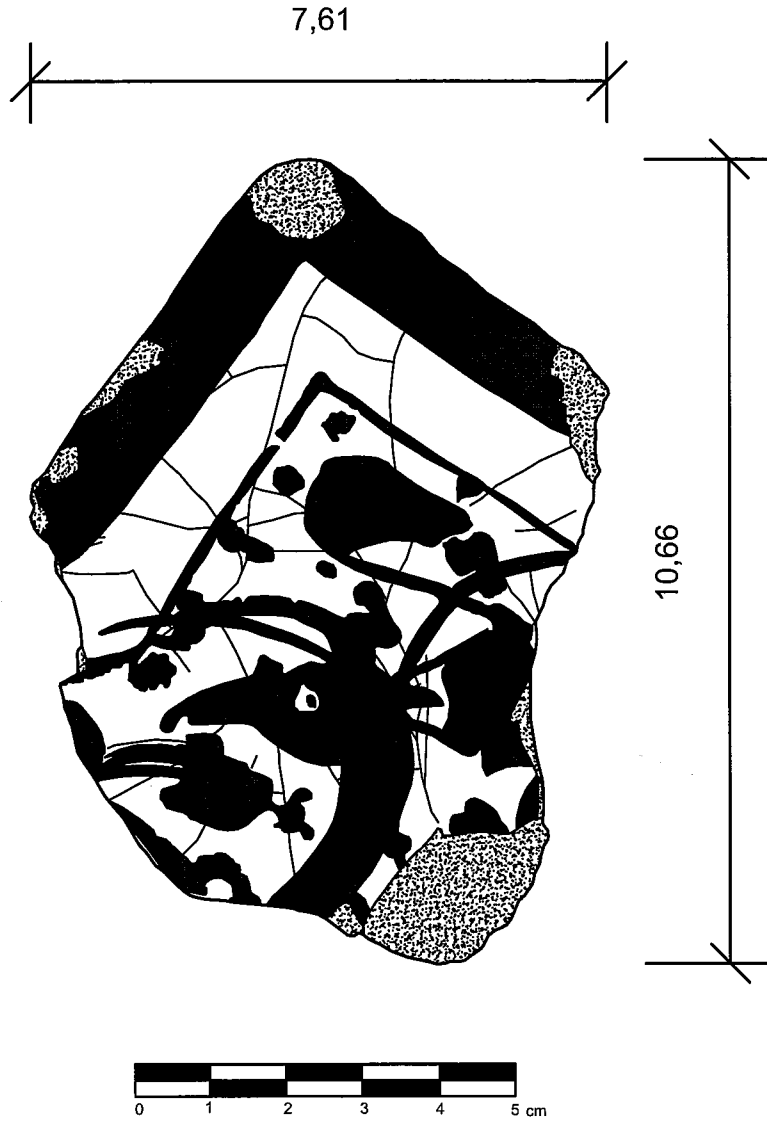
LEJANT

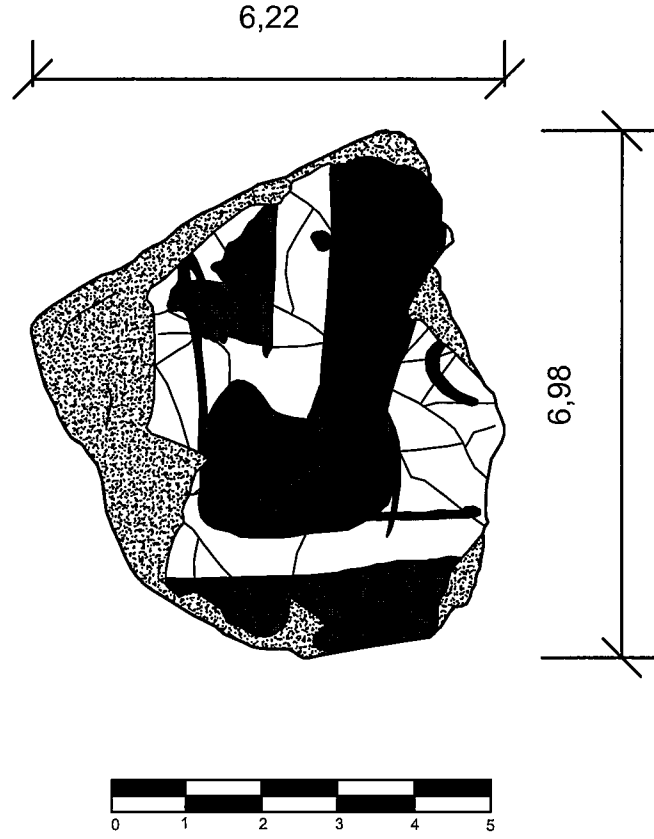
Kırık

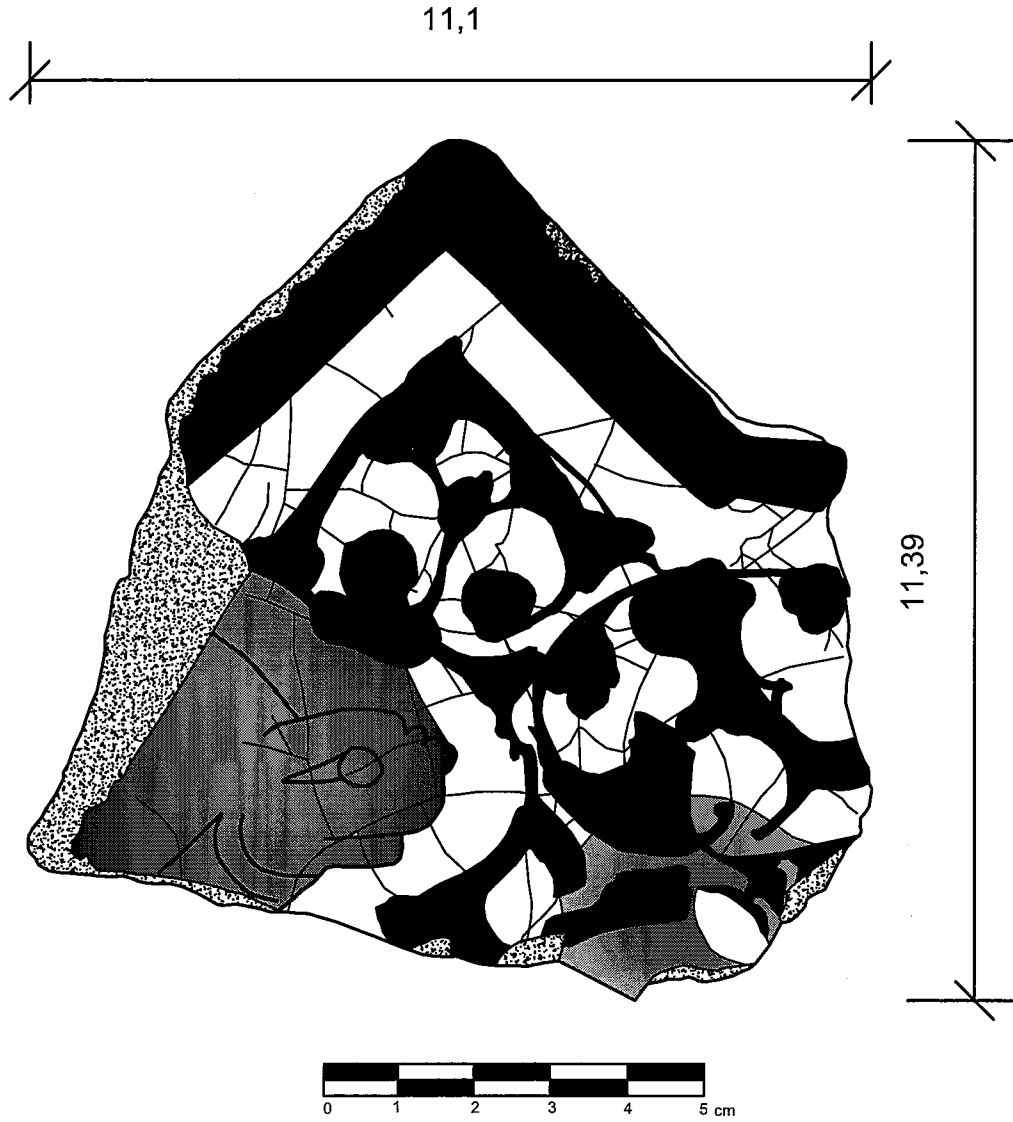
Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

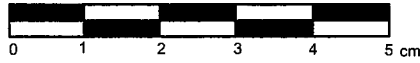
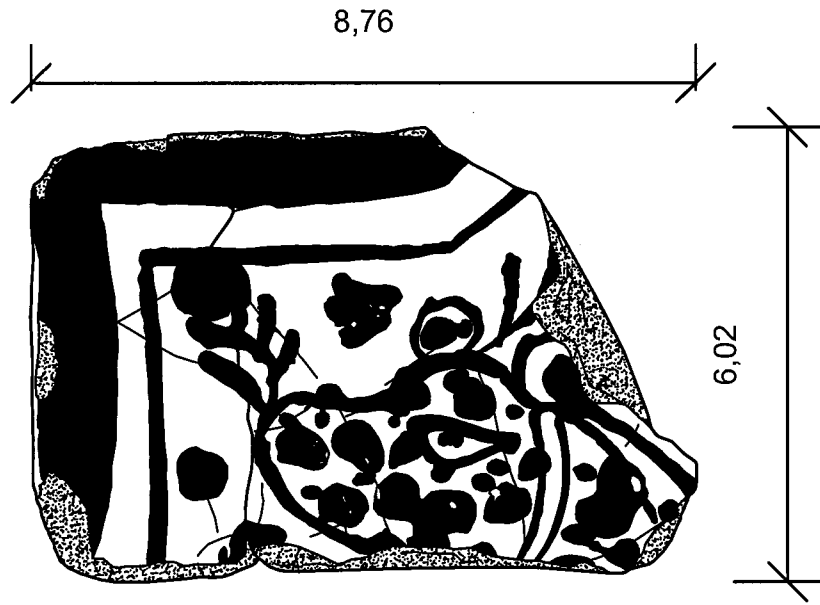
LEJANT

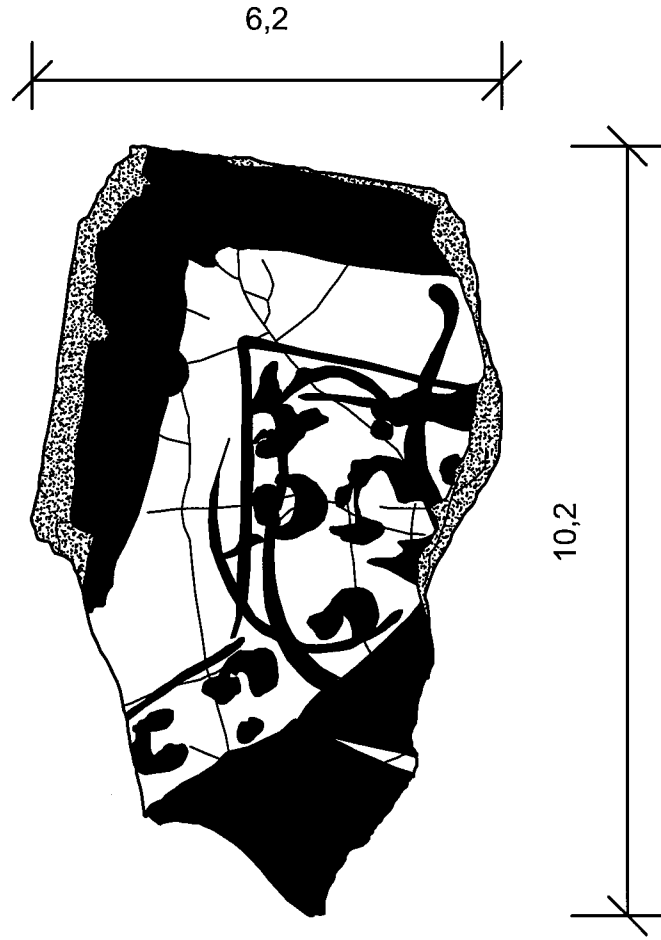
Kırık

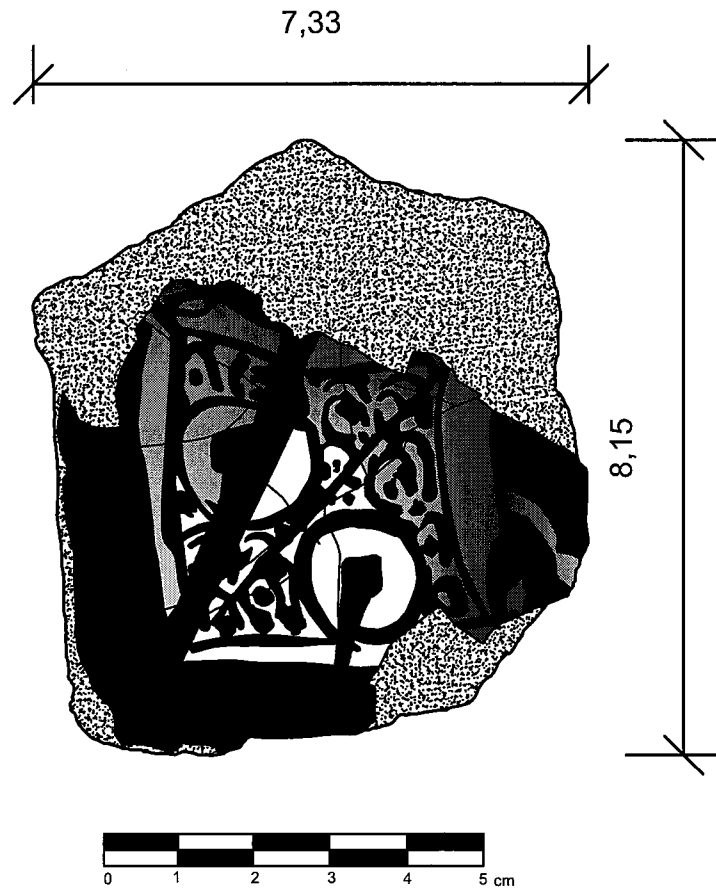
Bozulma

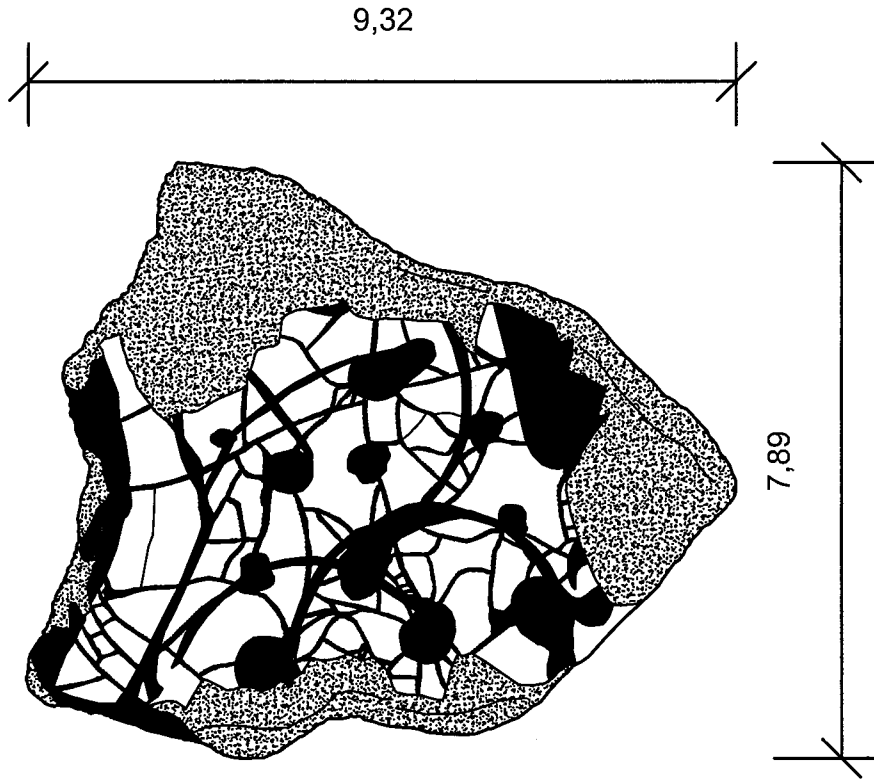
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

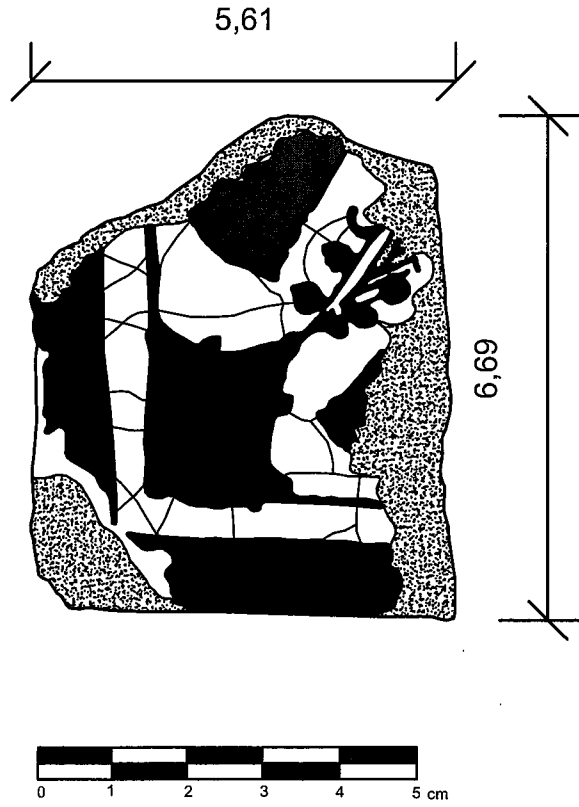
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

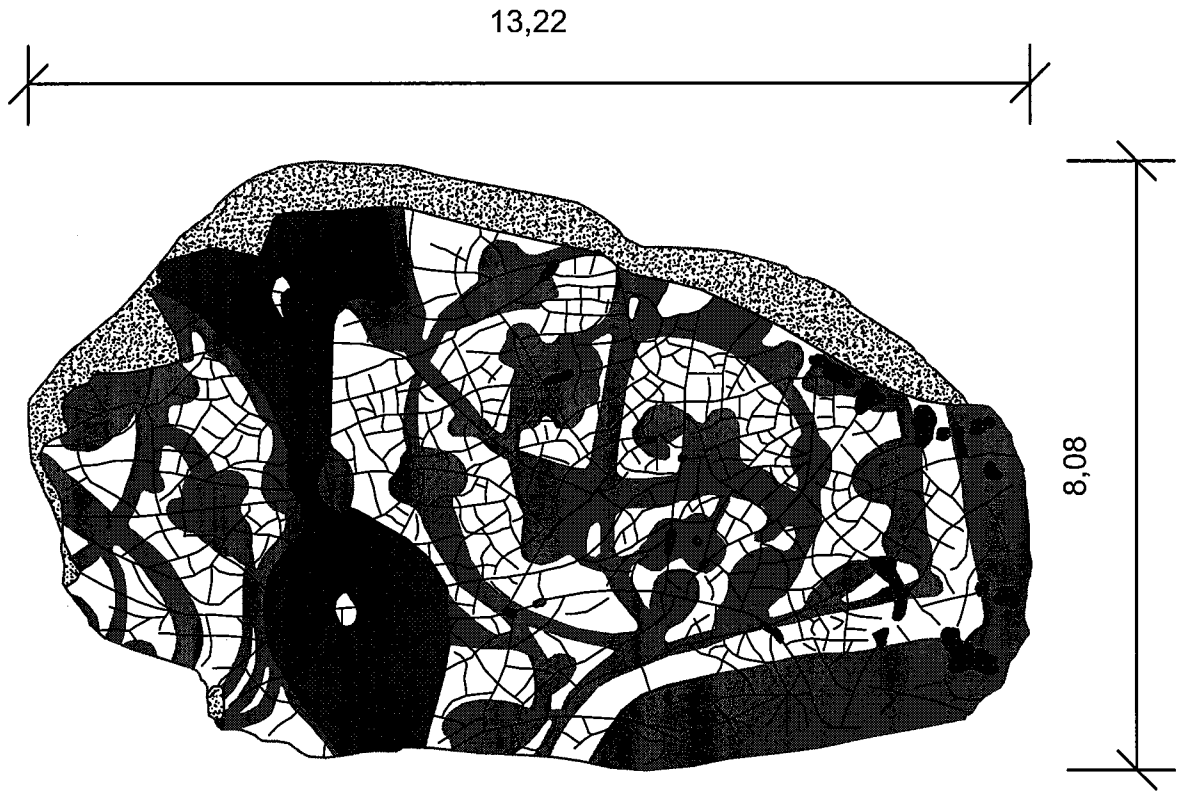
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

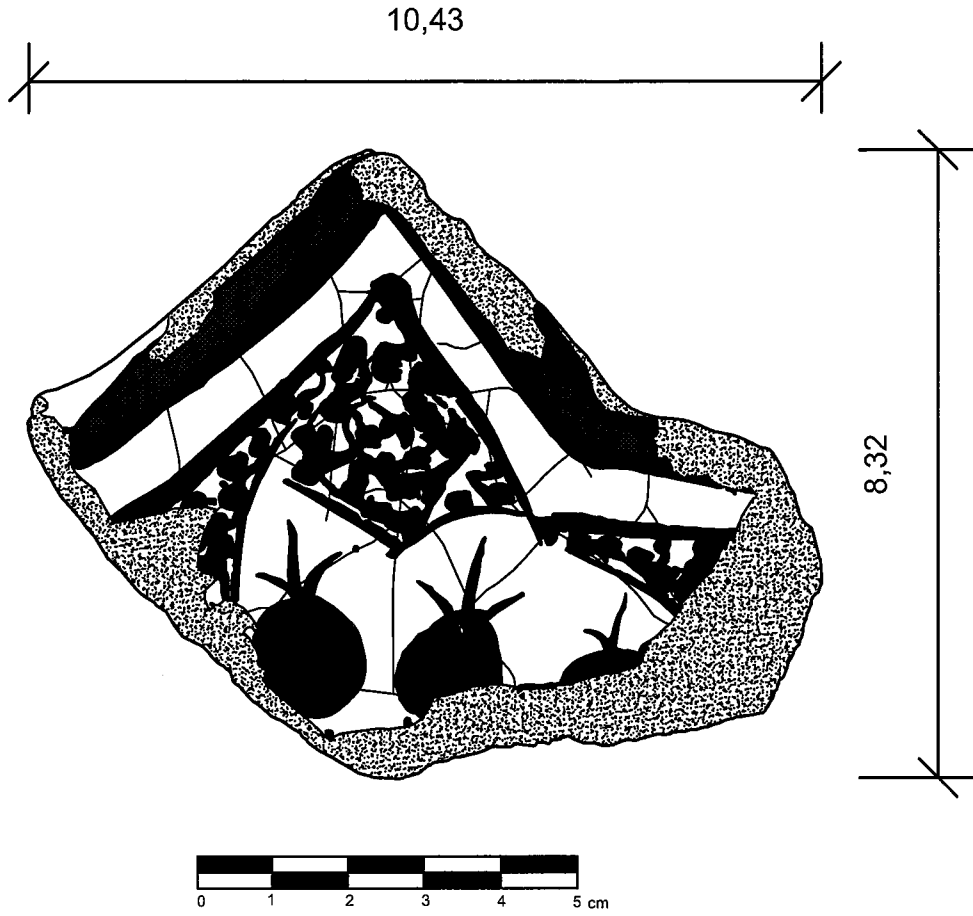
LEJANT

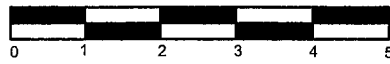
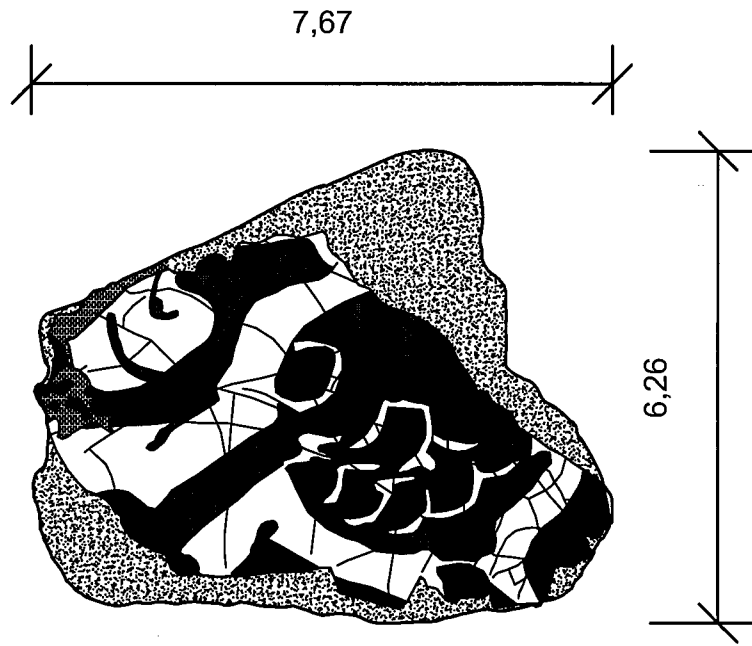
Kırık

Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

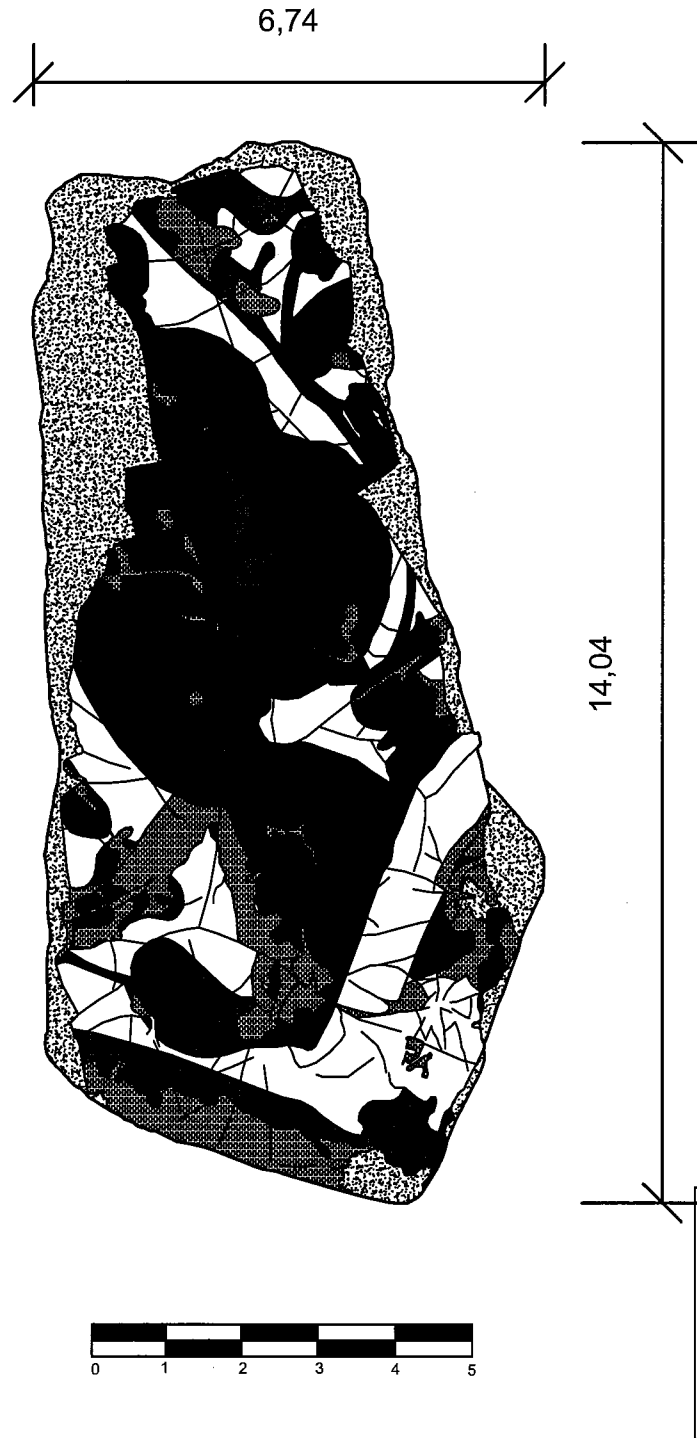
LEJANT

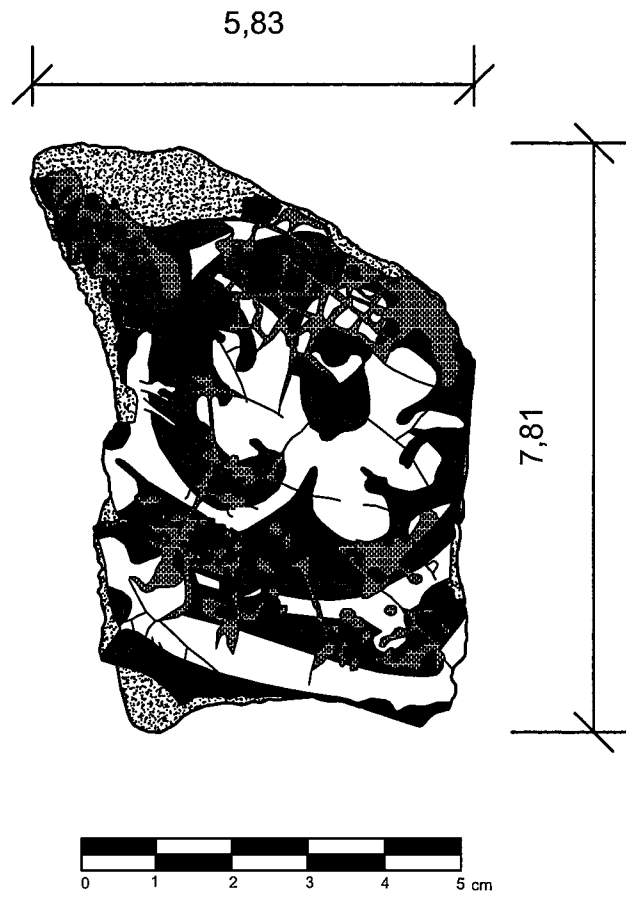

Kırık

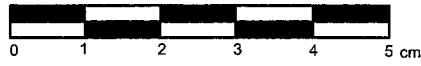
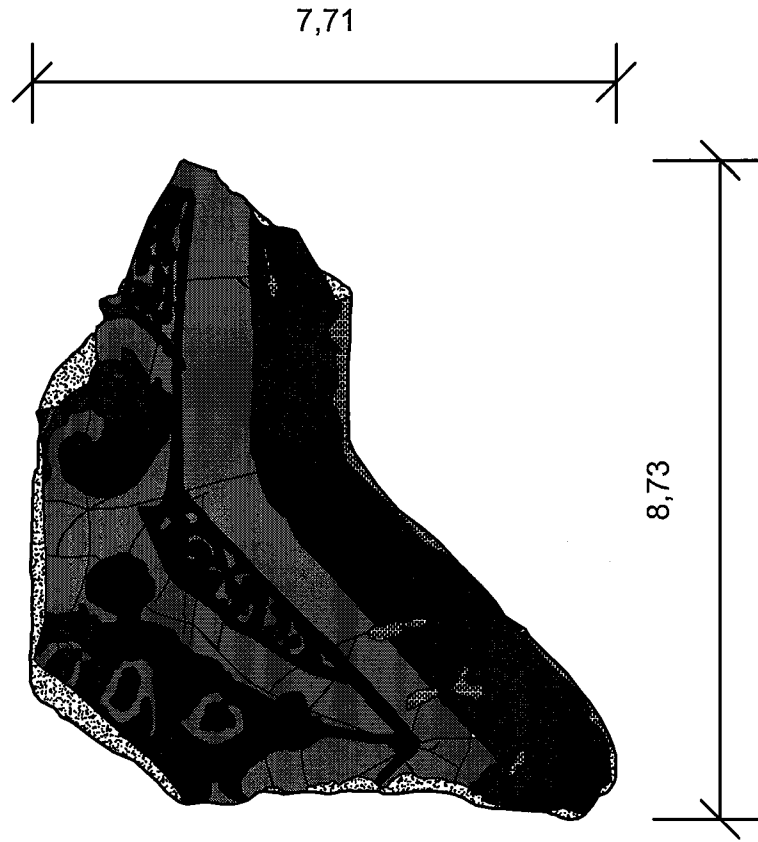

Bozulma

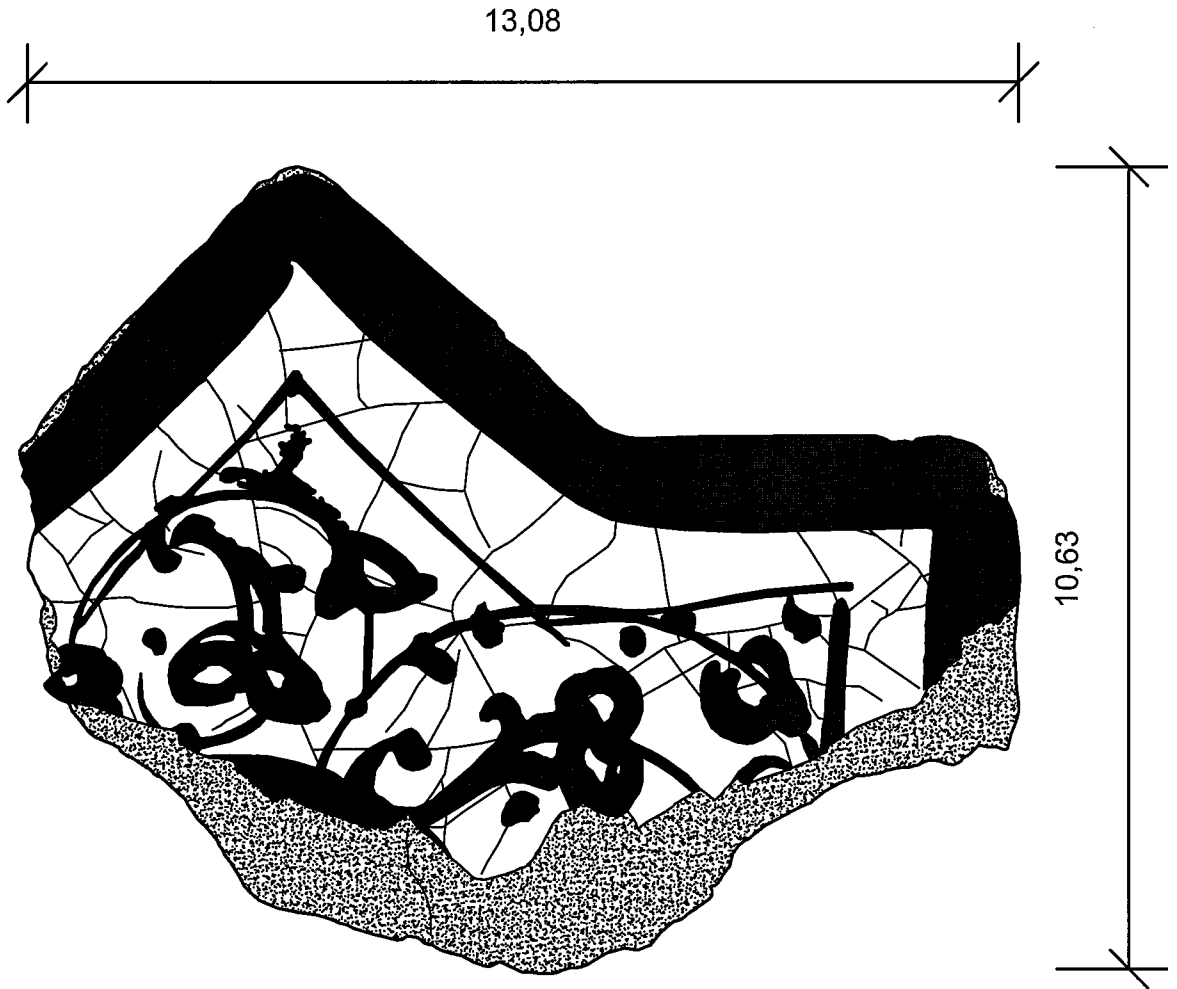

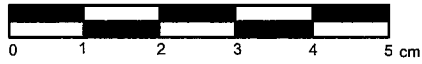
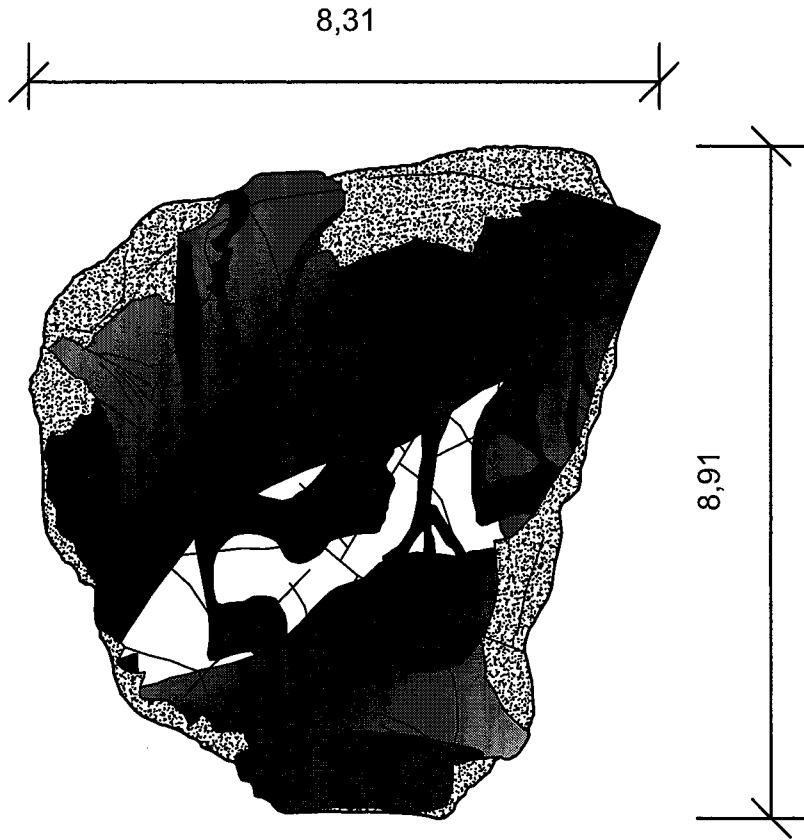
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

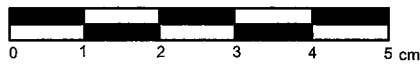
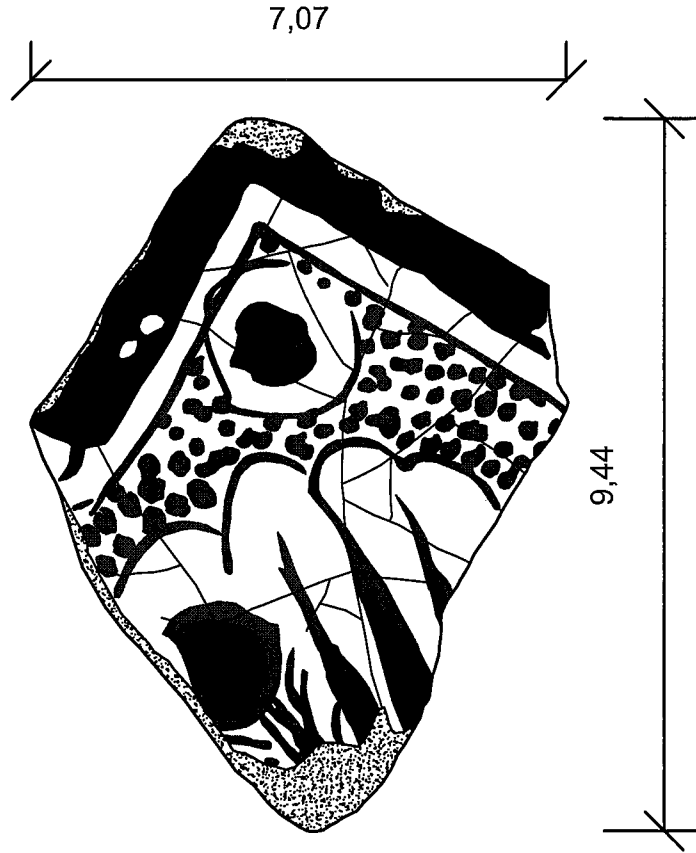
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

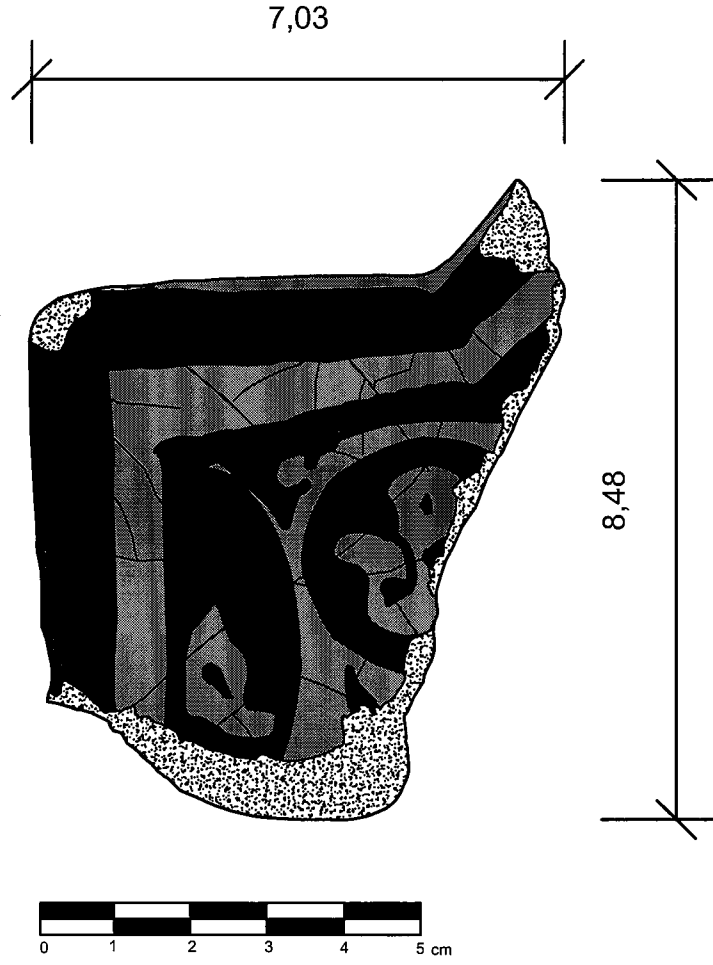
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

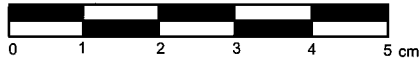
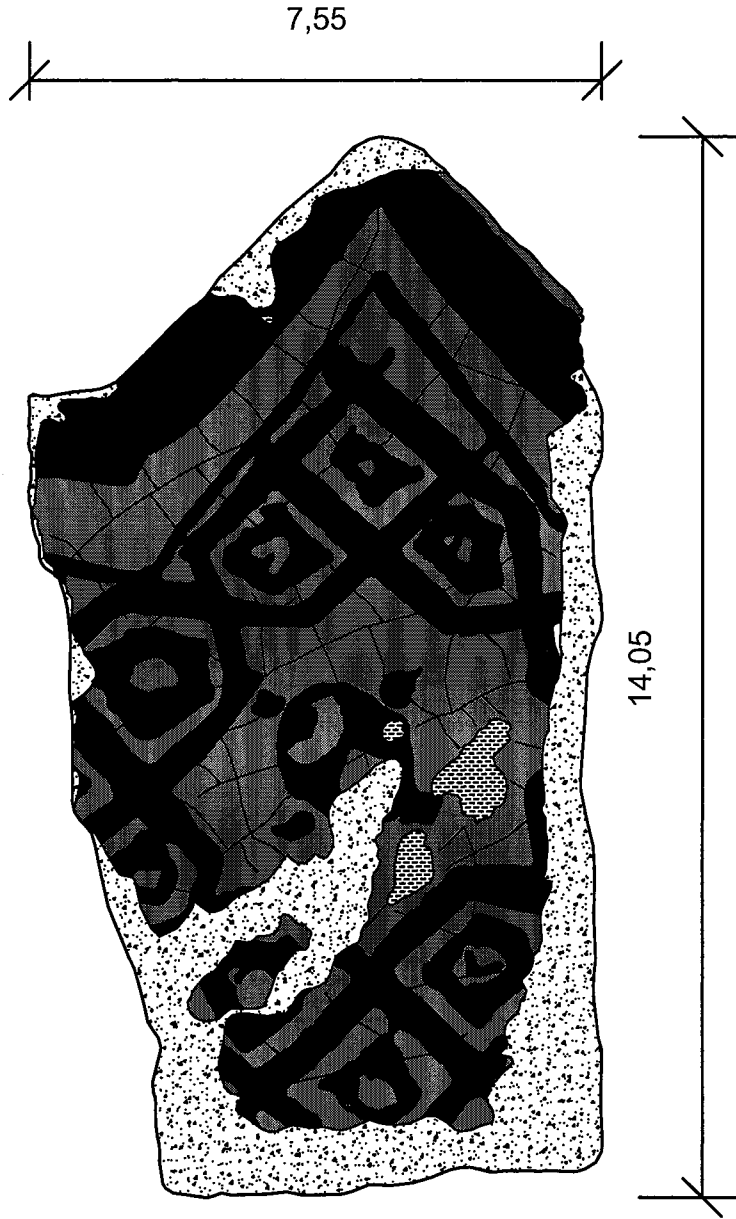
LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

LEJANT	
	Kırık
	Bozulma

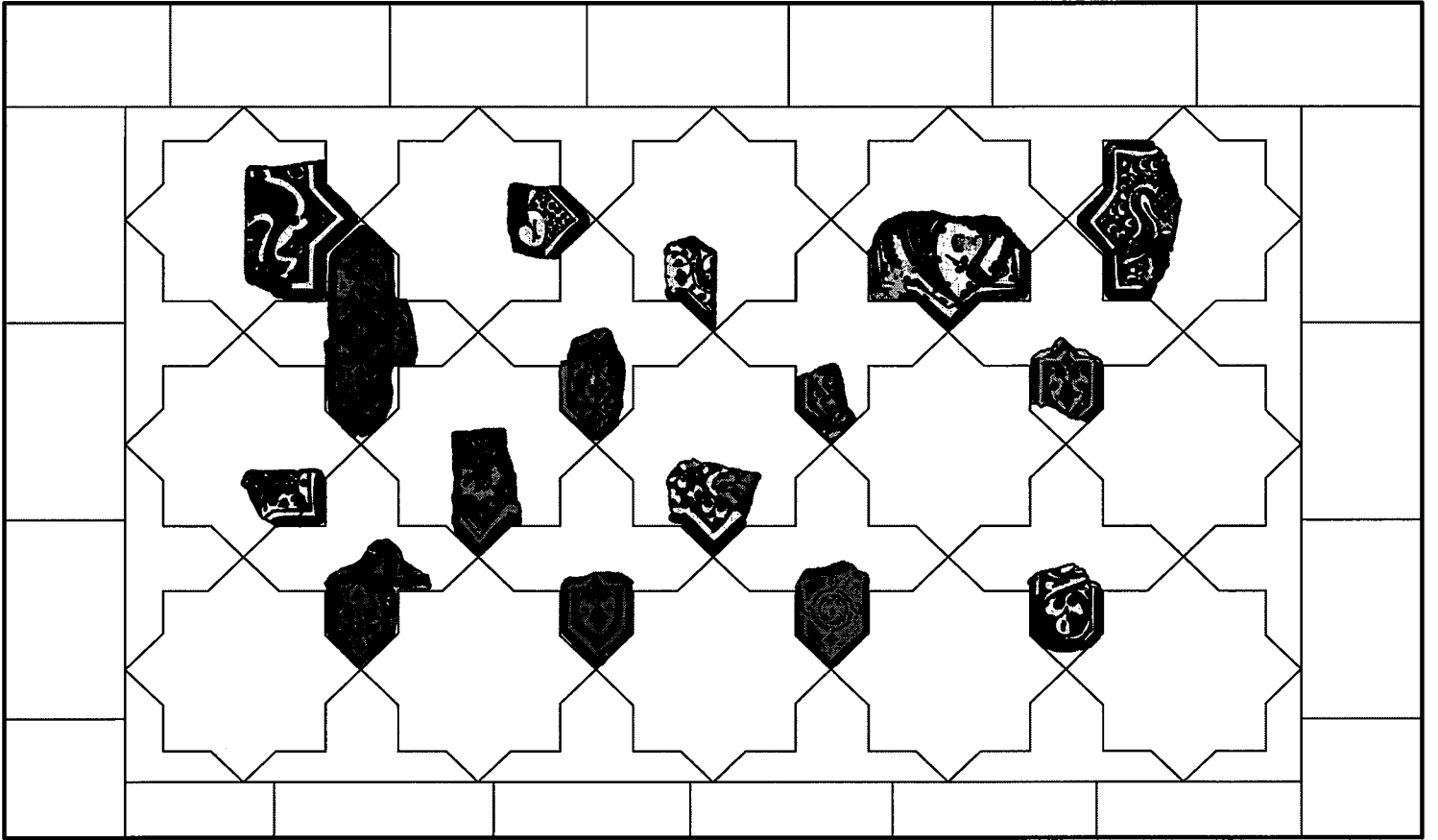
LEJANT

Kırık

Bozulma

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	Nilüfer Karal			
Doğum Yeri:	Rize, Çayeli			
Doğum Tarihi:	02.09.2012			
Medeni Durumu:	Bekar			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Ali Haydar Günver	Genel	İstanbul	1991-1996
Ortaöğretim	Şirintepe	Genel	İstanbul	1996-1999
Lise	Sabri Çalışkan	Düz	İstanbul	1999-2002
Lisans	Selçuk Üniversitesi	Sanat Tarihi	Konya	2004-2008
Yüksek Lisans				
Becerileri:				
İlgi Alanları:	Sanat Tarihi, Tarih			
İş Deneyimi: (Doldurulması isteğe bağlı)				
Aldığı Ödüller: (Doldurulması isteğe bağlı)				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar	Prof.Dr.Osman Eravşar, Selçuk Üniversitesi, Konya Prof.Dr.Haşim Karpuz, Selçuk Üniversitesi, Konya			
Tel:	0212 502 61 55 (ev); 0532 172 09 64 (cep)			
E-Posta	niluferkaral@hotmail.com			
Adres	Soğanlı Mh., Oğuzcan Sk., No:28, Daire:7, Bahçelievler, İstanbul			

İmza: